

Úřední věstník

Evropské unie

C 24

České vydání

Informace a oznámení

Svazek 55

28. ledna 2012

Oznámení č.

Obsah

Strana

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

475. plenární zasedání ve dnech 26. a 27. října 2011

2012/C 24/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální podnikání a sociální podniky (průzkumné stanovisko)	1
2012/C 24/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopad krize na schopnost evropských firem investovat v oblasti ochrany klimatu (průzkumné stanovisko)	7
2012/C 24/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zpracování a využití průmyslového a důlního odpadu pocházejícího z Evropské unie pro hospodářské a environmentální účely (stanovisko z vlastní iniciativy)	11
2012/C 24/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Příležitosti a výzvy posílení konkurenceschopnosti evropského dřevozpracujícího nábytkářského průmyslu (stanovisko z vlastní iniciativy)	18
2012/C 24/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Perspektivy udržitelné zaměstnanosti v odvětví železniční dopravy, kolejových vozidel a infrastruktury – jak průmyslové změny ovlivní zaměstnanost a základnu dovedností v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy)	24
2012/C 24/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení soudržnosti EU a koordinace politiky EU v sociální oblasti díky nové horizontální sociální doložce podle článku 9 SFEU (stanovisko z vlastní iniciativy)	29

CS

Cena:
8 EUR

(Pokračování na následující straně)

Oznámení č.	Obsah (pokračování)	Strana
2012/C 24/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Problém bezdomovectví (stanovisko z vlastní iniciativy)	35
2012/C 24/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu <i>Cloud computing</i> v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy)	40
2012/C 24/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rozvoj regionálních zón pro správu populací ryb a kontrolu rybolovu (stanovisko z vlastní iniciativy)	48
2012/C 24/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Role občanské společnosti v rámci dohody o volném obchodu mezi EU a Indií (stanovisko z vlastní iniciativy)	51
2012/C 24/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nová zahraniční a bezpečnostní politika EU a úloha občanské společnosti (stanovisko z vlastní iniciativy)	56

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

475. plenární zasedání ve dnech 26. a 27. října 2011

2012/C 24/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB) KOM(2011) 121 v konečném znění – 2011/0058 (CNS)	63
2012/C 24/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2003/96/ES, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny KOM(2011) 169 v konečném znění – 2011/0092 (CNS) a ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru Inteligentnější zdanění energie v EU: návrh revize směrnice o zdanění energie KOM(2011) 168 v konečném znění	70
2012/C 24/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, pokud jde o návratnou pomoc a finanční inženýrství KOM(2011) 483 v konečném znění – 2011/0210 (COD)	78
2012/C 24/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění) KOM(2011) 319 v konečném znění – 2009/0165 (COD)	79

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

475. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 26. A 27. ŘÍJNA 2011

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální podnikání a sociální podniky (průzkumné stanovisko)

(2012/C 24/01)

Zpravodajka: **paní RODERT**

Dopisem ze dne 6. června 2011 požádal místopředseda Evropské komise pan Maroš ŠEFČOVIČ, v souladu s článkem 262 Smlouvy o fungování Evropské unie, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Sociální podnikání a sociální podniky.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 106 hlasy pro, 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV považuje za nezbytné, aby se sociální podnikání při zkoumání iniciativ na jeho podporu posuzovalo z širšího pohledu na sociální podniky, neboť ve všech fázích jejich životního cyklu je zapotřebí určitých kroků.

1.2 Sociální podnikání je klíčovým prvkem evropského sociálního modelu. Je úzce propojeno se strategií Evropa 2020 a významně přispívá společnosti. Pomocí podpory a prosazování sociálních podniků můžeme co nejlépe využít jejich růstový potenciál a schopnost vytvářet sociální hodnoty. EHSV podporuje Komisi při zahájení politického rámce a akčního plánu za účelem podpory sociálních podniků v Evropě a zdůrazňuje, že je důležité, aby byly beze zbytku realizovány jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států.

1.3 Vzhledem k tomu, že definice sociálního podniku se v jednotlivých zemích liší, měl by být charakterizován na

základě společných rysů, jako jsou sociální cíle, opětovné investování zisku, množství právních forem a účast zainteresovaných stran.

1.4 Členské státy a instituce EU musí zajistit, aby sociální podniky byly začleňovány do iniciativ a programů veřejné politiky zaměřených na podniky za stejných podmínek, jako ostatní typy podniků, a aby byly v rámci těchto programů a iniciativ zohledněny. Přeshraniční iniciativy v oblasti sociálního podnikání se nejlépe podporují pomocí financování ze zdrojů EU určeného pro místa pro setkávání a výměnu nápadů a modelů.

1.5 Pro sociální podniky je prioritou lepší přístup ke kapitálu a přizpůsobeným finančním nástrojům. Komise by měla shromažďovat a sdílet osvědčené postupy a iniciativy v oblasti inovací, které již v členských státech existují, jako je například hybridní kapitál a formy interakce mezi veřejným a soukromým kapitálem, a zajistit, aby stávající regulační rámec EU nebránil rozvoji nových nástrojů.

1.6 Je velmi důležité, aby příští programové období strukturálních fondů přímo zahrnulo programy zaměřené na vznik a rozvoj sociálních podniků. Komise by měla dodat pokyny ke spojování a posilování finančních nástrojů z různých zdrojů.

1.7 Komise by měla zahájit studii v celé EU s cílem porovnat přístupy ve veřejném financování, které jsou obzvláště vhodné pro sociální podniky. Komise by měla povzbudit a posoudit rozšíření veřejných nabídek se sociálními faktory a zabývat se otázkou tzv. pozlakování („gold plating“) veřejných zakázek. Komise by při přezkumu pravidel státní podpory měla zvážit udělení úplných výjimek všem sociálním službám obecného zájmu nebo poskytnout výjimku z oznamování všem malým veřejným službám a některým sociálním službám, aby povzbudila zakládání více sociálních podniků.

1.8 Vzhledem k rozmanitým právním formám sociálních podniků a jejich specifickému sociálnímu poslání existují v některých členských státech daňová zvýhodnění. Tato daňová zvýhodnění je třeba přezkoumat a sdílet, aby se povzbudilo vytvoření vhodných pravidel.

1.9 Komise a členské státy by měly povzbuzovat vznik konkrétních podpůrných programů pro rozvoj sociálních podniků a pro příští generaci sociálních podnikatelů.

1.10 Komise by měla společně se sociálními podniky učinit první krok k posouzení možnosti vytvořit společný evropský systém pro měření sociálních výsledků a podpořit využívání stávajících systémů. Měly by se také podrobněji prostudovat iniciativy na vytvoření transparentnějšího systému pro předkládání zpráv, aby se tak zvýšila důvěra investorů. EHSV vyzývá Komisi, aby zahájila studii stávajících sociálních označení s cílem vytvořit společný evropský systém nebo kodex chování.

1.11 Sociální podniky musí být zahrnuty do programů výzkumu, inovací a vývoje. Kromě toho by měly být podniknuty kroky ke sběru a sdílení statistických údajů o sociálních podnicích v Evropě. To by mohlo být úkolem střediska pro sledování sociálních podniků na úrovni EU.

1.12 Sociální podniky, stejně jako všichni ostatní zaměstnavatelé, musí splňovat požadavky na důstojné pracovní podmínky, dodržovat všechny platné kolektivní smlouvy a zajišťovat jejich řádné uplatňování.

1.13 Zvláštní důraz je nutné klást na nové členské státy, aby se zajistil vznik sociálních podniků díky otevření veřejných služeb, přijetí politik sociálního začlenění a podpoře forem pro sociální podniky, jako je sociální ekonomika.

2. Úvod

2.1 Ve sdělení Komise *Na cestě k Aktu o jednotném trhu* ze dne 27. října 2010 ⁽¹⁾ byla předložena opatření k uskutečnění konceptu „vysoce konkurenceschopného sociálně tržního hospodářství“. Jedním z navržených opatření byla iniciativa pro sociální podnikání. Tento návrh byl zachován jako klíčové opatření v závěrečné verzi sdělení *Akt o jednotném trhu* z dubna 2011 ⁽²⁾ a byl také zdůrazněn jako prioritní oblast ve stanovisku EHSV INT/548 ⁽³⁾ reagujícím na konzultaci k Aktu o jednotném trhu.

2.2 Evropa čelí výzvám, jež vyžadují řešení zaměřená současně na hospodářský a sociální blahobyt. Prosazování sociálního podnikání a sociálních podniků, zejména v současném neradostném ekonomickém ovzduší, využije jak jejich růstový potenciál, tak přidanou sociální hodnotu. Má-li být tento potenciál uplatněn, měl by být vytvořen a realizován komplexní politický rámec, do něž bude zapojena široká škála zainteresovaných subjektů ze všech částí společnosti (občanské společnosti, soukromých či veřejných subjektů) na všech úrovních (místní, regionální, celostátní a evropské).

2.3 Sociální podnikání a sociální podniky pokrývají různorodé koncepty, které zahrnují různé subjekty a podmínky na úrovni členských států. Název tohoto průzkumného stanoviska je „Sociální podnikání a sociální podniky“, nicméně EHSV se domnívá, že v jeho textu by se měl používat širší pojem „sociální podniky“ (zahrnující i sociální podnikání), protože je zapotřebí opatření ve všech fázích životního cyklu sociálního podniku.

2.4 Cílem tohoto průzkumného stanoviska je určení prioritních oblastí za účelem vytvoření příznivého prostředí pro sociální podniky v Evropě. EHSV se v průběhu let tohoto tématu dotkl v několika stanoviscích ⁽⁴⁾ a vítá skutečnost, že Komise věnuje novou pozornost sociálním podnikům. Je také důležité, aby byl uznán podstatný kus práce, kterou v této oblasti vykonaly v uplynulých letech různé zainteresované strany. Část této práce je zohledněna v tomto stanovisku ⁽⁵⁾.

3. Přípomínky EHSV

3.1 Definice sociálních podniků

3.1.1 Rozdílné jazykové a kulturní tradice vedly k odlišným významům pojmu sociální podnik.

⁽¹⁾ KOM(2010) 608 v konečném znění.

⁽²⁾ KOM(2011) 206 v konečném znění.

⁽³⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 47.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 95, 30.3.1998, s. 99; Úř. věst. C 117, 26.4.2000, s. 52; Úř. věst. C 112, 30.4.2004, s. 105; Úř. věst. C 234, 22.9.2005, s. 1; Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 10; Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 22; Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 84.

⁽⁵⁾ Například síť EMES (www.emes.net), Ciriec International (www.ciriec.ulg.ac.be), Cecop (www.cecop.coop).

3.1.2 EHSV chápe, že je zapotřebí jasné definice, aby úsilí mohlo být více zaměřené, místo definice však navrhuje popis vycházející ze společných rysů, například:

- **primární jsou sociální cíle** spíše než cíle zisku, dochází k vytváření sociálních výhod, které jsou prospěšné široké veřejnosti nebo jejím příslušníkům;
- forma je převážně nezisková, **přebytky jsou v první řadě znovu investovány** a nejsou rozdělovány mezi soukromé akcionáře nebo vlastníky;
- **rozmanité právní formy a modely**, např. družstva, vzájemné společnosti, dobrovolná sdružení, nadace, výdělečné či nevýdělečné podniky, často spojení různých právních forem a občas změna formy podle potřeb;
- ekonomické subjekty, které **vytvářejí zboží a služby** (často obecného zájmu), často s výrazným prvkem sociálních inovací;
- fungování jako **nezávislé subjekty** s výrazným prvkem **zapojení a spolurozhodování** (zaměstnanci, uživatelé, členové), **správy a demokracie** (buď zastupitelské nebo otevřené);
- často pocházejí z **organizací občanské společnosti** nebo k nim jsou přidruženy.

3.1.3 Sociální podniky **významně přispívají společnosti** a jsou hlavním rysem **evropského sociálního modelu**. Přispívají k dosažení cílů strategie Evropa 2020 tím, že vytvářejí pracovní místa, rozvíjejí inovativní řešení k uspokojení potřeb veřejnosti a budují sociální soudržnost, začlenění a aktivní občanství. Zvláštní roli mají při podpoře účasti žen, starších osob, mládeže, menšin a migrantů. Je také nutné uznat, že mnoho sociálních podniků jsou malé a střední podniky, často působící v sociální ekonomice, a některé jsou aktivní v oblasti pracovního začlenění.

3.1.4 Probíhající práce Komise v oblasti **právních struktur** pro sociální ekonomiku musí brát tyto rysy v úvahu, aby se zajistilo, že budou zahrnuty všechny formy sociálních podniků. Komise by také měla zvážit provedení **studie o nových**

právních formách a legislativních iniciativách pro sociální podniky, které se objevují v některých členských státech ⁽⁶⁾, aby posoudila jejich užitečnost.

3.2 Zahrnutí sociálních podniků do veřejné politiky v oblasti podniků

3.2.1 Veřejné politiky týkající se rozvoje a růstu podniků jsou propojeny s několika oblastmi politik, jako je hospodářská soutěž, vnitřní trh, finance a inovace. Iniciativy veřejné politiky zaměřené na usnadnění zakládání a fungování podniků musí zohlednit a zahrnout **sociální podniky za stejných podmínek jako jiné formy podniků**, a to na úrovni členských států i na úrovni EU, a současně uznat jejich specifické rysy.

3.2.2 Sociální podniky často působí lokálně a rozšíření není vždy očividným zájmem či prioritou. Tyto podniky často místo konkurování nebo rozšiřování svého modelu dávají přednost jiným přístupům k růstu. To je třeba vzít v úvahu při zkoumání **přeshraničních iniciativ v oblasti sociálního podnikání**. EU a členské státy by měly financovat a podporovat zakládání fór, výměny stážistů, „tábory pro sociální inovace“ a licencování v sociálních službách, které mohou být lepším způsobem, jak povzbudit nové nápady a přeshraniční spolupráci.

3.3 Podněcování sociálních investic

3.3.1 Lepší přístup ke kapitálu jak pro založení podniku, tak pro jeho růst je pro sociální podniky prioritou. V současnosti je nedostatek finančních nástrojů vytvořených zvláště pro sociální podniky navzdory značnému zájmu o spolupráci mezi finančními institucemi i sociálními podniky. Na místní a celostátní úrovni se nyní začíná objevovat řada inovativních finančních nástrojů. Komise by měla iniciovat **shromažďování a sdílení osvědčených postupů stojících za těmito inovativními iniciativami** a existujících odborných zkušeností v členských státech, aby **se podnítily sociální investice** do evropských sociálních podniků. Komise by přitom měla mít na paměti tato fakta:

3.3.1.1 Sociální podniky potřebují vzhledem ke svým zvláštním rysům a rozmanitým právním formám jiné nástroje financování než ostatní typy podniků. Pro sociální podniky je během jejich životního cyklu výhodnější zvláště uzpůsobená forma **hybridního kapitálu** ⁽⁷⁾, který obsahuje prvky dotací, vlastního kapitálu a dluhového kapitálu. Hybridní kapitál spojuje složku dotační (veřejné dotace, dobročinné fondy, dary) s vlastním kapitálem a nástroji pro sdílení dluhů a rizik. Mezi finanční nástroje, které mají povahu hybridního kapitálu, patří vratné dotace, odpustitelné půjčky, převoditelné dotace a dohody o sdílení výnosů. Hybridní kapitál v sobě často zahrnuje úzkou interakci mezi veřejným a soukromým kapitálem.

⁽⁶⁾ Community Interest Company ve Spojeném království, 2005; italský zákon č. 118/2006 a výnos č. 155/2006; finský zákon č. 1351/2003; slovinský zákon o sociálním podnikání z roku 2011.

⁽⁷⁾ Viz <http://www.schwabfound.org/pdf/schwabfound/SocialInvestmentManual.pdf>.

3.3.1.2 V úvahu by se měl vzít i vznik **prostředníků**, kteří se konkrétně zaměřují na sociální podniky. Tyto subjekty jsou důležité pro spojení sociálních podniků s investory, poskytování informací o kapitálu a jeho zajišťování a nabídku poradenství a podpory. Existuje mnoho zajímavých příkladů, které by měly být dále prozkoumány. ⁽⁸⁾

3.3.1.3 Komise by také měla věnovat pozornost vzniku různých typů veřejných **sociálních investic** ⁽⁹⁾ a dalších iniciativ ve finančním sektoru (družstevní banky ⁽¹⁰⁾, sociální banky ⁽¹¹⁾, komerční banky se sociálními programy ⁽¹²⁾) nebo inovativních nástrojů, jako jsou „dluhopisy se sociálním dopadem“ (social impact bonds ⁽¹³⁾). Je zvláště důležité podporovat tyto iniciativy právě nyní, kdy se snižuje veřejné financování.

3.3.2 Je zásadní, aby Komise zajistila, že **regulační rámec EU** (např. pravidla státní podpory) bude spíše podporovat než omezovat vznik těchto nových finančních nástrojů.

3.3.3 Příští programové období **strukturálních fondů** musí přímo zahrnovat programy pro zakládání a rozvoj sociálních podniků a být k dispozici po delší dobu, aby se zaručilo, že podpora bude zachována i během citlivé fáze založení podniku. Mají-li strukturální fondy podporovat sociální podniky, měla by Komise také dodat **pokyny k osvědčeným postupům** při spojování a posilování finančních nástrojů z různých zdrojů.

3.4 Modernizace veřejných financí

3.4.1 Sociální podniky často vytvářejí zboží a služby obecného zájmu, které jsou primárně financovány z veřejných zdrojů. Současný právní rámec dává při jejich využívání často přednost velkým soukromým subjektům s dobrou kapitalizací. Mělo by dojít k vytvoření nových právních nástrojů nebo k rozvinutí nástrojů stávajících, tak aby byly vhodnější pro sociální podniky. Komise by měla zahájit **studii v celé EU s cílem porovnat přístupy ve veřejném financování**, které obzvláště vyhovují sociálnímu podnikání.

3.4.2 Jak EHSV zdůraznil ve svém stanovisku INT/570 ⁽¹⁴⁾, musí dojít ke zvýšení účasti malých a středních podniků, včetně sociálních podniků, na veřejných zakázkách. Rozhodující je zajistit **rovný přístup k veřejným zakázkám** pro všechny

subjekty. Zadávání veřejných zakázek by mělo být zjednodušeno prostřednictvím **zjednodušení administrativních postupů**. Role Komise je v této věci klíčová při shromažďování a sdílení účinných a jednoduchých modelů zadávání veřejných zakázek pro sociální podniky.

3.4.3 Stanovisko EHSV k zadávání veřejných zakázek také poukazuje na **význam inovativních, environmentálních a sociálních aspektů při jejich zadávání**. V tomto smyslu je zásadní příručka Komise *Sociální nakupování* ⁽¹⁵⁾, v níž jsou určeny způsoby, jak zohlednit sociální a environmentální otázky při zadávání veřejných zakázek, a měla by se jí věnovat větší pozornost. Komise by také měla přijmout opatření k tomu, aby se povzbudilo a posoudilo rozšíření veřejných nabídek se sociálními faktory.

3.4.4 Komise se musí vypořádat s **praxí tzv. pozlacení („gold plating“)** veřejných zakázek, k níž dochází v některých členských státech, tím, že bude vytvářet povědomí o alternativních, vhodnějších a inovativnějších nástrojích veřejného financování.

3.4.5 Sociální podniky se často musejí vypořádat s pravidly státní podpory. EHSV ve svém stanovisku INT/455 ⁽¹⁶⁾ podporuje rozmanitější a přiměřenější přístup, potřebu zohlednit nejen ekonomická kritéria, ale i sociální, územní a environmentální aspekty a měřit účinnost z hlediska kvality, výsledků a udržitelnosti. Probíhající snahy o **zjednodušení a ujasnění** pravidel státní podpory proto musí vzít v úvahu, jaký vliv budou mít jejich případné úpravy na sociální podniky. Je také důležité **upozornit na již existující výjimky** z těchto pravidel. ⁽¹⁷⁾

3.4.6 Komise by ve svém přezkumu pravidel státní podpory měla zvážit rozšíření **výjimek na všechny sociální služby obecného zájmu** nebo, jak je navrženo ve stanovisku EHSV, **poskytnout výjimku z oznamování** pro všechny veřejné služby poskytované v malém rozsahu a některé sociální služby. Nejistota a větší administrativní zátěž spojená s dodržováním pravidel státní podpory může odradit soukromé investory a úředníky starající se o veřejné zakázky od toho, aby se zabývali sociálními podniky. Výjimky mohou povzbudit více inovací a založení nových podniků. Podobná iniciativa by však nicméně měla zajistit mechanismus, jak předejít korupci.

3.4.7 Sociální podniky mají odlišnou právní podobu, a proto často podléhají odlišným **daňovým pravidlům a podmínkám**. Sociální podniky v některých členských státech požívají s ohledem na své sociální cíle a omezené nebo určitou výši dané rozdělování zisku daňového zvýhodnění a jiných daňových úlev. Tyto úlevy je třeba přezkoumat a sdílet, aby se povzbudil rozvoj vhodných pravidel pro sociální podniky bez ohledu na jejich právní podobu.

⁽⁸⁾ Viz www.unltd.org.uk; www.commoncapital.org.uk; www.cafonline.org.

⁽⁹⁾ Nejdůležitějšími subjekty nabízejícími sociální investice jsou dobročinné fondy rizikového a rozvojového kapitálu, solidární investiční fondy, poradenské firmy v oblasti financování a burzy s akciemi sociálních podniků. Další podrobnosti najdete v dokumentu *Investor Perspectives on Social Enterprise Financing* (Pohled investora na financování sociálního podniku), http://217.154.230.218/NR/rdonlyres/1FC8B9A1-6DE2-495F-9284-C3CC1CFB706D/0/BC_RS_InvestorPerspectivesonSocialInvestment_forweb.pdf. Příkladem sociálního investování je „Big Society Capital“ ve Spojeném království (viz <http://www.cabinetoffice.gov.uk/content/big-society-capital>).

⁽¹⁰⁾ Viz www.eurocoopbanks.coop.

⁽¹¹⁾ Viz www.triodos.be.

⁽¹²⁾ Iniciativa bankovní skupiny Intesa Sanpaolo pro sociální podniky; Banca Prossima www.bancaprossima.com.

⁽¹³⁾ Viz www.socialfinance.org.uk/sib.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 113.

⁽¹⁵⁾ Viz <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=331&langId=en&pubId=606&type=2&furtherPubs=yes>.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 26.

⁽¹⁷⁾ Například podpora odborné přípravy zaměstnanců, podpora zaměstnanosti, pomoc postiženým lidem a drobné formy podpory.

3.5 Spuštění rozvojových programů pro sociální podniky

3.5.1 Sociální podniky potřebují mít **přístup ke speciálně vytvořeným programům podpory** za účelem rozvoje. Iniciativy obsahující „střediska“ poskytující podporu podnikům, pracovní místa a odborné vedení a také programy odborné přípravy vytvořené sítěmi sociálních podniků se ukázaly jako účinné ve fázi zakládání podniku. Zvláštní důraz by se měl klást na programy připravenosti na investice. Vznik a sdílení podobných programů podpory by měl být povzbuzován.

3.5.2 Je zapotřebí vyvinout úsilí na podporu **příští generace sociálních podnikatelů**. Sociální podnikání by mělo být podporováno ve formálním, informálním a neformálním učení. Členské státy by měly mezi sebou sdílet zvláštní odbornou přípravu pro sociální podniky ⁽¹⁸⁾.

3.5.3 Komise a členské státy by měly **podporovat zavedené subjekty a sítě v oblasti sociálního podnikání a spolupracovat s nimi**. Sociální podniky často vznikají v dobrovolnickém sektoru nebo v sociální ekonomice a představují vynikající způsob, jak oslovit sociální podnikatele a podniky.

3.6 Vytváření povědomí o sociálních podnicích a důvěry v ně

3.6.1 Sociální podniky musí být více vidět a být uznávány jako nepostradatelná část společnosti. Komise by měla zvážit zavedení evropského „**označení sociální podnik**“, jež by zvýšilo povědomí a uznání a vybudovalo důvěru a zájem. Prvním krokem by měla být studie iniciovaná Komisí a prováděná ve spolupráci se sociálními podniky, která by se zabývala stávajícími označeními a dalšími systémy osvědčování, které již v mnoha členských státech existují ⁽¹⁹⁾.

3.6.2 Ve výzkumu a při tvorbě politik je „podnik“ často ztotožňován se soukromým podnikem vytvářejícím zisk. Mělo by se proto vyvinout úsilí o setrvalé zahrnutí **sociálních podniků do programů výzkumu, inovací a vývoje**.

3.6.3 Chybí **konsolidované statistiky o sociálních podnicích** na úrovni členských států a EU. Ve všech členských státech by se mělo podporovat využívání satelitních účtů ⁽²⁰⁾. Kromě toho by s plánovitým shromažďováním, porovnáváním a šířením znalostí pomohlo zřízení „střediska pro sledování“ sociálních podniků na úrovni EU, do něž by byl aktivně zapojen EHSV a jeho celostátní protějšky za úzké spolupráce s členskými státy.

3.6.4 Na výhody sociálních podniků je třeba více poukazovat pomocí **měření jiných hodnot než čistě ekonomické hodnoty**. Existuje několik nástrojů k měření sociálních

výsledků ⁽²¹⁾ a také metody sociálního účetnictví. Používání těchto nástrojů je pro malé subjekty bohužel často složité. EU by měla společně se sociálními podniky, výzkumníky a poskytovateli kapitálu podpořit využívání existujících systémů, ale také učinit kroky k vytvoření jednoduššího společného evropského systému nebo kodexu chování, který by z těchto existujících systémů vycházel.

3.6.5 **Zvýšení důvěry** v sociální podniky je závislé na zodpovědnosti a transparentnosti. Sociální podniky často závisí na financování z veřejných zdrojů, soukromých darů a členských poplatků. Ke zvýšení důvěry investorů je nutné podávat o využití těchto zdrojů otevřenější zprávy prostřednictvím **otevřeného systému předkládání zpráv**, jež by se mohl stát obvyklou metodou EU. Větší transparentností a otevřeným předkládáním zpráv by se také předešlo nebezpečí, že se sociální podniky rychle zaměří na vykazování zisku s nepřiměřenými platy vedoucích pracovníků a členů správních rady.

3.6.6 Vytvoření optimálních podmínek pro sociální podniky vyžaduje **vedení a probíhající dialog** mezi všemi složkami společnosti. K tomu je za vedení Komise potřeba spolupráce mezi všemi institucemi EU, členskými státy a celou společností se zvláštní pozorností věnovanou regionálním úřadům, které jsou často hlavními zainteresovanými stranami. EHSV, stejně jako Výbor regionů, může hrát v další etapě činnosti v této oblasti vzhledem ke svému složení, odborným zkušenostem a úzké vazbě na členské státy nezbytnou úlohu.

3.7 Další připomínky

3.7.1 Sociální podniky často zapojují **dobrovolníky**. Je důležité, aby jejich role byla jasná. Rozhodnutí Rady ze dne 27. listopadu 2009 ⁽²²⁾ zdůrazňuje, že dobrovolné činnosti jsou takové, které „určitá osoba vykonává z vlastní svobodné vůle, na základě vlastního rozhodnutí a motivace“. Nenahrazují profesionální, placené pracovní příležitosti a jsou pro společnost přínosem.

3.7.2 Sociální podniky musí stejně jako všichni ostatní zaměstnavatelé splňovat požadavky na **důstojné pracovní podmínky** a dodržovat všechny platné kolektivní smlouvy. Sociální podniky musí při provádění ustanovení evropských právních předpisů, vnitrostátních zákonů a/nebo kolektivních smluv v oblasti práva na informace, konzultace a účast zaměstnanců určit nejvhodnější a nejprůměrnější způsob, jak zajistit řádné uplatňování těchto práv.

3.7.3 Sociální podniky se vytvářely v rámci rozdílných vnitrostátních podmínek. EHSV zejména naléhá na Komisi, aby zaměřila přiměřenou podporu a iniciativy na **rozvoj sociálních podniků v nových členských státech**. Mezi významné iniciativy patří přijetí změn v jejich systémech sociálního zabezpečení, podpora politiky aktivního začleňování, povzbuzování k vytváření subjektů sociální ekonomiky / sociálních podniků a otevření trhu s veřejnými službami.

⁽¹⁸⁾ Viz www.sse.org.uk a různé magisterské programy pro sociální podnikatele (univerzita v Trentu (Università di Trento) a Bocconiho univerzita (Università Bocconi)).

⁽¹⁹⁾ Viz www.standardsmark.org/en a www.socialenterprisemark.org.uk.

⁽²⁰⁾ Viz http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_91E.pdf.

⁽²¹⁾ Viz www.thesroinetwork.org; <http://iris.thegiin.org>; www.iso.org/iso/social_responsibility.

⁽²²⁾ Úř. věst. L 17, 22.1.2010, s. 43.

3.7.4 EU by také měla podporovat **sociální podnikání mimo své hranice**. Evropský model sociálního podniku by měl být sdílen, aby podnítil rozvoj podobných modelů v kandidátských zemích a po celém světě.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopad krize na schopnost evropských firem investovat v oblasti ochrany klimatu (průzkumné stanovisko)

(2012/C 24/02)

Zpravodaj: **pan ZBOŘIL**

Dne 30. listopadu 2010 se budoucí polské předsednictví EU, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodlo konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Dopad krize na schopnost evropských firem investovat v oblasti ochrany klimatu (průzkumné stanovisko).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 75 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Koncem listopadu 2010, když se budoucí polské předsednictví EU rozhodlo konzultovat EHSV ohledně dopadu krize na schopnost evropských firem investovat v oblasti ochrany klimatu, byla kladena otázka především ohledně účinků systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS). Fungoval tento systém coby hlavní pilíř politiky EU týkající se změny klimatu rádně během hospodářské recese, již EU prošla v roce 2009 po finanční krizi, která vypukla koncem roku 2008?

1.2 Jak jasně ukazují údaje o emisích skleníkových plynů a CO₂ z let 2009 a 2010, bylo snížení emisí způsobeno poklesem hospodářské aktivity v roce 2009. Podobně bylo hospodářské oživení, které se dostavilo během roku 2010, doprovázeno nárůstem emisí. Z toho by se dalo usuzovat, že cenové signály systému pro obchodování s emisemi nejsou dostatečně silnou pobídkou k eliminaci procesů s vysokými emisemi uhlíku a k dlouhodobým investicím do technologií, jež jsou šetrnější ke klimatu. Systém pro obchodování s emisemi byl naštěstí nastaven tak, aby na takové problémy citlivě reagoval, a lze jej změnit a přepracovat tak, aby byla prosazena cena uhlíku, jež umožní snížení emisí a zároveň kompenzaci průmyslových odvětví, která jsou nejméně schopná se přizpůsobit. K přechodu na nízkouhlíkové hospodářství jsou nutné investice do ekologických technologií účinně využívajících zdroje místo toho, aby se snižovala průmyslová výroba.

1.3 Systém pro obchodování s emisemi byl původně navržen s cílem optimalizovat náklady na zmírňování emisí a dosud je považován za významný nástroj v oblasti snižování emisí. Tento systém musí být urgentně vylepšen, aby byl znovu účinný a ekologicky vyvážený.

1.4 Je stále zřejmější, že úprava systému pro obchodování s emisemi nemůže sama o sobě zaručit úspěšné provádění takové politiky v oblasti změny klimatu, která urychluje

přechod na nízkouhlíkové či bezuhlíkové zdroje energie a současně udržuje silný hospodářský růst. Naopak podpora počátečních investic do ekologických technologií účinně využívajících zdroje v evropských výrobních odvětvích a v energetice si zaslouží daleko vyšší veřejnou finanční podporu. Například Evropský strategický plán pro energetické technologie (plán SET) a politika soudržnosti EU by měly poskytovat větší podporu rozvoji a šíření.

1.5 EHSV proto doporučuje, aby byly vyčleněny potřebné finanční prostředky na zajištění výrazné a smysluplné podpory technologií. Nezbytné finanční prostředky by měly být získány z příjmů členských států z dražeb v rámci systému EU pro obchodování s emisemi. EHSV také vítá návrh Komise harmonizovat zdanění energie a emisí CO₂ v EU. EHSV vyzývá členské státy, aby většinu dodatečných příjmů ze zdanění energie a emisí CO₂ věnovaly na inovace v oblasti čistých průmyslových technologií.

1.6 Ceny energií v poslední době prudce kolísaly v důsledku nepokojů probíhajících v některých zemích organizace OPEC. Tyto události spolu s dopadem jaderné havárie v japonské Fukushima podnítily nový obrat v diskusi o energetických otázkách. Jednostranné kroky, jež nedávno podnikly některé členské státy, a spekulace na komoditních trzích mohou mít závažné důsledky pro vývoj odvětví energetiky v EU a měly by být podrobeny důkladné analýze.

1.7 Modely posouzení dopadu, jež Komise použila (PRIMES atd.) v doprovodném pracovním dokumentu svých útvarů, vedou k velmi optimistickým závěrům na makroekonomické úrovni, které neodpovídají – či dokonce odporují – výsledkům průzkumu na mikroekonomické, tj. podnikové či odvětvové úrovni. Makroekonomické posuzování by proto mělo být přezkoumáno a uzpůsobeno tak, aby bylo kompatibilní s průzkumem prováděným zdola nahoru, než budou vyvozeny nějaké politické závěry.

1.8 EHSV vybízí Radu, Komisi a Evropský parlament, aby zajistily plné provedení všech existujících cílů souvisejících s emisemi CO₂ do roku 2020 a znovu zvážily, zda by cíl snížení emisí skleníkových plynů pro rok 2020 nemohl být na základě pokroku dosaženého v jednáních COP 17 a očekávaného hospodářského vývoje v EU zvýšen na 25 %, aby se přiblížil dohodnutému snížení o 80 až 95 % do roku 2050. Výbor to považuje za zásadní pro udržení zhruba srovnatelných ekonomických podmínek pro subjekty působící v globálním měřítku. Aby taková dohoda mohla fungovat, budou muset další rozvinuté země souběžně vyvíjet srovnatelné úsilí a další významní aktéři – především rozvíjející se ekonomiky – budou muset na dobrovolné bázi přijmout vyšší cíle snížení emisí v rámci celosvětové, právně závazné a komplexní dohody o režimu v období po Kjótském protokolu.

1.9 Po 15. a 16. konferenci smluvních stran je víceméně jasné, že celosvětová jednání o změně klimatu se zaměřila jiným směrem a otevřel se zde daleko větší prostor pro přístup zdola nahoru. Plán přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 (KOM(2011) 112) uznává tuto významnou změnu, tj. přechod od určování nových závazných cílů k opatřením. Iniciuje diskusi, v níž se členské státy EU rozhodnou, zda mají být určovány nové cíle či nikoliv. Shora stanovené cíle i zdola vycházející politika technologických inovací budou hrát důležitou úlohu. EU by neměla promarnit tuto příležitost k reálnému pokroku a musí jít příkladem.

1.10 Pokrizové investiční prostředí se v jednotlivých zemích EU výrazně liší a situace se ještě zhoršuje s očekávanou druhou vlnou krize. Obecně se zdá, že se snižuje míra financování z veřejných zdrojů kvůli přetrvávající dluhové krizi, jež si vynucuje omezování rozpočtových výdajů. Malé a střední podniky budou těmito změnami více ohroženy, protože jsou silněji závislé na financování ze strany bank než větší podniky, které mají přístup na kapitálové trhy.

1.11 Nová a velmi potřebná vlna investic do infrastruktury zatím nepřišla. Infrastrukturám pro rozvod elektřiny a plynu by měla být věnována mnohem větší pozornost, zejména s ohledem na jednotný evropský trh s energií, a tyto infrastruktury budou vyžadovat širší využití obnovitelných zdrojů energie. Bez plně funkčních a propojených sítí budou šance na pokrok vážně oslabeny.

2. Úvod a souvislosti

2.1 Evropská komise ve svém sdělení *Analýza možností snížení emisí skleníkových plynů o více než 20 % a vyhodnocení rizika úniku uhlíku* ⁽¹⁾ vytyčuje různé možnosti, jak dosáhnout nového 30 % cíle snížení emisí v rámci ETS (v odvětvích zařazených do systému EU pro obchodování s emisemi) a v dalších odvětvích (především v dopravě, zastavěném prostředí a zemědělství). Vzhledem k tomu, že sdělení Evropské komise neanalyzuje

dopad hospodářské krize na schopnost evropských podniků dále investovat v oblasti ochrany klimatu, navrholo polské předsednictví, aby k tomuto tématu EHSV vypracoval stanovisko.

2.2 Obecně je přijímáno, že zmírnění emisí CO₂ nebude snadným úkolem a že vzhledem k pokračujícímu růstu populace a značnému nedostatku energie v rozvojových zemích nebude možné jej rychle vyřešit. Z hlediska zabezpečení dodávek je dalším klíčovým faktorem odklon od energie získávané z fosilních paliv. Dalo by se namítnout, že Kodaňská dohoda a Cancúnská dohoda, jež ji vystřídala, upouštějí od koncepce právně závazných cílů – a tím snižují pravděpodobnost vzniku celosvětového systému cap-and-trade (stanovení horní hranice objemu emisí a následné obchodování s nimi) –, protože posouvají časový horizont na rok 2050 a zdůrazňují význam technologického rozvoje a inovačních procesů. Dohoda z Cancúnu uvádí seznam řady důležitých cílů, k nimž náležejí tyto tři nejvýznamnější:

- vytyčit jasné záměry snížení emisí skleníkových plynů způsobených lidskou činností za určitou dobu, aby se zvýšení průměrné globální teploty udrželo pod dvěma stupni;
- podněcovat účast všech zemí na snížení těchto emisí v souladu s rozdílnou odpovědností a možnostmi jednotlivých zemí emise snižovat;
- zajistit mezinárodní transparentnost opatření přijatých v jednotlivých zemích a zajistit, aby celosvětový postup k dlouhodobému cíli byl ve vhodné době přezkoumáván.

2.3 Široká shoda panuje v tom, že stanovení odpovídající a obecně přijímané ceny uhlíku je klíčem k úspěšnosti politiky v oblasti změny klimatu (William D. Nordhaus, *Economic Issues in a Designing a Global Agreement on Global Warming*). Pokud nebude cena uhlíku nastavena v odpovídající výši a nebude obecně přijata, nemůže mít pobídkový účinek. Je potřebný realistický regulační rámec – pobídkové mechanismy musejí fungovat v praxi, aby byla zaručena účinnost politických rozhodnutí. EHSV tedy vyzývá Evropskou komisi, aby představila možnosti, jak posílit systém EU ETS, a rovněž provázaná opatření v odvětvích, na něž se tento systém nevztahuje.

2.4 Určitého úspěchu (a při poměrně nízkých nákladech) ve snižování emisí skleníkových plynů bylo dosaženo zlepšením energetické či palivové účinnosti, jedinou cestou, jak udržet postupný přechod do éry nefosilních paliv, je však změna v technologiích a technologický pokrok. I samotná opatření v oblasti účinnosti vyžadují rozsáhlé využití stávajících technologií a vývoj inovačních řešení (McKinsey Global Institute, *The Carbon Productivity Challenge: Curbing Climate Change and Sustaining Economic Growth*).

⁽¹⁾ KOM(2010) 265 v konečném znění.

2.5 Energeticky náročná odvětví zvýšila svou energetickou účinnost díky neustálému úsilí o snížení provozních nákladů. Žádný podnik nebude vypouštět oxid uhličitý jenom proto, že má bezplatné či nadbytečné emisní povolenky. S vlivem opatření k zajištění účinnosti osobní spotřeby je to poněkud složitější, poněvadž zde dochází k efektu odrazu (*rebound effect*), což je psychologický jev vedoucí k tomu, že lidé utrácí své úspory jakožto určitý bonus, např. za vyšší teplotu domácího vytápění poté, co učinili nějaká efektivní opatření v oblasti účinnosti. Tento efekt může snadno znehodnotit i nejspolehlivější opatření ke zvýšení účinnosti.

2.6 Ke snížení emisí doajista přispějí obnovitelné zdroje energie, i když možná v menší míře, než se často domníváme. Fyzická, prostorová a socioenvironmentální omezení momentálně dostupných technologií pro obnovitelné zdroje energie někdy nejsou plně zohledňována a jejich překonání prostřednictvím technologických inovací má finanční důsledky. Také zvýšení provozní a nákladové účinnosti známých obnovitelných zdrojů energie představuje finanční zátěž, kterou některé členské státy řeší, jiné nikoliv.

2.7 Je bezpodmínečně nutné vyjasnit tři aspekty, z nichž zřejmě žádný nebude uspokojivě vyřešen do roku 2020. Zaprvé musí být pro nepravidelně dostupné zdroje energie vytvořena plně integrovaná celounijní inteligentní síť s určitou schopností pojmout nepravidelné dodávky elektřiny z obnovitelných zdrojů překračující předpokládaných 35–40 %. Mělo by se však poznamenat, že německé rozhodnutí o urychleném ukončení jaderného programu bylo velkým stimulem k podniknutí kroků v této oblasti. Zadruhé takováto integrace vyžaduje značnou akumulaci kapacity. A zatřetí je pro široké uplatnění v delším časovém horizontu potřebná vyspělá technologie zachycování a ukládání uhlíku, pokud by měla být fosilní paliva nadále v širším měřítku využívána jako zdroj energie. Než budou vyřešeny tyto tři klíčové otázky, budou pro širší využití stávajících obnovitelných zdrojů energie nutné tradiční záložní zdroje energie se souvisejícími emisemi.

2.8 Zvyšování účinnosti ve výrobě elektřiny či tepla je tak nákladné, že je nepravděpodobné, že by se ho dalo dosáhnout za současných podmínek, determinovaných omezováním rozpočtových výdajů. Převratné vynálezy proto budou hrát při dosahování očekávaného 80–90 % snížení do roku 2050 důležitou roli, stejně jako rozsáhlé využívání a zlepšování stávajících technologií získávání energie z obnovitelných zdrojů (Mezinárodní energetická agentura, Perspektivy energetických technologií 2010).

2.9 Důležitou roli by mohlo sehrát také další zvýšení energetické účinnosti u výrobních technologií. Z tohoto důvodu jsou nezbytné jak postupné, tak radikální inovace v celém spektru nízkouhlíkových technologií. Bez těchto inovací a zlepšení bude zhruba nemožné začít rychle a v rozsáhlé míře využívat nízkouhlíkové zdroje energie, což je nutné pro uspokojení celosvětové poptávky po energii a odvrácení potenciální hrozby klimatické katastrofy. Tuto ústřední problematiku inovací je třeba řešit přímo a proaktivně.

3. Analýza údajů o emisích v EU, dopad krize

3.1 Komise ve svém dokumentu předkládá soubor argumentů, které – jsou-li posuzovány samostatně – naznačují, že dosažení ambiciózních cílů v oblasti zmírňování emisí bude obtížné, ale uskutečnitelné. Empirické údaje o emisích v EU z posledních let musí být posuzovány s přihlédnutím ke skutečnosti, že v roce 2009 činily obnovitelné zdroje energie 61 % nové kapacity pro výrobu elektrické energie v EU. Nestálost některých obnovitelných zdrojů energie ve skutečnosti působí v krátkodobém časovém horizontu značné problémy při zajišťování dodávek pro základní zatížení.

3.2 Předpoklady Komise jsou založeny na optimistických očekáváních vkládaných do směrnice o energii z obnovitelných zdrojů a do akčních plánů jednotlivých členských států. Kromě toho se považuje za samozřejmé 20 % zvýšení energetické účinnosti, přestože informace z členských států ukazují v některých případech podstatně pomalejší pokrok. Pokud vezmeme v úvahu klíčový prvek energetické účinnosti při výrobě elektřiny a tepla – který může být označován jako „uhlíková náročnost“ –, stanou se zpoždění a odklady při obnově elektráren pravděpodobně vážným problémem, který by mohl vést k nedostatku energie. Kromě toho z analýz Mezinárodní energetické agentury vyplývá, že 80 % emisí z globálního odvětví energetiky se ve skutečnosti do roku 2020 nezmění. Pro budoucnost s nízkými emisemi uhlíku tak budou mít zásadní význam rovněž investice v nadcházejícím desetiletí, zejména do technologií zachycování a ukládání uhlíku.

3.3 Odborní analytici odhadují, že v roce 2010 stouply emise skleníkových plynů o 4 %. Zařízení zahrnutá do systému EU ETS oznámila nárůst o 3,2 %. Celkové emise v roce 2009 klesly o 1,1 % v porovnání s rokem 2008: EU (-6,4 %), USA (-6,5 %) a Japonsko (-11,8 % bez obchodování s emisemi) oznámily snížení, zatímco Čína oznámila zvýšení o 9,1 % (Richard N. Cooper, Harvardská univerzita, *Europe's Emission Trading System*, červen 2010; Christian Egenhofer, CEPS, Brusel, *The EU ETS and Climate Policy Towards 2050*, leden 2011). Je zřejmé, že snížení emisí v rozvinutých zemích v letech 2008–2009 bylo způsobeno především hospodářskou recesí. Předběžné výsledky za rok 2010 potvrzují, že úroveň emisí roste a klesá s úrovní hospodářské aktivity.

3.4 Největší znepokojení vyplývající z důkladného přezkoumání systému EU ETS přináší zjištění, že tento světově největší systém cap-and-trade nedokázal podstatně snížit emise CO₂ ani skleníkových plynů. Celkové evropské emise CO₂ a skleníkových plynů průmyslového původu mírně klesají již od roku 1990; extrapolace tohoto trendu na rok 2008 ukazuje, že systém pro obchodování s emisemi snížil emise oproti předpokládané úrovni bez EU ETS jen o 2 %. Vezmeme-li dále v úvahu účinky finančního kolapsu a recese v letech 2008–2009, ukazují údaje malý – pokud vůbec nějaký – samostatný účinek EU ETS na evropské emise skleníkových plynů.

3.5 Celkově vzato musí být pokles emisí ve 4. čtvrtletí roku 2008 a po celý rok 2009 a jejich nárůst počínaje 2. čtvrtletím roku 2010 jednoznačně připsány začátku (koncem roku 2008) a konci (v polovině roku 2010) hospodářské krize. Nic neukazuje na to, že by systémové změny v tomto časovém období vedly ke snížení emisí.

3.6 Je rovněž třeba poznamenat, že průmyslová odvětví již vyvíjejí mimořádnou a příkladnou činnost – neustále snižují emise přechodem na paliva s vyšší uhlíkovou účinností a přijala efektivní opatření ke zvýšení energetické účinnosti. Tento proces se dá urychlit v příštím obchodovacím období do roku 2020 vyvinutím a zavedením převratných nových technologií téměř ve všech odvětvích zařazených do systému EU pro obchodování s emisemi.

3.7 Některá energeticky náročná odvětví, např. výroba oceli, vápna a cementu, již brzy dosáhnou svých fyzických limitů uhlíkové účinnosti a významnějšího snižování emisí lze v dohledné době dosáhnout jedině omezením výroby (Sustainable Steelmaking, Boston Consulting Group, 2009).

3.8 Je třeba poznamenat, že únik uhlíku je spojen se specifickou úrovní zaměstnanosti v průmyslových odvětvích, v nichž se tento jev vyskytuje. Přesná úroveň zaměstnanosti se v jednotlivých členských státech liší – průměr v EU je odhadován na 3 %, zatímco např. v Polsku dosahuje úroveň zaměstnanosti v těchto energeticky náročných odvětvích 9,5 %.

3.9 Jak je uvedeno výše v odstavci 2.4, jsou hlavními prvky pro zmírnění emisí skleníkových plynů rozsáhlý rozvoj technologií a využívání nových technologií. Všechny dokumenty zabývající se tímto tématem upozorňují na nevyřešenou otázku zajištění potřebných finančních prostředků. Možným – i když vzdáleným a nejistým – zdrojem financování jsou výtěžky ze systému pro obchodování s emisemi, jinak se ale na obzoru nerýsuje nic konkrétního. Dokonce ani stávající programy EU pro výzkum a vývoj a zavádění jejich výsledků do praxe nejsou postačující, což platí i pro plán SET, včetně zachycování a ukládání uhlíku (CCS).

3.10 V důsledku nedávných protestů a pokračujících nepokojů v některých zemích organizace OPEC a jaderné havárie ve Fukushimě se jednoznačně změnil postoj k celosvětovým jednáním o změně klimatu. Tato změna může být dokonce příležitostí k uzavření smysluplné mezinárodní dohody. EU by si měla všimnout i nového a velmi ambiciózního inovačního plánu USA (*The*

White House: Strategy for American Innovation; <http://www.slideshare.net/whitehouse/a-strategy-for-american-innovation>).

3.11 Všechny tyto ukazatele upozorňují na naléhavou potřebu zvážit strukturální změny, které by usnadnily a urychlily přechod na hospodářství založené na nových, nízkouhlíkových zdrojích energie. Přestože si někteří odborníci a politikové přejí prozkoumat možnost postupného odklání od koncepce cap-and-trade ve prospěch zavedení daně ze spotřeby uhlíku, proveditelnost zavedení nějaké nové daně, jejíž výnosy by byly investovány do ochrany klimatu ve vhodné míře v celé EU (neřku-li globálně), se zdá být v nedohlednu. Tato možnost by měla být blíže prozkoumána při přípravě na další fázi jednání týkajících se změny klimatu. Systém EU ETS je tedy v EU považován za nejlepší volbu, bude nicméně vyžadovat značné a radikální změny.

3.12 Pokrizové investiční prostředí se v jednotlivých zemích EU výrazně liší a situace se ještě zhoršuje s očekávanou druhou vlnou krize. Obecně se zdá, že se snižuje míra financování z veřejných zdrojů kvůli přetrvávající dluhové krizi, jež si vynucuje omezování výdajů. V soukromém sektoru zůstává dostupnost podnikových financí zatím poměrně stabilní, obzvláště v průmyslových odvětvích orientovaných na export. Pokračující krize Evropského měnového systému, připravované právní předpisy (Basel III a Solventnost II) a možné zhoršení ekonomických vyhlídek – to vše může v brzké době zhoršit dostupnost bankovních úvěrů. Malé a střední podniky budou těmito změnami více ohroženy, protože jsou silněji závislé na financování ze strany bank než větší podniky, které mají přístup na kapitálové trhy.

3.13 U některých obnovitelných zdrojů energie došlo v poslední době k dosti dynamickému rozvoji. Zda je tento rozmach zdravý a udržitelný, je otázkou, která si zaslouží důkladné prozkoumání v měřítku Evropské unie i jednotlivých členských států. Finanční dopad garantovaných sazeb cen energie může vést k dlouhodobějšímu narušení. Náhlý prudký nárůst podílu obnovitelných zdrojů energie bude kromě toho bezpochyby vyžadovat značné investice do přenosové soustavy, aby byla zachována spolehlivost a bezpečnost sítí.

3.14 Tato nová a velmi důležitá vlna investic do infrastruktury zatím nepřišla v dostatečné míře. Infrastrukturám pro rozvod elektřiny a plynu by měla být věnována mnohem větší pozornost, zejména vzhledem k nedávnému rozhodnutí Německa upustit do roku 2022 od jaderné energetiky. Bez plně funkčních a propojených sítí budou šance na pokrok vážně oslabeny.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zpracování a využití průmyslového a důlního odpadu pocházejícího z Evropské unie pro hospodářské a environmentální účely (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/03)

Zpravodaj: **pan FORNEA**

Spoluzpravodaj: **pan KOTOWSKI**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Zpracování a využití průmyslového a důlního odpadu pocházejícího z Evropské unie pro hospodářské a environmentální účely.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. září 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 61 hlasy pro a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Hlavním cílem zpracování průmyslových a důlních odpadů je vyhnout se úložištím. Problémy, jako je znečištění životního prostředí, zdravotní rizika a krajinná estetika, musí být řešeny odpovědně a s nejvyšší náležitostí. Dnes si žádná země nemůže dovolit nezhledňovat recyklační potenciál odpadu vyprodukovaného po využití primárních surovin. Jednoduché zanechání těchto odpadů bez dodatečného zpracování kvůli tomu, že je to levnější, již není možné, víme-li, jaké náklady to představuje pro životní prostředí, lidské zdraví a společnost.

1.2 Zpracování těchto druhů odpadů pro hospodářské účely může zlepšit životní prostředí, krajinu, zaměstnanost a sociální podmínky dotčených komunit. Odstraněním rizika znečištění pro člověka a životní prostředí by se zlepšily životní podmínky v těchto regionech, a výsledek by byl všestranně výhodný. To je důvod, proč by prospěšné způsoby využití těchto odpadů měly být považovány za součást strategie udržitelného rozvoje a jako kompenzační opatření postiženým místním komunitám.

1.3 Úloha občanské společnosti, sociálních partnerů, odborníků zapojených v důlním, metalurgickém a energetickém průmyslu, akademické obce, výrobců zařízení, sdružení dopravců a odborových sdružení má rozhodující význam pro zlepšování informovanosti veřejnosti a zvyšování povědomí o environmentálních, hospodářských a sociálních výhodách zpracování obrovského množství odpadu, které již bylo nebo které je produkováno důlním a metalurgickým odvětvím a uhelnými elektrárnami.

1.4 Místní orgány mohou v této otázce sehrát zásadní roli prostřednictvím podpory otevřeného občanského dialogu na regionální úrovni, s cílem nalézt řešení v oblasti ochrany životního prostředí, zpracovávání odpadu a pro předělávání základny pro udržitelný průmyslový rozvoj. Za tímto účelem je nezbytné

zřídit síť veřejných a soukromých projektů a projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru, v jejímž rámci by se sdílela odpovědnost za budoucí investice, infrastrukturu a ochranu životního prostředí.

1.5 Evropská unie a členské státy by měly rozvíjet inovační nástroje a politiky k řešení otázky průmyslového a důlního odpadu tím nejúčinnějším a neudržitelnějším způsobem, jež musí být založen na výzkumu a statistických a vědeckých údajích. Je rovněž důležité dosáhnout prostřednictvím vhodného konzultačního procesu s příslušnými zúčastněnými stranami lepšího porozumění existujícím právním, politickým, administrativním a sociálním překážkám zpracování uvedených odpadů.

1.6 EHSV proto upozorňuje, že je třeba rozvíjet účinné politiky v oblasti využití průmyslového a důlního odpadu v rámci strategie Evropa 2020, jež v celkovém přístupu explicitně propojuje udržitelnou průmyslovou politiku s inovativními procesy, účinným využíváním zdrojů a lepším přístupem k nerostným surovinám.

1.7 Každý nový proces zpracování těžebního odpadu by měl být prováděn informacemi o fyzikálních a chemických vlastnostech odpadu, aby tak byly k dispozici dostatečně kvalitní údaje orgánům a společnostem, které by se měly začít zabývat možnými programy v činnosti opětovného zpracování nebo v oblasti ochrany životního prostředí.

1.8 Současné politické iniciativy, jejichž záměrem je zajistit dodávky surovin, by měly zvýšit finanční podporu EU a členských států na výzkumné a vývojové technologie, které zpracovávají důlní a průmyslový odpad a získávají zpět cenné nerosty a kovy. Jednou z priorit by měl být rozvoj technologií, jimiž je možné znovu získávat důležité materiály a rovněž ty látky, které mohou být škodlivé lidskému zdraví a životnímu prostředí.

1.9 V kontextu strategie Evropa 2020 se organizovaná občanská společnost domnívá, že je načase posoudit výsledky dosažené prostřednictvím směrnice 2006/21/ES, přičemž je připravena předložit komentáře a návrhy ke zlepšování jejího provádění a na podporu iniciativ prospěšných způsobů využití důlního odpadu.

1.10 Návrh na posílení recyklování a snížení odpadů, které vyprodukuje těžba a lámání kamene a metalurgický průmysl, lze shrnout takto:

- Úprava právního statusu vedlejších produktů jako druhotných produktů, se stejnými vlastnostmi, jako má primární produkt.
- Výslovné povolení zpracování vedlejších produktů prostřednictvím specifického způsobu zpracování prováděného v prvotním zařízení nebo ve zvláštních systémech s cílem dát druhotnému produktu vlastnosti, které vyžaduje jeho používání.
- Podpora uvádění druhotného produktu na trh pomocí usnadnění dopravy a používání.
- Daňové pobídky pro spotřebitele, kteří používají druhotné produkty.

1.11 Instituce spojené s EU by měly rozšířit poskytování informací o vlivu odpadů z tepelných elektráren na životní prostředí a lidské zdraví a též o prospěšných způsobech využití produktů spalování uhlí. V této oblasti je nezbytný výzkum a vývoj, jenž by zlepšil aplikace, ve kterých by mohly být produkty spalování uhlí využity, i pokud jde o další nově vyvíjené technologie a obecné nakládání s popelem a zpracování popela.

1.12 EU by měla vytvořit a financovat projekty pro prospěšné způsoby využití vedlejších produktů při spalování uhlí, a přispívat tak k udržitelnému rozvoji recyklací těchto odpadů a jejich udržováním mimo skládky, a tím redukovat potřebu těžit nové suroviny a zároveň šetřit energii a chránit vodní zdroje.

1.13 Na evropské úrovni by měl být proveden průzkum s cílem shromáždit více informací o popílku, spodním popelu, kotelních struskách, sádře z odsiřovacích zařízení, složkách odsíření kouřových plynů suchou a mokrou metodou a rovněž popelu v případě spalování práškového hnědého uhlí. Elektrárny v EU spalující hnědé uhlí by měly být vyzvány, aby dobrovolně podporovaly shromažďování dat pro daný průzkum. Je rovněž třeba vypracovat a průběžně aktualizovat přehled stávajících výrobků a oblastí možného využití produktů spalování uhlí.

2. Přehled

2.1 Tematická strategie pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci přijatá v roce 2005 v souvislosti s prováděním šestého akčního programu pro životní prostředí, na kterou navázalo nyní sdělení Komise (KOM(2011) 13 v konečném znění) týkající se toho, do jaké míry cíle strategie jsou, či nejsou plněny, navrhuje nová opatření, jež mají za cíl posílit provádění strategie.

2.2 Evropští občané a organizovaná občanská společnost věnuje velkou pozornost problému průmyslových a důlních odpadů. Průmyslová budoucnost Evropy bude záviset do určité míry na tom, jak se nám podaří se s tímto problémem vypořádat. V současné době se značné množství průmyslových projektů vystavuje nebezpečí, že uvážnou na mrtvém bodě kvůli odporu ze strany místních společenství a organizací občanské společnosti, které vyjadřují obavy z dopadu průmyslových a důlních činností na veřejné zdraví a životní prostředí.

2.3 V řadě případů bohužel tyto obavy občanské společnosti plynou z nedostatečné informovanosti a transparentnosti, a je proto třeba zabezpečit plné a správné provádění posouzení dopadu na životní prostředí, jež zajistí správné informování a účast občanské společnosti.

2.4 Průmyslové a důlní odpady stále znamenají problém pro velké množství členských států, kde tyto průmyslové celky a důlní zařízení byly, či ještě stále jsou v provozu. Úložiště odpadů mohou představovat pro místní komunity hrozbu nebo příležitost. Stávají se hrozbou, když jsou jednoduše opuštěna a nejsou přijata opatření na snížení rizika pro životní prostředí, ale v některých případech mohou představovat též příležitost, a to tehdy, když by úložiště mohla posloužit jako základ pro činnosti zahrnující opětovné získání kovů či jiné užitečné druhotné suroviny.

2.5 V některých případech může být koncentrace kovů v důlním dopadu srovnatelná nebo dokonce vyšší než koncentrace kovů v rudě. Totéž platí pro metalurgické průmyslové odpady: rozvinuly se technologie umožňující znovu využívat materiály a je tu nyní příležitost přehodnotit potenciál odpadů ze starých průmyslových činností a podporovat v této oblasti ekologicky šetrný model.

2.6 V mnoha případech se místní orgány musí zabývat otázkou průmyslového a důlního odpadu z toho důvodu, že oblasti s hlusinovými odvaly a skládkami odpadů se nacházejí v jejich jurisdikci. Proto je na této úrovni možné najít řešení pro přetvoření „výzvy“ v příležitost prostřednictvím podpory soukromé iniciativy, partnerství veřejného a soukromého sektoru a partnerství mezi správami za účelem zřizování průmyslových parků, kde by byl plně využíván odpad, a to díky kombinaci horizontálních a vertikálních přístupů v rámci zpracujícího průmyslu, stavebnictví a infrastruktury.

2.7 Toto stanovisko se zaměří na tři kategorie odpadů, které lze najít v Evropě ve velkém množství (v objemu miliard krychlových metrů) a u nichž vyjádřili zákonodárci Evropské unie a členských států svůj zvláštní zájem:

- **Důlní odpad** (nebo „těžební odpad“ definovaný ve směrnici 2006/21/ES) vznikající v souvislosti s průzkumnými, těžebními a zpracovatelskými činnostmi ve vztahu k uhlí nebo neenergetickým nerostům – stovky milionů tun pocházejících ze stávajících nebo bývalých těžebních oblastí byly nebo stále ještě jsou skladovány bez zpracování v různé

vzdálenosti od místních komunit. ⁽¹⁾ Uzavřená a opuštěná zařízení pro nakládání s důlním odpadem se mohou stát pro životní prostředí a místní komunity vážným nebezpečím.

- **Metalurgický průmyslový odpad**, hlavně tvořený struskou, kalem a prachem. Tento odpad z oblasti neželezné metalurgie může například mít vysoký obsah těžkých kovů, které mohou mít negativní dopad na životní prostředí, nebudou-li řádně zpracovány.
- **Odpady z tepelných elektráren**. Struska a popel z elektráren představuje velký podíl odpadů obzvláště v zemích, kde průmysl tepelných elektráren používá ve značném množství uhlí nízké kvality.

2.8 Ve všech těchto případech místa, kde je odpad skladován, nejsou-li řádně spravována, mohou učinit okolí místních komunit velice nepříjemné a znemožnit používání rozsáhlých ploch půdy, které by jinak mohly mít pro dané komunity hospodářský, sociální či environmentální přínos.

3. Politický a právní rámec pro podporu zpracování úložišť průmyslových a důlních odpadů

3.1 Strategie Evropa 2020, průmyslová politika EU ⁽²⁾, strategie EU pro účinnější využívání zdrojů ⁽³⁾, strategie EU v oblasti surovin ⁽⁴⁾, tematická strategie pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci ⁽⁵⁾ a strategie EU v oblasti inovací ⁽⁶⁾ podporují:

- udržitelný růst v Evropě prostřednictvím hospodářství, které účinněji využívá zdroje, je ekologičtější a konkurenceschopnější;
- technologie a výrobní metody, které snižují používání přírodních zdrojů, a zvyšují investice do stávajícího přírodního bohatství EU;
- plné uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady založené nejprve na prevenci, po níž bude následovat příprava na opětovné využití a recyklaci, poté energetické využití a až v poslední řadě skládka;
- přezkum předpisů na podporu přechodu odvětví služeb a zpracovatelského průmyslu k větší účinnosti zdrojů, včetně zajištění účinnějšího recyklování a podpory zavádění na trh a přijímání klíčových technologií;
- investice v odvětvích těžebního průmyslu vytvořením politik pro plánování využívání půdy, jež bude zahrnovat digitální geologickou databázi a transparentní metodiku pro identifikaci nerostných zdrojů, a zároveň povzbuzujících recyklování a snižování množství odpadů;

⁽¹⁾ Jako příklad bychom uvedli, že podle ministerstva hospodářství, obchodu a podnikatelského prostředí existuje v Rumunsku 77 důlních hlusinových odvalů o celkovém objemu 340 milionů krychlových metrů, jež pokrývají plochu 1 700 ha, a 675 skládek důlního odpadu o celkovém objemu 3,1 miliardy krychlových metrů, jež pokrývají plochu 9 300 ha.

⁽²⁾ KOM(2010) 614.

⁽³⁾ KOM(2011) 21.

⁽⁴⁾ KOM(2011) 25.

⁽⁵⁾ Poslední zpráva KOM(2011) 13.

⁽⁶⁾ KOM(2010) 546 v konečném znění.

— evropské inovační partnerství pro urychlení výzkumu, vývoje a uvádění inovací na trh.

3.2 **První evropská směrnice o nakládání s odpady** byla v platnosti od 70. let 20. století. V roce 1991 byl stanoven Evropský katalog odpadů, a to směrnicí 91/156/ES, na kterou navazovala směrnice 91/689/ES o nebezpečných odpadech. V roce 2008 vyšla směrnice 2008/98/ES, která je pro naše stanovisko částečně relevantní, neboť v čl. 4 odst. 1 této směrnice byla zavedena přesnější definice hierarchie nakládání s odpady: a) prevence, b) příprava na opětovné využití, c) recyklace, d) jiné způsoby opětovného použití, např. energetické využití, a e) uložení. ⁽⁷⁾

3.3 **Směrnice 2006/12/ES a rozhodnutí č. 1600/2002/ES** stanoví, že:

- by se měla snížit míra rizika vyprodukovaných odpadů na minimum;
- by se mělo upřednostňovat předcházení vzniku odpadu a recyklování;
- množství odpadů určených na skládku by se mělo snížit na minimum a mělo by být zajištěno jejich bezpečné uložení;
- odpady určené na skládku by se měly zpracovávat co možná nejbližší místu, kde jsou vyprodukovány, do té míry, aby nebyla snížena účinnost postupů nakládání s odpady.

3.4 **Směrnice 2006/21/ES o nakládání s odpady z těžebního průmyslu** (přijata v roce 2006, v platnosti od května 2008 a vyhodnocení provádění směrnice plánováno na listopad 2012):

- usiluje o snižování možných nepříznivých vlivů na životní prostředí nebo na lidské zdraví způsobených odpady z těžebního průmyslu pocházejícími z existujících nebo nových důlních činností;
- zahrnuje povinnost provozovatele vypracovat plán pro nakládání s odpady, který musí být v souladu s hierarchií odpadu – tedy zohledňovat nejprve znalosti, dále prevenci, následuje opětovné využití, pak recyklování a konečně uložení;
- zahrnuje povinnost členských států vypracovat do roku 2012 soupis uzavřených a opuštěných zařízení pro nakládání s důlním odpadem, které poškozují nebo by mohly poškozovat životní prostředí a veřejné zdraví ⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Nestanoví se však nic ohledně potřeby „snižovat škodlivost odpadu“, pokud byl přijat na skládku nebo pokud se už na skládce nachází.

⁽⁸⁾ Nedávno byl zveřejněn metodický pokyn k vytvoření soupisu, který má členským státům pomoci při plnění tohoto úkolu.

4. Zpracování důlního odpadu

4.1 Legislativní návrhy až dosud vyzývaly členské státy k tomu, aby do května 2012 vytvořily soupis uzavřených a opuštěných zařízení pro nakládání s těžebním odpadem, která mají potenciální dopad na zdraví člověka nebo na životní prostředí, a tento soupis zveřejnily.

4.2 V roce 2004 ve studii, kterou Evropská unie zpracovala k projektu PECOMINES⁽⁹⁾, a její zprávě o případové studii o využívání techniky dálkového průzkumu⁽¹⁰⁾ vzniklo předběžné posouzení množství skládek bezprostředně po přistoupení prvních východoevropských zemí k EU. Studie však neobsahovala jakoukoli analýzu fyzikální či chemické stability těchto skládek.

4.3 Neexistuje zatím žádná celoevropská databáze týkající se umístění a fyzikálních a chemických vlastností úložišť důlního odpadu a dalších průmyslových úložišť. Členské státy, jako např. Španělsko, již vyvinuly vnitrostátní plány pro nakládání s odpady z těžebního průmyslu na základě příslušných statistických údajů o počtu a objemu registrovaných opuštěných a existujících skládek odpadu, odpadních nádrží a jezer⁽¹¹⁾.

4.4 Některé členské státy vytvořily a uplatnily metody posuzování bezpečnosti starých nádrží pro hlušinové kaly a skládek odpadu a stanovily prioritní opatření, která jsou nezbytně nutná pro předcházení tomu, aby nedošlo k velkému znečištění (např. slovenské Ministerstvo životního prostředí). Nebylo ovšem provedeno žádné komplexní posouzení, co se týče vyhodnocení stávající hospodářské životaschopnosti opětovného zpracování důlního odpadu. To, zda opětovné zpracování je hospodářsky životaschopné, závisí velkou měrou na tržní ceně nerostů, na něž je zpracování zacíleno. Takováto posouzení by měla být provedena členskými státy za účelem nalezení všestranně výhodných řešení.

4.5 Přístup k těmto úložištím odpadu a odpadním hlušinám by měl být otázkou vnitrostátních politik pro nakládání s nerosty a politik pro plánování využívání půdy, přičemž na všechny z nich se uplatňuje zásada subsidiarity a je zapotřebí je řešit jednotlivými členskými státy, ovšem při respektování právních předpisů EU o posouzení dopadů, těžebních odpadech a rámcové směrnice o vodě.

4.6 Strategie EU pro oblast surovin doporučuje učinit dlouhodobou analýzu poptávky po nerostných zdrojích, jež by mohla tvořit základ pro hospodářskou hierarchizaci opětovného zpracování starých hlušín a zařízení pro nakládání s odpady.

⁽⁹⁾ G. Jordan and M. D'Alessandro: Mining, Mining Waste and Related Environmental Issues: Problems and Solutions in Central and Eastern European Candidate Countries (Hornictví, důlní odpad a související environmentální otázky: problémy a řešení ve středoevropských a východoevropských kandidátských zemích), PECOMINES, SVS 2004 (EUR 20 868 EN).

⁽¹⁰⁾ A.M. Vijdea, S. Sommer, W. Mehl: Use of Remote Sensing for Mapping and Evaluation of Mining Waste Anomalies at National to Multi-Country Scale (Používání technik dálkového průzkumu při mapování a vyhodnocování nestandardních situací důlního odpadu v národním a mnohonárodním rámci), PECOMINES, SVS 2004 (EUR 21 885 EN).

⁽¹¹⁾ Plan Nacional de Residuos de Industrias Extractivas 2007–2015, z něhož vyplývá, že ve Španělsku existuje 988 registrovaných důlních jezer a nádrží o celkovém objemu 325 878 800 krychlových metrů, a celkový objem důlní hlušiny vyprodukované v období od roku 1983 do roku 1989 byl přibližně 1 375 673 315 krychlových metrů. Z celkového množství důlní hlušiny představuje 47,2 % opuštěnou hlušinu.

4.7 Sanace zařízení pro nakládání s odpady a hlušinových odvalů ať už s hospodářskou motivací či bez ní, může poskytnout: zaměstnanost, zlepšení životního prostředí a lepší sociální a životní podmínky pro dotčené komunity, zejména zlepšení krajiny a odstranění rizika znečištění.

4.8 Nakládání s uzavřenými a opuštěnými zařízeními pro nakládání s důlním odpadem by se mělo řídit několika úvahami:

- Nakládání s uzavřenými a opuštěnými zařízeními pro nakládání s důlním odpadem, u nichž existuje riziko pro bezpečnost, zdraví, nebo která mohou způsobit znečištění životního prostředí nebo v současných hospodářských podmínkách představovat hospodářskou hodnotu, by mělo být upřednostněno, pokud jde o rychlé a pečlivé vydávání povolení; měly by být vyřešeny otázky odpovědnosti vzniklé u předchozích provozovatelů, chceme-li podpořit investice⁽¹²⁾.
- Nakládání s uzavřenými a opuštěnými zařízeními pro nakládání s důlním odpadem, u nichž existuje riziko pro bezpečnost, zdraví, nebo která mohou způsobit znečištění životního prostředí a nemají žádnou hospodářskou hodnotu, může vyžadovat financování z veřejných prostředků⁽¹³⁾.
- Opětovné využití uzavřených a opuštěných zařízení pro nakládání s důlním odpadem, která nepředstavují riziko pro bezpečnost, zdraví a neznečišťuje životní prostředí, ale mají hospodářskou hodnotu, se zpřístupní a současně by měly být vyřešeny otázky odpovědnosti vzniklé u předchozích provozovatelů, chceme-li podpořit investice.

4.9 **Technologie** pro přepracování a nápravu starých přetížených úložišť odpadu je částečně k dispozici, bude ale vyžadovat určitý nový výzkum. Evropské inovační partnerství v oblasti surovin by mohlo poskytnout nástroj k povzbuzení výzkumu v této oblasti a případně poskytnout financování pilotního projektu. Tato odbornost by se stala světovou špičkou a byla by použita v Evropě a po celém světě (jako např. technologie uplatňované ve východním Německu po sjednocení). Výzkum dalších technologií a technik by případně mohl být oblastí, kde může evropský průmysl vynikat.

4.10 Dokument BAT (Best Available Techniques – nejlepší dostupné technologie) týkající se nakládání s odpady z důlního průmyslu odkazuje pouze velice stručně na používání BAT pro segregaci odpadů, aby bylo nadále možné lepší opětovné zpracování hlušiny a dalších odpadů.

4.11 **Evropské strukturální fondy** hrají klíčovou roli a již poskytují značné investice do výzkumu a inovací. Pro současné finanční období (2007–2013) bylo naplánováno přibližně 86 mld. EUR. Velká část těchto prostředků ještě nebyla utracena a měly by být využívány efektivněji pro inovace a dosahování cílů strategie Evropa 2020.

⁽¹²⁾ Zajímavý model ohledně toho, jak řešit otázky odpovědnosti, poskytuje iniciativa Good Samaritan Agentury na ochranu životního prostředí v USA.

⁽¹³⁾ To by mělo platit pouze v případě opuštěných míst, pro která není identifikovatelný žádný odpovědný provozovatel.

4.12 Strukturální fondy EU již byly příležitostně využity v minulosti tam, kde bylo možné spojit rozvoj nové regionální infrastruktury s vyčištěním a sanací starých průmyslových a důlních oblastí. Nejúspěšnější iniciativy kombinují opětovné zpracování starých hlušinových odvalů a skládek odpadu s novou důlní činností – ve většině případů se tím podařilo zlepšit hospodářskou životaschopnost v důsledku úspor z rozsahu.

4.13 Do současné doby bylo jen velmi malé množství finančních prostředků EU vydáno na zpracování a využívání úložišť důlního odpadu EU pro hospodářské a environmentální účely. Některé evropské iniciativy a projekty jako Evropská technologická platforma pro udržitelné nerostné zdroje, projekt Evropské unie ProMine a projekt Euro-GeoSource nicméně mají finanční podporu Evropské komise a očekává se, že tyto projekty budou přispívat zejména k rozvoji inovačních technologií, inteligentního zacházení s nerostnými zdroji a vzniku databáze důlních odpadů.

5. Metalurgický odpad. Koncept průmyslového odpadu. Výzvy pro životní prostředí. Hospodářské a sociální příležitosti.

5.1 Koncept průmyslových skládek se po dlouhou dobu v podstatě nevyvíjel, v tom smyslu, že postoj „co není výrobek, je odpad“ dlouho zůstal beze změn. Na základě politik („nulového odpadu“) v oblasti životního prostředí z poslední doby a dalších hospodářských otázek spojených s nedostatkem surovin však bude možná zapotřebí toto pojetí „výrobku“ jako výsledku průmyslové činnosti zásadně přezkoumat.

5.2 Dnes se složité průmyslové činnosti zaměřují na cíl získat velké množství „druhotných produktů“ spíše než na vytvoření jediného produktu⁽¹⁴⁾. Struska z vysoké pece vznikající při výrobě cementu se například v současné době používá jako důležitá složka řady cementových směsí⁽¹⁵⁾.

5.3 Aktuálně platné evropské právní předpisy vyžadují to, že zpracování smí mít kromě výrobku pouze vedlejší produkty, a nikoli druhotné produkty. To znamená, že vedlejší produkt, není-li zpracován v hlavním cyklu, je považován za zamítnutý pro další využití a podléhá všem příslušným předpisům týkajícím se odpadů.

5.4 Ve skutečnosti to není problém definování pojmu (pojem vedlejší produkt a druhotný produkt je možno považovat za rovnocenný). Problém se týká omezení, která právní předpisy v současné době vyžadují v souvislosti s vedlejším produktem. Podle článku 5 směrnice 2008/98/ES musí vedlejší produkt splňovat čtyři požadavky: a) další využití látky nebo předmětu je jisté; b) látku nebo předmět lze využít přímo bez dalšího zpracování jiným než běžným průmyslovým způsobem; c) výroba látky nebo předmětu je nedílnou součástí výrobního procesu; d) další využití je zákonné, tj. látka nebo předmět splňují všechny příslušné

požadavky, pokud jde o výrobek, životní prostředí a ochranu zdraví u konkrétního použití a nepovedou k celkovým nepříznivým účinkům na životní prostředí nebo lidské zdraví.

5.5 Odpad pocházející z metalurgického průmyslu uložený na skládce může obsahovat nejrůznější škodlivé látky, jako jsou těžké kovy, mimo jiné v podobě sloučenin, které nebyly vůbec potřebné k tomu, aby bylo dosaženo „výrobku“. Tyto látky⁽¹⁶⁾ rovněž, jsou-li ukládány na skládce, často vyžadují předběžnou úpravu podle směrnice 2006/12/ES.

5.6 Snaha vnímat vedlejší produkty jako druhotné produkty umožňuje nakládat s nimi nebo je zpracovávat v rámci hlavní činnosti (jako je tomu nyní) nebo v rámci zvláštních systémů určených pro přeměnu druhotných produktů na nové produkty, které budou uvedeny na trh bez jakýchkoli omezení kromě těch, že budou označeny jako druhotný produkt. V současnosti to lze jedinečně v případě podniků a zařízení, která mají povolení ke zpracování odpadů podle směrnice 2006/12/ES.

5.7 Prvotním přínosem z hlediska životního prostředí je zmírnění poškození půdy a krajiny. Například by mohl každý milion tun ocelové strusky (struska z uhlíkové oceli může být inertizovaná), který zabírá na skládce celkový objem zhruba 900 000 m³, ušetřit stejný objem při inertním povrchovém dobývání kameniva⁽¹⁷⁾. Druhou výhodou – po inertizaci pro opětovné využití, je snížení emisí (prachu a vyluhování kovů) vypouštěných do životního prostředí.

5.8 Ze sociálního a hospodářského pohledu jsou činnosti spjaté se zpracováním a recyklací odpadu z metalurgického průmyslu inovativní aktivitou, vyžadující kromě samotné přímé práce výzkumné a vývojové činnosti, které zajistí minimalizaci dopadů na životní prostředí a snížení nákladů. V dané oblasti proběhla v roce 2010 zajímavá studie ve Spojeném království, v níž bylo definováno, jaké dovednosti zaměstnavatel potřebuje pro shromažďování, řízení a zpracování komunálního i průmyslového odpadu⁽¹⁸⁾.

6. Odpady z tepelných elektráren. Prospěšné způsoby využití produktů spalování uhlí

6.1 Uhlí je důležitým zdrojem, který je v přírodě bohatě zastoupen. V roce 2008 činila celková produkce černého uhlí 579 Mt a světová produkce hnědého uhlí 965 Mt⁽¹⁹⁾. Uhlí zajišťuje 27 % světové potřeby energie a je zdrojem 41 % světové elektrické energie. Význam uhlí pro výrobu elektřiny bude celosvětově dál stoupat, přičemž v roce 2030 bude uhlí

⁽¹⁴⁾ Ve skutečnosti není tento koncept nový. Převádí do průmyslu koncept obecně užívaný v zemědělství, kde organický odpad je znovu vpraven do půdy jako hnojivo nebo použit jako palivo.

⁽¹⁵⁾ Evropská norma pro cement EN 197-1 zahrnuje do seznamu složek devět druhů cementu. „Vysokopecní struska“ se používá v množství mezi 6 a 95 % podle hmotnosti.

⁽¹⁶⁾ Jedná se například o prach EAF (podle odhadů ho při výrobě uhlíkové oceli v EU-27 vzniká více než 1,2 Mt), který obsahuje železo (10–40 %) a dále zinek (21–40 %), olovo (až 10 %) a kadmium + měď (až 0,7 %), strusku (podle odhadů při výrobě uhlíkové oceli v EU-27 vzniká BOF a EAF 27 Mt), která může obsahovat kapenky oceli (až 10 %) a rovněž oxidy železa (10–30 %), manganu (3–9 %), chromu (1–5 %).

⁽¹⁷⁾ Podle odhadů 27 Mt odpadu vyprodukovaného v EU-27 objemově odpovídá 20 m vysoké haldě na ploše dvakrát větší, než je plocha města Milánu.

⁽¹⁸⁾ <http://www.viridor.co.uk/news/recycling-waste-industry-labour-market-investigation-published/>.

⁽¹⁹⁾ Zpráva Mezinárodní energetické agentury z roku 2008.

zdrojem 44 % světové elektrické energie. Při současné úrovni výroby vystačí odhadované zásoby uhlí na zhruba 119 let ⁽²⁰⁾.

6.2 Při spalování uhlí pro výrobu elektrické energie a tepla vzniká velké množství odpadu, který v současnosti vyvolává velké obavy a současně je výzvou pro komunity v EU i na celém světě v místech, kde je takový odpad vytvářen a skladován. Společnosti a výzkumné instituce ze zemí, jako jsou USA, Německo a Spojené království, od roku 1945 zkoumají, jak tyto odpady, označované jako produkty spalování uhlí, prospěšně využít. Hlavními produkty spalování uhlí jsou: popílek, spodní popel, kotelní struska, popel vznikající při odsíření kouřových plynů, produkty polosuché absorpce, sádra z odsířovacích zařízení.

6.3 Americká asociace pro uhelný popel (ACAA) byla založena v USA v roce 1968 jako obchodní organizace zaměřená na opětovné využití odpadu z uhelných elektráren. Úkolem této organizace bylo zlepšit řízení a využití produktů spalování uhlí tak, aby to bylo odpovědné k životnímu prostředí, technicky kvalitní, komerčně konkurenceschopné a prospěšné pro světové společenství ⁽²¹⁾.

6.4 Podle výpočtů ACAA vzrostla produkce produktů spalování uhlí ze zhruba 25 Mt v roce 1966 na přibližně 135 Mt v roce 2008, přičemž prospěšné využití těchto produktů v téže době vzrostlo z 5 na zhruba 55 Mt.

6.5 V roce 2007 Evropské sdružení produktů spalování uhlí (ECOA) ⁽²²⁾ odhadlo, že celková produkce produktů spalování uhlí činí v EU 100 milionů tun ročně v EU-27 a 61 milionů tun v EU-15, z čehož 68,3 % tvoří popílek, 17,7 % sádra z odsířovacích zařízení, 9,4 % spodní popel, 2,4 % kotelní struska, 1,5 % popel vznikající při odsíření kouřových plynů a 0,7 % produkty polosuché absorpce.

6.6 Na celém světě i v Evropě nejsou případní uživatelé produktů založených na produktech spalování uhlí o vlastnostech a výhodách využití těchto nových materiálů a produktů náležitě informováni. Dosud byly největším producentem i spotřebitelem produktů spalování uhlí USA následované několika evropskými zeměmi, například Německem nebo Spojeným královstvím. Situace se však mění a vedoucí postavení v oblasti produkce i spotřeby produktů spalování uhlí převzou státy jako Čína a Indie ⁽²³⁾.

⁽²⁰⁾ Světová uhelná asociace.

⁽²¹⁾ Podle internetové stránky ACAA tato asociace provádí i výzkum, vytváří zprávy, průzkumy, dokumentuje průmysl a je odborníkem na recyklaci popela, kotelní strusky i materiálů vznikajících při odsíření kouřových plynů. Obdobná organizace funguje i v Japonsku pod názvem Centrum pro využívání uhelného popela.

⁽²²⁾ ECOA byla založena v roce 1990 a dnes zastupuje více než 86 % produkce produktů spalování uhlí v EU-27.

⁽²³⁾ Indie například bude podle předpokladů mít v roce 2020 energetickou poptávku zhruba 260 000 MW, přičemž zhruba 70 % bude pocházet z uhlí. Uhlé elektrárny vyprodukují 273 Mt produktů spalování uhlí.

6.7 *Environmentální výhody vyplývající z prospěšných způsobů využití odpadů z tepelných elektráren:*

- zlepšení kvality životního prostředí v okolí tepelných elektráren
- úspora přírodních zdrojů
- snížení energetické poptávky a emisí skleníkových plynů
- úspora místa pro uložení odpadu

6.8 *Existující způsoby využití produktů spalování uhlí:*

- výroba cementu a betonu. Popílek je pojivem v betonu ⁽²⁴⁾.
- zpevnění a stabilizace nebezpečných odpadů
- využití spodního popela do asfaltových směsí při stavbě silnic
- využití sádry z odsířovacích zařízení v zemědělství
- extrakce cenosfér a kovů. Cenoféry je možné využít pro lehčený beton, konstrukční materiály, syntézu ultralehkých kompozitních materiálů. Použití v automobilovém průmyslu, letectví, při výrobě pneumatik, v nátěrových hmotách a povrchové úpravě, v podlahových materiálech, kabelech, potrubích, ve stavebnictví a domácích spotřebičích.
- ochrana půdy a rekultivace opuštěných dolů
- spodní popel se používá při výrobě cihel a v technologii Clay Face Brick. Cihly z popílku nevyžadují umělé sušení a mohou pojmout vysoké procento recyklovaných materiálů.
- opětovné získávání germania z uhelného popílku
- vývoj nových nátěrových hmot a dalších aplikací s dopadem na životní prostředí. Nátěrové hmoty vyrobené využitím produktů spalování uhlí jsou odolné vůči vodě, kyselinám a organickým rozpouštědlům.
- produkty nahrazující dřevo

- využití popílku v čištění odpadních vod, pokud jde o těžké kovy jako kadmium nebo nikl

- výzkum přeměny jedovatého popílku na kovové fólie v automobilovém průmyslu.

⁽²⁴⁾ Podle dohody o posuzování shody a akceptaci průmyslových výrobků (ACAA) je více než polovina betonu vyprodukovaného ve Spojených státech pojena poléťavým popílkem.

6.9 Značný objem popílku v Evropě jde na skládku nebo se použije pro aplikace s relativně nízkou hodnotou, s určitými výjimkami (např. v Nizozemsku a Německu). Je to v důsledku kvality popela v EU, který není vždy vhodný pro aplikace s vysokou hodnotou, ale rovněž kvůli nedostatečné informovanosti a propagaci, pokud jde o prospěšné způsoby využití produktů spalování uhlí v různých oblastech. V budoucnu se kvalita popílku má podle očekávání zlepšit vzhledem k environmentálním požadavkům, které musí být dodržovány ze strany tepelných elektráren, a snahy průmyslu spalovat uhlí efektivně a environmentálně udržitelným způsobem.

6.10 Jsou nezbytné další studie a výzkum k pochopení faktorů, které ovlivňují využívání produktů spalování uhlí. Inteligentní používání těchto produktů by mělo být cílem a pro

jeho splnění jsou nezbytná inovativní hospodářská, řídicí a logistická řešení spolu se systémem klasifikace popílku zaměřeném na jeho působení a též programy výzkumu a vývoje ke zlepšení procesu transformace produktů spalování uhlí na nové inovativní materiály a k zesílení existujících znalostí o složení cenosfér popílku, jeho morfologii a struktuře.

6.11 Právní definice produktů spalování uhlí působí překážky, které odrazují od prospěšných způsobů využití odpadů z tepelných elektráren. Stávající klasifikace je harmonizovaným seznamem, který je možno revidovat na základě nových znalostí a výzkumných výsledků. Produkty spalování uhlí, na které se nevztahují právní předpisy o odpadech, se pak mohou řídit požadavky nařízení REACH.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Příležitosti a výzvy posílení konkurenceschopnosti evropského dřevozpracujícího nábytkářského průmyslu (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/04)

Zpravodaj: **pan ZBOŘIL**

Spoluzpravodaj: **pan PESCI**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Příležitosti a výzvy posílení konkurenceschopnosti evropského dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu (stanovisko z vlastní iniciativy).

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. září 2011. Zpravodajem byl pan ZBOŘIL a spoluzpravodajem pan PESCI.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 120 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský dřevozpracující a nábytkářský průmysl (stejně jako odvětví celulózy a papíru) využívá především přírodní obnovitelnou surovinu – dřevo – a hraje zásadní úlohu v rozvoji zelené ekonomiky. ESHV zaznamenal, že v současné době bohužel existují jisté zásadní nesrovnalosti mezi určitými oblastmi některých politik a iniciativ, jež vážně ohrožují konkurenceschopnost a výnosnost odvětví založených na lesnictví.

1.2 Toto odvětví čelí rostoucímu zájmu o dřevo ze strany odvětví energie z obnovitelných zdrojů v důsledku dotací a dalších opatření na podporu využívání biomasy (dřevo je jedním z hlavních paliv využívaných k produkci energie z biomasy). Potíže existují také v souvislosti s investicemi, výzkumem, odbornou přípravou, lákáním mladých pracovníků a s administrativními omezeními v oblasti veřejných zakázek. Nábytkářské odvětví dále čelí obrovskému nárůstu cen surovin, jako je kůže, plasty, přírodní vlákna a ropné deriváty.

1.3 EHSV vyzývá k tomu, aby se EU a instituce členských států vážně zavázaly k vypracování a úpravě legislativního rámce, aby mohl povzbudit konkurenceschopnost a pomoci zlepšit přístup k dodávkám těchto surovin pro dřevozpracující a nábytkářský průmysl a odvětví celulózy a papíru. EHSV by chtěl připomenout potřebu detailní studie problémů souvisejících s dodávkami dřevních surovin pro odvětví založená na lesnictví a pro odvětví obnovitelné energie (biomasy).

1.3.1 EHSV vyzývá Komisi ke spolupráci s lesním/dřevařským průmyslem za účelem předložení vhodných a konkrétních opatření k řešení těchto problémů. Výbor

navrhuje, aby byla zřízena neformální, nestranná, interinstitucionální expertní skupina pro „dřevo a udržitelné suroviny“ – s vazbou na relevantní zúčastněné strany. CCMI by přirozeně chtěla být součástí tohoto subjektu.

1.4 Evropská studie EUwood⁽¹⁾ ukázala, že se předpokládá nárůst spotřeby dřeva pro výrobu energie z 346 milionů plnometrů dřeva (3,1 EJ) z roku 2010 na 573 milionů plnometrů (5 EJ) v roce 2020; v roce 2030 by spotřeba mohla dosáhnout 752 plnometrů (6,6 EJ). Tyto výsledky vycházejí z předpokladu, že podíl dřeva na výrobě energie z obnovitelných zdrojů se sníží – z 50 % v roce 2008 na 40 % v roce 2020. Očekává se, že do roku 2025 bude chybět 200 milionů m³ a do roku 2030 300 milionů m³ dřeva.

1.5 EHSV žádá, aby bylo dřevo, jakožto klíčová surovina, zahrnuto do evropského inovačního partnerství v oblasti surovin, v souladu s doporučeními sdělení Evropské komise o surovinách. V této souvislosti by bylo možné zvláště prozkoumat příležitosti pro opětovné využití a recyklaci.

1.6 Politiky EU v oblastech souvisejících s lesnictvím by měly podporovat aktivní správu lesů. EHSV konkrétně navrhuje, že by Evropská komise měla podporovat pěstování rychle rostoucího dřeva pro výrobu energie. Měla by se rovněž prozkoumat opatření, která by zajistila, že dřevo vhodné k průmyslovému využití se nebude používat k výrobě energie z obnovitelných zdrojů.

⁽¹⁾ Zdroj: evropská studie *Real potential for changes in growth and use of EU forests*. EUwood, str. 45 kapitola 3.5 Budoucí poptávka po energii ze dřeva: „Předpokládá se nárůst spotřeby dřeva pro výrobu energie z 346 milionů m³ (3,1 EJ) z roku 2010 na 573 milionů m³ (5 EJ) v roce 2020; v roce 2030 by spotřeba mohla dosáhnout 752 m³ (6,6 EJ). Tyto výsledky vycházejí z předpokladu, že se podíl dřeva na výrobě energie z obnovitelných zdrojů sníží z 50 % v roce 2008 na 40 % v roce 2020.“

1.7 EHSV zdůrazňuje, že je zapotřebí aktivní propagace ekologických budov, jež využívají struktury a procesy šetrné k životnímu prostředí a účinné z hlediska zdrojů během celého svého životního cyklu. Za tímto účelem by bylo užitečné, kdyby EHSV ve spojení s příslušnými útvary Komise podporoval nějakou každoroční akci – například ve formě praktického semináře –, na níž by byl předvedený udržitelný design.

1.8 EHSV vítá návrh místopředsedy Evropské komise pana Antonia Tajaniho zavést před podpisem dohody o obchodním partnerství mezi EU a třetími zeměmi „test konkurenceschopnosti“. Souhlasí také s tím, že je třeba posoudit dopad všech ostatních politických iniciativ (jako jsou politika energetická, obchodní, životního prostředí, sociální a na ochranu spotřebitele) na konkurenceschopnost průmyslu, ještě před jejich provedením.

1.9 Aby mohlo odvětví zvýšit svou konkurenceschopnost a udržet si náskok před konkurencí, potřebuje pracovníky, kteří ovládají nejnovější dovednosti a technologie. EHSV vítá proaktivní přístup průmyslu k ochraně pracovníků před škodlivými látkami na pracovišti a závazek odvětví zaručit jistotu profesní dráhy a zaměstnání, zachování zdraví a pohody pracovníků, rozvoj dovedností a schopností a dosažení rovnováhy mezi pracovním a osobním životem.

1.10 Výzkumným a inovačním projektům v oblasti zpracování dřeva a výroby nábytku se zatím přílišné akceptace na úrovni EU nedostalo. Pokud má být dřevozpracujícímu a nábytkářskému průmyslu v Evropě poskytnuta výraznější podpora v kontextu VaV, budou muset budoucí programy zvláště zohlednit specifické problémy a potřeby malých a středních podniků.

1.11 EHSV by chtěl znovu upozornit na význam úzké spolupráce mezi průmyslem a správními orgány (evropskými i vnitrostátními), pokud jde o boj proti padělání. EHSV proto podporuje vytvoření standardního evropského patentu a vyzývá k vytvoření „produktových listů“ pro nábytkové výrobky. Hodně by měl pomoci rozvoj technologií, díky nimž by bylo možné snadněji rozeznávat originální výrobky od padělků. EHSV doporučuje, aby EU vyvinula úsilí zaměřené na posílení schopností celní správy a aby byl uspořádán „evropský/národní den boje proti padělání“.

2. Dřevozpracující a nábytkářský průmysl v Evropské unii⁽²⁾

2.1 Dřevozpracující a nábytkářský průmysl je důležité, udržitelné, inovativní a k životnímu prostředí slučitelné odvětví; v roce 2008 činil jeho obrat okolo 221 miliard eur a zaměstnávalo 2,4 milionu osob ve více než 365 000 podnicích, z nichž většina jsou malé a střední podniky. Téměř polovina tohoto obratu připadá na nábytkářský průmysl, následuje výroba konstrukčních prvků (19,3 %), pilařská výroba (13,9 %) a výroba desek (9,2 %). Všeobecná finanční a hospodářská krize měla vážný dopad na celé odvětví: v období let 2008–2009

došlo ke snížení obratu o více než 20 %. Odvětví celulózy a papíru v Evropě kompenzuje zbývající část průmyslu založeného na lesnictví – jeho roční obrat dosahuje 71 miliard eur, přičemž průmysl produkuje 36 milionů tun celulózy a 89 milionů tun papíru.

2.2 Pokud jde o zaměstnanost, připadá na nábytkářský průmysl 51 % pracovních míst tohoto odvětví. Nejvíce lidí zaměstnává Itálie – v tomto odvětví nabízí 363 000 pracovních míst –, následuje Polsko, Německo, Španělsko a Spojené království. V nových členských státech zaměstnává odvětví obzvláště značné počty lidí – ze všech zaměstnaných lidí jich 34 % pracuje ve dřevozpracujících odvětvích. Pracovní místa ve dřevozpracujícím a nábytkářském průmyslu se často nacházejí ve vzdálených nebo méně industrializovaných či méně vyspělých oblastech, a tak toto odvětví významně přispívá k venkovskému hospodářství. Odvětví celulózy a papíru poskytuje přímo 235 000 pracovních míst a 1 milion nepřímě, přičemž 60 % všech pracovních míst se nachází ve venkovských oblastech.

2.3 Jelikož toto odvětví využívá především přírodní obnovitelnou surovinu – dřevo – a má prokazatelné výsledky v oblasti udržitelnosti, je také průkopníkem na poli rozvoje zelené ekonomiky, která je jedním z nejdůležitějších cílů, jež si EU do budoucna klade. Také odvětví celulózy a papíru je velmi uznáváno z environmentálního hlediska. Co se týče surovin, polovina vláken využívaných k výrobě papíru je recyklována. Druhá polovina ukazuje na dobré využívání zdrojů – 20–30 % těchto vláken jsou zbytky z výroby v jiných odvětvích, probírky v lesnictví činí 40–60 % a pouze 20–30 % pochází z kácení.

2.4 V současné době však bohužel existují nesrovnalosti mezi určitými oblastmi některých politik a iniciativ EU, jež vážně ohrožují konkurenceschopnost a výnosnost tohoto odvětví. Evropský dřevozpracující a nábytkářský průmysl čelí rostoucímu zájmu o dřevo ze strany odvětví energie z obnovitelných zdrojů v důsledku dotací a dalších opatření na podporu využívání biomasy (dřevo je jedním z hlavních paliv využívaných k produkci energie z biomasy). Potíže existují také v souvislosti s investicemi, výzkumem, vzděláváním a odbornou přípravou a s lákáním mladých pracovníků. Odvětví je zatěžováno také administrativními omezeními v oblasti veřejných zakázek.

2.5 Tomuto odvětví stále více konkurují nízkonákladové, rozvíjející se ekonomiky a roste počet technických obchodních překážek. Nábytkářské odvětví navíc není vystaveno pouze potížím s přístupem ke dřevu jako surovině, ale také obrovskému nárůstu cen surovin, jako je kůže, plasty, přírodní vlákna a ropné deriváty.

2.6 Pokud se instituce EU nezavážou k vypracování legislativního rámce, jenž by mohl povzbudit konkurenceschopnost a zajistit dodávky surovin pro dřevozpracující a nábytkářský průmysl, bude budoucnost celého odvětví i nadále nejistá.

⁽²⁾ Zdroj: Výroční zpráva 2009–2010, European Panel Federation (EPF – Evropská federace výrobců desek).

3. Dopady evropských právních předpisů v oblasti obnovitelné energie na poptávku po dřevě

3.1 EHSV má vážné obavy, pokud jde o dopad souboru opatření v oblasti změny klimatu a energetiky na rozvoj obnovitelných zdrojů energie a na celkovou dostupnost dřeva, jež je surovinou pro toto odvětví. EHSV je zklamán tím, že v důsledku využívání nevhodných dotačních programů v oblasti výroby energie z obnovitelných zdrojů, zavedených za účelem dosažení cílů v oblasti klimatu, je nyní přímé spalování dřeva výhodnější než jeho využívání k výrobě zboží. To má závažný dopad na zásobování dřevozpracujícími podniky dřevem a na celkovou konkurenceschopnost a výnosnost těchto podniků.

3.2 EHSV naléhavě vyzývá Evropskou komisi, aby provedla detailní studii problémů souvisejících s dodávkami dřevní suroviny pro odvětví založená na lesnictví a pro odvětví obnovitelné energie (biomasy). EHSV vybízí Komisi, aby spolupracovala s lesním/dřevařským průmyslem za účelem předložení vhodných a konkrétních opatření k řešení tohoto problému. Výbor navrhuje, aby byla zřízena neformální, nestranná, interinstitucionální expertní skupina pro „dřevo a udržitelné suroviny“ – s vazbou na relevantní zúčastněné strany. CCMI by přirozeně chtěla být součástí tohoto subjektu.

3.3 EHSV podporuje výzvu dřevařského a papírenského průmyslu k vyváženému přístupu k využívání energie z dřevní biomasy, aby se zabránilo narušení trhu, pokud jde o dostupnost a cenu lesních surovin pro výrobní odvětví. Mělo by být vzato v potaz také to, že mnoho podniků na výrobu desek bylo v období mezi červnem 2009 a červnem 2011 nuceno snížit kapacitu, a to nikoliv z finančních či technologických důvodů, ale v důsledku nedostatku disponibilních surovin.

3.4 Ačkoliv má dřevěná biomasa zdaleka největší (mezi biomasami) hustotu výkonu (tok energie ve W/m^2), je třeba upozornit na to, že jde o stále nízkou hodnotu ($0,6 \text{ W/m}^2$), a například elektrárna na dřevo s instalovaným výkonem 1 GW, 70 % koeficientem využitelnosti a 35 % konverzní účinností by ke svému provozu vyžadovala objem dřeva vytěženého z 330 000 ha, což odpovídá pozemku o rozloze téměř $58 \times 58 \text{ km}^2$ (3). Splnění evropských cílů v oblasti obnovitelné energie s předpokládaným podílem biomasy by vyžadovalo 340–420 milionů kubických metrů dřevěné biomasy.

3.5 V souvislosti s podporou obnovitelných zdrojů energie a biomasy považuje EHSV za základní následující zásady:

- Před zavedením opatření zaměřených na podporu využívání obnovitelných zdrojů energie by členské státy měly v rámci svých akčních plánů pro oblast obnovitelných zdrojů

energie vyhodnotit, jaké množství dřevní biomasy je v jejich zemi či regionu jednoznačně k dispozici pro energetické cíle a jaké množství suroviny již využívá dřevozpracující průmysl.

- V zájmu obnovení přirozené rovnováhy mezi využíváním dřeva jako materiálu a jeho energetickým využíváním je třeba se vyvarovat dotací na přímé spalování dřeva.
- Je třeba zavést vhodné metody, které zajistí optimální stupeň využití a recyklace odpadního dřeva a odpadu z výroby.
- Je třeba propagovat zásadu kaskádového využití (výroba produktů, opětovné využití, oprava a recyklace, zhodnocení energetického obsahu).
- Je třeba, aby evropské a vnitrostátní instituce prosazovaly opatření na zvýšení mobilizace dřeva z lesů a dalších zdrojů (4) a podporovaly rychle rostoucí lesy pěstované pro výrobu energie z biomasy.

3.6 Z ekonomického hlediska je přidaná hodnota v rámci odvětví dřevěných výrobků vyčíslena na 1 044 EUR na tunu suchého dřeva a na 118 EUR na tunu dřeva využívaného v výrobě bioenergie. Z hlediska zaměstnanosti vytváří odvětví dřevěných výrobků 54 člověkohodin na tunu suchého dřeva, zatímco v odvětví bioenergie jsou to pouze 2 člověkohodiny (5). Pokud jde o koloběh uhlíku, odvětví dřevěných výrobků je tak z hlediska zaměstnanosti a přidané hodnoty daleko přínosnější než přímé spalování dřeva.

3.7 Dřevozpracující průmysl k využívání udržitelné energie a k přírodním zdrojům přispívá již několik desetiletí svou průkopnickou činností na poli výroby energie z obnovitelných zdrojů. Tím se také zásadně podílí na zmírňování změny klimatu.

3.8 Kromě toho se dosáhlo velkých úspor energie díky investicím do moderního vybavení a moderních procesů – většina energie potřebné v rámci průmyslových procesů zpracování dřeva je vyráběna z dřevní biomasy, jež není vhodná k recyklaci. Až 75 % energie využívané k výrobě dřevěných výrobků je vyráběna z dřevních zbytků a z recyklovaného dřeva. Toto odvětví také neustále zvyšuje míru recyklace dřeva prostřednictvím významných investic do inovativních technologií.

(4) „Mobilisation and efficient use of wood and wood residues for energy generation“ – zpráva *ad hoc* pracovní skupiny II Stálého lesnického výboru o mobilizaci a účinném využívání dřeva a dřevních zbytků pro výrobu energie určená Stálému lesnickému výboru.

(5) Tackle Climate Change: Use Wood (Čelte změně klimatu – využívejte dřevo). Publikace CEI-Bois, listopad 2006.

(3) Vaclav Smil: Power Density Primer – Understanding the Spatial Dimension of the Unfolding Transformation to Renewable Electricity Generation, květen, 2010.

3.9 Dřevo je omezený zdroj a dřevozpracující průmysl se jej snaží využívat co nejefektivněji. V posledních dvaceti letech zavedlo odvětví logistické sítě pro sběr a odběr recyklovaného dřeva. EHSV však uznává, že v několika členských státech končí – v rozporu s cíli evropské směrnice o skládkách (1999/31/ES) – hodnotné dřevo na skládkách. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby zajistila správné provádění evropské směrnice o skládkách a zamezila mrhání se dřevem vhodným pro využití v průmyslu či pro výrobu energie.

4. Dřevo jako vynikající víceúčelové řešení pro úsporu energie v budovách

4.1 Energetická účinnost je jedním z nejdůležitějších prvků strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Je „z hlediska nákladů jedním z nejefektivnějších způsobů, jak zlepšit zabezpečení dodávek energie a snížit emise skleníkových plynů a jiných znečišťujících látek“ (6).

4.2 Na budovy připadá 40 % spotřeby energie a 36 % emisí CO₂ vyprodukovaných EU. Energetická účinnost budov má zásadní význam pro dosažení cílů EU v oblasti klimatu a energetiky v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.

4.3 Dřevo jako stavební materiál může být řešením pro zlepšení energetické účinnosti budov; řada mezinárodních vědeckých studií potvrdila, že domy s dřevěným skeletem vykazují nižší emise skleníkových plynů než domy s ocelovým skeletem (o 26 %) a domy s betonovým skeletem (o 31 %). Navíc, pokud jde o domácnosti, domy s ocelovým či betonovým skeletem vyžadují o 17 % (ocelové skelety) a 16 % (betonové skelety) více svázané energie a uvolňují o 14 % a 23 % více znečišťujících látek než domy s dřevěnými skelety. Odvětví tak může sehrát zásadní roli v podpoře cílů obsažených v plánu Komise do roku 2050, které spočívají v dosažení 80 % snížení emisí skleníkových plynů (do roku 2050).

4.4 EHSV zdůrazňuje, že je zapotřebí propagace ekologických budov, jež využívají struktury a procesy slučitelné s životním prostředím a účinné z hlediska zdrojů během celého svého životního cyklu: od fáze návrhu přes fázi výstavby, provozu, údržby a obnovy až po fázi demolice. Je třeba prosazovat využívání přístupu zaměřeného na posuzování životního cyklu, který zahrnuje identifikaci materiálu s nejmenšími dopady na globální oteplování.

4.5 EHSV je zklamán tím, že stále ještě existují legislativní překážky či percepční bariéry, které brání vyššímu využívání dřeva a dřevěných výrobků v obytných budovách v EU. Na vnitrostátní úrovni by měly být podniknuty zvláštní kroky za účelem posílení vědomostí místních a regionálních orgánů o dřevě coby stavebním materiálu. Další a jednou z nejvýznamnějších překážek zamezujících zvýšení využívání dřeva ve výstavbě je nedostatečné příslušné vzdělávání, odborná příprava a dovednosti, a to nejen v odvětvích využívajících dřevo, ale i v souvisejících profesích (u stavebních inženýrů, architektů atd.).

(6) Plán energetické účinnosti – KOM(2011) 109 v konečném znění.

4.6 Pozitivní úloze dřeva v bydlení se však bohužel ne vždy dostává plného uznání v rámci systémů pro hodnocení ekologických budov, jež jsou v současnosti používány. Některé z nich naopak využívání dřeva dokonce potlačují. EHSV proto vyzývá k využívání obecně akceptovaných metodik posuzování životního cyklu, jež uznávají všechny výhody i nevýhody stavebních materiálů, včetně ukládání uhlíku.

4.7 Nejekologičtějším řešením je podpora využívání dřevěných výrobků – díky plnému využívání potenciálu dřeva (účinek propadu uhlíku a substituční účinek) v budovách by Evropa mohla snížit emise CO₂ o 300 milionů tun (v rozmezí 15–20 %) (7). EHSV uznává, že využíváním ekologických stavebních materiálů je možné v budovách dosáhnout skutečných úspor energie.

4.8 Z obecnějšího hlediska a s ohledem na probíhající diskusi o změně klimatu a zejména na diskusi o využívání půdy, změnách ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) – jehož vydání se předpokládá v červnu 2011 – vyzývá EHSV veřejné orgány, aby:

— uznaly dřevěné výrobky jako úložiště uhlíku (8);

— podporovaly využívání materiálů, jež se chovají jako úložiště uhlíku a mají nižší uhlíkovou stopu i stopu dalších prvků.

5. Globální ekonomika – výzvy a příležitosti pro dřevozpracující a nábytkářský průmysl

5.1 Dnes již zeměpisná vzdálenost nepředstavuje ochranu proti konkurenci.

5.2 Globalizace ovlivnila evropský dřevozpracující a nábytkářský průmysl v mnoha směrech:

— tlak dovozu z nízkonákladových zemí, zejména z těch asijských, a to nejen na spotřební zboží jako nábytek či dřevěné podlahové krytiny (parkety či lamináty), ale i na překližky, u nichž již bylo zavedeno antidumpingové clo; ceny překližek a nábytku jsou pod silným tlakem v důsledku především čínské konkurence;

— vývoz kulatiny (buku, dubu, topolu) do Číny, jež se do Evropy vrací jako polotovary či hotové výrobky; podle čínských celních úřadů dosáhl dovoz kulatiny za první čtyři měsíce roku 2010 11 milionů kubických metrů, což je o 24 % více než za stejné období v roce 2009 za první čtyři měsíce roku 2010 dosáhl dovoz řeziva do Číny 4 milionů kubických metrů, což je o 67 % více než za stejné období v roce 2009. V roce 2009 činil dovoz produktů dřevozpracujícího průmyslu v úzkém slova smyslu 7 miliard eur. Čína je již mnoho let největším zahraničním dodavatelem nábytku do EU. Od roku 2008 do současnosti pocházelo více než 50 % evropského dovozu z Číny. Evropský dovoz nábytku z Číny je nyní o 46,9 % vyšší než v roce 2005, zatímco celková hodnota dovezeného nábytku stoupla pouze o 12,6 %, což podtrhuje čínskou převahu.

(7) CEI-Bois: www.cei-bois.org.

(8) Dušan Vácha, TSU Internship, Harvested Wood Products, approaches, methodology, application, IPCC/NGGIP/IGES, Kanagawa, Japonsko, květen 2011.

5.3 Evropské instituce by měly zajistit rovné podmínky a stejná tržní pravidla pro evropské výrobce a jejich konkurenty. EHSV vítá návrh místopředsedy Evropské komise pana Antonia Tajaniho zavést před podpisem dohod o obchodním partnerství mezi EU a třetími zeměmi „test konkurenceschopnosti“. V budoucnu by se mělo o obchodních a investičních dohodách mezi EU a zeměmi mimo EU jednat na základě posouzení dopadu dokončeného ještě před zahájením jednání. Dále EHSV souhlasí s tím, že je třeba posoudit dopad všech ostatních politických iniciativ (jako jsou politika energetická, obchodní, životního prostředí, sociální a na ochranu spotřebitele) na konkurenceschopnost průmyslu ještě před jejich provedením.

5.4 Vzhledem k tomu, že mnohé důsledky globalizace nelze zpomalit ani jim nelze zamezit, evropský dřevozpracující a nábytkářský průmysl bude muset proniknout do nových a inovativních segmentů. Odvětví se již soustřeďuje na vývoj konkurenčních výhod, jako je:

- flexibilní výroba, jež umožňuje výrobky „šité na míru“;
- vysoce kvalitní specifikace a vyspělá technologie;
- design nejvyšší úrovně;
- rozvoj hodnot, jež nejsou založeny na ceně (např. vývoj značek, zážitků z nákupu);
- integrace předprodejních a poprodejních služeb;
- rychlý prodej a minimální skladování.

5.5 Evropský průmysl se tak soustředí na „nekonečný“ proces inovace z hlediska technologie, funkčnosti a estetiky. Aby bylo možné soupeřit s čínským průmyslem, který je schopen vyrábět jakékoliv zboží za mnohem nižší ceny, zásadní význam mají vysoce inovativní a originální nadstandardní výrobky.

6. Sociální aspekty

6.1 Dřevozpracující a nábytkářský průmysl je pod obrovským tlakem v důsledku kombinace externích zátěžových faktorů, mezi něž patří globalizace trhů, zrychlování technologických změn a nedávná globální finanční krize. Naprosto nezbytné je znovu vytyčit směr tržních strategií, aby bylo možné si udržet konkurenceschopnost a zůstat součástí evropského hospodářství. Výzvy se týkají zejména programů důchodového zabezpečení, skutečnosti, že pracovní síla má podprůměrnou úroveň vzdělání, a schopnosti lákat a udržet si mladé

pracovníky a změnit požadavky na dovednosti. Demografický vývoj pracovní síly v odvětví by měl být bedlivě sledován a měla by být v předstihu přijata nápravná opatření, aby odvětví v budoucnosti nemělo potíže s rozvojem.

6.2 Dostupnost odborně připravené a kvalifikované pracovní síly je klíčovým aspektem. Specifické dovednosti požadované v rámci výrobního cyklu u nábytku a dřevěných výrobků mohou předurčit úspěch výrobku samotného. Odborná příprava pracovníků musí vycházet nejen z tradičních vzorů, ale také z nových potřeb trhu a z technologického rozvoje.

6.3 V současné době je specifickým problémem sektoru stárnoucí pracovní síla ve většině pododvětví tohoto sektoru a to, že není přitažlivý pro mladé pracovníky. Odvětví potřebuje pracovníky, kteří ovládají nejnovější dovednosti a technologie.

6.4 Průmysl se tento problém snaží řešit ve spolupráci s odvětvovými organizacemi a odbory⁽⁹⁾, přičemž se důsledně zaměřuje na nedostatečnou odbornou kvalifikaci a potřebu přilákat mladé pracovníky. Jedním z klíčových faktorů pro opětovné dosažení konkurenceschopnosti tohoto odvětví je zajištění toho, aby byl k dispozici dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků, podle poptávky odvětví. Programy odborné přípravy by měly reagovat na potřeby v oblasti pracovní síly.

6.5 Průmysl se také věnuje ochraně pracovníků před škodlivými látkami na pracovišti, a to formou projektů zaměřených na osvědčené postupy v oblasti zdraví a bezpečnosti, podporovaných Evropskou komisí. Nejlepšími příklady angažovanosti dřevozpracujícího průmyslu ve vytváření zdravého pracovního prostředí pro zaměstnance jsou projekty „REF-Wood“ a „Less Dust“. Cílem těchto iniciativ evropských sociálních partnerů bylo zlepšit zaměstnanost formou zlepšení pracovních podmínek a měly by vést k posouzení dopadu a definování dalších kroků umožňujících dosažení cílů stanovených sociálními partnery. Dřevozpracující a nábytkářský průmysl považuje za zásadní zaručit jistotu profesní dráhy a zaměstnání, zachování zdraví a pohody pracovníků, rozvoj dovedností a schopností a dosažení rovnováhy mezi pracovním a osobním životem. EHSV vítá a podporuje existenci sociálních listin práv a povinností pracovníků a zaměstnavatelů na úrovni podniků.

6.6 Je důležité vyzdvihnout, že tato odvětví mají obrovský potenciál pro tvorbu místních ekologických pracovních míst, a to díky tomu, že využívají obnovitelné suroviny a mají nízkou spotřebu energie a také v důsledku toho, že výrobní se často nacházejí ve venkovských oblastech.

⁽⁹⁾ Viz například sociální chartu společnosti Pfeleiderer AG (PASOC), podepsanou v německém Frankfurtu nad Mohanem 30. listopadu 2010. http://www.pasoc.innopas.eu/fileadmin/docs/documents/sozialcharta/EN_IFA-PAG.pdf.

7. Výzkum a inovace

7.1 S cílem zaručit úspěch evropských programů v oblasti vědy a výzkumu vytvořil evropský dřevozpracující průmysl technologickou platformu pro průmyslová odvětví založená na lesnictví, a to ve spolupráci se svými partnery z odvětví celulózy a papíru a s majiteli lesů. To sice rozhodně nabídlo nové příležitosti pro aktivity VaV na úrovni EU, avšak projektům v oblasti zpracování dřeva a výroby nábytku se zatím přílišné akceptace na úrovni EU nedostalo, vzhledem k tomu, že jen málo malých a středních podniků má zdroje potřebné k tomu, aby se mohly zapojit.

7.2 Programy EU v oblasti spolupráce, jako projekty ERA-NET, se ukázaly být lépe uzpůsobeny potřebám malých a středních podniků a nabídky rovněž specifické příležitosti podnikům z těchto odvětví.

7.3 Pokud má být výraznější podpora v kontextu VaV přínosem pro dřevozpracující a nábytkářský průmysl v Evropě, budou muset budoucí programy EU v oblasti VaV zvláště zohlednit specifické potřeby malých a středních podniků, tak aby se usnadnil přístup k programům a aby lépe odpovídaly každodenním potřebám podniků.

7.4 EHSV proto vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby náležitě zvážila tyto připomínky, a to v souvislosti s probíhajícími konzultacemi k zelené knize týkající se společného strategického rámce pro financování výzkumu a inovací v EU. EHSV dále vybízí evropské instituce, aby se zamyslely nad možnými iniciativami, které by rozproudily rozvoj „netechnologických inovací“.

7.5 Inovace se rozvíjí „živelně“, nelze ji dodat „na zakázku“. Nicméně orgány jednotlivých členských států i Evropské unie mohou podpořit proces inovace tím, že vytvoří takové rámcové podmínky, díky nimž bude podnikům stát za to, investovat čas a peníze do své budoucnosti.

7.6 Evropská politika v oblasti surovin se soustředí na kritické suroviny, méně už na další materiály, jako je dřevo nebo recyklovaný papír. Za účelem překonání tohoto zřejmého nedostatku evropských politik se EHSV zasazuje o to, aby bylo dřevo, jakožto klíčová surovina, zahrnuto do evropského inovačního partnerství v oblasti surovin, v souladu s doporučeními sdělení Evropské komise o surovinách.

8. Práva duševního vlastnictví a padělání výrobků

8.1 Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví musí být prioritou, tak aby mohla EU i nadále soutěžit v rámci globální

ekonomiky, navzdory stále rostoucí míry mezinárodního padělání a pirátství v mnoha odvětvích. EHSV zdůrazňuje nezbytnost posílené spolupráce na poli práv průmyslového vlastnictví, především prostřednictvím vytvoření standardního evropského patentu.

8.2 EHSV by chtěl znovu upozornit na potřebu úzké spolupráce mezi průmyslem a správními orgány (evropskými i vnitrostátními), pokud jde o boj proti padělání. Je nutné poskytnout lepší podporu v oblasti odborné přípravy úředníků veřejné i celní správy a v oblasti zvyšování povědomí spotřebitelů. Hodně by měl pomoci rozvoj technologií, díky nimž by bylo možné snadněji rozeznávat originální výrobky od padělků. EHSV doporučuje, že by měla EU provést opatření na posílení schopnosti vnitrostátní celní správy potírat obchodování s padělaným zbožím.

8.3 Dobrou ukázkou osvědčených postupů je italská iniciativa „národní den boje proti padělání“, již v loňském roce v Římě a v několika dalších velkých městech uspořádala italská federace podniků Confindustria. EHSV vyzývá evropské instituce, aby zorganizovaly podobnou akci na evropské úrovni i na úrovni jednotlivých členských států.

8.4 Padělané nábytkové výrobky mohou být zdraví či dokonce životu nebezpečné. Z toho důvodu a s cílem posílit práva duševního vlastnictví vybízí EHSV Evropskou komisi, aby vytvořila „produktový list“ pro nábytkové výrobky. Tento souhrn základních informací by měl být přiložen k zakoupenému výrobku, aby byla zajištěna potřebná transparentnost, pokud jde o obchodní vztahy mezi výrobcí, prodejci a spotřebiteli. O nábytkových výrobcích dostupných na trhu EU by měly být známy přinejmenším následující informace: zákonný název výrobku nebo jeho název v rámci společného celního sazebníku, obchodní jméno výrobce nebo dovozce, přítomnost veškerých materiálů nebo látek, jež by mohly být škodlivé pro lidi nebo životní prostředí, informace o použitých materiálech a výrobních metodách, pokud jsou relevantní pro kvalitu či vlastnosti výrobku, návod k použití.

8.5 Výbor uznává, že je skutečně zapotřebí podpořit nábytkářský a dřevozpracující průmysl, a to formou hospodářských reforem zaměřených na rozvoj propagace výrobků na mezinárodní úrovni a zaručit spravedlivou hospodářskou soutěž. EU by také měla vést rozvíjející se ekonomiky k tomu, aby zreformovaly své vnitrostátní systémy a odstranily tak byrokratické překážky nebo případnou stávající regulatorní či byrokratickou nerovnováhu kompenzovaly prostřednictvím sazeb. Také by bylo možné zlepšit právní rámec s cílem poskytnout jasný regulační rámec evropským podnikům, jež chtějí investovat na trzích třetích zemí.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Perspektivy udržitelné zaměstnanosti v odvětví železniční dopravy, kolejových vozidel a infrastruktury – jak průmyslové změny ovlivní zaměstnanost a základnu dovedností v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/05)

Zpravodaj: **pan CURTIS**

Spoluzpravodajka: **paní HRUŠECKÁ**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Perspektivy udržitelné zaměstnanosti v odvětví železniční dopravy, kolejových vozidel a infrastruktury – jak průmyslové změny ovlivní zaměstnanost a základnu dovedností v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy).

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. září 2011. Zpravodajem byl pan CURTIS a spoluzpravodajkou paní HRUŠECKÁ.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 104 hlasy pro, 1 hlas se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropské odvětví železničních dopravních zařízení prokázalo, že je schopné poskytovat nejmodernější řešení pro dopravní prostředky šetrné k životnímu prostředí a vstřícné k uživatelům, jež splňují vysoké požadavky na mobilitu a snižování emisí CO₂. Ochabující domácí trh a omezený přístup na ostatní trhy podkopávají vedoucí postavení evropského průmyslu. Ambiciózní program dopravy EU nemůže být splněn bez silného evropského průmyslu. EHSV doporučuje následující kroky s cílem upevnit a posílit strategické postavení tohoto průmyslu v Evropě.

1.2 Je potřeba vypracovat úplný soupis překážek v hlavních vnitrostátních a nadnárodních spojeních.

1.3 Měřítkem by mělo být porovnání fungujících městských systémů v evropských metropolitních oblastech a nejmodernějších řešení na základě energetické a environmentální účinnosti.

1.4 Výrobci v EU by měli mít na základě vzájemnosti stejný přístup na trhy mimo EU, jaký mají výrobci ze třetích zemí na trh EU.

1.5 Je potřeba nalézt komplexní průmyslovou politiku, jež bude podstatným způsobem investovat do konvenčních systémů. Neinvestování by vedlo k dalším ztrátám pracovních míst a dovedností v tomto strategickém odvětví. To by poté způsobilo nebezpečné oslabení tohoto odvětví.

1.6 Přestože Evropská agentura pro železnice (ERA) vydala technické specifikace pro interoperabilitu (TSI), integrovaná železniční síť ještě zdaleka není realitou, což je přirozeně na překážku transevropské železniční dopravě. EHSV se domnívá, že vzhledem k současnému stavu věcí je třeba plně uplatňovat strategii Evropa 2020, která mj. předpokládá pevný rámec pro koordinaci mezi Komisí a členskými státy v oblastech, jež nejsou přímo regulovány či upraveny právními předpisy EU, nicméně jsou pro jednotný trh důležité.

1.7 Podstatné rozšíření nadnárodní spolupráce, do níž budou zapojeny i vysoké školy, výzkumná střediska a patřičně proškolení mladí odborníci, je nezbytné pro normalizaci rozvoje, koncepce a výroby nových vlaků, které mohou zároveň fungovat v různých železničních a signalizačních systémech. To by samo o sobě bylo novým impulsem pro evropské hospodářství. Měla by se podporovat různá opatření ve prospěch využívání a posílení železniční dopravy s cílem snížit dopravní zácpy a emise uhlíku. Jestliže mají být odstartovány změny v chování, je zároveň třeba zvýšit kapacitu, přitažlivost a uživatelskou vstřícnost železniční dopravy v prostředí spravedlivé hospodářské soutěže, a to i ve vztahu k ostatním druhům dopravy.

1.8 EU a vlády jednotlivých států by měly podporovat a stimulovat inovace jako faktor zachování a zvýšení evropské konkurenceschopnosti, jak se navrhuje ve strategii Evropa 2020. V této oblasti lze jako prioritní přístupy stanovit zjednodušení technologie, zajištění kvality poskytovaných služeb (co se týče bezpečnosti, pohodlí, pravidelnosti a kapacity dopravy atd.), snížení spotřeby energie a omezení uhlíkové stopy.

1.9 Technologický rozvoj jde ruku v ruce s rozvojem dovedností a znalostí v rámci tohoto odvětví a se schopností přilákat mladé inženýry („válka o talenty“). Žádosti potenciálních uživatelů a dalších zainteresovaných stran povzbuzují technologický rozvoj. Proto je nezbytné dále rozvíjet sociální partnerství a zapojení zainteresovaných stran.

1.10 Ze střednědobého a dlouhodobého hlediska by se mělo zvážit zřízení Evropské rady pro kvalifikace pro jednotlivá odvětví s cílem určit dovednosti a pracovní místa, jichž bude v této oblasti potřeba. Za účelem stanovení budoucích potřeb je tedy důležité provádět aktualizovaný výzkum a získávat přesné údaje o zaměstnanosti v železničním odvětví.

1.11 Bez komplexní průmyslové politiky a řádného financování se bude roztržičnost rozšiřovat a evropský trh ztratí své vedoucí postavení. Pouze rozvíjející se domácí trh umožní průmyslu zachovat stávající úroveň zaměstnanosti v Evropě.

2. Úvod

2.1 Osobní a nákladní železniční doprava je klíčovým faktorem moderního hospodářství; slouží zájmu široké veřejnosti a má strategický význam pro politické činitele, co se týče zvýšení mobility a logistických toků a zároveň snížení dopadů na životní prostředí. Poskytuje energeticky účinnou formu mobility s nejnižšími emisemi CO₂ a je jedním z řešení pro přetížení dálnic a městských oblastí. Spoje na střední vzdálenosti by mohly být alternativou pro leteckou dopravu, přičemž spoje na krátké a místní vzdálenosti by mohly omezit automobilovou dopravu.

2.2 Efektivní síť je nezbytná pro mobilní evropskou komunitu občanů, šetrnou k životnímu prostředí, a pro další integraci této komunity jako celku a zejména pro nové členské státy. Současné sítě nejsou schopny – ani kapacitou, ani kvalitou – získat větší podíl na trhu pro železniční dopravu.

2.3 Na způsob využívání různých druhů dopravy bude mít vliv neustálý nárůst cen paliv a závislost na ropě, větší snaha o ochranu životního prostředí a boj proti emisím CO₂. Železniční doprava musí být tedy modernizována a je třeba zavést nové specializované infrastruktury. Celosvětový trh ovládá Čína, jež intenzivně investuje do rozšíření a modernizace mezinárodních a městských železničních sítí. Další rychle se rozvíjející země jako Indie, Rusko, Brazílie a Saúdská Arábie mezi jinými rovněž realizují či hodlají realizovat rozsáhlé projekty. Růst v okolních zemích a úpadek evropského trhu, jakož i nedostatek reciprocity na světovém trhu mohou ohrozit vedoucí postavení Evropy.

2.4 Trh městské veřejné dopravy vykazuje velký potenciál růstu. V současnosti ve světě existuje 300 velkých aglomerací

s více než milionem obyvatel, které nemají řízený městský dopravní systém (metro či tramvaj).

2.5 V Číně, USA a dalších částech světa se připravují projekty na vysokorychlostní sítě i tradiční železniční projekty. Evropský průmysl však potřebuje rovné podmínky a vzájemný přístup na trh, aby mohl být konkurenceschopný.

2.6 Efektivní železniční infrastruktura s moderním vybavením a zařízením je nezbytná pro úspěšné změny v chování spotřebitelů, environmentálních požadavcích a mobilitě na trhu práce. Za tímto účelem je nezbytný dobře fungující systém územního plánování s vhodným zapojením občanů při plánování a rozhodovacím procesu. Vzhledem ke komplexitě těchto systémů a intenzitě souvisejících investic může trvat uvedení na trh několik desetiletí. Rozhodnutí přijatá v současnosti ovlivní tvářnost dopravy v roce 2050.

2.7 Asijská konkurence se již prosazuje v Evropě, zatímco trhy mimo EU jsou stále chráněny regulačními a legislativními bariérami. Pro překonání těchto překážek evropské výrobci „nakupují“ podíl na trhu s přenosem technologií, a vytváří tak průmyslovou základnu v hostitelské zemi, což může podkopat evropskou zaměstnaneckou základnu.

2.8 Tuto sílící konkurenci z oblasti mimo EU budeme pravděpodobně nejvíce pociťovat v příštích pěti až deseti letech, např. až sám čínský trh dozraje. To bude mít přímý dopad na perspektivy pracovních míst v evropském železničním odvětví.

2.9 V Evropě bylo na železniční dopravu vyčleněno 4,3 miliardy EUR prostřednictvím programů TEN-T 2007–2013. Další financování z Evropského fondu soudržnosti je z velké části vyčleněno na cesty a není zcela využito. Požadavky na spolufinancování se zdají být brzdou. Je třeba věnovat zvláštní pozornost situaci v nových členských státech. Přestože jsou jejich železniční systémy nejméně rozvinutými v Evropě, pokud jde o pokrytí, kapacitu a technický stav, výše přidělených prostředků je relativně nízká. Kromě několika málo plánovaných projektů je většina stále ve fázi studie nebo pilotní fázi.

2.10 Vnitrostátní a evropské financování silniční dopravy, granty a podpůrná opatření pro automobilový průmysl a daňové úlevy pro leteckou dopravu jsou v rozporu s přístupem k železničnímu odvětví. Skutečnost, že na železniční odvětví je uvalena daň ze spotřeby energie a z prodeje jízdenek prokazuje, že železniční doprava je v mnoha ohledech až na posledním místě. Přes její udržitelný charakter ze sociálního a environmentálního hlediska je konkurenceschopnost železničního odvětví v porovnání s jinými druhy dopravy negativně ovlivněna nespravedlivým zdaněním.

2.11 Zavedení dlouhých kombinovaných souprav (diesellových nákladních automobilů, na než se často chybně odkazuje jako na „Eco-Combi“) a nově vznikající dálkové autobusové spoje jako výsledek deregulace v některých evropských zemích ještě zhoršují konkurenceschopnost železniční dopravy.

2.12 Požadavky na kolejová vozidla vyrobená v Evropě a železniční infrastrukturu jsou zřejmě negativně ovlivněny touto nekalou soutěží mezi různými druhy dopravy a globálními obchodními bariérami.

2.13 Evropské odvětví železničních dopravních zařízení je konkurenceschopné a představuje velký počet pracovních míst. Přestože chybějí spolehlivé statistiky, výroba vlaků a budování infrastruktury přímo zaměstnává nejméně 113 000 zaměstnanců. Odhaduje se, že celková zaměstnanost v tomto odvětví v Evropě dosahuje výše 300 000 zaměstnanců. EHSV vítá iniciativu Komise, které hodlá provést přehled o tomto odvětví a průzkum konkurenceschopnosti železničního dodavatelského průmyslu, čímž získáme více informací o tomto odvětví.

2.14 Mnoho států plánuje obnovit nebo modernizovat infrastrukturu, vyvinout nové vlaky, včetně příměstských a regionálních vlaků, a modernizovat a rozšířit trasy metra a park kolejových vozidel, avšak finanční krize ohrozila mnoho plánů a měla za následek snížení očekávaného objemu investic. Doba si žádá odkládání a omezování projektů.

2.15 Místo obnovování a investování do nových technologií upřednostňuje řada provozovatelů tradičních sítí opravu starého vozového parku. Spolu se zpomalením elektrifikačních plánů (48 % z 230 000 km evropských železnic není elektrifikováno) se zpomaluje i technologický a environmentální vývoj a může dokonce stagnovat.

2.16 Nově vznikající železniční trh v ostatních částech světa urychlí proces globalizace a mohl by ovlivnit technologickou základnu a dlouhodobou zaměstnanost v Evropě. Asie již předběhla západní Evropu jako největší trh se železničním zařízením, což se před obdobím 2015–2016 neočekávalo. Čína vyčlenila jen v roce 2009 přibližně 60 miliard EUR pouze na rozšíření a zlepšení své železniční sítě⁽¹⁾ a v příštím desetiletí plánuje investovat 300 miliard. V rámci projektu transamerické železniční sítě pro osobní dopravu se výše veřejných výdajů od současnosti do roku 2050 odhaduje na 50 miliard.

2.17 Evropská komise je velice aktivní a v roce 2007 zveřejnila zelenou knihu o městské mobilitě.⁽²⁾ V roce 2008 Komise v příručce informovala o odhadovaných vnějších nákladech v odvětví dopravy.⁽³⁾ Zelená kniha TEN-T: přezkum politiky – směrem k lépe integrované transevropské dopravní síti ve službách společné dopravní politiky⁽⁴⁾, jakož i akční plán pro

městskou mobilitu⁽⁵⁾ z roku 2009 předložily nové nástroje jako studie, databáze a informační materiál. V roce 2011 Komise konečně zveřejnila bílou knihu „Plán jednotného evropského dopravního prostoru“⁽⁶⁾, v níž je výše potřebných investic do infrastruktury odhadována na více než 3 biliony EUR v průběhu příštích dvaceti let, přičemž klíčovou roli sehraje železnice. EHSV, jenž je toho názoru, že železniční doprava je druhem dopravy s nejnižšími emisemi uhlíku, tuto velice ambiciózní vizi obsaženou v bílé knize vítá a byl by rád, kdyby pro její realizaci byly rozvinuty potřebné politiky.

3. Obecné připomínky

3.1 Odkladný účinek finanční krize vedl ke zvýšení tlaku na evropské železniční systémy. Mnoho evropských zemí, především země, jež byly zasaženy finanční a hospodářskou krizí, nejsou schopny uskutečnit obnovu svých železničních systémů. *Ambiciózní megaprojekty, jako je Rail Baltica, musí překonat mnoho politických a rozpočtových překážek a mohly by být v současné situaci ohroženy.*

3.2 Dopad krize na rozpočty jednotlivých států způsobil odložení investic do konvenčních systémů. Konvenční systémy jsou však pro řadové občany dojíždějící na krátké vzdálenosti za prací hlavními dopravními prostředky. Jelikož již existují, ekologický dopad těchto konvenčních systémů je minimální v porovnání s vysokorychlostními spojeními. Vzhledem k objemu dopravy a hustotě mají tyto konvenční systémy rovněž větší vliv na snižování znečištění a přehluštění jako alternativy pro automobilovou dopravu.

3.3 Přestože se v posledních dvou desetiletích rychle rozvíjely vysokorychlostní sítě na střední vzdálenosti, další velkou výzvou bude rozšíření a propojení již existujících sítí.

3.4 Vzhledem k tomu, že byl kladen důraz na vysokorychlostní rozvoj, nebylo dostatečně investováno do konvenčních železničních spojení, a kolejová vozidla a infrastruktury se tedy staly příliš zastaralými a nemoderními, pokud jde o signalizaci, energetickou účinnost, kapacitu a bezpečnostní normy. Při nadále nevyvážených finančních prostředcích určených na vysokorychlostní rozvoj bude tento proces pokračovat.

3.5 V průběhu posledních 150 let došlo u konvenčních systémů k přechodu z regionální úrovně na úroveň celostátní. Parametry systému (rozchod, napětí, rozestup kolejnic, maximální rychlost, signalizace a bezpečnost) se v jednotlivých státech liší a v některých případech jsou odlišné dokonce i mezi regiony. Konvenční evropská síť je ve skutečnosti jakousi směsicí různých systémů. Pro překonání těchto rozdílů byly přijaty různé přístupy: standardizace (například evropské bezpečnostní normy); hybridní kolejová vozidla (bezpečnostní systémy, napětí a nastavitelný rozchod) a technická ustanovení jako náhrada za omezení infrastruktury (vlaky s naklápěním, dvoupatrové vlaky atd.).

⁽¹⁾ Boston Consulting 2010:3.

⁽²⁾ KOM(2007) 551 v konečném znění.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/transport/sustainable/doc/2008_costs_handbook.pdf.

⁽⁴⁾ KOM(2009) 44 v konečném znění.

⁽⁵⁾ KOM(2009) 490 v konečném znění.

⁽⁶⁾ KOM(2011) 144 v konečném znění.

3.6 Tento systém je směsicí, což platí i pro politická rozhodnutí přijímaná v zákulisí. Do veškerého plánování v oblasti politiky dopravy, územního plánování, demografie a hospodářského a environmentálního rozvoje jsou zapojeny četné úřady na místní, regionální a celostátní úrovni. Vzrůstá počet projektů rozvíjených jako projektů veřejného či veřejného/soukromého sektoru a počet privatizovaných podniků, a je tedy třeba se poučit z úspěchu či neúspěchu jednotlivých projektů.

3.7 Politická rozhodnutí vedla k tomu, že vysoce ziskové části sítě byly odděleny od těch méně ziskových či ztrátových. Výsledkem je pokles služeb v okrajových částech sítě.

3.8 V oblasti místní dopravy se vzhledem k vysokým nákladům a rizikům další rozvoj tras metra zpomaluje a mohl by být dokonce pozastaven. V mnoha městských oblastech se jako o alternativě pro metro uvažuje o přeměně zrušených příměstských železničních tratí na spoje příměstské železnice a o znovuotevření tramvajových linek. Dominovým efektem národních plánů úspor je odložení a zrušení těchto projektů.

3.9 V tramvajovém sektoru vyvinulo odvětví nízkopodlažní přístup, energeticky účinné technologie pulsního měniče, obnovu elektrické energie a napájení bez trolejového vedení (systémy PRIMOVE a APS) a zvýšilo přístupnost, snížilo emise CO₂ a překonalo estetické a praktické námitky. Mnoho městských operátorů přesto stále používá pozdější verze americké tramvaje z roku 1930 (Presidents' Conference Committee Car) (7).

4. Zvláštní připomínky

4.1 Evropa bývala vedoucím kontinentem v rozvoji železnic, avšak nyní vzhledem ke znevýhodnění vyplývajcímu z vedoucí pozice, k němuž se ještě přičítá omezení veřejných výdajů, Evropa skončí na poslední pozici.

4.2 Potřeba mobility vede k dopravnímu přetížení, znečištění a prodloužení doby cestování. Opatření jako silniční poplatky by mohla přispět ke snížení používání automobilů, avšak musí je doprovázet konkurenceschopná, spolehlivá a pohodlná alternativa, jež bude šetrná k životnímu prostředí. Zavedení poplatků za používání silnic ve Stockholmu a v Londýně bylo úspěšné, jelikož obě města mají rozsáhlé sítě metra, které jsou oporou veškeré veřejné dopravy. Silniční doprava související s dojížděním za prací by mohla být pomocí těchto poplatků omezena, pokud by existovaly účinné alternativy přepravy do zaměstnání.

4.3 Velice vytížené tratě ve stávajícím konvenčním železničním systému se dostaly na hranici své kapacity. Na mnoha

tratích dosáhla frekvence spojů meze bezpečného provozu, délka vlaků je na maximální úrovni současných parametrů nástupišť a objemy též dosáhly limitu vzhledem k prostorovému profilu. Větší kapacita bude potřebovat rozsáhlé investice.

4.4 Potenciál intermodální integrace zatím nebyl optimalizován. Zatímco vlak přepravuje cestující do center městských zón, osoby dojíždějící za prací odtud potřebují spolehlivé spojení do své skutečné destinace, často obchodní zóny na předměstí. Stále je možné rozšířit metro, vyčleněné příměstské tratě a tramvajovou síť a lépe je integrovat a přizpůsobit s cílem snížit průměrnou délku cesty do zaměstnání. To si též vyžádá rozsáhlé investice.

4.5 Přestože byl rozvoj vysokorychlostních sítí velice rychlý, většina sítí je izolovaných. Severovýchodní koridor, spojení s východem a mezinárodní spoje do Středomoří a uvnitř této oblasti stále nekonkurují letecké dopravě. Aby byla vysokorychlostní železnice konkurenceschopná na více trasách, jsou potřeba značné investice.

4.6 Ačkoli Komise představila v bílé knize (8) ambiciózní vizi, měly by být vyjasněny strategické perspektivy financování transevropských železničních sítí. Jaká je průmyslová politika jednotlivých evropských států a Evropské unie jako celku a jak zapadá výroba železničních zařízení do této průmyslové politiky? Do jaké míry jsou plány vzhledem k finanční a hospodářské krizi realistické? Jaký je objem prostředků v rozpočtu na železniční dopravu v porovnání s ostatními rozpočty (asfalt versus koleje)? Má globální obchodní politika dopad na evropskou průmyslovou základnu a co s tím můžeme učinit? Vytvářejí postupy pro zadávání veřejných zakázek skutečně rovné podmínky pro evropský průmysl nebo poskytují příležitosti vnějším subjektům, jejichž domácí trh je chráněn obchodními bariérami?

4.7 Pokud se tento pokles nezastaví, odvětví ztratí pro mladé inženýry a další kvalifikované pracovníky v infrastruktuře přitažlivost vzhledem ke snižujícím se dlouhodobým perspektivám a nebude na pracovním trhu konkurenceschopné.

4.8 Z důvodu pomalého rozvoje a délky produkce bude klesat počet zakázek, což povede k omezení rozmanitosti nabídky a oslabení konkurenceschopnosti.

4.9 Aby společnosti dokázaly přežít, budou muset omezit počet svých zařízení, snížit sociální normy a spoléhat na externí flexibilitu, což naruší dlouhodobou základnu dovedností a ještě více sníží atraktivitu tohoto odvětví pro kvalifikované pracovníky.

(7) Tramvaj PCC (Presidents' Conference Committee) byla poprvé vyrobena ve Spojených státech ve třicátých letech dvacátého století. Výroba se ve Spojených státech osvědčila a po 2. světové válce bylo povoleno použití v ostatních zemích světa.

(8) Viz poznámka pod čarou č. 6.

4.10 Bez komplexní průmyslové politiky a řádného financování se bude roztržitost rozšiřovat a evropský trh ztratí své vedoucí postavení. Pouze rozvíjející se domácí trh umožní průmyslu zachovat stávající úroveň zaměstnanosti v Evropě.

4.11 Obecně vzato by členské státy a všechny úrovně správy měly být pobízeny k tomu, aby – obzvláště za stávajícího omezování rozpočtů – neobětovaly investice do potřebné infrastruktury všech druhů dopravy, jež mají zásadní význam pro dlouhodobou evropskou rozvojovou strategii a vedou rovněž k tvorbě pracovních míst.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení soudržnosti EU a koordinace politiky EU v sociální oblasti díky nové horizontální sociální doložce podle článku 9 SFEU (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/06)

Zpravodaj: **pan LECHNER**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Posílení soudržnosti a koordinace politiky EU v sociální oblasti díky nové horizontální sociální doložce podle článku 9 SFEU.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. září 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 113 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Zásadní inovace Smlouvy o fungování Evropské unie spočívá v její horizontální sociální doložce (článek 9 SFEU), v němž se stanoví, že „při vymezování a provádění svých politik a činností přihlíží Unie k požadavkům spojeným s podporou vysoké úrovně zaměstnanosti, zárukou přiměřené sociální ochrany, bojem proti sociálnímu vyloučení a vysokou úrovní všeobecného a odborného vzdělávání a ochrany lidského zdraví“. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV), jehož odpovědnost za přispívání k sociálnímu rozměru EU se v důsledku přijetí Lisabonské smlouvy zvýšila, se domnívá, že toto ustanovení může představovat hlavní krok na cestě k sociálnější EU, pouze pokud bude řádně uplatňováno. Za tímto účelem podporuje četné závěry a doporučení nezávislé akademické studie vypracované belgickým předsednictvím Rady Evropské unie v druhé polovině roku 2010 ⁽¹⁾.

1.2 EHSV zdůrazňuje, že provádění horizontální sociální doložky je uplatňováním primárního práva, k němuž se zavázaly všechny členské státy podpisem a ratifikací Lisabonské smlouvy. Uplatňování horizontální sociální doložky by nemělo být omezeno v rozsahu ani v metodách, ale musí být naopak uplatňována v rámci všech relevantních politik a činností Unie (včetně hospodářských), a to institucemi EU i jednotlivými členskými státy.

1.3 Evropská komise, které Lisabonská smlouva svěřila úkol podporovat „obecný zájem Unie“ (článek 17 SEU), musí zajistit, aby byla horizontální sociální doložka uspokojivě uplatňována, bylo na ní odkazováno a byla plně zohledňována ve všech

relevantních dokumentech a soudních textech, a aby přispívala k plnění nových cílů Smlouvy jak ze strany Evropské unie, tak členských států.

1.4 Evropská komise by měla obecně dále posilovat úlohu hodnocení sociálního dopadu v rámci celkového systému posuzování dopadů. To je třeba uznat za klíčový nástroj, jenž bude systematicky zajišťovat, že společné sociální cíle EU budou integrovány do všech relevantních oblastí politiky EU.

1.5 Horizontální sociální doložka musí být uplatňována v různorodých oblastech a v celkové struktuře nové sociálně-hospodářské správy EU podle strategie Evropa 2020, jak byla v roce 2010 schválena Evropskou radou. Musí být uplatňována v rámci všech svých tří priorit (inteligentní růst, udržitelný růst a růst podporující začlenění), při monitorování pokroku na cestě k pěti hlavním cílům EU (jež je ještě třeba převést do cílů na vnitrostátní úrovni a jež mají účinně přispívat k plnění cílů EU), v rámci sedmi stěžejních iniciativ, deseti integrovaných hlavních směrů pro zaměstnanost a hospodářskou politiku, „evropského semestru“ a nové hospodářské správy.

1.6 EHSV a všechny jeho specializované sekce proto budou ve svých stanoviscích i ve své veškeré další práci zohledňovat právně závaznou horizontální sociální doložku a všechny ostatní právně závazné horizontální doložky (články 8 až 12 SFEU), aby byl posílen sociální rozměr EU.

1.7 Ve všech stanoviscích vypracovaných pro Evropskou komisi nebo jiné orgány EU bude EHSV pokaždé uvažovat nad tím, zda bylo provedeno odpovídající posouzení sociálního dopadu. V nezbytných případech bude naléhat na příslušné orgány EU, aby napravily nedostatky.

⁽¹⁾ Marlier, E. and Natali, D. (eds.) spolu s Van Dam, R. (2010), *Europe 2020: Towards a More Social EU?*, Brusel: PIE Peter Lang.

1.8 Výbor pro sociální ochranu má vzhledem ke své zodpovědnosti za koordinaci a spolupráci EU v sociální oblasti možnost hrát významnou úlohu v zajišťování silného sociálního rozměru pro strategii Evropa 2020 a, obecněji řečeno, v provádění sociálnější EU. Je klíčové, aby Výbor pro sociální ochranu v budoucnu hrál při celkovém provádění a monitorování strategie Evropa 2020 plnou a rovnocennou úlohu po boku Výboru pro hospodářskou politiku a Výboru pro zaměstnanost EU.

1.9 Aby bylo podpořeno a posíleno také posouzení sociálního dopadu na vnitrostátní a nižší než vnitrostátní úrovni, měl by Výbor pro sociální ochranu přiznat vysokou prioritu prohlubování stávající práce na tomto tématu, přičemž musí být zajištěno lepší zaměření na vznikající zranitelné skupiny a na nedostatky v rovnosti žen a mužů. Měl by podporovat rostoucí porozumění tomuto nástroji a pobízet členské státy, aby do vlastních politických postupů zapracovaly jeho používání od rané fáze, podporovat rozvoj a šíření znalostí o potřebných nástrojích, metodách a informačních zdrojích potřebných k zajištění jeho účinnosti. Současně by měl monitorovat a pravidelně informovat o využívání posuzování sociálních dopadů členskými státy v souvislosti s vývojem národních programů reforem.

1.10 Výbor pro sociální ochranu se rozhodl vydat výroční zprávu o posouzení pokroku při plnění základního cíle EU týkajícího se sociálního začleňování a snižování chudoby, monitorování provádění sociálních aspektů integrovaných hlavních směrů a dalších činností ke sledování sociální situace a vývoje politik podniknutých v kontextu koordinace a spolupráce EU v sociální oblasti ⁽²⁾. Tato zpráva by mohla úspěšně posloužit jako roční hodnocení sociálního rozměru strategie Evropa 2020 a stát se součástí průzkumu ročního růstu prováděného Evropskou komisí a politických pokynů EU a možných sociálních doporučení členskými státy k jejich národním programům reforem. Jak dohodl Výbor pro sociální ochranu, jeho hodnocení bude založeno na ročním strategickém podávání informací členskými státy o pokroku, pokud jde o společné sociální cíle EU a aktualizované plány zohledňující vnitrostátní politický cyklus.

1.11 EHSV bude vypracovávat výroční stanovisko o uplatňování horizontální sociální doložky, jemuž by měl být ve stanovisku věnován důležitý a samostatný oddíl, a o uplatňování ostatních sociálních horizontálních doložek, Listiny základních práv a dalších sociálních ustanovení Lisabonské smlouvy i sekundárního práva, a dalších právních a politických opatření z hlediska dodržování a podpory cílů a úkolů, a bude zkoumat a hodnotit, do jaké míry přispívají k sociálnímu rozvoji a k rozvoji základních práv v EU. Bude rovněž formulovat doporučení, jak by mohly být prostřednictvím konkrétních opatření tyto cíle a úkoly lépe plněny. Při slyšení k tomuto tématu budou moci svá konkrétní stanoviska

a zprávy přednést také jiné velké zastupitelské organizace občanské společnosti ze sociální oblasti. Toto výroční stanovisko EHSV bude předkládáno a objasňováno zástupcům institucí EU.

1.12 EHSV stejně jako hospodářské a sociální rady a obdobné instituce v členských státech by měly coby zainteresované strany hrát svou úlohu při uplatňování horizontální sociální doložky a sociálního systému posuzování dopadů prostřednictvím podpory evropských občanských iniciativ a projektů občanů v rámci občanského dialogu k tématům sociální politiky. Řídící výbor pro strategii Evropa 2020 EHSV by měl rovněž hrát ústřední úlohu při monitorování obsahu a pokroku národních programů reforem a při informování o nich.

1.13 EHSV a Evropská komise by měly uzavřít interinstitucionální dohodu, jež by specifikovala, že Komise bude postupovat veškerá posouzení dopadu týkající se jejích témat EHSV, tak aby je Výbor mohl zohledňovat ve svých stanoviscích a zprávách.

2. Podklady pro rozvoj sociálnější EU

2.1 Lisabonská smlouva a strategie Evropa 2020 jsou jedinečnými příležitostmi pro posun směrem k lepší a vzájemně posilující rovnováze mezi cíli v oblastech hospodářství, zaměstnanosti a sociálních otázek, a tedy směrem k silnější sociální EU. Jak bylo zdůrazněno ve výše zmíněné akademické studii vypracované belgickým předsednictvím EU v roce 2010, jde o pět příležitostí ⁽³⁾.

2.1.1 Lisabonská smlouva poskytuje díky své horizontální sociální doložce právní oporu pro lepší zohledňování sociálního dopadu politik a pro její využití jako nástroje k integraci sociálních otázek ve všech relevantních oblastech politiky (včetně politik a opatření mimo sociální oblast), jakož i k monitorování a podávání informací o dopadu politik.

2.1.2 Smlouva a strategie Evropa 2020 (se svými hlavními cíli EU a stěžejními iniciativami EU) zvýšily potenciální viditelnost a význam sociálních otázek, a to zejména – byť ne pouze – těch, které se týkají sociálního začleňování a chudoby.

2.1.3 Strategie Evropa 2020 otevírá možnost mnohem ucelnějšího a koordinovanějšího přístupu k hospodářské, sociální, zaměstnanecké i environmentální správě. To by mohlo zajistit, že politiky v těchto oblastech budou skutečně posíleny.

⁽²⁾ Stanovisko Výboru pro sociální ochranu o sociálním rozměru strategie Evropa 2020, SPC/2010/10/7 v konečném znění.

⁽³⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

2.1.4 V rámci nové Smlouvy existuje rozšířená možnost lepšího zabezpečování, posilování a modernizace vnitrostátních systémů sociální ochrany a lepší ochrany služeb obecného zájmu, zejména sociálních služeb, což může přispívat k nastolení rovnováhy mezi EU a vnitrostátními úrovněmi.

2.1.5 Smlouva poskytuje právní základ pro činnost EU v širší škále sociálních otázek než dříve, jako je například přispívání k vysoké úrovni vzdělávání a odborné přípravy, ochrana lidského zdraví a snižování nerovností. To může vést k větší koordinaci rozmanitých sociálních politik v širším smyslu než doposud.

2.2 Jak zdůraznil předseda Evropské komise J. M. Barroso, „vytýčením cíle sociálního začleňování zdůraznila strategie Evropa 2020 tři rozměry chudoby a vyloučení. Je však rovněž důležité, aby členské státy – a EU jako celek – pokračovaly v monitorování výkonnosti podle úplného souboru společně dohodnutých sociálních ukazatelů a podporovaly koordinaci a spolupráci EU v sociální oblasti.“⁽⁴⁾

2.3 V souladu s novým cílem EU v oblasti územní soudržnosti (zavedeným Lisabonskou smlouvou) a se snahou současného přezkumu rozpočtu soustředit financování soudržnosti na všechny cíle strategie Evropa 2020 a odpovídajícím způsobem posílit politiku soudržnosti, by hlavním cílem, jenž by měl být zakotven do centra následujících finančních výhledů (pro období po roce 2013), mělo být zajistit, že v „územních“ politikách a programech budou plně zohledňovány sociální cíle EU. To by spočívalo v zajištění toho, že budou vytvořeny vazby mezi sociálními cíli a politikou soudržnosti EU, tj. ve využití potenciálu nového cíle územní soudržnosti v příštích programových nařízeních, což zajistí, že bude uplatňována zásada nediskriminace a dostupnosti ve výdajích strukturálních fondů a politika soudržnosti bude využívána jako „preventivní zbraň“⁽⁵⁾ na podporu strukturálních a institucionálních reforem, jež posílí plnění sociálních cílů EU, a rovněž v integraci územního přístupu jako důležitého prvku koordinace a spolupráce EU v sociální oblasti. Je důležité zdůraznit, že klíčovým rozměrem této „teritorializace“ bude aktivní účast místních a regionálních aktérů.

2.4 Zásadní je převedení cíle sociálního začleňování EU, jak je definován i ve strategii Evropa 2020, do smysluplných vnitrostátních cílů (příp. též do cílů na nižší než vnitrostátní

úrovni). Vnitrostátní cíle by měly jasně přispívat k celkovému dosažení cíle EU. Cíle by měly být fakticky prokazatelné. Měly by přesně ukazovat mechanismy zapříčiňující chudobu a sociální vyloučení a zároveň celkové politické úkoly stanovené ke zvyšování sociálního začleňování. Musí měřit skutečné politické výsledky a vyvarovat se jakéhokoli nebezpečí, že budou při dosahování cíle pokřiveny, opomíjeny nebo ignorovány politické úkoly. Aby byla zajištěna následná veřejná a politická podpora, mělo by stanovování cílů probíhat důkladným, přísným a transparentním způsobem. Měly by proto brát v úvahu názory zainteresovaných stran. Vývoj směrem k cílům na úrovni EU a na (nižší než) vnitrostátní úrovni je nutné podrobně monitorovat a informovat o něm.

3. Podklady pro uplatňování horizontální sociální doložky

3.1 Lisabonská smlouva zavádí do sociálního rozměru EU některé zásadní změny. Článek 9 SFEU o horizontální sociální doložce říká: „Při vymezování a provádění svých politik a činností přihlíží Unie k požadavkům spojeným s podporou vysoké úrovně zaměstnanosti, zárukou přiměřené sociální ochrany, bojem proti sociálnímu vyloučení a vysokou úrovní všeobecného a odborného vzdělávání a ochrany lidského zdraví.“

3.2 Tato horizontální sociální doložka navazuje na další horizontální doložky Smlouvy, jež se týkají rovnosti žen a mužů, boje proti diskriminaci, ochrany životního prostředí, ochrany spotřebitele, ochrany zvířat a malých a středních podniků (články 8, 10, 11, 12, 13 a 153 SFEU). EU a všechny její instituce – včetně EHSV jako poradní instituce – i členské státy mají povinnost uplatňovat tyto horizontální doložky ve všech relevantních návrzích, politikách a činnostech⁽⁶⁾. To se také týká všech relevantních dokumentů a soudních textů.

3.3 Úkolem horizontální sociální doložky je zajišťovat, aby veškeré činnosti EU plně zohledňovaly sociální rozměr tím, že se budou řídit šesti dílčími cíli uvedenými v článku 9 SFEU, a dodržovat tak základní hodnoty a cíle EU v rámci jejich pravomocí uvedené v článku 2 a 3 SEU a v článku 7 SFEU.

3.4 Členské státy uznávají za svůj základní cíl „neustálé zlepšování životních a pracovních podmínek svých národů“ (preambule SFEU, odstavec 3). Unie a členské státy „mají za cíl podporu zaměstnanosti, zlepšování životních a pracovních podmínek, aby byla umožněna harmonizace“ (článek 151 SFEU).

⁽⁴⁾ Úvod ke spisu: Atkinson, A.B. and Marlier, E. (eds./2010), *Income and living conditions in Europe*, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie.

⁽⁵⁾ Evropská komise (2010), *Lepší koordinace hospodářské politiky pro stabilitu, růst a nová pracovní místa – Nástroje pro silnější správu ekonomických záležitostí EU*, KOM(2010) 367 v konečném znění.

⁽⁶⁾ Schorkopf, F (2010). Art. 9 AEUV (Článek 9 SFEU), v „*Das Recht der Europäischen Union. Kommenta*“; Nettesheim, Martin (Ed.).

3.5 Instituce, jež mají rozhodovací pravomoci, by neměly omezovat uplatňování horizontální sociální doložky v jejím rozsahu (např. boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení) ani metodách (např. otevřená metoda koordinace v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování, posuzování dopadu) nebo na činnost Výboru pro sociální ochranu, ale měly by ji naopak uplatňovat v nejširším smyslu ve všech oblastech politik EU, zejména v hospodářské a zahraniční politice. Horizontální sociální doložka musí nalézt vyjádření v právních textech, což zajistí plnění nových cílů Smlouvy jak ze strany Evropské unie, tak členských států.

3.6 Jak bylo zdůrazněno v souhrnné zprávě o činnosti Evropské unie za rok 2010 (strana 123), Lisabonská smlouva zvyšuje odpovědnost EHSV za přispívání k sociálnímu rozměru EU.

3.7 EHSV proto musí ve všech svých stanoviscích i ve své veškeré další práci zohledňovat právně závaznou horizontální sociální doložku a všechny ostatní právně závazné horizontální doložky (články 8 až 12 SFEU), a tím řádně posilovat sociální rozměr EU. Tímto způsobem bude EHSV také podporovat proaktivní a preventivní přístup horizontální sociální doložky.

3.8 EHSV již přijal obsáhlé stanovisko k horizontální sociální doložce a otevřené metodě koordinace v sociální oblasti⁽⁷⁾ a stanovisko k přínosu dávek sociálního zabezpečení pro společnost jako celek⁽⁸⁾. V těchto stanoviscích upozornil, že účinné a důrazné praktické provádění těchto horizontálních doložek při vytváření a provádění politik EU by mohlo výrazně přispět k posílení soudržnosti a koordinace EU v sociální oblasti.

3.9 Ve druhé polovině roku 2010 se z iniciativy belgického předsednictví Rady EU konala celá řada konferencí, jež podtrhly význam horizontální sociální doložky a systému posouzení sociálního dopadu pro rozvoj sociálního rozměru v EU⁽⁹⁾. „Horizontální sociální doložka nové Lisabonské smlouvy vyzývá ke zvýšenému zaměření na sociální rozměr politik EU. Zohlednění sociálních dopadů všech politik EU vyžaduje strukturovaný dialog mezi všemi orgány EU i v jejich rámci. To vyžaduje závazek Evropské komise, Evropského parlamentu, Rady Evropské unie, Evropské rady a Soudního dvora, že se zapojí do dialogu mezi těmito orgány i v jejich rámci.“⁽¹⁰⁾

⁽⁷⁾ Průzkumné stanovisko EHSV k tématu Otevřená metoda koordinace a sociální klauzule v kontextu strategie Evropa 2020 (Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 23).

⁽⁸⁾ Průzkumné stanovisko EHSV Rozvoj dávek sociálního zabezpečení (Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 28).

⁽⁹⁾ Platí to zejména pro konferenci na téma Koordinace EU v sociální oblasti v kontextu strategie Evropa 2020 – ohlédnutí a vytváření budoucnosti, která se konala ve dnech 14. a 15. září 2010 v La Hulpe v Belgii.

⁽¹⁰⁾ Horizontální sociální doložka a zohledňování sociálních aspektů v EU, 3. fórum o sociálních službách obecného zájmu, 26. a 27. října 2010.

3.10 K dalším mechanismům ke zlepšování koordinace a spolupráce v oblasti sociální politiky EU patří vedle horizontální sociální doložky a systémů posuzování dopadů také sociální otevřená metoda koordinace, politika soudržnosti EU a cíle sociální ochrany a sociálního začleňování EU⁽¹¹⁾.

3.11 Systémy posuzování dopadů jsou důležitým nástrojem používání a provádění horizontální sociální doložky a Evropská komise je podporuje vlastními pokyny k systému posuzování dopadů v rámci řádné správy⁽¹²⁾ a lepší a inteligentní regulace⁽¹³⁾.

3.11.1 Evropská komise, Rada EU a Evropský parlament mají rovněž interinstitucionální dohodu o společném používání systému posuzování dopadů⁽¹⁴⁾.

3.11.2 Evropská komise rovněž vydala vlastní pokyny k posuzování sociálních dopadů v rámci systému posuzování dopadu Evropské komise⁽¹⁵⁾ a naplánovala na rok 2011 jedenáct posouzení dopadu v oblasti zaměstnanosti a v sociální oblasti⁽¹⁶⁾.

3.11.3 Evropský účetní dvůr provedl rozsáhlou analýzu posouzení dopadu za období 2005–2008 a zhodnotil je pozitivně⁽¹⁷⁾.

3.11.4 Výbor regionů již s Evropskou komisí na určitých systémech posuzování dopadů spolupracuje⁽¹⁸⁾.

3.11.5 Rada vyzvala Evropskou komisi, aby uplatňovala článek 9 SFEU a systém posuzování sociálních dopadů⁽¹⁹⁾, a návrh 29 Aktu o jednotném trhu nařizuje provádění analýzy sociálního dopadu.

⁽¹¹⁾ Stanovisko Výboru pro sociální ochranu přijaté v červnu 2011 Radou ministrů EPSCO.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV Účinná správa obnovené Lisabonské strategie (Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 13).

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV k tématu Inteligentní regulace; zpravodaj: pan Pegado Liz (Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 87).

⁽¹⁴⁾ Interinstitucionální společný přístup k posuzování dopadů (IA), 14901/05 JUR.

⁽¹⁵⁾ Pokyny pro posouzení sociálních dopadů v rámci systému posuzování dopadu Evropské komise, 2009.

⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/roadmaps_2011_en.htm#empl (20. března 2011).

⁽¹⁷⁾ Zvláštní zpráva Posuzování dopadů v orgánech EU: jsou základem pro rozhodování? č. 3/2010 (http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/coa_report_3_2010_de.pdf).

⁽¹⁸⁾ http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_in_other/ia_in_other_en.htm (20. března 2011).

⁽¹⁹⁾ Rada ve složení pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) ze dne 6. prosince 2010, tisková zpráva. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lssa/118244.pdf).

3.11.6 Evropská komise ve svých legislativních návrzích systematicky zohledňuje Listinu základních práv EU a v roce 2010 předložila strategii jejího provádění⁽²⁰⁾, k níž již EHSV vypracoval stanovisko⁽²¹⁾.

3.11.7 EHSV již přijal pozitivní stanoviska k zavádění, vypracovávání a uplatňování posuzování dopadu a k hodnocení udržitelnosti a obchodní politiky EU⁽²²⁾.

3.11.8 Systémy posuzování dopadu jsou potenciálně mocným, avšak prakticky náročným politickým nástrojem. Aby byl plně využit jejich potenciál a bylo zajištěno, že nebudou používány pro legitimizaci předurčených politických návrhů, musí nastat posun v kultuře tvorby politik a úředníci musí mít dostatek času, znalostí, dovedností a podpory. Je důležité podporovat zapojení zainteresovaných stran do tohoto procesu. Provádění posuzování dopadu by mělo být nákladově efektivní a přiměřené svým cílům.

4. Obecné připomínky

4.1 Horizontální sociální doložka (článek 9 SFEU) představuje jednu z hlavních inovací sociální politiky Lisabonské smlouvy, jejíž potenciál je nutné plně využívat. Dává silný mandát ke zohledňování cílů ve všech relevantních politikách, iniciativách a činnostech EU. Díky tomuto článku by se měl stát rozvoj sociální Evropy pro EU průřezovým úkolem zasahujícím do všech oblastí politiky. Uplatňování horizontální sociální doložky proto musí být zahrnuto i do evropských výzkumných programů.

4.2 Horizontální sociální doložka je obzvláště důležitá a naléhavá, neboť dopad finanční, hospodářské a rozpočtové krize v mnoha členských státech EU zvyšuje význam toho, aby EU jako celek i její jednotlivé členské státy plně zohledňovaly sociální rozměr EU. Je nezbytné překonat nerovnováhu mezi rozvojem hospodářské integrace na jednotném trhu a dalším rozvojem sociálního rozměru EU. Zavedení tohoto nového nástroje by proto mohlo usnadnit snížení dlouhodobé nespokojenosti a překonat šířící se skepticismus v mnoha členských státech a současně zvýšit jejich vlastní odpovědnost, pokud jde o přidanou hodnotu Evropské unie, zejména co se týká pokroku v oblasti hospodářství, zaměstnanosti a sociálního pokroku.

4.3 Ve všech stanoviscích vypracovaných pro Evropskou komisi nebo jiné orgány EU bude EHSV pokaždé uvažovat

nad tím, zda bylo provedeno odpovídající posouzení dopadu. V nezbytných případech bude naléhat na příslušné orgány EU, aby napravit tento nedostatek.

4.4 Evropský parlament musí hrát významnou úlohu při provádění horizontální sociální doložky, mimo jiné při hodnocení posouzení sociálního dopadu průběžně prováděného Evropskou komisí a dalšími orgány EU⁽²³⁾.

4.5 Členské státy jsou rovněž nuceny uplatňovat horizontální sociální doložku a všechny ostatní horizontální doložky ve všech relevantních návrzích, politikách a činnostech a ve všech relevantních dokumentech a soudních textech. Za tímto účelem by měly provádět systém posuzování sociálních dopadů.

4.6 Skutečné zapojení organizované občanské společnosti ve všech fázích a na všech úrovních je klíčové pro zajištění efektivního využívání horizontální sociální doložky a otevřené metody koordinace v sociální oblasti⁽²⁴⁾. EHSV je poradní institucí složenou ze zástupců organizací zaměstnavatelů, zaměstnanců a dalších subjektů zastupujících občanskou společnost ze všech 27 členských států. Sdružuje tedy klíčové zainteresované strany EU, a má tedy ideální postavení, aby mohl významně přispívat k podpoře a optimalizaci systému posuzování dopadů.

4.7 EHSV může napomoci rozvoji a prohlubování cílů sociální politiky a sociálního a občanského dialogu v členských státech tím, že posiluje výměnu informací a spolupráci s hospodářskými a sociálními radami a obdobnými institucemi v členských státech, se sociálními partnery, zástupci různých zájmových skupin a dalšími příslušnými organizacemi občanské společnosti v sociální oblasti na všech úrovních (EU, vnitrostátní a regionální). Při tomto úsilí by měla rovněž napomáhat práce prováděná Řídícím výborem pro strategii Evropa 2020 EHSV, jenž pravidelně monitoruje obsah a pokrok národních programů reforem a informuje o nich.

4.8 Evropská sociální platforma⁽²⁵⁾ a její ustavující členové, mezi něž patří řada odvětvových sociálních organizací (včetně organizací žen, organizací pro starší občany, osoby se zdravotním postižením a osoby zasažené chudobou, organizací pro bezdomovce atd.), jakož i další zastupitelské evropské a vnitrostátní organizace občanské společnosti v sociální oblasti musí rovněž hrát důležitou úlohu při vymáhání toho, aby byla horizontální sociální doložka uspokojivě uplatňována na úrovni EU a na (nižší než) vnitrostátní úrovni.

⁽²⁰⁾ Sdělení Komise KOM(2010) 573 v konečném znění, viz poznámka 8.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV ke sdělení Komise – Strategie účinného uplatňování Listiny základních práv Evropskou unií, zpravodajka: (, Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 74).

⁽²²⁾ Stanoviska EHSV *Normy kvality – studie sociálního dopadu* (Úř. věst. C 175, 27.7.2007, s. 21), *Pokyny pro posuzování dopadu* (Úř. věst. C 100, 30.04.2009, s. 28) a poznámka 30.

⁽²³⁾ Usnesení Evropského parlamentu z 8.6.2011 (2011/2016 (IND)).

⁽²⁴⁾ Viz poznámka 8.

⁽²⁵⁾ Platforma evropských sociálních nevládních organizací (sociální platforma) je sdružením zástupců evropských federací a sítí nevládních organizací působících v tomto odvětví. Viz: <http://www.socialplatform.org/>.

4.9 Stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020 *Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení* ⁽²⁶⁾ by měla společně s prací EHSV týkající se této ⁽²⁷⁾ i dalších stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020 přispívat k zajištění vyváženého uplatňování horizontální sociální doložky na úrovni EU a na (nižší než) vnitrostátní úrovni.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Ustanovení Lisabonské smlouvy týkající se sociální politiky (zejména články 145 až 166 a 168 SFEU) a Listiny základních práv EU (zejména hlava IV o solidaritě) dávají horizontální sociální doložce konkrétní podobu, již je třeba plně respektovat.

5.2 EHSV bude vypracovávat výroční stanovisko o uplatňování horizontální sociální doložky a ostatních sociálních horizontálních doložek (články 8, 9 a 10 SFEU), Listiny základních práv (se zvláštním zřetelem na základní práva v sociální oblasti) a dalších sociálních ustanovení Lisabonské smlouvy (zejména článků 145 až 166 a 168 SFEU) i sekundárního práva, a dalších právních a politických opatření z hlediska dodržování a podpory sociálních cílů a úkolů. Bude při tom zkoumat a hodnotit, do jaké míry přispívají k sociálnímu rozvoji a k rozvoji základních práv v EU. Stanovisko bude mimo jiné obsahovat doporučení, jak by mohly být prostřednictvím konkrétních opatření tyto sociální cíle a úkoly lépe plněny, a to jak na celoevropské úrovni, tak na úrovni jednotlivých států. Bude v něm zohledňována výroční zpráva Výboru pro sociální ochranu o sociálním rozměru strategie Evropa 2020 ⁽²⁸⁾.

5.2.1 Při slyšení EHSV k tomuto tématu, jež se bude konat vždy před přijetím stanoviska, budou moci svá konkrétní

stanoviska a zprávy přednést vedle sociálních partnerů a zástupců různých zájmových skupin také jiné velké zastupitelské organizace občanské společnosti ze sociální oblasti.

5.2.2 Toto výroční stanovisko EHSV bude předkládáno a obhajováno zástupcům institucí EU, zejména Evropské radě, Radě, Evropskému parlamentu, Komisi, Soudnímu dvoru a ECB.

5.3 EHSV a hospodářské a sociální rady a obdobné instituce v členských státech by měly coby zainteresované strany hrát svou úlohu při uplatňování horizontální sociální doložky a sociálního systému posuzování dopadů prostřednictvím podpory evropských občanských iniciativ a projektů občanů v rámci občanského dialogu k tématům sociální politiky.

5.4 EHSV a Komise by měly uzavřít interinstitucionální dohodu, jež by specifikovala, že Evropská komise bude postupovat veškerá posouzení dopadu týkající se jejích témat EHSV, tak aby je Výbor mohl zohledňovat ve svých stanoviscích a zprávách.

5.5 EHSV a všechny jeho specializované sekce budou ve všech svých stanoviscích i ve své veškeré další práci zohledňovat právně závaznou horizontální sociální doložku a všechny ostatní právně závazné sociální horizontální doložky Smlouvy (články 8 až 12 SFEU), aby byl posílen sociální rozměr EU (např. sociální doložky v dohodách o volném obchodu ⁽²⁹⁾, sociální rozměr vnitřního trhu, hodnocení udržitelnosti a obchodní politika EU ⁽³⁰⁾).

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁶⁾ Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=en>.

⁽²⁷⁾ Stanovisko EHSV ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení: evropský rámec pro sociální a územní soudržnost, zpravodajka: paní O'Neill, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.soc-opinions> 14953.

⁽²⁸⁾ Stanovisko Výboru pro sociální ochranu o sociálním rozměru strategie Evropa 2020, SPC/2010/10/7 v konečném znění.

⁽²⁹⁾ Sozialnormen in Nachhaltigkeitskapiteln bilateraler Freihandelsabkommen, Lukas, Steinkellner, Ludwig Boltzmann Institut für Menschenrechte (v angličtině: Social Standards in Sustainability Chapters of Bilateral Free Trade Agreements, Lukas, Steinkellner, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights), Vídeň 2010.

⁽³⁰⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Posouzení dopadů na udržitelnost a obchodní politika Evropské unie*, zpravodajka: paní Pichenot (Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 14) <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.18107>; <http://eur-lex.europa.eu/JOHtmldo?year=2011&serie=C&textfield2=218&Submit=Rechercher&ihmlang=cs>.

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Problém bezdomovectví
(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2012/C 24/07)

Zpravodaj: **pan LUCAN**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy ve věci:

Problém bezdomovectví.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. září 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 98 hlasy pro, 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vyslovuje následující doporučení:

1.1.1 Evropská unie by měla věnovat daleko vyšší část prostředků ze strukturálních fondů (zejména ESF a EFRR) k hledání řešení jevu bezdomovectví, především výstavbě stálého bydlení.

1.1.2 Evropská unie a členské státy by měly zakládat své politiky boje proti bezdomovectví na zásadě bezvýhradného respektování lidských práv, k nimž náleží právo na dostupné a přiměřené bydlení. EHSV odhaduje, že tento jev nevznikl sám o sobě, nýbrž v důsledku politických a hospodářských rozhodnutí. Přezkoumání přerozdělování bohatství se musí neprodleně stát součástí růstu podporujícího začlenění zakotveného ve strategii Evropa 2020, a to i vzhledem k období krize, kterým Evropa prochází.

1.1.3 Pro účely ambiciózní politiky sociálního bydlení již evropský právní rámec existuje (smlouvy, listiny, mezinárodní dohody). Unie by navíc mohla koordinovat činnosti s cílem podnítit členské státy, aby ratifikovaly revidovanou Evropskou sociální chartu⁽¹⁾. Komise, Evropský parlament a Agentura pro základní práva Evropské unie by měly sestavit roční zprávu s vyhodnocením toho, jak členské státy uplatňují článek 34 Listiny základních práv, pokud se jedná o právo na pomoc v oblasti bydlení.

1.1.4 Eurostat by měl prosazovat užívání společných definic, indexů a ukazatelů, což by přispělo k pochopení tohoto komplexního a specifického jevu na evropské úrovni a umožnilo harmonizaci statistik. EHSV doporučuje přijetí typologie ETHOS zavedené federací FEANTSA k definování jevu bezdomovectví na evropské úrovni.

1.1.5 Evropská komise by měla vypracovat ambiciózní strategii boje proti jevu bezdomovectví a pomáhat členským státům zavádět účinné vnitrostátní strategie ve shodě s hlavními směry, které navrhuje Společná zpráva z roku 2010 o sociální ochraně a sociálním začleňování, a s doporučeními poroty Evropské konsenzuální konference o bezdomovectví. Rozsáhlá politika bydlení v Evropě by náležela k velkým záměrům přinášejícím pracovní místa a prosperitu, které patří mezi cíle vytyčené v evropských smlouvách.

1.1.6 Vzhledem k tomu, že cílem strategie Evropa 2020 je inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, navrhuje EHSV, aby EU zajišťovala jeho periodické sledování a při vypracování politik brala v úvahu vztah mezi cenou bydlení na trhu nemovitostí a možnostmi evropských občanů koupit nebo najmout bydlení podle svých příjmů.

1.1.7 EU by měla pomáhat členským státům, aby měly na zřeteli následující prvky svých politik sociálního začleňování: celkové snížení počtu úmrtí způsobených „životem na ulici“, osobní důstojnost, spolupůsobící příčiny, prevenci tohoto jevu, zvýšení odpovědnosti a míry participace příjemců formou sociální nebo nájemní smlouvy, evropské normy v oblasti vztahu nákladů a účinnosti u bydlení a sociálních služeb, výstavbu stálého bydlení, dotovaných bytů a středisek prevence v každé lokalitě⁽²⁾, přístup umožňující rychlé dosažení stálého bydlení.

1.1.8 Komise by měla vytvořit evropskou agenturu boje proti bezdomovectví.

1.1.9 Členské státy by měly zavést účinné strategie boje proti krizi, které by kladly důraz na optimální poměr nákladů a účinnosti, konzultování a podporu partnerství veřejného a soukromého sektoru a rozšíření fondu budov s ohledem na to, že v důsledku krize doznaly ceny nemovitostí významného snížení.

⁽¹⁾ Evropská sociální charta Rady Evropy pochází z roku 1961. Její přezkum na základě protokolu z roku 1995 zahrnuje do základních sociálních práv i právo na bydlení. Pouze 14 členských států této charty (z celkových 43) ho ratifikovalo i ve svém vnitrostátním právu.

⁽²⁾ Příklad finského projektu „Bydlení především“ ukazuje, že je možné snížit potřebné náklady o 14 000 EUR pro každého příjemce pomoci.

2. Souvislosti a obecné poznámky vztahující se k problému bezdomovců v Evropské unii

2.1 Bezdomovci tvořili prioritní akční oblast činností evropského roku 2010. ⁽³⁾

2.2 Problém bezdomovectví se poprvé jako prioritní téma zmiňuje ve Společné zprávě o sociální ochraně a sociálním začleňování 2005. Evropská komise roku 2007 uveřejnila studii vyhodnocující na úrovni Evropské unie jev bezdomovectví. ⁽⁴⁾

2.3 Boj proti tomuto problému se stal prioritou tím spíše, že představuje podstatnou součást strategie EU v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování.

2.4 Prostřednictvím strategie EU pro sociální ochranu a sociální začleňování (známé také pod názvem „otevřená metoda koordinace v sociální oblasti“) Evropská unie koordinuje a podporuje přijímání národních opatření a rozvoj politik boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení s využitím mechanismu zpráv, společných ukazatelů a konečných politických závěrů přijatých Evropskou komisí v součinnosti s Radou ministrů EU.

2.5 Evropský parlament přijal řadu významných iniciativ ve prospěch bezdomovců, zejména písemné prohlášení k řešení problému bezdomovců žijících na ulici, vydané v roce 2008 ⁽⁵⁾. Toto prohlášení vybízí Radu, aby podpořila přijetí závazku na úrovni celé EU, že problém bezdomovců žijících na ulici bude do roku 2015 vyřešen. Pět poslanců zastupujících různé strany v EP vydalo 6. září 2010 nové společné písemné prohlášení zabývající se potřebou evropské strategie v oblasti bezdomovectví. Tento dokument byl přijat v prosinci 2010. EHSV se domnívá, že dosažení výše uvedených ambiciózních cílů vyžaduje nasazení evropských fondů (ESF a EFRR).

2.6 Koncem roku 2009 představila evropská síť nezávislých expertů v oblasti sociálního začleňování zprávu ⁽⁶⁾ o problému bezdomovectví a vyloučení spojeného s bydlením v členských státech EU. Zpráva požaduje, aby se otázka bezdomovectví stala integrální součástí otevřené metody koordinace v sociální oblasti, která by byla posílena a pokračovala po roce 2010.

2.7 Dne 17. června 2010 Evropská rada přijala novou strategii Evropa 2020. V období do roku 2020 bude EU usilovat o eliminaci hrozby chudoby a sociálního vyloučení, které je vystaveno přinejmenším 20 milionů lidí. Návrh Komise týkající se roku 2020 zakládá Evropskou platformu pro boj proti chudobě, aby bylo možné „stanovit a provádět opatření zaměřená na specifické podmínky zvláště ohrožených skupin (jako [...] lidé bez domova)“ ⁽⁷⁾.

2.8 V říjnu 2010 Výbor regionů zveřejnil stanovisko „Boj proti bezdomovectví“, v němž potvrzuje, že EU musí soustředit k zápasu s touto pohromou daleko větší síly. Výbor regionů navrhuje podpořit využívání typologie ETHOS na evropské úrovni, zřídit evropskou agenturu pověřenou koordinací a podporou boje proti bezdomovectví, zaměřit se na prevenci tohoto jevu a zapojit do tohoto úsilí regiony.

2.9 Společná zpráva Komise a Rady z roku 2010 o sociální ochraně a sociálním začleňování ⁽⁸⁾ vyzývá členské státy, aby vypracovaly strategie soustředěné na prevenci, zkoumání forem stálého bydlení (dotované a stálé bydlení), zcela prioritní zaměření na bydlení a nabídku doplňkových sociálních služeb a zlepšení správy.

2.10 Nejvýznamnější doporučení roku 2010 k problému bezdomovectví obsahují závěry Evropské konsenzuální konference ⁽⁹⁾, která proběhla k ukončení Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení 2010 z iniciativy Evropské komise a s podporou belgického předsednictví Evropské unie.

2.11 V roce 2011 Eurostat ⁽¹⁰⁾ zveřejnil zprávu u podmínkách bydlení v Evropě v roce 2009 (*Housing Condition in Europe in 2009*), která uvádí, že 30 milionů občanů EU strádá nedostatkem prostoru a nejistými bytovými podmínkami.

3. Právo na bydlení

3.1 Jev bezdomovectví může přímo narušovat respektování lidských práv vyhlášených v Listině základních práv Evropské unie ⁽¹¹⁾.

3.2 Tato Listina v čl. 34 odst. 3 uvádí: „Za účelem boje proti sociálnímu vyloučení a chudobě Unie uznává a respektuje právo na sociální pomoc a pomoc v oblasti bydlení, jejichž cílem je zajistit [...] důstojnou existenci pro všechny, kdo nemají dostatečné prostředky.“

3.3 Všeobecná deklarace lidských práv Organizace spojených národů zaručuje právo na přiměřené životní podmínky včetně přístupu k bydlení a zdravotnickým a sociálním službám. Čl. 25 odst. 1 uvádí: „Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit jeho zdraví a blahobyt i zdraví a blahobyt jeho rodiny, počítajíc v to zejména výživu, šatstvo, byt a lékařskou péči, jakož i nezbytná sociální opatření [...]“.

⁽³⁾ www.2010againstopoverty.eu.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2007/study_homelessness_en.pdf.

⁽⁵⁾ Viz příloha.

⁽⁶⁾ <http://www.peer-review-social-inclusion.eu/network-of-independent-experts/2009/homelessness-and-housing-exclusion>.

⁽⁷⁾ <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs&cs&lang=&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=509103:cs&page=.&hwords=null>.

⁽⁸⁾ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/10/st06/st06500.cs10.pdf>.

⁽⁹⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=637&langId=cs&eventsId=315&furtherEvents=yes>.

⁽¹⁰⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004.

⁽¹¹⁾ Článek 6 SEU: „Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie [...], jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy“.

3.4 Revidovaná sociální charta Rady Evropy ⁽¹²⁾ v článku 31 uvádí, že každý má právo na bydlení a smluvní strany se zavazují „přijímat opatření s cílem podporovat dostupnost bydlení přiměřené úrovni; předcházet a omezovat bezdomovství s cílem jeho postupného odstranění; stanovit ceny bydlení tak, aby byly přístupné těm, kteří nemají dostatek prostředků.“

3.5 Právo na bydlení upravují ústavy mnoha členských států EU. Přiměřené bydlení představuje nutnost i právo. EHSV doporučuje všem členským státům, aby pomohly získat přístup k bydlení každé osobě, které toto právo náleží podle platné vnitrostátní úpravy. EHSV vyzývá členské státy a občanskou společnost, aby zajistily sledování tohoto procesu. Existence právního nároku představuje základ, na němž je možné definovat a vyvíjet účinné politiky boje proti bezdomovectví.

4. Sociální vyloučení a chudoba jako důsledek špatných bytových podmínek

4.1 Eurostat uvádí ⁽¹³⁾, že v Evropské unii 30 milionů občanů strádá nedostatkem prostoru a nejistými bytovými podmínkami. V roce 2009 trpělo velmi špatnými bytovými podmínkami 6 % populace EU. Kromě toho pro 12,2 % populace EU představují náklady spojené s bydlením příliš velkou částku vzhledem k příjmu.

4.2 Bezdomovci žijící na ulici představují nejviditelnější a nejkrajnější podobu chudoby a vyloučení. Problém bezdomovectví však zahrnuje řadu jiných situací, jak je tomu u osob ubytovaných nouzově, dočasně nebo přechodně, u osob provizorně ubytovaných u členů rodiny nebo u přátel, u osob nucených opustit různé typy institucí bez jiné možnosti ubytování, u osob ohrožených vyhoštěním nebo osob žijících v nevyhovujícím nebo nebezpečném přístřeší.

4.3 Přístup k přijatelně kvalitnímu bydlení lze považovat za základní lidskou potřebu.

4.4 Špatné bytové podmínky jsou definovány nedostatky ve vybavení a hodnotí se na základě stavu bydlení: zatékající střecha, chybějící vana a sprcha, chybějící splachovací záchod, nedostatek denního světla.

4.5 Některé členské státy, které se připojily k EU od roku 2004, uvedly, že velká část jejich obyvatelstva čelí velmi špatným bytovým podmínkám. Jedná se zejména o Rumunsko, Polsko, Bulharsko a pobaltské země. ⁽¹⁴⁾

4.6 V četných zemích se chudoba spojuje s vysokou cenou bydlení: 67 % Evropanů soudí, že přijatelné bydlení je naprosto nepřiměřeně nákladné. Tento názor je zvláště rozšířený v České republice a na Kypru (89 %), dále v Lucembursku a na Maltě (86 %) a na Slovensku (84 %).

4.7 Každý šestý Evropan uvádí, že má obtíže s úhradou běžných nákladů spojených s bydlením. ⁽¹⁵⁾ V Evropské unii 26 % občanů považuje přijatelné bydlení v naší společnosti za příliš nákladné. Mezi příčinami své chudoby uvádějí občané náklady na bydlení na čtvrtém místě.

5. Definice bezdomovců a bezdomovectví

5.1 Na úrovni EU neexistuje společná funkční definice osob bez domova. Tato definice se v různých členských státech značně liší. Bezdomovectví je komplexní jev podléhající časovému vývoji. Dotčení jedinci nebo skupiny prošli různými cestami, různým způsobem se stali bezdomovci a různým způsobem se z tohoto stavu vymanili.

5.2 Mezi bezdomovci je možné rozlišovat různé typy a cílové skupiny. Jsou to například osamělí muži žijící na ulici, děti a dospívající žijící na ulici, mládež opouštějící dětské domovy, samoživitelky žijící na ulici, osoby postižené zdravotními potížemi, jako je alkoholismus, závislé osoby, osoby s psychickými a psychiatrickými problémy, staří bezdomovci, rodiny žijící na ulici, bezdomovci pocházející z etnických menšin, jako jsou Romové nebo obyvatelstvo s kočovným stylem života, přistěhovalci bez domova, žadatelé o azyl bez domova (uprchlíci), druhá generace dětí ulice, jejichž rodiče jsou bezdomovci.

5.3 Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA, Fédération européenne des associations nationales travaillant avec les sans-abri) vypracovala typologii zvanou ETHOS, která se zabývá jevem bezdomovectví a vyloučení souvisejícího s bydlením. Podle typologie ETHOS „mít domov“ může znamenat:

— z fyzického hlediska: mít odpovídající bydlení (nebo prostor) náležející výlučně uživateli a jeho rodině;

— z právního hlediska: disponovat vlastnickým titulem;

— ze sociálního hlediska: mít možnost uchovat si soukromí a mít mezilidské vztahy.

5.4 Tato definice umožňuje stanovit čtyři hlavní koncepty: být bez přístřeší, bez bydlení, mít nejisté bydlení; mít nedostatečné bydlení, které je možné považovat za indikátory života bez domova. Na tomto základě typologie ETHOS třídí bezdomovce podle jejich životní situace nebo typu „domova“. Tyto konceptní kategorie se dělí do 13 operativních kategorií, jež je možné využít v rámci různých politik, co se týče například mapování problémů bezdomovectví i přípravy, monitorování a hodnocení těchto politik. ⁽¹⁶⁾

⁽¹²⁾ Rada Evropy, ETS č. 163 - Evropská sociální charta (revidované znění).

⁽¹³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004.

⁽¹⁴⁾ Eurobarometr.

⁽¹⁵⁾ Podle nového průzkumu Eurobarometru o chudobě a sociálním vyloučení MEMO/09/480/27.10.2009.

⁽¹⁶⁾ Typologie ETHOS je uvedena v příloze zprávy. Viz také <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf>.

6. Statistika, indexy a ukazatele

6.1 V měřítku Evropské unie vnitrostátní statistické úřady a ostatní oficiální zdroje statistik v členských státech Evropské unie nepoužívají společnou ani jednotnou metodu sběru dat o bezdomovcích.

6.2 Je možné využít vzor typologie ETHOS s jejími koncepčními kategoriemi k získání statistik a mapování bezdomovců, k vyhodnocení potřeb příjemců i místních nebo organizačních zdrojů a k vypracování, monitorování a hodnocení politik.

6.3 Je nezbytné provést studie a průzkumy bezdomovectví na úrovni EU, nutné jednak k poznání příčin a struktury tohoto jevu, jednak k formulování politik, koordinaci a uskutečnění strategických kroků. EHSV žádá Eurostat (pomocí systému sběru dat EU-SILC⁽¹⁷⁾) a osoby odpovědné za evropské programy, které umožnily financovat úsilí zaměřené na začlenění bezdomovců, aby předložily vyhodnocení posledních pěti až deseti let, které by poskytlo celkový pohled na vývoj bezdomovectví v evropském měřítku.

7. Faktory ohrožení a nebezpečí sociálního vyloučení spojeného s bezdomovectvím a jejich původ

7.1 Příčiny vedoucí ke vzniku jevu bezdomovectví jsou často komplexní a vzájemně provázané. Tato situace bývá způsobena řadou spolupůsobících faktorů.

7.2 Existují rozdílné typy faktorů ohrožení, na které je třeba reagovat v zájmu prevence a řešení problému bezdomovectví:

- *strukturální faktory*: hospodářský vývoj, imigrace, občanství, vývoj situace na trhu s nemovitostmi;
- *institucionální faktory*: hlavní sociální služby, mechanismy přidělování dávek, institucionální postupy;
- *vztahové faktory*: rodinná situace, stav vztahů (například rozvod);
- *osobní faktory*: postižení, vzdělání, závislost, věk, situace imigranta;
- *diskriminace nebo neexistence právního statusu*: mohou se týkat zejména přistěhovalců a určitých etnických menšin, jako jsou romské komunity.

8. Sociální služby nebo pohotovostní služby a strategie pro dostupnost bydlení

8.1 Bezdomovcům se poskytují různé typy služeb, a to rezidenční i nerezidenční. Klíčovým prvkem realizace strategií umožňujících získání přístupu k bydlení je podpora partnerství soukromého a veřejného sektoru. V první řadě je třeba dát k dispozici stálé ubytování a lékařské a sociální pohotovostní služby; dále podporovat partnerství, zejména v zimě a v létě, protože v každém z období veder nebo mrazů umírá určité procento lidí bez domova na ulici.

8.2 EHSV doporučuje šíření inovativních řešení a příruček osvědčených postupů ve vnitrostátním a evropském měřítku, které na těchto úrovních podpoří inovativní a interaktivní metody, v nichž musí být prioritou stálé bydlení a nezbytné doplňkové služby. Otevřená metoda koordinace se může osvědčit jako velmi výhodná pro podporu účinných politik integrace bezdomovců.

8.3 EHSV doporučuje rozvíjet různorodé služby a podporovat normy minimálních požadavků na všechny sociální služby určené bezdomovcům, aby bylo možné reagovat na jejich různorodé potřeby:

- *přímá sociální intervence*: sociální a právní asistence k získání bydlení, dočasné ubytování, sociální domy a byty, asistenční a pečovatelská síť, víceúčelová centra;
- *specializované služby* (bezdomovci infikovaní HIV nebo se zvláštními nároky apod.);
- *poradenství*, právní poradenství a odborná příprava;
- *vedení bezdomovců k podnikavosti*, sociální ekonomika;
- *monitorování a podpora* (asistence společenství);
- *akce zaměřené na rodinnou, sociální a kulturní podporu*, programy prevence.

8.4 EHSV navrhuje zavedení integrovaných strategií, které umožní vytvořit postačující a doplňkové služby ve všech oblastech, aby odpovídaly všem potřebám příjemců, zejména sociální bydlení. EHSV považuje za nutné zabránit umírání bezdomovců na ulicích, a proto je nezbytné podporovat právní úpravu požadující vytvořit v každém regionu přinejmenším jedno středisko pro poradenství a jedno středisko nouzového ubytování pro lidi bez domova, jež by svou kapacitou odpovídalo počtu osob žijících na ulici. EHSV zdůrazňuje význam nalezení trvalých řešení integrace znevýhodněných osob výstavbou stálého ubytování a bydlení a zaváděním doplňkových sociálních služeb, především k uchování solidárních vazeb uvnitř rodiny (rodiče-děti apod.). Pokud je to možné, je třeba znovu začleňovat děti do rodin v případech, kdy byly rodičům odebrány z důvodů souvisejících s chudobou nebo obtížnými životními podmínkami.

8.5 EHSV doporučuje členským státům prioritní vypracování strategií střednědobé a dlouhodobé prevence.

8.6 Sociální služby určené bezdomovcům nesmějí být systematicky využívány k tomu, aby kompenzovaly nesystémovost politiků v oblasti přistěhovalectví nebo nedostatek specializovaných služeb pro přijímání přistěhovalců.

⁽¹⁷⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

9. Konkrétní připomínky

9.1 Skutečnost, že jedinec nemůže využívat přístřeší nebo bydlení, může vést k jeho degradaci, diskriminaci na základě příslušnosti k sociální vrstvě (znevýhodněné skupině), někdy dokonce smrti (zejména v obdobích extrémních mrazů nebo veder). EHSV zastává mínění, že jev bezdomovectví může narušovat práva člověka, jak je upravuje Listina základních práv Evropské unie (ve člancích 1, 2, 3, 6, 7, 21–34)⁽¹⁸⁾ i revidovaná Evropská sociální charta a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

9.2 Sociální integrace bezdomovců je komplexní a obtížný proces. EHSV žádá Evropskou komisi, aby vypracovala velkorysou strategii, která by pomohla členským státům vykořenit sociální jev bezdomovectví zavedením účinných vnitrostátních strategií. Je třeba, aby se tyto strategie zaměřily na společné definice, příčiny, činnosti a účinky. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby připravila informační kampaň o jevu bezdomovectví, a zdůrazňuje, že se jedná o absolutní nezbytnost. Doporučuje, aby evropské politiky a strategie byly připravovány ve spolupráci s organizacemi poskytujícími sociální služby, s osobami, které přišly o bydlení, s veřejnými orgány a s vědeckou a výzkumnou obcí.

9.3 EHSV doporučuje Komisi, aby povzbuzovala členské státy k tomu, aby v budoucnu věnovaly rozpočty a specifické fondy na financování nebo spolufinancování programů ve prospěch bezdomovců (zejména v rámci ESF a EFRR). EHSV zastává mínění, že strukturální fondy (ESF a EFRR) by pro

období 2014–2020 měly být zvýšeny a přístup by měl být komplementární; doporučuje dále, aby členské státy zahrnuly do svých národních operačních programů strategie týkající se problému bezdomovectví (s odkazem na nařízení (ES) č. 1083/2006) a opatření ke zmírnění negativních důsledků hospodářské krize v oblasti přístupu k bydlení.

9.4 EHSV doporučuje podporovat evropské politiky zaměřené na omezení jakýchkoli spekulativních trendů na trhu nemovitostí. Zastává mínění, že v rámci analýzy evropských a vnitrostátních sociálních politik je třeba brát v úvahu vztah mezi čistým měsíčním příjmem a cenou bydlení. EHSV soudí, že přístup k důstojnému bydlení musí odpovídat poměru mezi částkou měsíční splátky (nebo nájemného) odpovídající ceně bydlení zvýšené o každodenní výdaje a čistým měsíčním příjmem evropského občana.

9.5 EHSV upozorňuje, že jev bezdomovectví se v některých zemích neustále šíří. Ještě před několika desetiletími se tento problém týkal specificky dospělých žijících na ulici, nyní je však v četných evropských státech různorodější a vyostřenější: jsou zde rostoucí počty žen bez domova, rodiny žijící na ulici, mládež a děti bez domova žijící na ulici, zaměstnanci, kteří přišli o bydlení, když nedokázali splácet své půjčky, případně z důvodů nemovitostní a hospodářské krize, je zde stále více přistěhovalců a členů etnických menšin bez střechy nad hlavou. Děti ulice „druhé generace“, které stejně jako jejich rodiče žijí na ulici, jsou nepřehlédnutelným a politováníhodným důkazem, že v určitých oblastech se tento jev vymyká kontrole.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Evropská unie, 2010 / ISBN 979-92-284-2588-6, s. 391–403. Viz též odstavec 3.2. tohoto stanoviska.

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu *Cloud computing* v Evropě
(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2012/C 24/08)

Zpravodaj: **pan PIGAL**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Cloud computing v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 143 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor se na základě strategie Evropa 2020 a především Digitální agendy rozhodl prozkoumat řešení v oblasti informačních technologií, tzv. *cloud computing* (CC), které je zatím ve fázi silného a slibného rozvoje. Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je v první řadě shromáždit a sdílet zkušenosti z praxe, a to jak subjektů zastoupených ve Výboru, tak na trhu s CC. Toto stanovisko má dále navrhnout řadu doporučení a podpořit tak Evropu ⁽¹⁾, aby se v této slibné oblasti dostala na špičkovou úroveň a využila k tomu podniků, jež mají vedoucí postavení.

1.2 CC se zakládá na digitální architektuře, která nabízí následující výhody: rychle použitelný přístup, jenž se snadno rozšiřuje a nabízí „platbu podle využití“.

1.3 V praxi se CC zakládá na **slibném ekonomickém modelu**:

- velkém **počtu** potenciálních **uživatelů**: jednotlivci, podniky, veřejné služby atd.;
- **společném využívání** prostředků a IT nástrojů vedoucímu k jejich optimálnímu využívání;
- **mobilitě** umožněné díky CC, zejména pro uživatele, kteří využívají přenosná zařízení a mohou mít neustálý přístup ke svým údajům;
- snadné, nastavitelné a transparentní **integraci** různých technických složek: internetu, řízení IT služeb, mobilních aplikací atd.;
- **rozložení nákladů** během celého životního cyklu počítačových systémů bez vysokých počátečních investic;

— **zaměření** podniků na jejich hlavní aktivity bez ohledu na složitost počítačových systémů;

— příležitostech k **růstu** prostřednictvím nových aktivit pro hlavní subjekty tohoto odvětví, systémové integrátory (SI) a vydavatele softwaru.

1.4 V současnosti je rysem CC rovněž jistá **nezralost**, či dokonce **slabé stránky**:

— velké množství norem, jež mají vymezit podmínky a kontrolovat použití CC;

— neexistence evropského a identifikovatelného **správního orgánu**, který by vyžadoval jejich plnění;

— nedostatečný odstup uživatelů, v první řadě soukromých subjektů, nezbytný k posouzení **deklarovaného přínosu**, a zejména **podstoupených rizik**;

— vlastní **nestálost** internetu: výpadky v případě poruch, počítačové útoky atd.;

— **přetížení internetu**: stagnace výkonu, velký růst objemu vyměňovaných dat (audio, video, nevyžádaná pošta), omezení systému adresování (IP);

— **přetížení serverů**: jejich společné využívání a související nadměrné přetížení, jež může způsobit zpomalení služeb;

— rizika související s **externalizací** údajů a jejich zpracováním třetí stranou;

— rizika související s **přemístěním** údajů do jiné země a jejich zpracování v této zemi, se samostatnými **právními předpisy**;

⁽¹⁾ Pojmy „Evropa“, „Evropská unie“ nebo „EU“ jsou dále v tomto dokumentu používány jako synonyma.

- sociální riziko související se soustředěním činností týkajících se rozvoje, hostingu a provozu na jediném místě;
- dosud nebyla upřesněna práva a povinnosti uživatelů a poskytovatelů CC;
- není zcela ujasněno rozlišení mezi osobou odpovědnou za zpracování údajů a osobou, která zpracování osobních údajů provádí;
- pro osoby bez specializovaných znalostí jsou smlouvy na poskytování takových služeb komplexní, či dokonce těžko srozumitelné, co se týče sběru, zpracování a přenosu údajů o spotřebitelích, ale také jejich legislativou zaručených práv.

1.5 Pro Evropu je CC příležitostí **zapojit se** do slibného, významného a strategického **trhu**. Pokud mají být zajištěny úspěšné výsledky, **Výbor doporučuje** učinit následující kroky, případně ze strany samotné Komise, a využít při tom podpory členských států nebo evropských podniků z tohoto odvětví.

1.5.1 Právo moci

- zahájit studii o potřebném rozvoji dovedností IT odborníků s cílem vyhovět potřebám v oblasti CC a zajistit dostatečný počet pracovníků;
- podporovat a koordinovat zavedení vzdělávacích programů;
- uznat certifikaci nebo speciální diplomy, jež by potvrzovaly a osvědčovaly dovednosti odborníků pověřených CC.

1.5.2 Výzkum a investice

- podporovat koordinaci evropských výzkumných center, aby byly zachovány odborné znalosti a zkušenosti na špičkové úrovni;
- posílit rozvoj optických vláken za podpory evropských subjektů v oblasti telekomunikací (formou dotací nebo partnerství).

1.5.3 Partnerství

- podpořit vznik evropských průmyslových konsorcií s cílem investovat do společných projektů v oblasti CC, např. do rámcového programu pro výzkum a vývoj;
- podporovat, nebo dokonce dotovat investory při vytváření velkých počítačových farem na území členských států a inspirovat se těmi, které již existují v jiných oblastech;
- využít veřejné zakázky ke stimulaci partnerství;

- shromáždit vydavatele řešení CC a telekomunikační společnosti, které jsou vzhledem ke své podstatě v přímém kontaktu s koncovými uživateli řešení CC.

1.5.4 Normy a řízení

- podporovat veřejné a soukromé subjekty, aby se zapojily do vzniku předpisů, které by definovaly vztahy mezi poskytovateli na jedné straně a evropskými podniky nebo občany na straně druhé;
- využít náskoku EU v oblasti zabezpečení údajů, ochrany soukromí atd. s cílem prosadit jejich přísné uplatňování v oblasti řešení CC;
- zřídit evropskou agenturu, která by speciálně dohlížela na respektování výše uvedených norem;
- vytvořit právní předpisy, které by omezily přemístění citlivých údajů mimo Evropu;
- v příštím přezkumu směrnice o ochraně osobních údajů dostatečně zohlednit problémy spojené s aplikacemi CC, přestože Výbor uznává, že jsou obzvláště rozsáhlé.

2. Úvod

2.1 *Cloud computing* (CC) je dalším pokrokem stejného rozsahu, jako je model klient/server nebo internet.

2.2 CC spočívá v kombinaci a optimalizaci využití existujících konceptů a technologie, jako jsou: internet, „farmy“ společně využívaných počítačů, řízení IT služeb atd. Z tohoto důvodu CC nevyhnutelně přebírá slabé a silné stránky svých složek, např. výkon internetového provozu, ochranu údajů při řízení IT služeb, přetížení společně využívaných počítačů atd.

2.3 Výbor se již zabýval prvky, které CC přímo přebírá, např.:

- ochranou údajů ⁽²⁾;
- telekomunikačními systémy ⁽³⁾;
- elektronickými komunikacemi ⁽⁴⁾;

⁽²⁾ Stanovisko EHSV k tématu Komplexní přístup k ochraně osobních údajů v Evropské unii, dosud nezveřejněno v Úředním věstníku, Úř. věst. C 248, 25.10.2011, s. 123.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV k tématu Síť elektronických komunikací, Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 50.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Úvahy o univerzální službě v elektronických komunikacích, Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 8.

- internetem ⁽⁵⁾;
- ochranou spotřebitelů ⁽⁶⁾;
- internetem věcí – akčním plánem pro Evropu ⁽⁷⁾.

Aby se Výbor vyhnul jakémukoli opakování nebo nadbytečným údajům, zaměřil se v tomto stanovisku na prvky, které přímo souvisejí s CC.

2.4 Výbor není jediným subjektem, který se zajímá o CC. Je rovněž předmětem zájmu jiných evropských institucí a orgánů.

2.5 Místopředsedkyně Evropské komise paní Neelie Kroes představila na Světovém hospodářském fóru (*World Economic Forum*), jenž se konalo dne 27. ledna 2011 v Davosu, svoji vizi týkající se tohoto jevu:

„Pokud jde o cloud computing, pochopila jsem, že nelze čekat na definici, s níž budou všichni souhlasit. Musíme jednat [...]. V souladu s Digitálním programem pro Evropu jsem začala pracovat na strategii v oblasti cloud computing pokrývající celou Evropu na základě přístupu přesahujícího politický rámec. Nechci se spokojit s Evropou, která pouze podporuje cloud computing („cloud-friendly“), ale s Evropou, jež bude v této oblasti aktivní („cloud-active“).“

2.6 Evropská komise zahájila v roce 2009 studii o budoucnosti *cloud computing* ⁽⁸⁾ a využila zkušeností skupiny odborníků z digitální oblasti a výzkumných pracovníků.

Uspořádala též **veřejnou konzultaci** ⁽⁹⁾, jejíž výsledky se stanou podkladem přípravné práce pro evropskou strategii v oblasti CC, která bude představena v roce 2012.

CC je důležitým prvkem pro provádění strategie Evropa 2020, zejména dvou jejích stěžejních iniciativ: digitální agendy a inovace.

7. rámcový program pro výzkum ⁽¹⁰⁾ již financuje programy v oblasti CC.

2.7 **ENISA** ⁽¹¹⁾ kromě toho v listopadu 2009 zveřejnila zprávu nazvanou *„Cloud computing – výhody, rizika a doporučení pro bezpečnost informačních systémů“*.

2.8 NIST ⁽¹²⁾ nedávno zveřejnil zprávu *Cloud Computing Standards Roadmap* (NIST CCSRWG - 092 – 5. července 2011).

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV Modernizace internetu, Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 92.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV k tématu Tvůrčí obsah online na jednotném trhu, Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 63.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 60 a Úř. věst. C 255, 22.9.2010, s. 116.

⁽⁸⁾ Evropská komise / Informační společnost a sdělovací prostředky – zpráva skupiny odborníků – zpravodaj pro tuto zprávu: Lutz Schubert.

⁽⁹⁾ Od 16. května do 31. srpna 2011.

⁽¹⁰⁾ Zkráceně FP7 (7. rámcový program).

⁽¹¹⁾ Evropská agentura pro bezpečnost sítí a informací (*European Network and Information Security Agency*).

⁽¹²⁾ Národní ústav pro normalizaci a technologie (USA).

3. Úvodní technická prezentace na téma *cloud computing*

3.1 Snahy o stanovení jednotné definice byly z velké části narušeny vydavateli, kteří označují svůj existující software jako řešení CC neboli „cloud ready“.

Panuje však široká shoda ohledně skutečnosti, že CC lze rychle rozvinout, snadno rozšířit a jedná se o řešení založené na „platbě podle využití“.

3.2 Jaké jsou základní znaky CC?

— **dematerializace:** jedná se o to, aby pro soukromý subjekt nebo podnik bylo nastavení, umístění a údržba IT prostředků co nejméně viditelné;

— **snadný přístup:** pokud mají uživatelé přístup k internetu, mají zajištěn přístup ke svým údajům a aplikacím z kteréhokoli místa a zařízení (počítače, tabletu, chytrého telefonu);

— **dynamická škálovatelnost:** poskytovatel v reálném čase přizpůsobuje poskytovanou počítačovou kapacitu potřebám uživatele. Uživatel tak může pokrýt své maximální zatížení, aniž by musel investovat do takových IT prostředků, které by během nižšího zatížení nevyužíval;

— **společné využívání prostředků:** poskytovatel může zajistit sdružování zdrojů tím, že umožní společné využívání IT prostředků mezi několika uživateli. Může tak dosáhnout většího a lepšího společného využívání v případě velkých počítačových farem čítajících několik tisíců počítačů;

— **platba podle využití:** uživatel platí pouze za skutečné využití IT prostředků neboli s ohledem na vývoj svých potřeb počítačové kapacity. Smluvní podmínky jsou ještě často stanovovány *ad hoc*, avšak měly by být postupně sjednoceny.

3.3 V podnicích jsou prvními aplikacemi využívajícími CC: elektronická pošta, nástroje pro spolupráci a webové konference, vývojářské a testovací prostředí, systémy pro řízení zákaznických vztahů (CRM) a aplikace BI (*Business Intelligence*).

V budoucnu bude pravděpodobně většina počítačových aplikací přístupná v nabídce CC.

3.4 CC je obvykle používán formou jednoho ze tří modelů (nebo jejich kombinací), od nejméně vyvinutých až po nekomplexnější modely, a je určen pro různé skupiny zákazníků:

— **IaaS** (*Infrastructure as a Service*),– kde CC pokrývá pouze infrastrukturu a je určen převážně pro IT služby ve velkých podnicích;

- **PaaS (Platform as a Service)**,– kde CC pokrývá infrastrukturu a základní software; je určen pro vývojáře softwaru;
- **SaaS (Software as a Service)**,– kde CC pokrývá celé řešení, až po aplikační software, a je určený v prvé řadě konečným uživatelům, kteří nemusí být IT odborníky; například e-mail pro soukromé uživatele.

3.5 „**Private cloud computing**“ je stále rozšířenější. Je používán uvnitř podniku, jenž tak může využít pružnosti a výkonnosti CC, aniž by se musel zabývat problémy spojenými s externalizací na poskytovatele CC.

Zdá se, že toto řešení odpovídá různým potřebám:

- připravit přechod od existujících IT systémů k platformě založené na CC opatrným způsobem a interně (v podniku);
- přizpůsobit pracovní postupy podnikových ředitelství pro IT služby vůči ostatním ředitelstvím tak, aby byly více orientované na služby a byly transparentnější tím, že budou uplatňovat fakturaci podle využití.

4. Dopad cloud computing

4.1 Co může podnik očekávat od CC?

4.1.1 Jak již bylo uvedeno výše, CC převeze slabé a silné stránky některých svých složek.

4.1.2 Uvedme nejprve některé výhody z hlediska podniků, které nejsou vlastní pouze CC, ale vyplývají spíše z dříve zavedeného řízení IT služeb:

- zaměření pouze na hlavní činnost podniku;
- využití rozsáhlých úspor díky industrializaci a společnému využívání poskytovatele;
- odborné znalosti a kvalitní služby specialistů, jež jsou k dispozici.

4.1.3 Podle nedávné studie vzniká 70 % nákladů ředitelství pro IT služby správou existujícího vybavení. Pokud by část této správy byla zajišťována externě, ředitelství pro IT služby by mohlo uvolnit nezbytnou energii na inovace a hledání inovativních služeb.

4.1.4 Následují některé **výhody**, o kterých se v souvislosti s podniky hovoří nejvíce:

- **Snížené počátečních investice:** pokud jde o nová digitální řešení, zavedení nebo rozšíření IT systému již nevyžaduje vysoké investice do počítačových sálů, serverů, softwaru, školení zaměřených na specifický software určitého vydavatele atd.

Je však třeba poznamenat, že existující řešení, ať už pro podniky nebo vydavatele softwaru, budou vyžadovat vysoké investice, aby byla přizpůsobena platformě CC a byla přenosná.

- **Kratší lhůty pro implementaci:** vývojové týmy se soustředí na problematiku daného oboru, aniž by se zabývaly technickou infrastrukturou, za níž má odpovědnost poskytovatel CC; zejména postupné poskytování materiálních a lidských zdrojů na požádání.

- **Účetnictví a kontrola nákladů:** díky CC se IT služby stávají provozním nákladem, a nikoli nákladem fixním.

Údržba se zakládá na pronájmu; jde především o transparentní aktualizace nástrojů programového nebo hardwarového vybavení, online technickou podporu pro hardwarové nebo softwarové problémy poskytovanou přímo vydavatelem softwaru nebo výrobcem serveru.

- **Posílení modelu služby:** na základě závazků poskytovatele CC v oblasti kvality, dostupnosti, zabezpečení a možností budoucího vývoje nástrojů je pro ředitelství pro IT služby snazší poskytovat svým interním klientům model služby založený na dohodě o úrovni poskytovaných služeb (*Service Level Agreement*).

- **Mobilita zaměstnanců:** řešení CC zachovává kvalitní a snadný přístup k údajům pro všechny zaměstnance daného podniku, ať už se jedná o zaměstnance využívající přenosná zařízení, či nikoli.

4.2 Některé podniky mají na CC zvláštní zájem, především:

- Velice malé podniky a malé a střední podniky, pro něž CC představuje příležitost, jak získat IT kapacitu (hardware, software a dovednosti) bez „vstupního poplatku“, který je příliš vysoký.
- Začínající podniky jsou vzhledem ke své podstatě ve fázi silného růstu a jsou si vědomy, že model CC usnadní přizpůsobení jejich IT kapacity růstu jejich činnosti.

4.3 Jak se systémoví integrátoři připravují na CC?

4.3.1 Činnost těchto systémových integrátorů (*system integrators – SI*) spočívá v zavádění IT řešení pro firemní zákazníky.

V oblasti IT získali velký význam, jednak vzhledem ke svým odborným znalostem a svým zaměstnancům, jednak díky své schopnosti přizpůsobit se výkyvům pracovní zátěže svých zákazníků.

Na evropském trhu mají vedoucí postavení firmy jako Accenture, Atos, Cap Gemini, HP, IBM, Wipro atd.

4.3.2 Vývoj informačních technologií má ze své podstaty jednorázový a dočasný charakter, a ředitelství pro IT služby proto podle situace využívají systémových integrátorů, aby ve fázi rozvoje měla k dispozici odborníky v oblasti IT.

Stálé pracovní týmy ředitelství pro IT služby nejsou do této fáze zapojeny, neboť jejich úkolem je zajistit další fázi provozu a údržby.

4.3.3 Díky CC budou mít systémoví integrátoři i nadále odpovědnost za koncepci a rozvoj řešení pro své zákaznické firmy.

Vzhledem k této nové činnosti má vznik CC pouze pozitivní ohlas a systémoví integrátoři jej navíc podporují.

4.3.4 Je však třeba položit si otázku ohledně udržitelnosti této nové činnosti. Nejedná se pouze o dočasný nárůst činnosti, k němuž již v tomto odvětví došlo při přechodu do nového tisíciletí nebo při zavádění eura?

Několik desetiletí inovací a technického pokroku vedlo ke zvýšení produktivity, jejímž následkem nebylo snížení rozvoje ani počtu IT odborníků, ale naopak podstatné zvýšení počtu IT systémů a jejich rozsahu.

CC tuto tendenci logicky potvrzuje. Měl by tedy rozšířit IT rozvoj na nové oblasti působnosti systémových integrátorů.

4.4 Jak se vydavatelé softwaru připravují na CC?

4.4.1 Podniky jako Microsoft, Google, Oracle nebo SAP musí investovat velké částky na restrukturalizaci své stávající nabídky, aby ji mohly označit za řešení „cloud computing ready“.

4.4.2 Tato změna nejprve vyžaduje vysoké investice do nového rozvoje informačních technologií. Jedná se především o radikální zpochybnění některých obchodních modelů. Například nabídka Office-365 od Microsoftu se radikálně vzdaluje od jeho modelu založeného na prodeji licencí od prvního použití jednoho z nabízených programů.

4.5 Jak jsou na tom **hostingové služby**, pokud jde o CC?

4.5.1 V posledních deseti letech došlo k rozvoji řízení IT služeb, a zejména jeho hlavní části, kterou je externalizace hostingových služeb (serverů, sítí a základního softwaru).

CC tento přístup rozšiřuje tím, že umožní společné využívání externalizovaných zdrojů neomezeným počtem uživatelů (podniky nebo soukromými subjekty).

4.5.2 CC tedy usnadňuje externalizaci, a především seskupení zařízení pro hosting do obrovských počítačových farem. Vznik CC by tedy měl vést k reorganizaci uvnitř tohoto odvětví a zároveň by mělo dojít ke zvýšení konkurence mezi poskytovateli, ke spojování podniků, které bude nezbytné, pokud má dojít k uspokojení obrovských potřeb z hlediska investic. Projeví se též nevyhnutelně sociálním dopadem, k němuž došlo i v jiných odvětvích, která prošla těmito fázemi vývoje.

4.6 Liší se pohled **veřejného sektoru** na CC od pohledu **soukromé sféry**?

4.6.1 Veřejný sektor se zakládá na strategiích, kulturách, jednotlivcích a organizacích, jež mají podobné cíle, problémy a způsob fungování jako soukromá sféra.

4.6.2 Výhody, jež od CC očekávají podniky (viz výše), se tudíž vztahují i na veřejnou správu.

Díky CC bude navíc možné zlepšit veřejné služby pro občany tím, že budou dosažitelnější a dostupnější.

4.6.3 Veřejný sektor má však i některá specifika:

— Celkové prostředí úsporných opatření

Vede k rozpočtovým omezením, která způsobují škrtý v programech veřejných investic, včetně investic v oblasti IT. V této souvislosti je model CC lehce odůvodnitelný, neboť umožňuje rozvíjet IT kapacitu bez počátečních investic.

— Veřejný výzkum

Ten existuje samozřejmě i v soukromé sféře, ale ve veřejném sektoru je velice častý ve výzkumných ústavech členských států, na univerzitách a v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Výzkum však může vyžadovat využití maximální IT kapacity, čemuž může vyhovět právě CC.

— Veřejné investice

Mohly by díky pákovému efektu informovat národní a evropské soukromé subjekty, především poskytovatele telekomunikačních služeb, a podpořit je, aby investovaly do CC. Některé veřejné investice byly v minulosti hnací silou pro investice a strategickou pozici soukromé sféry. Například v oblasti leteckého a kosmického průmyslu, mobilních telefonů, vysokorychlostních vlaků atd.

— Některé členské státy již masivně investovaly do převedení softwaru své správy na architekturu CC.

4.7 Má CC dopad i na **soukromé osoby**?

4.7.1 Některá řešení CC jsou určena speciálně soukromým uživatelům. Jedná se například o nabídku iCloud od Apple, Office365 od Microsoftu, Picasa atd.

4.7.2 Jen velice málo soukromých uživatelů je ochotno zakoupit jeden nebo více serverů, síťovou infrastrukturu atd. Mnoho z nich navíc nemůže, nebo si nepřeje starat se o údržbu této infrastruktury, ani v případě osobního počítače.

4.7.3 Produkty, které byly až do současné doby dostupné na pevném disku osobních počítačů (zpracování textu, tisk, ukládání fotografií, ukládání dat atd.), jsou postupně nahrazovány internetovými službami na základě modelu SaaS (viz výše).

4.7.4 Využívání těchto služeb je v základní verzi bezplatné. Jejich financování se často zakládá na tom, že poskytovatelé mají možnost vytvořit seznam soukromých uživatelů, kteří představují potenciální cílové skupiny pro marketingové a reklamní kampaně. Nejčastěji je nabízena placená verze „Premium“, jež poskytuje více paměťového prostoru, dodatečné funkce atd.

4.7.5 Pokud jde o soukromé uživatele, model CC rovněž řeší rostoucí složitost počítačových nástrojů tím, že přináší zjednodušení formou externí podpory. Jedná se též o model *pay-on-demand* (platba podle výkonu), jenž naprosto vyhovuje omezenému a sporadickému využívání IT nástrojů a zdrojů soukromými uživateli.

4.7.6 Konečně i stálý přístup k údajům zajištěný z kteréhokoli místa je stále přitažlivějším faktorem. Několik poskytovatelů⁽¹³⁾ již nabízí uživatelům možnost poslouchat vlastní hudbu, dívat se na vlastní fotografie atp. bez ohledu na to, kde se vyskytují.

4.8 Kromě hospodářských dopadů CC a jeho dopadů na obchod, jaké jsou **dopady sociální**?

4.8.1 Vznik CC bude mít pravděpodobně největší vliv na odborníky v oblasti IT.

4.8.2 CC by neměl vést k poklesu aktivity pro **systémové integrátory**, ale naopak k jejímu citelnému zvýšení při počátečním zavádění tohoto modelu. Přestože budou muset odborníci v oblasti IT v těchto podnicích získat nové dovednosti potřebné k rozvoji řešení CC, jejich pracovní místa by neměla být ohrožena.

4.8.3 **Interní odborníci v oblasti IT** (firemní zákazníci systémových integrátorů) pověření vývojem by měli přijít o svůj hlavní úkol – podílet se na vývoji společně s odborníky systémových integrátorů s cílem lépe zajistit údržbu po odchodu těchto externích odborníků. Pokud však CC splní své sliby, především příslib, že bude poskytovat část údržby, počet interních vývojářů by se měl snížit ve stejném poměru.

⁽¹³⁾ Cloud Drive od Amazonu a iCloud od Apple.

4.8.4 Ještě více by se to mělo týkat odborníků pověřených **IT provozem**. Je důležité připomenout, že jejich počet byl již z velké míry snížen zavedením řízení IT služeb, které převedlo týmy pod odpovědnost poskytovatele řízení IT služeb. CC přispěje k dalšímu rozvoji řízení IT služeb, avšak v odvětví, kde dochází k mnoha spojováním podniků a v němž je delokalizace snazší. Lze tedy očekávat další snižování počtu pracovních míst v oblasti provozních a hostingových IT služeb.

4.8.5 Externalizace celých IT oddělení nebo jejich částí oddaluje IT odborníky od konečných uživatelů IT řešení. Tento **organizační** nebo geografický **odstup** omezí kontakty mezi těmito dvěma skupinami. Přitom tento kontakt představuje přímý a účinný způsob výměny informací, a především sociální vazbu, jež umožňuje IT odborníkům lépe pochopit problémy a očekávání uživatelů a odpovědět na ně.

4.9 Jaké jsou klíčové prvky **smlouvy** týkající se řešení CC?

4.9.1 Vztah mezi spotřebitelem a poskytovatelem (CC) charakterizují dvě možnosti – bezplatné a placené služby. Tento rozdíl však vždy není zcela jasný. Například bezplatné služby s sebou mohou nést i náklady, které nejsou finanční povahy, jako je kontextuální reklama nebo možnost, aby poskytovatel dále využíval údaje spotřebitele.

4.9.2 Bezplatné nebo nízkonákladové služby jsou obvykle určeny soukromým osobám. Soukromé subjekty by však měly věnovat zvláštní pozornost všeobecným podmínkám, které se zdají méně formální, ačkoli mají hodnotu smluvního vztahu. Navíc i pro soukromé osoby mají informace, jež svěčují poskytovateli, určitou hodnotu. V případě problémů může být bezplatná služba daleko nákladnější, pokud jde o ztrátu času, nebo dokonce informací.

4.9.3 Podnik musí rovněž nechat důkladně prohlédnout obsah smlouvy týkající se CC, nejlépe odborníky. Podniky totiž svěčují externímu poskytovateli cenné informace a nástroje, což by je v případě problémů mohlo uvést do velice obtížné situace.

4.9.4 Smlouvy týkající se CC lze vyjednávat velice zřídka a většina poskytovatelů vyžaduje, aby potenciální zákazníci převzali jejich standardní smlouvu. Smlouva s dostatečnou strategickou hodnotou nebo zájmem však vždy může pomoci tomu, aby poskytovatel přijal „upravenou“ verzi.

4.9.5 Ať už je služba bezplatná nebo placená, standardní nebo specifická, smlouva vždy musí vyjasnit následující body:

— úroveň služeb CC (IaaS, PaaS, SaaS);

— zaručenou úroveň dostupnosti údajů a odpovědnost v případě ztráty nebo poškození;

- úroveň společného využívání zdrojů více uživateli (riziko přetížení);
- podmínky pružnosti dostupných a využívaných zdrojů a vyúčtování podle spotřeby;
- právo nebo povinnost poskytovatele CC zpřístupnit informace třetí osobě, např. soudnímu orgánu;
- přesnou totožnost stran skutečně poskytujících služby, zejména vzhledem k častému několikavrstvovému přístupu;
- možnost ukončit smlouvu a asistenci nabízenou poskytovatelem pro přechodné období;
- právní předpisy a jurisdikci (vnitrostátní nebo mezinárodní), pod něž smlouva spadá, zejména v případě sporů.

5. Slabé stránky cloud computing

5.1 Model CC se zakládá na **internetu** a je na něm z velké části závislý. Zdá se však, že internet již v některých oblastech dosáhl svých mezí, zejména pokud jde o **výkonnost**.

Stále rostoucí počet uživatelů internetu a jeho intenzivnější používání, prudký nárůst objemu vyměňovaných dat (zejména typu audio a video) a přání uživatelů týkající se stále kratší doby odezvy jsou faktory, které zdůraznily možné problémy výkonnosti internetu. Zatížení související s CC by mohlo tyto problémy ještě zhoršit, neboť CC zvyšuje objem vyměňovaných dat, ale především snižuje rychlost doby odezvy, která je pro uživatele přijatelná.

5.2 **Odolnost sítě** představuje pro CC další riziko spojené s internetem. Technické závady, počítačové útoky nebo rozhodnutí politických činitelů v nedávné době způsobily výpadky a poukázaly na jeho nestálost, a především na závislost uživatelů na této veřejné síti. Model CC ještě prohloubí potřebu zabezpečení této sítě, která na počátku nebyla určena pro obchodní účely.

5.3 Dalším velkým nedostatkem způsobeným různými faktory je **zabezpečení údajů** související především s jejich externalizací, ať už jsou delokalizovány, či nikoli.

Hlavním problémem je zajištění stálého přístupu k údajům, jejichž takřka okamžitá dostupnost může být pro uživatele CC kritická, či dokonce životně důležitá. Dalším problémem je ochrana údajů uložených a spravovaných externím poskytovatelem.

Tato problematika se vztahuje především na údaje s vysokou přidanou hodnotou, zvláště v souvislosti s průmyslovou špiónáží.

5.4 Řešení lze napadnout o to snadněji, a jsou tedy citlivým bodem, neboť se stávají terčem hackerů, jehož **atraktivita** roste

s **velikostí, zviditelněním a kritickou důležitostí** serverových farem koncipovaných a sestavených pro tato řešení. Bude potřeba vynaložit dodatečné úsilí a nalézt další odborníky, aby byly tyto terče pro hackery méně atraktivní.

Je však třeba poznamenat, že poskytovatelé IT služeb (outsourcing, CC atd.) jsou již seznámeni s významem bezpečnosti a s kyberkriminalitou a jsou již bezpochyby připraveni lépe než většina jejich zákaznických firem.

Lze použít přirovnání k bankovnímu trezoru, který je sice lákadlem pro zloděje, avšak šperky jsou v něm uloženy bezpečněji, než kdyby byly ukryty ve šperkovnici ve vaší ložnici.

5.5 K tomuto riziku je třeba přičíst problém, který souvisí s určením použitelných **právních předpisů** – mají být použity právní předpisy platné pro vlastníka informací, nebo pro poskytovatele hostingu?

Navíc existuje i otázka, jaký **kontrolní orgán** je odpovědný za dodržování právních předpisů v případě sporů mezi vlastníkem a poskytovatelem.

V této souvislosti je důležité připomenout **směrnici** Evropského parlamentu a Rady **95/46/ES** (ochrana osobních údajů) a stanovisko Výboru ⁽¹⁴⁾.

Evropský systém ochrany údajů je velkou překážkou pro různé druhy přemísťování mimo Evropu. **Mezinárodní povaha** CC vyvolává otázky o možnostech přemísťování dat: mezi klientem a poskytovatelem nebo v rámci infrastruktur poskytovatele.

V tomto ohledu je dalším nedostatkem **chybějící** (celosvětová) **správa** internetu, přesněji CC.

Kromě ochrany údajů je třeba ještě zmínit otázku **autorských práv**. Pokud mohou být informace, na něž se vztahují autorská práva, přemísťovány nebo šířeny na různých místech, je velice obtížné stanovit platná pravidla týkající se ochrany, poplatků a kontroly.

5.6 Inovace v oblasti IT umožnily některým subjektům získat **dominantní postavení**. Lze zmínit například Microsoft nebo Apple pro individuální vybavení (PC, mobilní telefony atd.), ale též Google, Facebook (vyhledávač a sociální síť). Evropa vždy dohlížela na to, aby toto postavení neškodilo zájmům jiných subjektů z téže oblasti ani spotřebitelům.

CC, který kombinuje několik významných technologií, představuje model, jenž je přitažlivý, ale nese s sebou též **riziko dominantního postavení**. Evropa proto musí být o to ostražitější.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 159, 17.6.1991, s. 38 (CESE 569/1991).

5.7 Otázka **přenositelnosti** není pouze technického rázu, ale má i obchodní význam. Bez této přenositelnosti se totiž řešení CC zvolené uživatelem stává uzamčené a neumožňuje mu přesunout svá data k jinému poskytovateli. Jedná se tedy o narušení hospodářské soutěže mezi různými poskytovateli. Používání otevřených norem a zaručení interoperability služeb a aplikací by mohlo přinést řešení pro zajištění jednoduchého a rychlého přenosu údajů od jednoho poskytovatele k druhému bez zvláštních nákladů pro uživatele.

5.8 Všechny tyto slabé stránky představují spoustu hrozeb pro zavádění a zobecnění modelu CC. Zájem médií (tisku, sdělovacích prostředků, sociálních sítí atd.) o problémy spojené s těmito slabými stránkami a související spory by mohly vážně poškodit CC a vést ke ztrátě důvěry uživatelů v tento model i v poskytovatele.

6. Výzvy a příležitosti pro Evropu

6.1 Cílem je podle Evropské komise to, aby Evropa byla v této oblasti aktivní – „cloud-active“ (viz výše uvedený projev Neelie Kroes). Výraz „aktivní“ však nevyjasňuje, zda se jedná o pouhé využití CC, nebo jeho rozvoj. První možnost by prokázala zjevný nedostatek ambicí. Snažit se učinit Evropu v této oblasti produktivní („cloud-productive“) je mnohem jasnější. Evropa by řešení CC poskytovala, spíše než aby pouze používala řešení, jež poskytují jiné subjekty.

6.2 Ať už se jedná o služby, produkty nebo obsah, v digitální oblasti z velké části převažují **subjekty z cizích zemí**, které pocházejí převážně ze Severní Ameriky nebo Asie.

Naopak v oblasti **telekomunikací** si Evropa vede stejně dobře jako ostatní části světa. Významnými zástupci jsou v této oblasti operátoři jako Deutsche Telekom, Orange nebo Telefónica.

6.3 V době, kdy je digitální průmysl **hnací silou růstu**, Evropa zaostává.

V nedávné minulosti prokázala, že v některých oblastech může mít vedoucí a dominantní postavení, například v oblasti mobilních telefonů, i když se její postavení v poslední době zhoršilo.

6.4 Vznik CC je tedy novou příležitostí, jak s tímto rozdělením zamíchat. Znamená to, že všechny subjekty se budou moci znovu ucházet o vedoucí postavení v této oblasti. Současné dominantní hráče mohou předběhnout stávající nebo nové subjekty vstupující na trh.

6.5 Celosvětový charakter CC vyžaduje rozvoj celosvětových zásad a norem. Evropská unie musí pokračovat ve spolupráci na jejich přípravě s mezinárodními organizacemi. V tomto úsilí zaměřeném na rozvoj celosvětových zásad a norem by měla mít vedoucí úlohu a sloužit jako mocná záruka potvrzující, že tyto zásady a normy zajistí vysokou úroveň ochrany osobních údajů, stanovenou v evropských právních předpisech.

6.6 Evropa má **značné výhody** pro vstup do této nové celosvětové soutěže.

- Má vynikající digitální infrastrukturu. Používání optických vláken je stále rozšířenější. Infrastrukturu kontroluje a spravuje malý počet historických subjektů, které mohou mít vliv na normy v oblasti telekomunikací a potřebné investice.
- Může a umí vést silnou politiku veřejných investic, která může být katalyzátorem pro investice soukromé.
- Její regionální nebo státní malé a střední podniky upřednostňují místní obchodní partnery, a tedy evropské subjekty v oblasti CC.
- Některá odvětví (např. zdravotnictví, ozbrojené síly, veřejná doprava, veřejná sféra) se řídí vnitrostátními nebo evropskými pravidly, v důsledku čehož budou upřednostňovat národní nebo evropské poskytovatele CC. Jiná odvětví (např. bankovníctví, pojišťovnictví, energetika, farmaceutický průmysl) jsou vázána zabezpečením údajů, jež je opět zbrzdí při výběru poskytovatele pocházejícího z jiného členského státu nebo ze zemí mimo Evropu.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rozvoj regionálních zón pro správu populací ryb a kontrolu rybolovu (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/09)

Zpravodaj: **pan BURNS**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Rozvoj regionálních zón pro správu populací ryb a kontrolu rybolovu (stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 15 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

1.1 Výbor vítá záměr radikálně reformovat SRP a zejména její cíl tak, aby byla nastolena decentralizovaná politika, která bude méně závislá na podrobných rozhodnutích přijímaných v Bruselu a vytvoří větší prostor pro zapojení místní a regionální úrovně správy do řízení rybolovu. Schází však podrobnosti, přesnost a režim sankcí nutné k tomu, aby taková politika mohla fungovat, a tyto prvky je třeba doplnit.

1.2 Bez prosperujících populací ryb nemůže existovat udržitelné odvětví rybolovu. Doporučujeme proto, aby se prioritním základem pro hospodářskou a sociální udržitelnost stala udržitelnost environmentální a aby tato udržitelnost byla specificky zařazena do základního nařízení. K tomu bude zapotřebí, aby se tato politika opírala o vědecký přístup zaměřený na zkoumání ekosystému a řídicí se zásadou předběžné opatrnosti.

1.3 Efektivní řešení vyžaduje posílení plánů řízení založených na kvótách „maximálního udržitelného výnosu“ (maximum sustainable yield, MSY) na vyšší hodnoty, které skutečně umožní zdravý rozvoj všech regulovaných druhů; tento krok by měl být proveden do roku 2015.

1.4 U navrhovaného tržního systému obchodovatelných rybolovných práv, kde by povolení byla přidělována na základě historie rybolovné činnosti, hrozí, že těm, kdo jsou zodpovědní za nadměrný odlov v minulosti, bude umožněno v této činnosti pokračovat. Výbor proto doporučuje, aby členské státy využily ustanovení, podle něž příjemci kvót na rybolov musejí prokázat, že jejich činnost nepoškozuje mořské prostředí a že jsou významným přínosem pro pobřežní rybářské komunity. Implicitní privatizace populací ryb tak bude podléhat sociální a environmentální kontrole.

1.5 Výbor vítá částečný zákaz výmětů ryb, avšak navrhuje konkrétně jej propojit se zlepšováním selektivních rybolovných technik.

1.6 Pokračující dotace by měly být využívány k rozvoji rybářských loďstev lovících méně environmentálně škodlivým způsobem (menší poškozování populací ryb a oceánského dna, méně výmětů atd.), a nikoli ke zvyšování rybolovné kapacity.

1.7 Normy a pravidla platné pro loďstva EU při rybolovu v domácích vodách by měly platit také v případě, kdy se loví na volném moři a ve vodách třetích zemí – neměl by panovat dvojitý standard.

2. Úvod

2.1 Během přípravy tohoto stanoviska byly zveřejněny návrhy Komise na druhý přezkum společné rybářské politiky (SRP). Navrhuje se zde celková reforma od základu, která by řešila současnou realitu nadměrného odlovu, nadměrné kapacity loďstev, vysokých dotací, nízké ekonomické odolnosti a poklesu objemu ryb ulovených evropskými rybáři. Stanovisko proto přináší svůj komentář k rozvoji regionálních zón pro správu populací ryb v širším kontextu navrhované reformy.

3. Souvislosti

3.1 Smlouvy EU a současná SRP udělují Komisi právo iniciativy a Radě výlučnou pravomoc v oblasti zachování mořských biologických zdrojů. Tato systémová centralizace, či konkrétněji přístup shora dolů zvolený pro provádění úkolů SRP, nepřinesly použitelná řešení pro řadu různých podmínek a geografických příslušností SRP. Ke kritickému hodnocení výsledného nařízení bývá často použita věta „jedna velikost není pro všechny“.

3.2 Nutnost zapojit zainteresované strany byla poprvé uznána při první reformě roku 2002, jež vedla ke zřízení regionálních poradních sborů (RPS), které pouze nabízejí poradenství.

3.3 Po přijetí Lisabonské smlouvy došlo k velice významným materiálním změnám. Byl zaveden postup spolurozhodování mezi Parlamentem a Radou pro všechny otázky regulace rybolovu, vyjma stanovení rybolovných práv, jež zůstává ve výlučné pravomoci Rady.

3.4 Ve snaze řešit každý problém vytvořila Komise společně s Radou nařízení, která jsou příliš složitá a neřeší problémy vyskytující se v evropských vodách.

3.5 Podle odvětví rybolovu je zde „až komické množství podrobností“ – specifikací zařízení, povolených složení vykládky a technických předpisů, to vše v 900 jednotlivých předpisů. Tato míra podrobnosti zpomaluje inovace tím, že neposkytuje žádnou pobídku k hledání použitelných řešení. Vedla také ke ztrátě důvěry mezi odvětvím rybolovu a politickými mechanismy a výbory, které mají řídit SRP. To nevyhnutelně vede k pokusům o obcházení předpisů namísto jejich dodržování.

3.6 Současná SRP nepodporuje inovace a experimenty ze strany tohoto odvětví, rybáři však přišli s některými dobrými příklady. Ve Skotsku jsou trvale prováděny inovace, např. v oblasti zachování tresky v Severním moři. Byly provedeny četné odstávky a uzavírky v reálném čase, inteligentní řízení počtu omezených dnů na moři, bylo vyvinuto selektivní zařízení a proběhlo testování CCTV. Napomohlo to snížení výmětů, zvýšení konkurenceschopnosti a možnosti zachování tohoto druhu. Výrazně přispěli i jiní, včetně např. nizozemského odvětví používajícího vlečné sítě vlečené pomocí výložníků na bocích plavidla, které se podílelo na změně a vývoji typu zařízení a odstávkách.

3.7 Společným rysem těchto iniciativ je uznání – ze strany odvětví rybolovu –, že existují problémy (např. snížení výmětů) a že toto odvětví musí mít významný podíl na hledání a zavádění řešení. K dispozici jsou i další příklady regionálních řešení, jež dokazují, že regionální řešení přinášejí lepší výsledky než obecná regulace připravená v Bruselu.

3.8 Všechny tyto pokusy však trpí základním omezením, tj. skutečností, že současná SRP neumožňuje přenesení odpovědnosti. Výsledný výstup inovací, experimentů a vývoje může regulaci ovlivnit pouze tehdy, pokud se Komise rozhodne jej využít.

3.9 Sklon Komise držet se velmi pevně regulace lze možná vysvětlit úpornou snahou neselhat při plnění úkolů. Bylo tomu tak zejména v době před Lisabonskou smlouvou a tento proces bohužel pokračuje samospádem dál. Čím více je legislativa centralizovaná, složitá a nevhodná, tím více se vytrácí důvěra zainteresovaných stran a tím méně následně dochází k úplnému dodržování této legislativy. Tím se poté odůvodní přísnější centrální regulace a kruh se uzavírá.

4. Obecné připomínky

Vzhledem k důvodům objasněným v části 3 výše (Souvislosti) je zřejmé, proč je vhodné zřídit regionální orgány pro provádění politik EU. To však vyvolává několik otázek.

4.1 Přenesení pravomocí

4.1.1 Mají-li regionální orgány mít skutečnou hodnotu, musejí mít strategické cíle vycházející z vědeckých poznatků a stanovené v Bruselu. Brusel by také měl:

— zodpovídat za zajištění rovných podmínek pro regiony a loviště,

— dohlížet na odvětví rybolovu tak, aby bylo zajištěno dodržování kvót, cílů a dalších požadavků EU.

4.1.2 Vzhledem k rozmanitosti geografických a dalších faktorů každé rybolovné oblasti je třeba členským státům poskytnout nástroje řízení. To umožní přípravu pravidel a předpisů jak na úrovni EU, tak na regionální úrovni za plné účasti odvětví rybolovu a expertů, kteří vědí, co bude, nebo nebude fungovat v každé oblasti.

4.2 Rybářské regiony a regionální orgány

4.2.1 Vysoká rozmanitost oblastí, kterých se budou týkat tyto změny, neumožňuje, aby toto stanovisko navrhlo konkrétní cíle; může pouze doporučit, aby se všechny regiony účastnily prostřednictvím zastupitelských orgánů, které budou zahrnovat členské státy a zainteresované strany, zejména pak těch orgánů, které zastupují výhradně regionální zájmy a nemají celoevropskou působnost.

4.3 Výměty

4.3.1 Výměty se staly důležitou otázkou, především pokud jde o výměty v lovné fázi. Komisařka paní Damanaki reagovala na tuto pozornost médií navržením částečného zákazu výmětů v přezkumu SRP.

4.3.2 Možné důsledky neuváženého přístupu k výmětům by mohly být pro rybářské komunity a odvětví rybolovu zničující.

4.3.3 Primární příčina rozsáhlých výmětů spočívá v současné regulaci upravujících smíšená loviště – tedy tam, kde nevyhnutelně dochází k lovu několika druhů současně. Řízení pomocí „celkových přípustných odlovů“ pro každý jednotlivý druh, s nadstavbou pravidel pro „složení úlovků“ určujících podíl

různých druhů, které lze přivézt na pevninu, vytváří rigidní soustavu pravidel, která neodráží hojný výskyt a podíl určitých ryb v daném ekosystému.

4.3.4 Jedním z hlavních cílů revidované SRP by měla být podpora zavedení lepších pracovních postupů, o nichž je podrobně pojednáno v části 3 tohoto stanoviska, aby výměty byly omezeny na zanedbatelnou míru.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA

ke stanovisku Výboru

Následující pozměňovací návrhy získaly alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů, byly však v průběhu diskuse zamítnuty:

Odstavce 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 a 1.7

Vyškrtnout odstavce 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 a 1.7

Výsledek hlasování

Pro:	46
Proti:	102
Hlasování se zdrželo:	14

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Role občanské společnosti v rámci dohody o volném obchodu mezi EU a Indií (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/10)

Zpravodajka: **paní SHARMA**

Dne 14. září 2010 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 svého jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Role občanské společnosti v rámci dohody o volném obchodu mezi EU a Indií.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) se domnívá, že dohoda o volném obchodu mezi EU a Indií by mohla být výhodná jak pro EU, tak pro Indii a mohla by mít potenciál přinést výhody v podobě většího rozvoje, konkurenceschopnosti, bohatství a nabídky pracovních míst. Obchod je důležitý mechanismus k podpoře rozvoje a zmírňování chudoby. Jeho hospodářské, sociální a environmentální dopady však musí být pečlivě, transparentně a komplexně posouzeny v zájmu všech stran. V této souvislosti bude hrát hlavní úlohu občanská společnost.

1.2 Jednání o této dohodě o volném obchodu, včetně určení možných dopadů, má několik slabín, které budou muset obě strany před jejím uzavřením vyřešit. V písemném stanovisku útvarů Komise se uvádí, že *dopadům na neformální zaměstnávání se mohlo věnovat více pozornosti* a že rozsáhlejší analýza účinků dohody na ztrátu pracovních míst by *umožnila přesněji předpovídat další sociální dopady, jako je dopad na chudobu, zdraví a vzdělání*.⁽¹⁾

1.3 EHSV připomíná, že v souladu s článkem 207 Smlouvy o fungování Evropské unie musí být společná obchodní politika EU prováděna „v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie“ a že v souladu s článkem 3 Smlouvy o Evropské unii Unie přispívá mimo jiné k udržitelnému rozvoji, vymýcení chudoby a ochraně lidských práv. Obchod není účelem sám o sobě.

1.4 EHSV doporučuje, aby byly okamžitě provedeny nové studie, jež vezmou jasně v potaz skutečný dopad dohody o volném obchodu na občanskou společnost v EU a v Indii (zejména na Mode 4, malé a střední podniky, pracovní práva, ženy, ochranu spotřebitelů, neformální ekonomiku, zemědělství, chudobu a dopady na dostupnost zásadně důležitých výrobků, jako jsou např. životně důležité léky). Tyto studie by měly být

v zájmu transparentnosti prováděny prostřednictvím veřejných akademických studií a seminářů s občanskou společností. Výsledky pak mohou být zohledněny při jednáních, která jsou nyní v závěrečné fázi.

1.5 EHSV vyzývá Radu, Parlament a Komisi, aby zajistily, že EU před uzavřením dohody:

- zohlední názory a obavy občanské společnosti v EU,
- posoudí po úplné konzultaci sociálních partnerů dopad na pravděpodobné scénáře Mode 4 zahrnující kvalitu a kvantitu práce podle odvětví a členského státu,
- bude jednat v souladu se svými právními závazky a zajistí, že dohoda o volném obchodu nezvýší chudobu,

a že dohoda:

- bude v souladu s předchozí praxí a stanovenou politikou EU řízena účinnou doložkou o lidských právech,
- zahrne ambiciózní kapitolu o udržitelném rozvoji, která bude obsahovat ustanovení v oblasti práce a životního prostředí, jež budou vynutitelná pomocí běžných postupů urovnání sporů s účinnými opravnými prostředky,
- vytvoří obzvláště rámec vycházející z práv definovaných MOP pro ty, kdo pracují v neformální ekonomice,
- zahrne dvoustrannou sociální ochrannou doložku, která vezme v úvahu nejen rizika pro domácí průmysl jak v EU, tak v Indii, ale také rizika pro společnost, včetně ztráty pracovních míst.

⁽¹⁾ Stanovisko útvarů Evropské komise – *Trade SIA for FTA EU-India*, 31.5.2010.

1.5.1 EHSV doporučuje, aby byl vytvořen monitorovací mechanismus občanské společnosti. Monitorovací mechanismus by měl být vytvořen s pravomocí předkládat doporučení zejména k potřebě aktivovat sociální ochrannou doložku, k nimž by měly příslušné orgány povinnost předložit odůvodněnou odpověď. Odborná příprava a budování kapacit občanské společnosti by měly být podpořeny s ohledem na toto monitorování.

1.6 Obsah dohody o volném obchodu mezi EU a Indií je v současnosti důvěrný, proto v tomto stanovisku nelze projednat její specifiky.

2. Úvod

2.1 Dohoda o volném obchodu mezi EU a Indií by pokryla více než pětinu světového obyvatelstva, což by z ní učinilo jednu z nejvýznamnějších dohod o volném obchodu na světě. Má potenciál přinést podstatné výhody pro společnost jak v EU, tak v Indii.

2.2 EU i Indie stojí před důležitými hospodářskými výzvami – EU kvůli stárnoucímu obyvatelstvu a nasyceným trhům, Indie kvůli obrovskému počtu obyvatel a narůstající urbanizaci. Liberalizace a další otevírání obou trhů má vzhledem k rozdílnému rozvoji těchto dvou regionů potenciál přinést výhody obyvatelům na obou stranách.

2.3 Podnikatelské organizace v EU i Indii připouštějí, že může dojít k částečnému přemístění. Avšak dalším otevřením obou trhů prostřednictvím rozvoje dovedností, programů odborného vzdělávání, přesunu znalostí oběma směry, rozvoje infrastruktury a opatření v dodavatelském řetězci a společných podniků by obchod mezi Indií a EU mohl z dlouhodobého hlediska přinést trvalý růst, větší konkurenceschopnost a více pracovních míst. Evropské obchodní a technologické středisko (EBTC), které bylo vytvořeno, aby poskytovalo praktická řešení pro podniky vstupující na indický trh, bude hrát vedoucí roli při řešení některých výzev.

2.4 Podpora inovací prostřednictvím dohody o volném obchodu může zajistit budoucí konkurenceschopnost podniků. Evropské a indické podniky stále více spolupracují na rozvoji technologií v řadě odvětví. Indie disponuje levnou, velmi vzdělanou pracovní silou s výraznou schopností v oblasti výzkumu a vývoje. Obě strany však potřebují prostředí, jež dokáže povzbudit udržitelné investice do inovací. Zkušenosti a odborné znalosti podniků z EU v Indii a indických podniků v EU mohou být významným přínosem, který pomůže naplnit tyto požadavky.

2.5 Dohoda o volném obchodu má významné důsledky pro zahraniční investice. Indie od roku 1991 liberalizuje a

zjednodušuje svůj systém přímých zahraničních investic (PZI), aby přilákala více finančních prostředků, což vedlo ke zvýšení toku PZI. Dohoda o volném obchodu bude na tomto základu stavět a poskytne podnikům z EU přístup na trh a právní jistotu.⁽²⁾ V nových podmínkách vytvořených dohodami o volném obchodu je třeba pečlivě posoudit dopady v Indii vyvolané otevřením se přímým zahraničním investicím a je zapotřebí zaujmout k takovému otevření postupný přístup.

2.6 Toto stanovisko nezkoumá potenciální ekonomický přínos dohody o volném obchodu. Zabývá se nejistými sociálními a environmentálními dopady pro EU, zejména pokud jde o Mode 4, a na chudší část indické společnosti. Tyto dopady jsou důležitou součástí náležité péče a zájmů v oblasti ochrany značek podniků z EU. Sociální odpovědnost podniků a otázky pracovních a lidských práv v případě podniků z EU obchodujících v zámoří přesahují hranice Evropy.

3. Proces vyjednávání

3.1 Vyjednávači konzultovali velké podniky jak v EU, tak v Indii. EHSV jakožto poradní orgán všech složek občanské společnosti je však znepokojen, že se vyjednávači neobracejí o radu na všechny zainteresované strany ve společnosti na stejném rovnocenném základě, a vybízí Evropskou komisi, aby plně zohlednila názory všech zainteresovaných stran na obou stranách. Žádá Evropskou komisi, aby s malými a středními podniky probírala potenciální dopady, s odbory nedostatečnou jasnost, pokud jde o pracovní záruky a Mode 4, se sdruženími spotřebitelů a zemědělskými podniky bezpečnost a zajišťování potravin a neformální ekonomiku v Indii.

3.2 Mnoho nevládních organizací a odborových svazů v EU i v Indii vyjádřilo spolu s nadacemi EU a indickými neformálními podniky své obavy, buď kvůli potenciálně negativním dopadům, které by dohoda o volném obchodu mohla vyvolat, anebo kvůli způsobu, jakým byla vedena jednání⁽³⁾. **Ačkoli EHSV uznává důležitost důvěrnosti obchodních jednání, vyzývá Evropskou komisi, aby z důvodu stejně tak důležitých požadavků transparentnosti vysvětlila všechna nedorozumění, a to zveřejněním svých návrhů k těmto otázkám.**

(2) Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 150..

(3) Studie poukazují na problémy v souvislosti s dopady ustanovení TRIPS-plus o duševním vlastnictví, dopady liberalizace a deregulace finančních služeb, dopady liberalizace obchodu se zbožím, v zemědělském sektoru, dopady vstupu velkých maloobchodních řetězců, dopady liberalizace investic a postupů státních zakázek a dopady zákazu vývozních omezení. Viz např. S. Polaski et al., *India's Trade Policy Choices: Managing Diverse Challenges* (Carnegie, 2009), S. Powell, *The EU India FTA: Initial Observations from a Development Perspective* (Traidcraft, 2008), C. Wichterich, *Trade Liberalisation, Gender Equality, Policy Space: The Case of the Contested EU-India FTA* (WIDE, 2009), K. Singh, *India-EU FTA: Should India Open Up Banking Sector? Special Report* (Delhi, 2009), CEO/India FDI Watch, *Trade Invaders: How Big Business is Driving the EU-India FTA Negotiations* (2010).

3.3 EHSV se domnívá, že obchod nelze vynechat z pravomoci ESVČ. Soudržnost evropské politiky je zásadní pro zachování evropských hodnot a zásad. Výbor doporučuje, aby během jednání byla informována všechna příslušná generální ředitelství.

4. Posouzení dopadu na udržitelnost

4.1 Evropská komise zadala nezávislým konzultantům provedení posouzení dopadu na udržitelnost, které bylo předáno v roce 2009.⁽⁴⁾ Podle odhadu v posouzení dopadu budou v EU sociální dopady této dohody o volném obchodu zanedbatelné, nebudou mít žádný dopad na mzdy a způsobí pouze malé ztráty pracovních míst⁽⁵⁾; naopak v Indii dojde ke zvýšení mezd kvalifikovaných i nekvalifikovaných pracovníků krátkodobě o 1,7 % a dlouhodobě o 1,6 % a k určitým ztrátám pracovních míst směrem k lépe placeným místům⁽⁶⁾.

4.2 Evropská komise přikládá tomuto posouzení dopadu na udržitelnost velkou váhu, když zdůrazňuje celkový přínos dohody o volném obchodu.⁽⁷⁾ Je však důležité poznamenat, že totéž posouzení dopadu také varuje před možnými sociálními a environmentálními riziky.

4.3 Odbory v EU jsou znepokojeny, co se týče pracovních práv v EU, a požadují, aby bylo před uzavřením jednání provedeno posouzení dopadu na pravděpodobné scénáře Mode 4. Toto posouzení by se mělo zabývat dopadem na kvalitu a kvantitu práce podle odvětví a členského státu. Mělo by také zahrnovat úplnou konzultaci se sociálními partnery, mělo by být provedeno před i po zavedení dohody o volném obchodu a poskytnout závazná doporučení, jak předejít případným zjištěným negativním dopadům či jak je zmírnit.

4.4 Posouzení dopadu na udržitelnost popisuje dopady dohody o volném obchodu na pracovní normy a pracovní podmínky v Indii jako „nejisté“. V případě Indie tvoří podle oficiálních vládních statistik neformální (či neorganizovaná) ekonomika okolo 90 %. Odhaduje se, že tato hodnota by se v blízké budoucnosti neměla výrazně měnit.⁽⁸⁾ Podle údajů MOP/WTO žijí osoby v neformálním sektoru s méně než dvěma dolary na den.⁽⁹⁾ Většina pracujících žen (přes 95 %) je v neformálním sektoru, a jsou tedy nepoměrně více ohroženy.

4.5 Posouzení dopadu na udržitelnost zdůrazňuje potenciální dopady na životní prostředí, když konstatuje, že budou nepříliš velké negativní dopady na ovzduší⁽¹⁰⁾, kvalitu půdy⁽¹¹⁾, biologickou rozmanitost⁽¹²⁾ a kvalitu vody⁽¹³⁾. EHSV je toho názoru, že je třeba věnovat pozornost varováním posouzení dopadu.

4.6 Metodika posouzení dopadu na udržitelnost nestačí k zachycení skutečných dopadů. Posouzení dopadu se v první řadě zaměřovalo na formální ekonomiku, pro niž jsou ekonomické modely poměrně jednoduché.⁽¹⁴⁾ Naproti tomu jeho analýza sociálních a environmentálních dopadů vychází z méně transparentní kvalitativní metodiky. Posouzení dopadu na udržitelnost řádně neanalyzuje ani dopad na emise sloučenin uhlíku, bezpečnost spotřebitelů nebo zajišťování potravin.

4.7 Podle písemného stanoviska útvarů Komise se mohlo věnovat více pozornosti dopadům dohody na důstojnou práci, neformální zaměstnávání a na ztrátu pracovních míst. Umožnila by to přesněji předpovídat další sociální dopady, jako je dopad na chudobu, zdraví a vzdělání.⁽¹⁵⁾

4.8 Je překvapivé, že se posouzení dopadu na udržitelnost nezabývá mnoha dalšími studiemi, které poukazovaly na potenciálně vážné důsledky dohody o volném obchodu pro Indii⁽¹⁶⁾, ani obavami EU, zejména důsledky Mode 4 pro zaměstnanost v EU.

4.9 EHSV nedávno přijal stanovisko k tématu Posouzení dopadů na udržitelnost, které stanoví pokyny pro použití metodiky osvědčených postupů při posuzování plného dopadu dohody o volném obchodu.⁽¹⁷⁾

4.10 EHSV doporučuje, aby byly provedeny nové studie, jež na základě těchto pokynů vezmou jasně v potaz dopad dohody o volném obchodu na společnost v EU a v Indii, včetně dopadů zejména na pracovní práva, Mode 4, ženy, ochranu spotřebitelů, malé a střední podniky, neformální ekonomiku, životní prostředí, zemědělství (včetně zajišťování potravin), chudobu a změnu klimatu. Tyto nové studie by měly prováděny v rámci nezávislých veřejných akademických studií a pracovních seminářů.

⁽⁴⁾ ECORYS, CUTS a Centad, *Trade Sustainability Impact Assessment for the FTA between the EU and the Republic of India – Final Report*, TRADE07/C1/C01, 18.5.2009.

⁽⁵⁾ Tamtéž, s. 17–18. Ztráta pracovních míst se odhaduje na 250–360 na 100 000.

⁽⁶⁾ Tamtéž. Ztráta pracovních míst se odhaduje na 1 830 až 2 650 na 100 000.

⁽⁷⁾ Dopis komisaře De Guchta poslancům EP ze dne 16.2.2011.

⁽⁸⁾ National Commission for Enterprises in the Unorganised Sector, *The Challenge of Employment in India: An Informal Economy Perspective*, Volume 1, Main Report (Nové Dillí, duben 2009), s. 2.

⁽⁹⁾ Bacchetta et al., *Globalization and Informal Jobs in Developing Countries* (ILO/WTO: Ženeva, 2009).

⁽¹⁰⁾ Viz pozn. pod čarou č. 4, s. 277 (posouzení dopadu na udržitelnost z r.2009, plná citace viz pozn. pod čarou č. 4).

⁽¹¹⁾ Tamtéž, s. 278.

⁽¹²⁾ Tamtéž, s. 279.

⁽¹³⁾ Tamtéž, s. 280.

⁽¹⁴⁾ Tamtéž, s. 51.

⁽¹⁵⁾ Viz pozn. pod čarou č. 2.

⁽¹⁶⁾ Viz pozn. pod čarou č. 6.

⁽¹⁷⁾ EHSV, stanovisko k tématu *Posouzení dopadů na udržitelnost a obchodní politika Evropské unie*, 5.5.2011, Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 14.

4.11 Nic z uvedeného neznamená, že dohoda o volném obchodu bude mít nutně negativní dopad. Je to ale přinejmenším jasný argument pro určitou pravděpodobnost, že by dohoda o volném obchodu takový dopad *mohla* mít. To samo o sobě stačí k odůvodnění dalšího zkoumání ze strany Evropské komise, zejména s ohledem na to (jak bude uvedeno dále), že EU má právní odpovědnost posoudit dopady své vnější politiky jak doma, tak na ostatní.

5. Odpovědnost EU

5.1 Prvořadou odpovědností vlády jednající o liberalizaci obchodu je zohlednit ekonomické a sociální dopady svých politik. Indie je bezpochyby v první řadě zodpovědná za účinky svých politik na obyvatelstvo. EHSV chápe výzvy, před kterými stojí Evropská komise při jednání s Indií, která je oprávněně zastáncem vlastního přístupu k lidským právům, pracovním normám, udržitelnému rozvoji a občanské společnosti. To ale neznamená, že EU nemá v tomto ohledu žádnou samostatnou odpovědnost. Naopak, jde o právní závazek.

5.1.1 Na základě článku 207 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) musí být obchodní a rozvojová politika EU prováděna v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie. Tyto zásady a cíle jsou stanoveny v článku 21 SEU. Jako zásady uvádí:

univerzálnost a nedělitelnost lidských práv a základních svobod, úcta k lidské důstojnosti, zásady rovnosti a solidarity a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva

a jako cíle

podporovat udržitelný rozvoj v hospodářské a sociální oblasti a v oblasti životního prostředí v rozvojových zemích s hlavním cílem vymýcení chudoby.

5.2 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby splnila své právní závazky, a zajistila tak, že se dohoda o volném obchodu mezi EU a Indií bude řídit lidskými právy a nezmaří úsilí o podporu udržitelného rozvoje v hospodářské a sociální oblasti a v oblasti životního prostředí a vymýcení chudoby. Zdůrazňuje, že je důležité vytvořit rámec vycházející z práv definovaných MOP pro ty, kdo pracují v neformální ekonomice.

6. Sledování a úprava dohody o volném obchodu

6.1 EU musí zajistit, aby její politiky nemohly vyvolat negativní dopady na chudobu a aby přispěly k jejímu odstranění. Tento závazek lze splnit tak, že se v dohodě o volném obchodu jednak zajistí přítomnost doložek umožňujících upravit liberalizaci obchodu v případě, že se takové dopady projeví, a jednak se stanoví účinný mechanismus sledování, na jehož základě bude možné tyto doložky aktivovat.

6.2 Doložka o lidských právech

6.2.1 EU již v minulosti zahrnovala do dvoustranných dohod ustanovení, jež mají zajistit, aby dohody nemařily sociální cíle. Od roku 1995 je politikou EU zahrnout do každé dohody o obchodu a spolupráci se třetími zeměmi doložku o lidských právech.⁽¹⁸⁾ Novějšího data je praxe podmínit pozdější dohody doložkami o lidských právech ve stávajících rámcových dohodách. Tato praxe může být právně účinná, a to v závislosti na znění původní doložky o lidských právech a znění „propojovací“ doložky v pozdější dohodě.

6.2.2 Je zcela nezbytné, aby byla tato dohoda o volném obchodu podmíněna účinnou doložkou o lidských právech bez ohledu na to, jakým způsobem se toho dosáhne. Dohoda o spolupráci mezi ES a Indií z roku 1994 obsahuje doložku o lidských právech, avšak raného typu. Jak řekl Soudní dvůr, účelem této doložky je umožnit pozastavení dohody o spolupráci.⁽¹⁹⁾ Neumožňuje pozastavit jiné dohody, jako například dohodu o volném obchodu.⁽²⁰⁾ Je nezbytné, aby dohoda o volném obchodu byla v souladu se stanovenou politikou EU týkající se doložek o lidských právech, a to buď začleněním nové doložky o lidských právech, nebo pomocí pečlivě vypracované propojovací doložky.

6.2.3 EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné, aby dohoda o volném obchodu byla v souladu se stanovenou politikou EU týkající se doložek o lidských právech, a to buď začleněním nové doložky o lidských právech, nebo pomocí pečlivě vypracované propojovací doložky. Tento postoj byl rovněž podpořen Evropským parlamentem.⁽²¹⁾

6.3 Ustanovení o udržitelném rozvoji

6.3.1 Je stejně důležité, aby **se pokračovalo v osvědčených postupech EU týkajících se zahrnutí norem v oblasti životního prostředí a pracovních norem do dohody o volném obchodu** a aby **se tyto postupy posilovaly**. Jak dohoda o volném obchodu mezi EU a Koreou, tak dohoda o hospodářském partnerství (EPA) mezi CARIFOREM a EU obsahují ustanovení vyžadující, aby strany dohody zajistily

⁽¹⁸⁾ Sdělení Komise o začlenění dodržování demokratických principů a lidských práv do dohod mezi Společenstvím a třetími zeměmi, KOM(95) 216.

⁽¹⁹⁾ Věc C-268/1994, Portugalská republika proti Radě Evropské unie, Sbírka rozhodnutí 1996, strana I-06177, bod 27.

⁽²⁰⁾ L. Bartels, *Human Rights Conditionality in the EU's International Agreements* (Oxford: OUP, 2005), s. 255. Názor je pravděpodobně odlišný pro dohody, v nichž je doložka o základních právech doplněna o tzv. doložku o neplnění, která stanoví „vhodná opatření“.

⁽²¹⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26.3.2009, odstavec 43, v němž se „zdůrazňuje, že doložky o lidských právech a demokracii tvoří základní prvek dohody o volném obchodu“. Viz také všeobecný postoj, jenž je vyjádřen v usnesení EP z 11. května 2011, v němž EP „důrazně podporuje postup, kdy právně závazná ustanovení o lidských právech tvoří součást všech mezinárodních dohod EU, a to včetně jasného a přesně definovaného systému konzultací vypracovaného podle článku 96 Dohody z Cotonou“, a usnesení EP o doložce o lidských právech a demokracii v dohodách Evropské unie (2005/2057INI).

dodržování základních pracovních norem MOP (absolutní standard) a nesnižovaly svou stávající úroveň ochrany životního prostředí a pracovní ochrany (relativní standard), a další související ustanovení.

6.3.2 EHSV vítá závazek komisaře de Guchta, který vyjádřil závazek k sociální kapitole a kapitole o životním prostředí. ⁽²²⁾ Zároveň však vyzývá Evropskou komisi, aby zajistila, že na rozdíl od ustanovení ve výše uvedených dohodách budou tato ustanovení doprovázena stejnými rozhodnými vynucovacími opatřeními, jako v případě porušení jiných částí dohody o volném obchodu, nebo například obdobnými ustanoveními v dohodách o volném obchodu Spojených států amerických. ⁽²³⁾ EHSV také vyzývá Evropskou komisi, aby prostřednictvím programů spolupráce nebo podobných mechanismů vytvořila pobídky podpořené systémem účinných pokut za porušení těchto ustanovení, jak doporučuje Evropský parlament. ⁽²⁴⁾

6.3.3 Evropská komise musí do dohody o volném obchodu mezi EU a Indií zahrnout ustanovení v pracovní oblasti a oblasti životního prostředí, která bude možné na obou stranách vymáhat prostřednictvím běžných postupů urovnání sporů, přičemž prostředky k uplatnění práva budou zahrnovat pozastavení obchodních závazků a pokuty.

7. Sociální ochranná doložka

7.1 Všechny dohody o volném obchodu obsahují sociální ochrannou doložku umožňující pozastavit liberalizaci obchodu v případě újmy nebo narušení domácí ekonomiky. Očekává se, že tato dohoda o volném obchodu bude obsahovat ustanovení v tomto smyslu. Tato ustanovení však musí být zaměřena na předmětná rizika.

7.2 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby zajistila zahrnutí dvoustranné sociální ochranné doložky, jež vezme v úvahu nejen rizika pro domácí průmysl jak v EU, tak v Indii, ale také rizika pro společnost, včetně ztráty pracovních míst. Tato doložka by měla být vytvořena podle čl. 25 odst. 2 písm. b) dohody o hospodářském partnerství mezi CARIFOREM a EU, který stanoví, že ochranná opatření mohou být přijata „dovázeli-

se produkt jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany v takovém zvýšeném množství a za takových podmínek, že působí nebo hrozí způsobit narušení v hospodářském odvětví, zejména pokud tato narušení působí velké sociální potíže.“

8. Monitorovací mechanismus občanské společnosti

8.1 Občanská společnost v EU i v Indii je velmi organizovaná a proaktivní. Pro orgány obou stran by bylo výhodné zajistit způsob, jak zvýšit transparentnost a konzultace a také zmírnit obavy tím, že se zajistí přímý přístup občanské společnosti k těm, kteří mají rozhodovací pravomoc.

8.2 EHSV doporučuje, aby byl vytvořen monitorovací mechanismus občanské společnosti, v němž budou zastoupeny podniky, odborové svazy, nevládní organizace, akademická obec a další subjekty dle doporučení uvedených v posouzení dopadů na udržitelnost. EHSV by se na tomto procesu mohl podílet. ⁽²⁵⁾ Bylo by možné to zavést na základě modelu dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou nebo dohody o hospodářském partnerství mezi Karibským fórem a EU, které zahrnují řadu subjektů občanské společnosti, které jsou proškoleny a financovány, aby zajišťovaly účinný monitorovací mechanismus. ⁽²⁶⁾

8.3 Rovněž posouzení dopadu na udržitelnost i stanovisko útvarů Evropské komise doporučují monitorovací mechanismus. ⁽²⁷⁾

8.3.1 Tento monitorovací mechanismus by měl také mít konkrétní funkci v souvislosti se sociální ochrannou doložkou. Účinné uplatňování sociálních ochranných doložek obvykle závisí na míře organizace dotyčného odvětví. V případě neformální ekonomiky to je pochopitelně mnohem obtížnější.

8.3.2 EHSV doporučuje, aby monitorovací mechanismus občanské společnosti získal pravomoci předkládat doporučení zejména k potřebě aktivovat sociální ochrannou doložku, k nimž by měly příslušné orgány povinnost předložit odůvodněnou odpověď.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽²²⁾ Viz pozn. pod čarou č. 7.

⁽²³⁾ Např. čl. 17 odst. 2 písm. b) dohody o volném obchodu mezi USA a Jordánskem.

⁽²⁴⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25.11.2010 o lidských právech, sociálních a environmentálních normách v mezinárodních obchodních dohodách, odstavec 2.

⁽²⁵⁾ Viz pozn. pod čarou č. 3, s. 275–280.

⁽²⁶⁾ Viz pozn. pod čarou č. 18.

⁽²⁷⁾ Viz pozn. pod čarou č. 4, s. 288, a pozn. pod čarou č. 1, s. 2.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nová zahraniční a bezpečnostní politika EU a úloha občanské společnosti (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/11)

Zpravodaj: **pan CEDRONE**

Dne 14. září 2010 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Nová zahraniční a bezpečnostní politika EU a úloha občanské společnosti.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. května 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 111 hlasy pro, 23 hlasů bylo proti a 23 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Strategie

1.1.1 Ve světle výrazných probíhajících změn musí Unie využít příležitosti, kterou skýtá zřízení Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ) a vytvoření funkce vysokého představitele pro zahraniční politiku, a nově definovat a aktualizovat svou strategii zahraniční politiky co se týče politik a oblastí zásahu, které je třeba upřednostňovat. K dosažení tohoto cíle může napomoci pouze sdílení společných zájmů a rozsáhlá koordinace.

1.1.2 Evropa vytváří jednu třetinu celosvětového HDP. EU však není pouze hospodářským společenstvím. Úloha Evropy získává na významu v souvislosti s konstatováním, že členské státy EU v současnosti již nemohou hájit své vlastní zájmy, prosazovat své hodnoty na mezinárodním poli či čelit přeshraničním výzvám (např. migraci nebo terorismu) pouze jako jednotlivé národní státy. Silnější společné úsilí členských států v oblasti zahraniční politiky by rovněž napomohlo k omezení rozdílných přístupů vlád či k předcházení kroků, jež jednotlivé členské státy podnikají samostatně, k čemuž v poslední době dochází. Pokud by se totiž tento trend potvrdil, mohl by urychlit nejen hospodářský, ale i politický úpadek, což by mohlo ohrozit demokratické hodnoty, na nichž EU staví.

1.2 Politiky

1.2.1 EU musí na prvním místě zachovat své hodnoty v zahraniční politice a definovat společné politiky a opatření na ochranu míru, předcházení konfliktů, rozvoj stabilizačních opatření, posílení mezinárodní bezpečnosti při dodržování zásad charty OSN a na konsolidaci a podporu demokracie, právního státu, základních lidských práv, zásad mezinárodního práva (včetně základních pracovních norem) a podporu obyvatelům zasaženým přírodními pohromami či neštěstími souvisejícími s lidskou činností. Jestliže však Evropa vyvíjí úsilí i mimo

své území, není to pouze z humánnosti nebo z lásky k bližnímu, ale protože je to v našem zájmu, chceme-li v Evropě zachovat blahobyt. Rovněž je třeba se zabývat problematikou uprchlíků a poskytnout vyhlídky obyvatelstvu ve vlastní zemi.

1.2.2 EU se musí v tomto ohledu dostat na vedoucí postavení v rámci OSN, jíž náleží hlavní odpovědnost za zachování mezinárodního míru. Jako nezbytná se tedy jeví úzká spolupráce mezi EU a OSN v oblasti řešení občanských a vojenských krizí, a zejména humanitárních záchranných operací.

1.2.3 Dále je podle Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV) třeba posílit integrovaná a společná opatření zahraniční politiky v oblastech bezpečnosti a zásobování energií, bezpečnosti potravin, změny klimatu, regulace migračních proudů a boje proti organizovanému zločinu, nelegálnímu obchodu, pirátství a korupci. Do tohoto procesu integrace a koordinace je třeba zahrnout i obchodní politiku. To celkově představuje značné komplexní úsilí, jež vyžaduje uzpůsobení rozpočtu EU věnovaného na zahraniční politiku.

1.3 Zeměpisné oblasti zásahu

1.3.1 Unie musí sledovat a zajímat se o vše, co se děje mimo její hranice, přičemž musí nově definovat vlastní strategii spojení. Nemá však zatím všechny prostředky a nástroje, aby to mohla učinit tak, jak by bylo nutné a žádoucí, aby se stala skutečně svébytným **politickým subjektem** na mezinárodní úrovni. Hlavní výzvou pro ni nicméně není nedostatek nástrojů, ale neschopnost zajistit soulad v řízení různých nástrojů a zaručit v tomto směru příslušnou politickou vůli členských států.

1.3.2 Aniž by EU přehlížela, přinejmenším z hospodářského hlediska, své vztahy s významnými oblastmi světa, jako je Severní Amerika, s níž udržuje strategický vztah, Jižní Amerika a Karibik, s nimiž Evropská unie uzavřela biregionální strategické partnerství, Čína, Indie a Rusko, musí proto věnovat ještě větší pozornost dění uvnitř svých zeměpisných hranic a u svých sousedů, jak činila doposud. Za tímto účelem je nezbytné vyvíjet synergie mezi dvoustrannými a regionálními vztahy.

1.3.3 Vzhledem k tomu se jeví nezbytné dokončit proces rozšíření směrem na Balkán, který představuje vysoce citlivou oblast uvnitř hranic Unie, pokračovat ve vyjednávání s Tureckem, rozvinout účinnou politiku sousedství a soustředit pozornost na situaci ve Středozeří a na Blízkém východě.

1.3.4 V tomto ohledu je třeba oživit na nových základech politiku ve středomořské oblasti, opírající se o nové instituce, nové organizace spolupráce a náležité operační prostředky a nástroje. Volání po demokratizaci a občanském pokroku z těchto zemí je třeba vyslechnout a podpořit. Unie nese hlavní odpovědnost za zabezpečení rychlého a bezproblémového přechodu k demokracii, ne k nových diktaturám, byť maskovaným, aby nezradila naději obyvatelstva a mladých lidí ve svobodu, lidskou důstojnost a sociální spravedlnost.

1.3.5 Za tímto účelem se jeví nezbytné vyčlenit více zdrojů z unijního rozpočtu na spolupráci s těmito zeměmi, zejména s ohledem na budování institucí, hospodářský a sociální rozvoj, vytváření pracovních míst a investičních příležitostí v příslušných zemích.

1.3.6 V této souvislosti se úloha EHSV zdá být klíčová pro uskutečnění opatření a zásahů „lidí pro lidi“ a rozvíjení strukturovaného vztahu s existujícími organizacemi zastupujícími občanskou společnost ve Středomoří a na Blízkém východě, jež stály u zrodu probíhajícího procesu přechodu, aby byl podpořen dialog mezi občanskou společností a příslušnými vládami a byla posílena demokratická účast na ochraně občanských práv a právního státu.

1.3.7 Další prioritní oblastí zásahů Unie musí být Afrika jako celek. Bezpečnost a stabilita EU závisí do velké míry na rozvoji a demokratickém růstu tohoto nám tak blízkého kontinentu. Pokud chce Unie překonat destabilizující vlny masivní emigrace způsobené dezertifikací, potravinovou krizí, zvýšením chudoby afrického obyvatelstva, zkorumpovanými a prolhanými režimy a neexistencí spravedlnosti a svobody, musí jednat efektivně a okamžitě a usilovat o uzavření paktu s tímto kontinentem.

1.4 Mezinárodní organizace

1.4.1 EU musí podporovat koordinované a efektivní kroky na mezinárodních fórech mj. ve prospěch jejich hluboké transformace, aby byla funkčnější, pokud jde o nové úkoly a nové

potřeby, jimž musí čelit, a dospět tak k tomu, aby v takových souvislostech vystupovala jednotně prostřednictvím jediného představitele.

1.4.2 Zejména by bylo třeba přikládat stejnou váhu pracovním právům stanoveným v základních úmluvách MOP a hospodářským právům a právu volného obchodu. EU by měla vystupovat jednotně i v MOP.

1.4.3 EHSV se domnívá, že by EU měla v těchto souvislostech hrát stále aktivnější úlohu, především pokud jde o proces G20 a o vztahy s nejrepresentativnějšími institucemi OSN, v prvé řadě ECOSOCem, kde by měla hájit společné zájmy. V tomto ohledu by reforma ECOSOCu mohla umožnit pokrok a podpořit navíc i lepší viditelnost občanské společnosti v rámci této organizace.

1.4.4 Zavést účinné a trvalé politiky pro ochranu eurozóny a vytvořit náležité nástroje pro potírání spekulativních pohybů na mezinárodním poli, vymýtit daňové ráje, omezit konkurenci založenou na směnném kurzu měn, oživit hospodářský růst, vytvářet důstojná pracovní místa. Prvním významným krokem je změna článku 136 Smlouvy. Je prospěšná zejména pro unijní Evropu: zaručuje hlavní roli Komise a zapojení Evropského parlamentu, což podporuje demokratický proces. Totéž by se mělo učinit i v oblasti zahraniční politiky (změna článku 24).

1.4.5 Účast sociálních partnerů a organizací občanské společnosti je jednou z podmínek ochrany a prosazování hodnot, které jsou pro mezinárodní soužití zásadní. EU musí podporovat širokou konzultaci EHSV, občanské společnosti a sociálních partnerů s cílem usnadnit účast v budoucích řídicích strukturách mezinárodních organizací.

1.5 Bezpečnostní politika

1.5.1 Na úrovni bezpečnostní a obranné politiky je třeba posílit Evropskou obrannou agenturu, co nejdříve uvést v život stálou strukturovanou spolupráci, mimo jiné proto, aby bylo docíleno součinnosti a úspor v národních rozpočtech, přičemž se uspořené zdroje vynaloží na investice do výroby, vytváření nových pracovních míst či na snížení veřejného dluhu.

1.5.2 Nástroje v oblasti bezpečnosti a obrany, které má EU k dispozici, by mělo být možné používat a uznávat jako skutečné nástroje regionální bezpečnosti.

1.5.3 Pokud jde o bezpečnost, EU by se měla přednostně zaměřit na své sousední země a měla by uplatňovat opatření zaměřená na stabilizaci krizových oblastí a na zachování míru.

1.5.4 EHSV v této souvislosti doufá, že společné zkušenosti budou, po vzoru dohod ze Saint-Malo z roku 1998, zahrnuty do činnosti Evropské obranné agentury a stanou se součástí společné bezpečnostní politiky.

1.6 EHSV

EHSV musí mít možnost zastávat svou úlohu a přispívat k vypracování a provádění zahraniční politiky Unie. Proto považuje mj. za vhodné, aby mu opatření zahraniční politiky EU byla předkládána k vyjádření stanoviska, také proto, aby byla zaručena transparentnost a monitorování iniciativ. Proto je třeba zhodnotit veškerá stanoviska, která již Výbor k dané problematice vypracoval a která udávají směr zahraniční a bezpečnostní politiky EU, i ta, jež se týkají nástrojů spolupráce, které mohou ovlivňovat zahraniční politiku⁽¹⁾. Činnost EHSV by mohla mít v tomto směru značný účinek, neboť EHSV jedná jako prostředník při sladování aktivit členských států, EU a potřeb vyjádřených občanskou společností.

1.6.1 To je nezbytné, aby se organizovaná občanská společnost a veřejnost mohly podílet na rozhodování o tématech mezinárodní politiky, která mají bezprostřednější dopad na ekonomiku a na život evropských občanů.

1.6.2 Na mezinárodním poli může EHSV provádět politiku EU zaměřenou na využití úlohy občanské společnosti při jednáních a při uskutečňování sjednaných dohod. Na základě získaných zkušeností a již uskutečněných iniciativ se domnívá, že by měl jednak spolupracovat s partnery při navazování na mezinárodních jednání, které EU vede, a jednak se zapojit do systému uskutečňování a provádění těchto dohod, ať již se týkají přidružení, obchodu či jiného.

1.6.3 EHSV bude zejména v rámci konzultací a mezinárodních mandátů k účasti, které získá, pokračovat v navazování kontaktů s organizacemi občanské společnosti z těch zemí a regionů, na něž se politika Unie musí přednostně zaměřit.

1.6.4 Proto je nezbytné, aby byl proces konzultace EHSV v jednotlivých fázích prováděn i společnou vnější službou, aby Výbor mohl odpovídajícím způsobem vykonávat svoji funkci v zájmu občanů EU. Za tímto účelem by se mohl podepsat protokol o spolupráci mezi EHSV a společnou vnější službou, po vzoru již existujícího protokolu mezi EHSV

a Komisí, ve formě memoranda o porozumění určujícího pravidla a podmínky strukturované společné práce.

1.7 Nástroje a úloha EU

1.7.1 Využívat možnosti Smlouvy tak, aby se Unie – počínaje ESVČ – mohla stále více prosazovat na mezinárodním poli a promlouvat „jedním hlasem“, což zajistí soudržnost unijních politik navzájem i mezi EU a členskými státy a zamezí nesmírné roztržitosti, která poškozuje její image.

1.7.2 Využívat nástroje jako **posílenou spolupráci** v rámci zahraniční politiky k vytvoření skupiny průkopnických zemí, která by byla motorem stále integrovanější zahraniční politiky, a vytvořit tak pevnější a soudržnější institucionální strukturu pro uskutečňování společných cílů. Mohlo by se začít podepsáním *paktu o zahraniční politice*, jako tomu bylo v případě eura (závěry Rady z 24. a 25. března 2011).

1.7.3 EHSV se proto domnívá, že rozhodovací proces EU by měl být zdokonalen a zefektivněn, zejména i v zájmu větší viditelnosti EU na mezinárodním poli. V této souvislosti by si EHSV přál, aby EU našla správný způsob a správné návrhy, jak v zahraniční politice promlouvat jedním hlasem.

1.8 Neodkladné priority

1.8.1 Vyvinout co nejvyšší úsilí o spolupráci ze strany všech útvarů EK zapojených do zahájení činnosti *společné vnější služby*, aby se zabránilo přidání „nového generálního ředitelství“ ke stávajícím ředitelstvím.

1.8.2 Trvat na uzavření mezinárodní dohody, jež by zabránila opakování finančních spekulací, byť dosud skrytých, a to na základě návrhů, které EU přednesla skupině G20.

1.8.3 Učinit ze Středomoří prioritu neodkladných a konkrétních iniciativ EU.

1.8.4 Konkrétně provést závěry Evropské rady o strategickém partnerství Unie ze dne 16. září 2010 a 24. a 25. března 2011.

1.8.5 Zajistit konkrétní a přesné provedení článku 11 Lisabonské smlouvy a vyzvat všechny instituce k dodržování povinnosti konzultovat EHSV a k vedení úzkého dialogu o tématech, jež mohou mít přímý či nepřímý dopad na občanskou společnost, v úzké spolupráci s Evropským parlamentem a vnitrostátními parlamenty.

⁽¹⁾ Viz například stanoviska k tématu Vnější rozměr obnovené Lisabonské strategie, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 41–47, Regionální integrace pro rozvoj zemí AKT, Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 126–131, Posouzení dopadů na udržitelnost a obchodní politika Evropské unie, Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 14–18, Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci (DCI) Evropské unie: úloha organizované občanské společnosti a sociálních partnerů, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 123–128, Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR), Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 13–18.

2. Úvod

2.1 Zahraniční politika EU může učinit výrazný pokrok v kvalitě díky nové Smlouvě, pokud to vlády umožní. Unie by tak mohla mít silnější pozici jakožto **politický subjekt** na mezinárodní úrovni. Nová Smlouva, přestože ještě neodpovídá všem objektivním potřebám Unie, vzbudila v členských státech i na globální úrovni mnohá očekávání. Nyní se jedná o to, aby byly v praxi provedeny stanovené změny a řádně se naplnila očekávání mezinárodní společnosti, jinak hrozí ztráta důvěry v EU. Dosažení tohoto cíle nebude možné bez aktivní účasti a plného zapojení občanské společnosti. EHSV získal na základě článku 11 Lisabonské smlouvy plnou legitimitu jakožto zástupce organizované občanské společnosti, aby přispíval k zahraniční a bezpečnostní politice Evropské unie, a proto ho EU a ESVC musí přímo zapojit.

3. Nový mezinárodní rámec

3.1 V minulosti hrála EU v zahraniční politice spíše okrajovou roli. Dnes má větší možnosti, které musí využít, aby zastavila svůj pokles. Úloha jednotlivých členských států je totiž vzhledem k novému mezinárodnímu rámci, který se rychle a neustále vyvíjí, stále podružnější. V Evropě je tedy zapotřebí větší solidarita a přenesení pravomocí z jednotlivých států na společný celek, tedy na celou EU, a zabránit tak soupeření mezi členskými státy, které je téměř vždy na škodu.

3.2 Evropská unie dnes více než kdy jindy čelí četným globálním výzvám, které vyžadují větší soudržnost a jednotnost záměrů, aby mohla čelit stále komplexnějším hrozbám, jež mění geopolitickou rovnováhu v multipolární svět. Na Blízkém východě, zejména pokud jde o stále ještě otevřenou otázku izraelsko-palestinských vztahů, v Íránu, Afghánistánu, Iráku, Súdánu a jinde ve světě dosud existují nevyřešené konflikty či oblasti napětí. Celá severní Afrika se zmítá v bouřích proti autoritářským režimům, jejichž vyústění lze stěží odhadnout. Bezpečnost členských států je ohrožena globálními hrozbami různého druhu, včetně náboženské nesnášenlivosti či nových jaderných programů, např. iránského.

3.3 Existují další velmi důležitými faktory, které vedou či mohou vést k nestabilitě a bouřím, jako například bezpečnost potravin, demografický růst, zvětšující se sociální nerovnosti, obchodní nerovnováha a v poslední době i boj o půdu a vzácné kovy. Ty je třeba řešit u zdroje. Všechny tyto otázky souvisí s globalizací, která však zemím mimo jiné otevřela nové příležitosti k boji proti chudobě, nezaměstnanosti atd.

3.4 EU čelí situaci, kdy je „nucena“ jednat, neboť je ve „stavu nouze“. Jenže tak musí činit hbitěji a bez otálení, lépe, než činila například v případě fondu na podporu eura, Středomoří, Blízkého východu atd. Společná zahraniční politika je účinnou protilátkou na to všechno a skvělým nástrojem k lepšímu bránění zájmů EU, jejích podniků a občanů. Krize ve Středomoří by mohla být příležitostí k zahájení společné zahraniční politiky EU.

4. Důvody a cíle zahraniční politiky a stav Unie

4.1 Díky procesu globalizace a finanční krizi vyšla najevo a vzrostla potřeba nových finančních předpisů a nutnost větší evropské a globální správy věcí veřejných, o něž se EU musí zasadit. Odtud tedy pramení, že členské státy musí jednat v úzké spolupráci a vyjadřovat se jednotně v mezinárodních organizacích, v nichž jsou zastoupeny jednotlivě a někdy i nadměrně v poměru ke svému významu v mezinárodním kontextu. Delegace Evropské unie musí být schopny zastávat postoj EU ve všech mezinárodních institucích (článek 34 Smlouvy), počínaje Radou bezpečnosti OSN (viz rozhodnutí Evropské rady ze dne 24. a 25. března 2011).

4.2 EHSV se domnívá, že aby mohla EU vykonávat svoji činnost jednotně, musí mít vzhledem k výzvám a příležitostem spojeným s globalizací společnou strategickou vizi, tj. musí si vytyčit politické priority a prioritní oblasti zájmu, jednat postupně a rozšiřovat sféru opatření v závislosti na prostředcích a schopnostech jednat. Za tímto účelem je nezbytné, aby EU definovala vlastní *strategii spojenectví* v multipolárním systému na globální úrovni. Začít by se mělo transatlantickou strategií, již je třeba konsolidovat na základě jednotné politické syntézy, vzhledem k již dlouho existujícím dvousměrným vazbám. Umožnilo by to, aby se přestaly ochlazovat vztahy mezi oběma břehy Atlantiku, čehož jsme svědky. To vše Unii zavazuje k rozhodnému a přesvědčivému výkonu její funkce, zejména aby byla podpořena multipolarita a zdravá rovnováha mezi Severem a Jihem, a to díky většímu nasazení v Latinské Americe, v Asii a zejména Africe.

4.3 EU musí být při svých rozhodnutích pozornější. Nevnímavost, s jakou se v posledních letech přistupovalo k organizacím občanské společnosti v zemích jižního Středomoří, kde nejprve barcelonský proces a poté i Unie pro Středomoří zaznamenaly zásadní neúspěch, totiž ohrožuje bezpečnost hranice, která je životně důležitá pro samotnou stabilitu Evropské unie. Unie musí k této komplexní problematice přistupovat odpovědně jako k příležitosti, vyhovět voláním občanské společnosti těchto zemí po hospodářském a sociálním růstu společnosti a podpořit upevňování demokracie a právního státu.

4.4 Tyto úvahy je třeba rozšířit i na zbytek afrického kontinentu, kde Unie nemůže nechat Číně, která je jedinou zde expandující zemí, volnou ruku a zapomenout na svoji odpovědnost vyplývající z historického a zeměpisného kontextu a musí podepsat společný pakt s celým světadílem.

4.5 Aktivnější a účinnější „zahraniční politika“ Unie, která dosud fungovala, se projevovala prostřednictvím postupného posouvání jejích geografických hranic směrem na východ a na jih. Tento proces musí být ještě dovršen probíhajícím jednáním se zeměmi na Balkáně a s Tureckem, s nímž nelze donekonečna otálet a k němuž je naopak třeba se postavit čelem – bez předsudků či bázně na obou stranách.

4.6 Je třeba jednat ve společném zájmu prostřednictvím forem partnerství se zeměmi či regiony s cílem vyváženého rozvoje, který bude stavět do středu zájmu a společných kroků „člověka“, aniž by se přitom podceňovaly *strategické zájmy Unie a jejích občanů*. EU musí neustále podporovat a propagovat obsah evropského sociálního modelu a postavit své dohody na respektování základních práv a práva na práci.

4.7 EHSV se domnívá, že existuje řada politik, které se projevují v zahraničních vztazích EU, v nichž je úloha občanské společnosti nevyhnutelná vzhledem k jejich silnému odrazu i uvnitř Unie. Máme tím na mysli právě *práva, předpisy o finančních spekulacích, měnovou politiku* (euro jakožto rezervní měna a nástroj mezinárodní hospodářské politiky), *energetickou politiku* (často používanou jako nástroj k vydírání), *politiku životního prostředí, obchodní politiku, bezpečnost potravin, bezpečnostní politiku, boj proti terorismu, přistěhovalectví, korupci atd.*

4.8 Proto by bylo důležité, aby Evropská komise – i za pomoci EHSV – poskytovala objektivní, konkrétní a účinné informace o aktivitách EU v oblasti zahraniční politiky, o jejich významu a přidané hodnotě oproti aktivitám na národní úrovni. To se často neděje, nebo členské státy podávají zkreslené informace. Proto je velmi důležité zapojit i Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty.

4.9 Tím se riskuje, že se evropské národy budou cítit zmatené a budou si klást otázky ohledně užitečnosti a úlohy Unie. Politická třída v různých členských státech totiž často nemá zájem na zhodnocení výsledků práce prováděné v Bruselu. Více ji zajímá vlastní krátkodobé přežití, než aby se angažovala v dlouhodobém a komplexním strategickém projektu.

4.10 Evropská unie naopak zatím zůstává modelem vyváženého a udržitelného rozvoje, který staví na hodnotách práva, demokracie a mírového soužití a který je třeba rozšířit i do sousedních zemí. Její *měkká síla a transformační diplomacie* umožnily stabilizovat náš kontinent a prostřednictvím politik rozšíření a sousedství rozšířit demokratické postupy a prosperitu do mnoha zemí.

4.11 To však nemůže stačit. Evropská rada dne 16. září 2010 prohlásila, že Evropská unie musí být efektivním globálním aktérem, který bude připraven přijmout část odpovědnosti za globální bezpečnost a převzít vůdčí úlohu při vymezování společných odpovědí na společné problémy.

4.12 Unie je i nadále hlavním dárce zemím, které potřebují pomoc, a proto by měla politiku spolupráce lépe využívat. Je hlavní obchodní mocností světa a její postoje k politice životního prostředí jsou ty nejpokrokovější, jak se ukázalo na

nedávném summitu v Cancúnu. Je tedy jejím právem i povinností být v čele a usměrňovat určování nových pravidel pro mnohostranné uspořádání.

4.13 Organizace spojených národů představuje vrchol mezinárodního systému. Musíme obnovit mnohostranný přístup, abychom mohli čelit politickým a hospodářským výzvám. Ve všech mezinárodních oblastech bude nutné jednat důsledně a pomoci od základu zreformovat instituce jako MMF, Světovou banku a WTO. Dále je třeba přehodnotit a lépe zaměřit úlohu skupiny G20 s cílem lépe regulovat hospodářské a finanční transakce, což se už dlouho požaduje, a bez vytváření dalších hierarchií.

5. Bezpečnostní politika

5.1 Unie vypracovala společnou bezpečností a obrannou politiku a vytvořila nástroje na řešení krizí, přičemž zohlednila nejruznější postoje členských států. Musí hrát významnou stabilizační úlohu v sousedících zemích. Proto musí od všech států vyžadovat potvrzení a respektování zásad, z nichž vychází mírové mezinárodní soužití, neboť ze základních práv nelze slevit.

5.2 EU se již delší dobu přímo (nebo prostřednictvím svých členských států) angažuje v různých vojenských i civilních misích. Jedná se v podstatě o globální úsilí, které je někdy jen symbolické. Nástroje, které má EU k dispozici, by měly být posíleny a používány jako skutečné nástroje regionální bezpečnosti a být jako takové i uznávány. EU musí jednat konkrétně prostřednictvím všech svých nástrojů, jako jsou ESVČ a vysoký představitel / místopředseda.

5.3 Pokud jde o bezpečnost, EU by se měla přednostně zaměřit na oblast takzvaného „sousedství“: východní Evropu, Kavkaz, Balkán, Středomoří a Afriku, a měla by uplatňovat soubor opatření zaměřených na stabilizaci krizových oblastí, tzn. opatření na zachování míru, posilování institucí a hospodářský rozvoj. Občanská společnost může totiž právě v těchto oblastech hrát významnou roli při podporování mírového rozvoje. EHSV je již velmi aktivní a činí v tomto ohledu záslužnou práci.

5.4 I oblast bezpečnostní a obranné politiky, která je tradičně vyhrazena svrchovanosti jednotlivých států, má pro občanskou společnost a veřejnost v Evropě stále větší význam, a to díky strategickým, rozpočtovým a sociálním důsledkům, které příslušná rozhodnutí v těchto oblastech mohou mít.

5.5 V tomto směru musí EU a NATO rozvinout a prohloubit své strategické partnerství za účelem lepší spolupráce při řešení krizí. Společná bezpečnostní a obranná politika Evropské unie je nejen určujícím prvkem SZBP, ale je považována i za nedílnou součást nové strategické koncepce Atlantické aliance, o níž bylo rozhodnuto dne 20. září 2010 v Lisabonu za účasti nejvyšších představitelů NATO a EU.

6. Úloha EHSV

6.1 Záměrem činnosti EHSV na poli zahraničních vztahů je vyjadřovat názory organizované občanské společnosti na politiky EU v oblasti obchodu, rozšíření, rozvoje a zahraničních věcí.

6.2 EHSV neustále monitoruje vývoj vztahů mezi Evropskou unií a četnými zeměmi světa, zejména zeměmi a regiony, s nimiž má Evropská unie strukturované vztahy, a udržuje tak styky s občanskými společnostmi z těchto zemí a regionů. Byly navázány úzké vztahy s hospodářskými a sociálními partnery a dalšími organizacemi občanské společnosti ze třetích zemí, aby byly předloženy v prvé řadě návrhy týkající se hospodářských a sociálních otázek a podporovalo se posílení občanské společnosti. V této souvislosti byla přijata společná prohlášení určená politickým orgánům.

6.3 Vztahy s našimi protějšky jsou udržovány prostřednictvím stálých výborů. Existují tedy smíšené poradní výbory s kandidátskými zeměmi (Tureckem, Chorvatskem a Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií) a se zeměmi, s nimiž byly uzavřeny dohody o přidružení (státy Evropského hospodářského prostoru). Byly zřízeny kontaktní skupiny pro země západního Balkánu, Rusko, Japonsko a země sousedící s EU na východě. Kromě toho existují monitorovací výbory, které spolupracují se svými protějšky v oblasti vztahů s Afrikou, Karibikem a Tichomořím, s Latinskou Amerikou a v rámci Unie pro Středomoří. Pravidelně se pořádají kulaté stoly občanské společnosti spolu s HSR Brazílie a Číny.

6.4 Mezi těmito konkrétními politikami rozvinul EHSV významnou činnost například v těchto třech oblastech:

- rozvojová politika: EHSV pravidelně spolupracuje s Komisí tak, že jí poskytuje příspěvek organizované občanské společnosti k následným návrhům GR Rozvoj a spolupráce, ať již ve formě stanovisek či společných doporučení formulovaných společně s organizacemi občanské společnosti ze zemí AKT;
- rozšíření EU: EHSV provádí činnost spolu s kandidátskými zeměmi a vytváří s nimi smíšené poradní výbory občanské společnosti. Tyto výbory mají za úkol poskytovat know-how, zkušenosti a informace o dosahu společných politik a o skutečném uplatňování *acquis communautaire* a fungují jako prostředníci mezi EU a sociálními a profesními organizacemi z těchto zemí;
- obchodní politika: EHSV zajišťuje monitorování výsledků jednání a jakožto „mluvčí“ organizované občanské společnosti zamýšlí monitorovat hospodářský, sociální a environmentální dopad dohod, které EU uzavřela jako

zprostředkovatel mechanismů vytvořených na paritním základě s občanskou společností v zúčastněných zemích či regionech. K tomu může docházet prostřednictvím většího zapojení do vyjednávání mezinárodních dohod EU, které musejí výslovně stanovit účast a úlohu organizované občanské společnosti.

6.5 EHSV byl mj. pověřen úkolem zapojit se do monitorování provádění obchodních dohod mezi EU a Karibským fórem (CARIFORUM), EU a Střední Amerikou a EU a Koreou. Častější obchodní jednání by měla vést k podstatnému zvýšení významu této funkce. EHSV se rovněž zabývá monitorováním evropských nástrojů pro demokracii a lidská práva a nástroje pro mezinárodní spolupráci, prostřednictvím zvláštních jednání s Komisí a za účasti Evropského parlamentu, jenž má právo tyto nástroje kontrolovat („droit de regard“).

6.6 EHSV proto může velmi významným způsobem přispět ke zlepšení soudržnosti unijních politik, jež mají stále větší dopad na mezinárodní politiku a jsou jí podmíněné. Příkladem může být úzká provázanost mezi politikami v oblasti vnitřního trhu a na mezinárodní úrovni v oblastech hospodářství a financí, měny, energetiky, životního prostředí, sociálních věcí, zemědělství, průmyslu a dalších. Činnost EHSV by mohla mít mimořádný účinek, neboť EHSV jedná jako prostředník při sladování aktivit členských států a institucí EU s potřebami občanské společnosti.

6.7 EHSV se domnívá, že tyto cíle by měly být sledovány i prostřednictvím odpovídajícího zastupování občanské společnosti a různých opatření v mezinárodních organizacích, počínaje Ekonomickou a sociální radou OSN, MOP a ekonomickými a finančními institucemi, které měly být již před drahnou dobou od základu zreformovány, aby odrážely rychlé změny, jejichž jsme každý den svědky, a aby zajistily větší transparentnost rozhodovacích procesů, pro něž často neexistují účinné systémy monitorování.

6.8 Lisabonská smlouva dává EU jako celku možnost jednat ve shodě s občanskou společností, což je model, který je třeba propagovat a zhodnotit na mezinárodní úrovni. Na základě článku 11 Smlouvy může EHSV v rámci zahraniční politiky sehrát důležitou úlohu při uskutečňování participativní demokracie, na níž Unie staví, a být pro občany výrazem a garantem **občanské diplomacie**, a to i s ohledem na **transparentnost iniciativ**. Z těchto důvodů a kvůli práci, kterou dosud vykonal na mezinárodní úrovni, se EHSV domnívá, že musí být – stejně jako již je v jiných oblastech politiky – jedním z hlavních partnerů Evropské komise (prostřednictvím nové Evropské služby pro vnější činnost (ESVC)), Parlamentu a Rady při koncipování a monitorování zahraniční politiky Lisabonská smlouva dává EU jako celku možnost jednat ve shodě s občanskou společností, což je model, který je třeba propagovat a zhodnotit na mezinárodní úrovni.

6.9 EHSV již mnoho let vyvíjí velmi intenzivní činnost na mezinárodním poli. Vybudoval síť vztahů s podobnými organizacemi v různých částech světa a zastává zásady, na nichž Unie staví, i požadavky občanské společnosti související s hospodářstvím, soudržností, partnerstvím či bojem proti diskriminaci a sociálním nerovnostem.

6.10 EHSV požaduje větší soulad mezi aktivitami různých generálních ředitelství Komise a různých orgánů EU. Dále se domnívá, že WTO by měla postavit práva na práci na stejnou úroveň jako hospodářská práva a práva volného obchodu, jelikož existují země, které neratifikovaly, neuplatňují nebo zcela ignorují základní normy MOP. Důsledky těchto rozhodnutí ponесou evropská společnost, podniky a zaměstnanci. Podle EHSV by se tedy EU měla zasazovat o ambicióznější a správnější pojetí globalizace, aby se zamezilo tomu, že se obnova bez vytváření pracovních míst stane pravidlem.

6.11 EHSV je toho názoru, že organizovaná občanská společnost musí být aktivněji zapojena do otázek mezinárodní politiky prostřednictvím přímého spojení a pravidelné

konzultace ze strany ESVC. EHSV chce zabránit tomu, že občané Unie nebudou řádně informováni o událostech, které se jich přímo dotýkají.

6.12 V tomto smyslu může EHSV sloužit jako prostředník, který pozdvihne na evropskou úroveň diskusi o těch otázkách, jež již nelze řešit na úrovni států. Jedná se o migraci, energetiku, sousedství, životní prostředí, demografickou změnu, korupci, sociální otázky, potraviny, obchod a rozvoj apod. EHSV navíc může zajistit, že tyto diskuse budou viditelné i poté, co by hrozilo, že kvůli ostatním naléhavým otázkám zmizí z evropské agendy.

6.13 EHSV může evropským institucím poskytnout i zkušenosti a schopnost analyzovat konkrétní politiky EU z nových hledisek souvisejících se specifickými zájmy zainteresovaných sektorů, kterými mohou být: podpora sociální ekonomiky ve třetích zemích, zájmy zemědělců v mezinárodním obchodě s potravinami, úloha občanské společnosti v rozvojové politice, hospodaření s vodou na mezinárodní úrovni, mezinárodní obchod se zemědělskými produkty v rámci WTO, malé podniky, sociální soudržnost, regionální integrace atd.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

475. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 26. A 27. ŘÍJNA 2011

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB)

KOM(2011) 121 v konečném znění – 2011/0058 (CNS)

(2012/C 24/12)

Zpravodaj: **pan WUERMELING**

Dne 6. dubna 2011 se Rada, v souladu s článkem 115 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady o společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB)

KOM(2011) 121 v konečném znění – 2011/0058 (CNS).

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 137 hlasy pro, 22 hlasů bylo proti a 15 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje záměr zavést společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob (CCCTB), neboť je to značný a významný pokrok na evropském vnitřním trhu. Dokončení vnitřního trhu vyžaduje větší přizpůsobení základů daně z příjmu právnických osob.

1.1.1 Návrh směrnice předložený Komisí je zdařilý, neboť CCCTB vytváří lepší podmínky pro přeshraničně činné společnosti. Navrhovaná pravidla obecně umožňují stanovit výši daně z příjmu právnických osob v závislosti na hospodářském výkonu, zamezit narušením a předcházet obcházení předpisů. Návrh směrnice si nicméně žádá další podrobné upřesnění, včetně několika změn.

1.1.2 Většina daňových překážek při přeshraniční činnosti v EU, jako je omezení přeshraničního započítávání ztrát, složitý

výpočet převodních cen či dvojí zdanění a nerovný přístup k provozovně a dceřiným společnostem v EU a v závislosti na jejich umístění uvnitř jednoho státu nebo za jeho hranicemi, by mohla být zavedením CCCTB zmírněna či dokonce odstraněna.

1.1.3 EHSV očekává, že návrh směrnice již ve střednědobém horizontu přinese společností značný pokles nákladů na dodržování daňových předpisů a členským státům snížení administrativních nákladů.

1.1.4 CCCTB povede k odstranění narušení hospodářské soutěže v Unii díky daňovým pravidlům. Zavedením CCCTB již podnikatelská rozhodnutí na vnitřním trhu nebudou záviset na daňových hlediscích. CCCTB tak podpoří spravedlivou a udržitelnou hospodářskou soutěž a bude mít pozitivní dopad na růst a tvorbu pracovních míst.

1.2 EHSV uznává, že panují obavy, že v důsledku CCCTB dojde k omezení suverenity jednotlivých států, k omezení různých možností v oblasti daní, k poklesu daňových příjmů nebo k jiným neúmyslným dopadům. Zejména hrozí, že v rychle se měnící a nelítostně konkurenční globalizované ekonomice by Evropská unie při uplatňování systému CCCTB ve všech 27 členských státech neměla odpovídající struktury pro rychlou reakci na globální daňové změny nebo balíčky pobídek (například pro výzkum a vývoj), což by mohlo způsobit ztrátu přímých zahraničních investic.

1.2.1 Starost o omezenou daňovou suverenitu a o nižší daňové příjmy je nutné odpovídajícím způsobem zohlednit i v rámci CCCTB. V době, kdy jsou veřejné finance v celé EU pod značným tlakem, je zásadní, aby členské státy nepocítily negativní dopady na své příjmy a mohly předvídat důsledky pro své národní účty. Členské státy mají i nadále volnost v rozhodování o výši sazb daně uplatněné na podíl daňového základu, který na ně připadá. Opatření hospodářské politiky však lze v daňovém právu týkajícím se CCCTB přijímat již jen na evropské úrovni. Existují obavy, že to učiní Evropu méně flexibilní a konkurenceschopnou v soutěži o přímé zahraniční investice, což by mohlo způsobit ztrátu investic ve prospěch zemí jako Švýcarsko či Singapur.

1.2.2 Zda a do jaké míry bude mít CCCTB negativní sociální a společenské dopady v souvislosti s rozhodnutím o umístění společnosti, lze jen těžko odhadnout, zvláště když je daň z příjmu právnických osob při tomto rozhodování jen jedním z více důležitých faktorů. EHSV doporučuje, aby bylo za tímto účelem provedeno posouzení sociálních a ekonomických dopadů.

1.2.3 Základ pro výpočet daně je pojat širěji, než je stávající průměr členských států. To vede v první řadě k vyšším daňovým příjmům. Naproti tomu může přeshraniční kompenzace ztrát vést k nižšímu daňovému zatížení. Podle EHSV by se přesuny měly v průběhu let vyrovnat a nejsou důvodem k žádným obavám z trvalých ztrát na daňovém základu v jednotlivých členských státech.

1.2.4 Z pohledu EHSV by CCCTB měl být koncipován tak, aby byl příjmově neutrální. EHSV proto vítá, že směrnice stanoví možnost přizpůsobit sazby daně v členských státech tak, aby nevzniklo ani větší, ani menší daňové zatížení.

1.2.5 V současné době se přirozeně nejčastěji hovoří o otázkách daňové politiky a daňových systémů. EHSV však Evropskému parlamentu a členským státům doporučuje, aby se při celkovém posuzování záměru nechaly vést i ekonomickými výhodami, které CCCTB skýtá vytvořením volné a spravedlivé hospodářské soutěže pro všechny členské státy.

1.2.6 Rozdíly v průměrných sazbách daně by zavedením CCCTB byly transparentnější. Podle EHSV by CCCTB nesnížil význam vnitrostátních sazeb daně pro rozhodování o umístění podniku, protože sazby daně se budou v jednotlivých členských státech lišit i po zavedení CCCTB. V současné hospodářské soutěži v oblasti daní jde v zásadě o přesunutí zisků a ztrát do členských států, které mají relativně nízké resp. vysoké daně. Při uplatňování CCCTB by se hospodářská soutěž v oblasti daní soustředila na faktory, jež jsou zohledněny ve vzorci pro rozdělení základu daně.

1.3 EHSV vítá započítávání zisků a ztrát v různých členských státech (tzv. konsolidaci) jako jádro pravidel CCCTB. Pouze díky konsolidaci se podaří odstranit stávající problémy s převodními cenami, provést daňově neutrální restrukturalizaci po celé EU a zamezit dvojímu zdanění. Jelikož je konsolidace hlavní ekonomickou výhodou CCCTB, měl by být tento prvek do společného základu daně zahrnut již od počátku.

1.4 Vzhledem k oblasti působnosti CCCTB již Výbor netrvá na tom, aby zavedení CCCTB bylo s okamžitou platností povinné, ale souhlasí s nepovinnou zaváděcí fází. Z dlouhodobého hlediska by však CCCTB povinný být měl, zpočátku při překročení určité prahové hodnoty. Stálé nepovinné uplatňování CCCTB by totiž členským státům dlouhodobě působilo značnou administrativní zátěž, protože by kromě nového systému CCCTB musely i nadále používat dosavadní vnitrostátní systém vyměřování daně z příjmů právnických osob.

1.5 EHSV vítá, že v souladu s návrhem směrnice mohou CCCTB využívat nejrozumnější společnosti nezávisle na své velikosti i nezávisle na tom, zda vykonávají přeshraniční činnost nebo jsou činné jen v rámci jednoho státu. Právě malým a středním podnikům přináší možnost využívat CCCTB značné výhody, neboť se podstatným způsobem omezí zvýšení nákladů na dodržování daňových předpisů, vyplývající z přeshraniční činnosti. To však neplatí pro množství těch malých a středních podniků, na něž se jakožto na osobní společnosti a podniky jednotlivců daň z příjmu právnických osob nevztahuje.

1.6 Zamezení dvojímu zdanění příjmů ze zemí mimo EU prostřednictvím obecného uplatňování zásady osvobození je vítáno a je třeba ho dále rozvíjet. Zdanění těchto příjmů při nízkých sazbách daně v zahraničí nepovažuje EHSV za přiměřené.

1.7 Některá jednotlivá ustanovení je částečně naléhavě nutné dále konkretizovat. Toto je nezbytné, aby se předešlo velmi nesourodému provádění a uplatňování jednotlivých pravidel směrnice v jednotlivých členských státech. Zejména chybějí definice a právní pojmy nejsou dostatečně upřesněné. To ohrožuje jednotné uplatňování.

1.8 EHSV považuje za vhodné zřídit jednotné kontaktní místo pro určování základu daně, aby se zejména malým a středním podnikům usnadnily daňové postupy a aby bylo zaručeno jednotné uplatňování pravidel vůči plátcům daně, což však znamená posílit administrativní spolupráci členských států, jež v této fázi neexistuje, obzvláště pokud jde o automatické předávání informací týkajících se konsolidovaných skupin. EHSV však konstatuje, že existují značné důvody ke sporům mezi příslušnými vnitrostátními orgány členských států a hlavním daňovým orgánem ohledně žádostí o stanovisko příslušného orgánu, otázek auditů výnosů a vzorců pro rozdělení.

1.9 EHSV se domnívá, že Evropská komise by se ještě měla zamyslet nad navrhovaným systémem rozdělení. Stávající návrh přiznává stejnou váhu faktorů tržeb podle místa určení jako faktorům aktiv a práce, čímž by mohl zvýhodnit členské státy s větší spotřebou, a to jenom díky jejich velikosti, a to, že se do vzorce téměř vůbec nepromítá duševní vlastnictví, by způsobilo, že by systém vycházel ze zastaralé vize moderního evropského hospodářství, která by nebyla stimulem ani hybatelem rozvoje inteligentní ekonomiky.

1.10 EHSV se domnívá, že záměr dvou či více členských států přizpůsobit základ daně z příjmů právnických osob v rámci spolupráce mezi jednotlivými státy podporuje sbližování daňových předpisů. Tyto iniciativy však musejí být koncipovány tak, aby nevytvářely nové překážky bránící evropské harmonizaci a aby předem neovlivňovaly celounijní projekt.

2. Předmět návrhu a souvislosti

2.1 Komise dne 16. března 2011 schválila návrh směrnice Rady o společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB) (KOM(2011) 121 v konečném znění, tisková zpráva IP/11/319). Účelem návrhu je umožnit přeshraničně činným společnostem v EU počítat základ daně, který je rozhodující pro výpočet daně z příjmu právnických osob, podle jednotných pravidel platných pro celou EU. Doposud musely společnosti počítat základ daně podle předpisů až 27 různých systémů jednotlivých členských států. To způsobuje značnou administrativní zátěž zejména malým a středním podnikům a narušuje hospodářskou soutěž na vnitřním trhu.

2.2 Prostřednictvím CCCTB mají být odstraněny nebo alespoň zmírněny existující překážky přeshraniční činnosti v EU, které brání dokončení vnitřního trhu:

— podstatným způsobem se sníží administrativní náklady na určování výše daně („náklady na dodržování daňových předpisů“),

— odpadne složitá otázka určování převodních cen v rámci skupiny, neboť daňové režimy budou všude stejné,

— bude možné započítávat přeshraniční ztráty,

— v celé Evropě bude jednotným způsobem vyřešen problém dvojího zdanění.

2.3 Komise odhaduje, že CCCTB umožní společnostem v EU uspořít ročně 700 mil. eur na nákladech na dodržování předpisů, další 1,3 miliardu eur díky konsolidaci a až 1 miliardu eur při přeshraniční činnosti. CCCTB má navíc učinit EU atraktivnější pro zahraniční investory.

2.4 V souladu se směrnicí v konečném důsledku závisí na rozhodnutí členských států o výši sazby daně, zda bude mít zavedení CCCTB negativní dopad na výši daňových příjmů. Podle vzorového výpočtu Evropské komise se po několika let nečekávají žádné negativní dopady na příjmy, zejména protože společný konsolidovaný základ pro výpočet daně z příjmů právnických osob je v průměru pojat širěji než podle vnitrostátních předpisů.

2.5 V případech přeshraniční kompenzace ztrát by měl ovšem základ daně tendenci se ztenčovat. To by měl alespoň částečně vyrovnat pokles nákladů na dodržování předpisů a větší atraktivita pro investory ze třetích zemí.

2.6 Hlavními součástmi návrhu směrnice o CCCTB jsou pravidla o oblasti působnosti CCCTB, o určování daňového základu, o přeshraničním započítávání zisku („konsolidace“), o rozdělení odváděných daní mezi členské státy a o jednotném kontaktním místě pro společnosti.

2.7 Oblast působnosti je omezena na právnické osoby podléhající dani z příjmu právnických osob v EU. CCCTB se tak nevztahuje na osobní společnosti, fyzické osoby a investiční fondy.

2.8 Subjekty, na něž se CCCTB vztahuje, mají právo se rozhodnout pro zdanění podle CCCTB (článek 6 návrhu směrnice), který budou muset zpočátku používat po dobu pěti let, poté po dobu tří let (článek 105 návrhu směrnice).

2.9 Návrh směrnice obsahuje veškerá ustanovení o jednotném určení vyměřovacího základu daně. Nebere žádný zřetel na určitý konkrétní soubor pravidel účetnictví, přestože se v jednotlivých ustanoveních objevují zásady obchodně právních Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS). Stanovení zdanitelného příjmu se řídí výsledkovou a odpovídá běžné mezinárodní praxi.

2.10 Společnosti, které se rozhodnou pro CCCTB, mohou v plné výši započítávat zisky a ztráty v různých členských státech („konsolidace“). To je v současné době možné jen zčásti nebo vůbec, což má za následek značné daňové znevýhodnění těch částí společnosti, které se nacházejí mimo vnitrostátní lokalitu.

2.11 Osobní oblast působnosti zahrnuje v zásadě všechny společnosti skupiny se sídlem v EU a provozovny nacházející se v EU. Dceřiné společnosti jsou zahrnuty v případě, že v nich mateřská společnost vlastní více než 50 % hlasovacích práv a více než 75 % kapitálu. Do věcné oblasti působnosti patří veškeré příjmy dosažené členy skupiny. Územní oblast působnosti je omezena na Evropskou unii.

2.12 Zisk, který se určí podle jednotných pravidel, se pak rozdělí mezi jednotlivé členské státy, v nichž podnik působí, v závislosti na rozsahu (hospodářské) činnosti (měřeném na základě práce, majetku a tržeb). Přidělení se provede na základě vzorce založeného na třech hodnotových faktorech: práci, tržbách, majetku. Specifika (ve finančním sektoru např. finanční instituce a pojišťovny) se zohlední uzpůsobením faktorů. Konkrétní výše daně v každém členském státě vyplývá z použití vnitrostátní daňové sazby pro přidělený podíl na zisku.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV důrazně podporuje záměr zavést CCCTB jakožto významné opatření na odstranění daňových překážek na vnitřním trhu. Odpadne dvojí zdanění, zamezí se nerovnému přístupu k provozovnám na vnitřním trhu, bude možné započítávat přeshraniční ztráty a zmizí problém převodních cen.

3.2 EHSV se již dříve vyslovil pro vytvoření volné a spravedlivé hospodářské soutěže, která by podporovala přeshraniční činnost i v oblasti daňového práva ⁽¹⁾. K tématu Vytvoření společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob v EU se Výbor naposledy podrobně vyjádřil ve stanovisku ⁽²⁾ ze dne 11. února 2006. Návrh směrnice tato dřívější doporučení EHSV do značné míry zohledňuje.

3.3 Důkazy předložené Komisí jsou však rozporuplné. Zatímco se v posouzení dopadů na jedné straně uvádí jako příklad studie Deloitte, jež ukazuje, že výdaje na dodržení předpisů ve specifickém případě nadnárodní společnosti zřizující novou dceřinou společnost v jiném členském státě by mohly klesnout o více než 60 %, studie PricewaterhouseCoopers analyzující vzorek vytvořených nadnárodních skupin odhaduje, že výdaje na dodržení předpisů by klesly pouze o 1 %. Jiná studie Ernst & Young odhaduje, že výdaje na dodržení předpisů by vzrostly o 13 %, neboť dodatečné náklady na přípravu a podání daňového přiznání a na související daňovou administrativu by vyvážily očekávané úspory nákladů dosažené díky menší potřebě převodních cen. Administrativní náklady daňových správ se zvýší, protože paralelně se systémem CCCTB bude třeba provozovat ještě vnitrostátní systém.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Daňová politika v Evropské unii – priority pro budoucí léta, Úř. věst. C 48, 21.2.2002, s. 73 [není k dispozici v češtině].

⁽²⁾ Průzkumné stanovisko na žádost Komise, Úř. věst. C 88, 11.4.2006, s. 48.

3.4 Návrh směrnice přinese společností značný pokles nákladů na dodržování daňových předpisů a členským státům snížení administrativních nákladů, přestože nejprve vzniknou náklady na restrukturalizaci.

3.5 EHSV přisuzuje rozhodující význam odstranění narušení hospodářské soutěže v Unii díky daňovým pravidlům. V současné době společnosti v EU nestaví svá rozhodnutí jen na kritériích hospodářské soutěže. Směrodatné jsou pro ně často spíše úvahy o „daňové optimalizaci“. Do výzkumu se například investuje tam, kde lze náklady odečíst, nebo se riziková činnost přesouvá tam, kde lze ztráty uplatnit jako odpočitatelné položky. Skutečnost, že se společnosti musí rozhodovat v závislosti na daňových hlediscích, je v rozporu se základní myšlenkou vnitřního trhu a má negativní dopad na růst a tvorbu pracovních míst.

3.6 EHSV při tom nepodceňuje obavy, které vyjádřily četné strany, zejména národní parlamenty devíti členských států ⁽³⁾, které se domnívají, že návrh není v souladu se zásadou subsidiarity a že dojde k omezení suverenity jednotlivých států, k omezení různých možností v oblasti daní, k poklesu daňových příjmů nebo k jiným neúmyslným dopadům.

3.6.1 Je správné, že členské státy již nemohou vůči společnostem, které se rozhodnou pro CCCTB, uplatňovat žádná vnitrostátní daňová opatření hospodářsko politické povahy, protože vyměřovací základ se stanoví na evropské úrovni. Na druhou stranu mohou mít nyní tato opatření na zvýšení konkurenceschopnosti a vytváření pracovních míst přijímaná na evropské úrovni pozitivní dopad na celý vnitřní trh, aniž by to způsobilo vznik různých rámcových podmínek pro jednotlivé společnosti.

3.6.2 Ze střednědobého a dlouhodobého hlediska může zavedením CCCTB dojít k přemístění hospodářské činnosti a pracovních míst, která se nacházela v určitých lokalitách v důsledku vnitrostátních daňových pobídek. CCCTB má ve skutečnosti právě takovému narušení hospodářské soutěže způsobenému daňovými výhodami zamezit. Výbor se domnívá, že by Komise přesto měla tyto aspekty důkladněji prozkoumat v rámci sociálně-ekonomické analýzy, aby instituce EU a další zainteresované strany mohly tyto dopady lépe odhadnout.

3.7 Daňová suverenity členských států zůstává u CCCTB v zásadě zachována, neboť členské státy mají volnost v rozhodování o výši zdanění podílu, který na ně připadá. Zavedením CCCTB se harmonizuje základ daně, ne sazba daně. Členské státy mohou i nadále určovat své vnitrostátní sazby daně podle svých rozpočtových preferencí. Přechodně však může dojít k poklesu příjmů, který lze vyrovnat pouze zvýšením sazby daně do budoucnosti.

⁽³⁾ V souladu s článkem 6 Protokolu (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality zaslaly národní parlamenty Bulharska, Irska, Malty, Nizozemska, Polska, Rumunska, Slovenska, Spojeného království a Švédska odůvodněná stanoviska Evropskému parlamentu, Radě a Evropské komisi.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Komisi se díky jejímu návrhu směrnice podařil velký úspěch, který si však žádá další podrobné upřesnění a také několik změn. Navrhovaná pravidla obecně skutečně umožňují stanovit výši daně z příjmu právnických osob v závislosti na hospodářském výkonu, zamezit narušením a předcházet obcházení předpisů.

4.2 EHSV vítá, že v souladu s návrhem směrnice mohou CCCTB využívat nejrůznější společnosti nezávisle na své velikosti i nezávisle na tom, zda vykonávají přeshraniční činnost nebo jsou činné jen v rámci jednoho státu, přestože je návrh směrnice určen převážně přeshraničně činným společnostem resp. skupinám. Usnadní však zahájení přeshraniční činnosti i malým a středním podnikům, neboť ze zavedení CCCTB plynou značné finanční výhody oproti zdanění podle několika vnitrostátních systémů. Malým a středním podnikům, které byly založeny jako kapitálové společnosti, přináší možnost využívat CCCTB výhody. To však neplatí pro množství těch malých a středních podniků jednotlivců a osobních společností, na něž se daň z příjmu právnických osob nevztahuje.

4.3 Vzhledem k tomu již Výbor netrvá na tom, aby zavedení CCCTB bylo s okamžitou platností povinné, ale vyslovuje se pro nepovinnou zaváděcí fázi. Z dlouhodobého hlediska by CCCTB povinný být měl, zpočátku při překročení určité prahové hodnoty u přeshraničně činných společností. Stále nepovinné uplatňování CCCTB by totiž členskými státem způsobilo neustálou značnou administrativní zátěž, protože by kromě nového systému CCCTB musely i nadále používat dosavadní systém vyměrování daně z příjmů právnických osob.

4.4 Sečtení veškerých zisků a ztrát zahrnovaných členů skupiny („konsolidace“) je podstatou odstranění daňových překážek na vnitřním trhu a původcem hlavních výhod CCCTB. Pouze konsolidace může zaručit následující výhody: přeshraniční započítávání ztrát, předcházení problémům s převodními cenami, možnost daňově neutrální struktury podniků po celé EU, vyloučení dvojího zdanění a rovný přístup k dceřiným kapitálovým společnostem v EU a provozovnám v EU. S konsolidací je proto třeba plně souhlasit. Je třeba ji jakožto „velké“ řešení upřednostnit před „malým“ řešením společného základu daně z příjmů právnických osob bez konsolidace.

4.5 Definováním osobní, věcné a územní oblasti působnosti se odpovídajícím způsobem stanoví oblasti použití CCCTB. Vymezení osobní oblasti působnosti na základě formálních kritérií má tu výhodu, že tato kritéria jsou snadno uplatnitelná, ověřitelná a méně náchylná ke změnám. Přitom jsou z pohledu společností proveditelná a právně jistá. Pro pravidla o vstupu do skupiny a vystoupení ze skupiny to platí jen částečně. Široká definice věcné oblasti působnosti, podle níž se musí zahrnout

veškeré dosažené příjmy, je žádoucí kvůli vyloučení problémů s vymezením. Přiměřená je i územní oblast působnosti v rámci Evropské unie. Širší zahrnutí celosvětově dosažených příjmů by si pro nedostatek globálních předpisů o zjišťování výše zisku žádalo velmi nákladné propočty převodů.

4.6 Rozdělení daňového základu mezi členské státy podle hodnotových faktorů práce, aktiv a tržeb považuje EHSV kvůli konkrétní ekonomické vazbě za účelnější než výpočty na základě makroekonomických ukazatelů.

4.6.1 Jednotný vzorec pro rozdělení slouží k vyloučení narušení a dvojího zdanění. Možnost plátců daně přiřadit faktory členskému státu s co nejnižší sazbou daně je značně omezena nutností zohledňovat více faktorů. Využití alternativních metod pro rozdělení vyžaduje jednoznačnější pravidla vymezení a zvláštní opodstatnění. Nezbytné jsou například ve finančnictví (v bankách a pojišťovnách), a to z důvodu specifických obchodních modelů.

4.6.2 Existuje však nebezpečí, že jednotlivé členské státy budou vzorec používat nejednotně a že součet všech přidělených podílů tak bude vyšší nebo nižší než veškeré skutečné příjmy, které mají být rozděleny. Došlo by tak k vícenásobnému nebo nedostatečnému zdanění všech příjmů, které mají být rozděleny. Tomu musí Evropská komise zabránit co nejdříve vydáním prováděcích předpisů.

4.6.3 Co se týče zařazení majetku do faktoru aktiv, je zapotřebí přesnější vymezení s ohledem na hospodářský majetek a jeho skutečné využití a bylo by třeba zvážit, jakým způsobem zahrnout duševní vlastnictví. U faktoru práce, rozděleného na dvě části, je rozdělení podle počtu zaměstnanců jednoduché a proveditelné, může však být i problematické, zejména pokud je činnost vykonávána „pod kontrolou a v rámci odpovědnosti“ jiného člena skupiny. Rozdělení zisku podle faktoru práce může mít podle studií negativní ekonomický dopad na trh práce. Zahrnutí sociálních dávek a starobních důchodů však vzhledem k rozdílným systémům sociálního zabezpečení v EU skrývá dodatečné riziko sporů mezi členskými státy. Faktor tržeb je zaměřený na trh a mohl by příliš zvýhodnit velké členské státy, a to jenom díky jejich velikosti. Mělo by se posoudit jeho vyškrtnutí nebo změna váhy v rámci vzorce pro rozdělení.

4.7 Základ pro výpočet daně je pojat širěji, než je stávající průměr členských států. To vede v prvé řadě k vyšším daňovým příjmům. Naproti tomu může přeshraniční kompenzace ztrát vést k nižšímu daňovému zatížení. Z pohledu EHSV by CCCTB měl být koncipován tak, aby byl příjmově neutrální. EHSV proto vítá, že směrnice stanoví možnost přizpůsobit sazby daně v členských státech tak, aby nevzniklo ani větší, ani menší daňové zatížení.

4.8 Zvolený systém předpisů o základu daně se řídí mezinárodními standardy, zejména standardy ve 25 členských státech z 27. EHSV to považuje za přiměřené. V návrhu směrnice se nepřihlíží k obchodně právním Mezinárodním standardům účetního výkaznictví (IFRS), protože CCCTB je souborem pravidel pro svébytné zjišťování daňového zisku. Jednotlivá ustanovení však odrážejí zásady IFRS, které byly od počátku dlouholetého záměru CCCTB dále rozpracovány.

4.9 Některá jednotlivá ustanovení je částečně naléhavě nutné konkretizovat. To je nezbytné, aby se předešlo rozptýlenosti z důvodu použití na úrovni členských států. Zejména chybějí definice a právní pojmy nejsou dostatečně upřesněné (např. aktiva nebo pořizovací a výrobní náklady). Chybějící přesná pravidla pro jednotlivé sektory, např. co se týče nakládání s finančními aktivy, či nedostatečně přesná pravidla, např. co se týče definice ekonomického vlastníka, ohrožují jednotné uplatňování.

4.10 Zahrnutí obecného ustanovení o zneužívání je ve zvolené formě sporné. Podle návrhu směrnice se umělé transakce, jejichž jediným účelem je vyhýbání se daňovým povinnostem, pro účely výpočtu základu daně nevezmou v potaz (článek 80 návrhu směrnice). Použití resp. výklad takového obecného pravidla o zneužívání způsobí značné problémy, neboť zneužívání musí být v konkrétních případech doloženo judikaturou Soudního dvora.

4.11 EHSV vítá zamezení dvojímu zdanění příjmů ze zemí mimo EU prostřednictvím obecného osvobození těchto příjmů od daně. Společnosti z EU tedy podléhají dani jen na zahraničním trhu. Z pohledu EHSV je nepochopitelné, proč by podle návrhu Komise v případě nízké daně v zahraničí toto pravidlo nemělo platit. EHSV zastává názor, že přechod k metodě započítávání při příliš nízkém daňovém zatížení v zahraničí je problematický, protože se to nemá týkat jen praktik zneužívání, ale i běžných obchodních aktivit.

4.12 Možnost tvorby rezerv je podle EHSV příliš omezena.

4.12.1 Tvorba rezerv je omezena na situace, kdy existuje výlučně právní závazek. To vylučuje čistě hospodářsky zapříčiněné zatížení majetku. Z pohledu EHSV je to z ekonomického hlediska nepodložené, neboť hospodářská výkonnost, a tím i zdanitelný zisk, jsou totiž omezovány i hospodářsky zapříčiněným zatížením majetku.

4.12.2 Co se týče rezerv na krytí právních závazků, musí být vyjasněny požadavky na minimální pravděpodobnost jejich uplatnění. Dostatečně definována nejsou ani kritéria spolehlivého ocenění. Kvůli nedostatečné konkretizaci jsou nejasné podrobnosti zacházení s účetními rezervami na hrozící ztráty.

Právní předpis se nezmiňuje ani o rezervách na důchody, které je však třeba zohlednit, jinak by totiž pravidlo o samostatném oceňování bylo neplatné.

4.12.3 V souvislosti se specifickými riziky pro určitá obchodní odvětví, která právo EU uznává, neobsahuje návrh směrnice žádné bližší upřesnění ani přenesení prováděcích pravomocí na Komisi. Je zde uveden pouze zvláštní předpis o odpočitatelných technických rezervách pojišťoven, v němž se v souvislosti s vyrovnávacími rezervami členským státům přiznává právo volby na jejich odpočtení.

4.12.4 Další podrobná úprava je nutná zejména pro finanční sektor, aby byla odpovídajícím způsobem zohledněna specifika spojená s určitými riziky (vzhledem k finanční krizi). Přesná úprava chybí zejména pro nakládání s deriváty i pro leasing. Kromě toho se zdá být nezbytné zahrnout ustanovení o zohledňování odpočitatelnosti bankovních rezerv (u všeobecných bankovních rizik) nebo poklesu hodnoty finančních aktiv. Směrnice by v souladu se zvláštním předpisem o pojištění měla sama obsahovat podrobná pravidla pro finanční sektor.

4.13 Je správné, že samotnou daň z příjmů právnických osob a jí podobné daně nelze odečítat. Seznam neodečitatelných vnitrostátních daní podle článku 14 návrhu směrnice o CCCTB, který je uveden v příloze III, je však třeba znovu kriticky přezkoumat. Pojišťovací daň, která má být neodečitatelná jen z hlediska daní vybíraných v tuzemsku, nelze s daní z příjmu právnických osob srovnávat. Dokud se z pojistného platí pojišťovací daň a pojišťovny ji berou jako příjem, mělo by být také možné ji odečítat jako provozní výdaj.

4.14 Stanovení diskontní sazby se z hlediska rovnoměrnosti zdanění zdá přiměřené, vzhledem k tomu, že při svobodném rozhodování by vznikl příliš široký manipulační prostor. Proto je problematické, že se ve výjimečných případech lze uchýlit ke sjednané úrokové míře.

4.15 Návrh umožňuje hromadné odpisy namísto jednotlivých odpisů. To se zdá být rozumné. Metoda hromadných odpisů podnikům dává možnost vnitřního financování. U odpisové sazby ve výši pouhých 25 % by převážná část odpisů byla započítána teprve v okamžiku obnovovací investice. Proto by u hromadných odpisů měla být odpisová sazba odpovídajícím způsobem zvýšena.

4.16 Omezení mimořádných odpisů na neodpisovaný hmotný investiční majetek s doloženým trvalým snížením hodnoty příliš omezuje zohlednění ztrát. Navíc chybí potřebné upřesnění pro případy „trvalého snížení hodnoty“. Z mimořádných odpisů jsou vyloučena aktiva, u nichž jsou výnosy z jejich zcizení osvobozeny od daně, např. podíly na kapitálových společnostech. To by mohlo mít negativní dopad na holdingové společnosti a společnosti rizikového kapitálu.

4.17 EHSV považuje za vhodné zřídit jednotné kontaktní místo pro určování základu daně, aby se zejména malým a středním podnikům usnadnily daňové postupy a aby bylo zaručeno jednotné uplatňování pravidel vůči plátcům daně, což však znamená posílit administrativní spolupráci členských států, jež v této fázi neexistuje, a to obzvláště pokud jde o účinnou kontrolu konsolidovaných skupin (společnosti, pobočky, stálé provozovny), jež se budou každý rok měnit. Automatické předávání informací se musí stát standardem stejně jako v případě DPH v rámci EU.

4.18 Je třeba zdůraznit, že veškerá komunikace s finanční správou má probíhat již jen mezi tzv. hlavním plátcem daně ve skupině a příslušným hlavním daňovým orgánem. Odpadne tak koordinace s různými vnitrostátními daňovými úřady. EHSV vítá související odbourání byrokracie pro plátce daně a finanční správu.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh byl v průběhu diskuse zamítnut, nicméně obdržel více než jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 1.4

Změnit

„Vzhledem k oblasti působnosti CCCTB již Výbor netrvá na tom, aby zavedení CCCTB bylo s okamžitou platností povinné, ale souhlasí s nepovinnou zaváděcí fází. Z dlouhodobého hlediska by však CCCTB povinný být měl, zpočátku při překročení určité prahové hodnoty u přeshraničně činných společností. Stále nepovinné uplatňování CCCTB by totiž členským státům dlouhodobě působilo značnou administrativní zátěž, protože by kromě nového systému CCCTB musely i nadále používat dosavadní vnitrostátní systém vyměřování daně z příjmů právnických osob.“

Tento pozměňovací návrh byl zamítnut. Obdržel 70 hlasů pro, 90 hlasů bylo proti a 15 členů se zdrželo hlasování.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2003/96/ES, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny

KOM(2011) 169 v konečném znění – 2011/0092 (CNS)

a ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru Inteligentnější zdanění energie v EU: návrh revize směrnice o zdanění energie

KOM(2011) 168 v konečném znění

(2012/C 24/13)

Zpravodaj: **pan PIGAL**

Dne 29. dubna 2011 se Rada, v souladu s článkem 113 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2003/96/ES, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny

KOM(2011) 169 v konečném znění – 2011/0092 (CNS)

a

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru Inteligentnější zdanění energie v EU: návrh revize směrnice o zdanění energie

KOM(2011) 168 v konečném znění.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 158 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Závěry

1.1.1 Vzhledem k tomu, že mnohé členské státy nyní definují své politické strategie pro překonání hospodářské a finanční krize, nabízí revize směrnice o zdanění energie možnosti, jak sladit environmentální i ekonomické cíle. Umožňuje těm členským státům, jež si to přejí, převést část zdanění práce či kapitálu na určitou formu zdanění, která podporuje ekologicky uvědomělé chování příznivé pro energetickou účinnost, v souladu se strategií Evropa 2020.

1.1.2 Evropa se nemůže spokojit s cíli, jež si stanovila v oblasti energetické politiky. Nyní musí nalézt prostředky pro jejich dosažení. Chce-li uspět, bude muset vyslat výrazný „signál o ceně“. Jedná se o účinný, ne-li jediný, prostředek, který je schopný prosadit změnu myšlení a chování.

1.1.3 Přepřacování směrnice o zdanění energie je nepochybně pokrokem v porovnání s původní verzí. Zavedení dvou faktorů pro měření/zdanění energie je přesnější a vhodnější. Faktor „daň CO₂“ doplňuje systém pro obchodování s emisemi (EU ETS).

1.1.4 Na základě těchto dvou faktorů zdanění musí být většina forem energie využívána/zdaněna stejným způsobem v závislosti na jejich emisích CO₂ a energetickém obsahu. Je však nutno poznamenat, že elektřina nespadá do stejné skupiny jako ostatní druhy energie.

1.1.5 Signál o ceně vyslaný prostřednictvím vysokého zdanění pohonné hmoty bude v danou chvíli bolestivý, avšak připraví evropské spotřebitele energie na nevyhnutelné nedostatky a omezení, přičemž budou upřednostněny investice a úsilí vyvinuté v oblasti úspory energie, přitažlivost a rozvoj obnovitelných energií, odolnost vůči ropným krizím atd.

Naopak „signál o ceně“ není slyšitelný v souvislosti se zdaněním paliv a přepřacování směrnice o zdanění energie jej zřejmě výrazně nezmění. Spotřebitelé tak nemohou mít prospěch z investic a úsilí vyvinutého v oblasti úspory energie u pohonných hmot a dopadají na ně nepředvídatelné výkyvy trhu.

1.1.6 Větší zájem spotřebitelů o úspory pohonných hmot by byl také prospěšný pro podniky tohoto odvětví, jelikož by došlo k rychlejší obnově zařízení a objevily by se nové tržní příležitosti.

1.1.7 Průmyslová odvětví, jež jsou energeticky velice náročná a až do současné doby nespádala do působnosti směrnice o zdanění energie, do ní byla oprávněně začleněna.

Další odvětví jsou však z této směrnice zcela nebo částečně vyjmuta, např.:

- zemědělství, výstavba, veřejné práce;
- veřejná doprava, doprava ozbrojených sil, odvoz odpadů, veřejná správa;
- vozidla záchranné služby (avšak ne taxislužby), letecká doprava, námořní doprava EU;
- elektřina spotřebovaná v domácnostech atd.

Je obtížné najít spojitost mezi všemi těmito výjimkami, jež mohou navíc vyslat negativní signál pro ty, jichž se tyto výjimky netýkají.

1.1.8 Na rozdíl od toho, co je uvedeno ve sdělení Evropské komise, nová směrnice o zdanění energie nevymezuje žádný rámec, nezaujímá stanovisko, dokonce ani neobsahuje doporučení ohledně využití části nebo všech příjmů z nového systému zdanění členskými státy s cílem posunout nabídku směrem k novým technologiím nebo čistší energii.

1.1.9 EHSV však musí konstatovat, že směrnice o zdanění energie přispívá k rozvoji jednotného trhu s cílem umožnit dosažení harmonizace zdanění energie.

1.2 Doporučení

1.2.1 Výbor podporuje úsilí Evropské komise, jehož cílem je dosáhnout cílů strategie Evropa 2020. Přeprocování směrnice o zdanění energie se zcela jasně ubírá stejným směrem a usiluje zejména o:

- podporu udržitelného rozvoje a ochranu životního prostředí;
- ochranu vnitřního trhu a podporu růstu;
- snížení pracovních nákladů a rozpočtových deficitů.

1.2.2 EHSV však lituje, že přeprocování směrnice o zdanění energie není ambicióznější a souvislejší. Komise totiž ještě předtím, než byl text předložen (a projednán) v Radě, dala podnět k tomu, aby byly do textu zahrnuty výjimky či odchylky, jejichž cílem je vyhnout se konfliktu s některými členskými státy nebo naopak vyhovět požadavkům jiných členských států.

Během nadcházejícího procesu vyjednávání v Radě hrozí Evropské komisi to, že nebude mít dostatečný manévrovací prostor, aniž by došlo k definitivnímu a nebezpečnému zkrselení této verze přeprocované směrnice, jež nám byla předložena.

1.2.3 Lze očekávat výhrady či dokonce nesouhlas členských států. Výbor se však domnívá, že Evropa, konkrétně Evropská komise, by měla být schopná prosadit, aby členské státy provedly příslušná opatření; o to více, že v některých státech jsou na vnitrostátní úrovni zablokována rozhodnutí, která jsou nezbytná k dosažení schválených cílů na úrovni evropské.

1.2.4 Evropská komise se musí rovněž připravit na snahy některých lobbistů, kteří by rádi zabránili veškerým změnám, jež s sebou nesou „případné dodatečné náklady“ či „nebezpečnou ztrátu konkurenceschopnosti“, a musí těmto snahám odolat. Třebaže Komise musí samozřejmě podporovat členské státy, aby přihlédly k některým minoritním a delikátním případům, musí také zachovat evropské cíle v oblasti energetiky a vyzdvihnout strategické výhody inovace v nových zdrojích energie, vytváření pracovních míst a s tím související růst, zlepšení kvality života atd.

1.2.5 Výbor navrhuje, aby Evropská komise našla řešení umožňující doprovázet nezbytné změny a aby je v rámci možností zahrnula do navrhovaného textu, a vzala tak v úvahu plachet pravděpodobným výhradám členských států. Tento přístup se nám zdá být vhodnější než ústupky učiněné členským státům před začátkem vyjednávání, neboť by rovněž umožnil spotřebitelům lépe se připravit na žádané změny.

2. Úvod

2.1 Shrnutí

2.1.1 Projednávaný text není novou směrnicí, ale přepracováním směrnice o zdanění energie. Toto nové znění by mělo vstoupit v platnost 1. ledna 2013. Toto datum se shoduje s třetí fází systému EU pro obchodování s emisemi.

2.1.2 Pro každou pohonnou hmotu nebo palivo zavádí revizovaná směrnice **dva faktory** zdanění, přičemž oba mají vlastní cíl:

- zdanění související s **emisemi CO₂**, jehož cílem je snížení **znečištění** způsobeného emisemi skleníkových plynů;
- zdanění související s **energetickým obsahem**, jehož cílem je snížení **spotřeby** energie nezávisle na použitém energetickém produktu.

2.1.3 Pro pohonné hmoty:

- **2013**, daň z CO₂ bude **20 euro** za tunu CO₂;
- **2018**, daň z energie bude **9,6 euro** za GJ;

2.1.4 Pro paliva:

- **2013**, daň z CO₂ bude **20 euro** za tunu CO₂;
- **2013**, daň z energie bude **0,15 euro** za GJ;

2.1.5 Připomínáme, že stávající směrnice o zdanění energie, jakož i návrh na její přepracování, zavádějí **minimální sazby daně**. Státy tedy mohou stanovit vyšší sazby daně, což většina z nich dělá.

2.2 Souvislosti

2.2.1 Tento návrh na přepracování doprovází soubor již vypracovaných a přijatých směrnic, zejména:

- **2003/96/ES**: směrnici o **zdanění energie**, která musí být revidována;
- **2003/87/ES**: směrnici, která definuje **emise skleníkových plynů a vytváří systém EU pro obchodování s emisemi CO₂**;
- **2009/29/ES**: směrnici, která přezkoumá emisní kvóty od roku 2013;
- **2006/32/ES**: směrnici o **energetické účinnosti**; definice NCV ⁽¹⁾ se nachází v příloze II;
- **2009/28/ES**: směrnici o **kritériích udržitelnosti**, zejména pro pohonné hmoty nebo paliva vyrobená z biomasy.

2.2.2 Toto stanovisko se kromě projednání návrhu na přepracování zakládá i na doplňujících informacích předložených ve sdělení ⁽²⁾ a zprávě ⁽³⁾, jež připravila Evropská komise.

2.2.3 Je důležité poznamenat, že úsilí Evropské komise o zavedení této evropské politiky je součástí mezinárodního kontextu, který má velký vliv na některé části, například pokud jde o aspekty týkající se:

- **předpisů**– Chicagská úmluva přísně a závazně omezuje zdanění v oblasti letectví;
- **trhu**– výzkum umožnil těžbu břidličné ropy. Tento objev zpřístupnil těžbu na nových místech, což vedlo ke zvýšení nabídky energie z fosilních zdrojů. Otřásl to též trhem s plynem a cena plynu na celosvětové úrovni klesla, čímž se staly jiné energie, především z obnovitelných zdrojů, méně atraktivní;
- **strategie**– události v severní Africe a na Středním východě velkou měrou ovlivnily nejen ceny pohonných hmot, ale též postoj členských států vůči dotčeným zdrojům energie;
- **životního prostředí**– musí být zohledněny dohody z Kjóta a jednání v Cancúnu a případně rovněž odpovídajícím způsobem upraveny strategie a evropské politiky;
- **veřejného mínění**– neštěstí ve Fukušimě ukázalo, do jaké míry může takto důležitá a nečekaná událost ovlivnit veřejné mínění. Strategie a rozhodnutí na úrovni členských

států a Unie nemohou tuto skutečnost ignorovat. Je samozřejmostí, že musí dojít k urychlenému přizpůsobení politik jednotlivých orgánů.

2.2.4 Nyní vyvstává otázka, jakým způsobem zasadit problematiku zdanění energie do mezinárodního kontextu?

- Jak stanovit referenční cenu CO₂ v Evropě, vzhledem k tomu, že neexistuje globální mezinárodní dohoda?
- Bylo by rovněž vhodné zmínit se o mezinárodní a všeobecné dani.

2.3 Časový vývoj

2.3.1 Předcházející směrnice (2003/96/ES) vychází z návrhu Evropské komise z roku 1996. Tento návrh byl po dlouhém vyjednávání v Radě EU z velké části pozměněn, aby zohlednil specifika jednotlivých členských států. Pozměňovací návrhy se vyslovily pro postupné provádění, doprovázené přechodným obdobím, odchylkami a dalšími výjimkami. Návrh směrnice z roku 1996 byl nakonec přijat v roce 2003.

2.3.2 Její provádění v členských státech, vývoj na trhu s energií a zvýšení povědomí o dopadu spotřeby energie na životní prostředí a klima zviditelnily slabé stránky a možná zlepšení (viz dále).

2.3.3 Přezkum této směrnice započal v roce 2005. První pokus týkající se používání plynového oleje k obchodním účelům byl předložen v roce 2007, avšak byl v Radě zamítnut. O nový návrh na přezkum požádala Evropská rada ve svých závěrech z března 2008 a Komise jej ve své roční analýze růstu za rok 2011 označila jako prioritu.

Kolegium komisařů přijalo dne 12. dubna 2011 návrh na přepracování ustanovení směrnice o zdanění energie.

3. Obecné připomínky

3.1 Přepracování směrnice o zdanění energie v první řadě odpovídá novým prioritám Evropské unie tak, jak jsou stanoveny ve **strategii Evropa 2020**. Patří sem:

- boj proti změně klimatu;
- upřednostnění udržitelného růstu;
- ekologičtější a konkurenceschopnější ekonomika;
- účast na daňové harmonizaci;
- snížení daňové zátěže pracovních sil;
- pomoc domácnostem s nízkým příjmem;
- fiskální konsolidace v členských státech.

⁽¹⁾ NCV – výhřevnost energetických produktů a elektřiny.

⁽²⁾ KOM(2011) 168 v konečném znění.

⁽³⁾ Memo 11/238.

3.2 Odpovídá též „**pravidlu 3 x 20**“ obsaženému ve strategii Klima a energetika v EU v období 2013–2020:

- snížit emise skleníkových plynů o 20 %;
- vyrábět 20 % energie z obnovitelných zdrojů do roku 2020;
- zlepšit energetickou účinnost o 20 %.

3.3 Jejím cílem je též **napravit** nedostatky či vyplnit mezery **předcházející směrnice o zdanění energie**:

- stávající minimální sazby se obecně vztahují na objem spotřebovaných energetických produktů a neodráží energetický obsah nebo znečištění;
- to vede ke stimulům, které jsou v rozporu s cíli EU, například k podpoře používání uhlí a znevýhodnění obnovitelné energie;
- současná směrnice o zdanění energie neposkytuje žádnou motivaci pro propagaci alternativních forem energie, a ethanol je tak nejvíce zdaněným produktem;
- koordinace mezi směrnicí o zdanění energie a systémem EU pro obchodování s emisemi CO₂ je nedostatečná a vede k dvojímu zdanění nebo nezdanění podle jednotlivých odvětví.

3.4 Toto přepracování zohledňuje **vnější omezení**:

- restrukturalizaci a modernizaci daňových systémů;
- hospodářskou krizi, jež omezila manévrovací prostor členských států a zvýšila rozpočtový tlak;
- první hmatatelné a měřitelné účinky změny klimatu;
- mezinárodní napětí způsobující nepokoj a obavy na mezinárodním trhu s energií.

3.5 Podléhá rovněž určitému **vnitřnímu omezení**:

- vyhnout se tomu, aby při zdanění energie docházelo k diskriminaci nebo k narušení hospodářské soutěže mezi podniky členských států;
- a naopak omezit narušení související s neexistující daňovou harmonizací v oblasti energie v Evropě.

4. Specifické připomínky

4.1 Hlavní body

4.1.1 Je třeba připomenout, že hlavním bodem návrhu je definice **dvou faktorů zdanění** (článek 1). Návrh navíc potvrzuje (článek 4), že vypočítané sazby jsou na **minimální úrovni** a členské státy je mohou překročit. Tato minimální úroveň se bude každé 3 roky přehodnocovat.

4.1.2 Dalším významným bodem návrhu je zavedení nové povinnosti pro členské státy (čl. 4 odst. 3), které budou muset stanovit pro **všechny produkty** používané za stejným účelem (pohonná hmota nebo palivo) **stejnou úroveň zdanění** vypočítanou na základě jejich emisí CO₂ a jejich energetického obsahu.

4.1.3 V původní směrnici byla minimální úroveň zdanění stanovena pro jednotlivé produkty zvlášť (a pro daný typ využití), aniž by byly vzájemně provázány.

4.1.4 Vzhledem k této změně budou muset členské státy znovu vypočítat svoji úroveň zdanění (vnitrostátní), aby ověřily, že zachovávají stejný poměr, jaký je stanovený pro minimální úroveň zdanění v EU (viz tabulka A, B, C v příloze I revidované směrnice o zdanění energie).

4.1.5 Tato povinnost se týká pohonných hmot a paliv. Začne platit v roce **2013 pro paliva** a v roce **2023 pro pohonné hmoty**. Tento odklad má zohlednit výrazné rozdíly mezi členskými státy.

4.1.6 Minimální úroveň zdanění platná pro elektřinu je však uvedena v samostatné tabulce (tabulka D), neboť omezení související s proporcionalitou a sladěním úrovně zdanění se **elektřiny netýkají**.

4.1.7 **Elektřina** zůstává předmětem daně pro konečného uživatele (**při odběru**) vzhledem k faktoru energetické daně, aby se předešlo dvojímu zdanění – při výrobě a při spotřebě.

4.1.8 Při spotřebě elektřiny nedochází k emisím CO₂, a daň CO₂ se tedy může týkat pouze **výrobců elektřiny**. Směrnice o zdanění energie osvobodí od daně velká zařízení, neboť jsou zahrnuta do **systému EU pro obchodování s emisemi**.

V této souvislosti není daň CO₂ uplatněna na elektřinu **jaderného** původu (nedochází k emisím), ale na spotřebu energie.

4.1.9 Revidovaná směrnice navrhuje (čl. 14 odst. 1 písm. d), aby energetické produkty používané pro činnosti, na něž se vztahuje systém EU pro obchodování s emisemi, byly osvobozeny od daně CO₂, s cílem začlenit směrnici 2003/87/ES o obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a vyhnout se jakémukoli překrývání. Činnosti, jež byly až dosud vyloučeny ze systému EU pro obchodování s emisemi, nyní spadají do **oblasti působnosti směrnice o zdanění energie**.

4.2 Specifická odvětví

4.2.1 Návrh rovněž zohledňuje skutečnost, že některá odvětví mohou být vystavena riziku **úniku uhlíku** (článek 14 b), a navrhuje, aby byla až do roku 2020 uplatňována daňová úleva pro každé dotčené zařízení. Tato daňová úleva bude vypočtena na základě průměrné roční spotřeby energetických produktů během referenčního období.

4.2.2 Činnosti, jež byly dosud **vyjmuty ze zdanění** (článek 2), nyní spadají do oblasti působnosti této směrnice, ať už jde o CO₂ nebo energetický obsah.

4.2.3 Pokud jde o **rozlišené sazby daně** (článek 5), jediná změna se týká vyčlenění taxislužeb z tohoto ustanovení.

4.2.4 Na úrovni EU jsou **letecká přeprava** (kromě soukromé) a **námořní přeprava** (kromě soukromé rekreační plavby) vyňaty ze směrnice o zdanění energie.

4.2.5 **Pohonné hmoty** mohou být ve specifických odvětvích zdaněny jako **paliva** (článek 8), konkrétně jde o:

- zemědělství, zahradnictví, chov ryb a lesnictví;
- stacionární motory;
- stavby, stavební inženýrské práce a veřejné práce;
- vozidla, jež nejsou schválena k používání na veřejných silnicích.

4.2.6 V případě **zemědělství** a emisí CO₂ má Evropská komise v plánu (článek 14 b) analyzovat, zda se jedná o odvětví, jehož se týká **únik uhlíku**. Pokud ano, umožnila by členským státům, aby poskytovaly **daňovou úlevu** zemědělským podnikům.

Co se týče **energetického obsahu**, Evropská komise bude navíc uplatňovat úplné osvobození od daně (čl. 15 odst. 3), pokud odvětví zemědělství **náhradou učiní jisté kroky v oblasti energetické účinnosti**. Posouzení této skutečnosti bude ponecháno na uvážení jednotlivých členských států.

4.2.7 **Biopaliva** (článek 16) již nejsou zdaněna jako fosilní paliva. Je uplatňována obecná energetická daň (na jejich energetický obsah).

4.2.8 Rozdíl se však týká daně CO₂. Všechna biopaliva nejsou z obnovitelných zdrojů. Některá vypouštějí více CO₂, nežli sama spotřebují. Na **biopaliva z obnovitelných zdrojů** se tato daň vztahovat nebude, neboť emise CO₂ jsou vzhledem k jejich podstatě nulové. **Biopaliv z neobnovitelných zdrojů**, jakož i tradičních energetických produktů, se daň CO₂ týkat bude.

4.2.9 Až do roku **2023** budou moci členské státy dále uplatňovat specifické sazby daně nižší než minimální úroveň stanovená ve směrnici o zdanění energie.

4.2.10 Pokud jde o **paliva a elektřinu používanou domácnostmi** (a charitativními organizacemi), členské státy si zachovávají možnost úplného nebo částečného osvobození od daně (čl. 15 odst. 1 písm. h).

5. Stanovisko evropského hospodářského a sociálního výboru

5.1 Základní prvky směrnice o zdanění energie

5.1.1 Zohlednění **dvou faktorů** pro výpočet zdanění energie je nepopíratelně pokrokem v porovnání s předcházející směrnicí. V prvé řadě odpovídá dvěma cílům strategie Evropa 2020, tedy snížení emisí CO₂ a spotřeby energie.

Navíc **přesněji** (nežli pomocí jediného kritéria) měří negativní dopady spotřeby energie – znečištění a nadměrné využívání světových zásob.

5.1.2 Návrh revidované směrnice o zdanění energie ukládá daň **CO₂ na úrovni jednotlivých členských států**. Je třeba připomenout, že na **evropské úrovni** již existuje jiný nástroj – nákup povolenek v rámci systému EU pro obchodování s emisemi.

Zařízení, na něž se vztahuje systém EU pro obchodování s emisemi, navíc nebude moci podléhat zdanění podle směrnice o zdanění energie. Bude osvobozeno od daně. Směrnice o zdanění energie tak zabrání **dvojímu zdanění CO₂** pomocí dvou nástrojů. Naproti tomu směrnice o zdanění energie přispěje k vytvoření nástroje zdanění vztahujícího se i na malá zařízení, která byla až dosud vyjmuta ze systému EU pro obchodování s emisemi kvůli své velikosti.

EHSV podporuje návrh na začlenění systému EU pro obchodování s emisemi do směrnice o zdanění energie, neboť tak **napravuje systém EU pro obchodování s emisemi**, jenž se nevztahoval na 50 % emisí CO₂ z pohonných hmot a paliv.

5.1.3 Některé druhy energie znečišťují více než jiné. Některé koncentrovanější formy energie umožňují vyšší spotřebu energie než jiné. **Přiměřená rovnováha** mezi jednotlivými zdroji energie, která se navrhuje v přezkumu směrnice, je tedy v zásadě logická a spravedlivá.

Vede však ke značnému **zvýšení zdanění** u některých druhů energie, jež v současnosti v některých členských státech podléhají nižšímu zdanění. Nejvýraznějším příkladem je motorová nafta, jejíž minimální daňová sazba by měla překračovat sazbu u benzínu, vzhledem k vyšším emisím CO₂ a především vyššímu energetickému obsahu. V mnoha členských státech je však **současná situace přesně opačná**. Vzhledem k tomu, že motorová nafta je méně zdaněná a je levnější než benzín, vozový park je z velké části tvořen diesellovými motory.

5.1.4 Výbor sdílí analýzu Komise, pokud jde o to, že motorová nafta je jednoznačně levnější než benzín, což má za příčinu, že trh rafinace je v současnosti narušen příliš velkou poptávkou po naftě a malou poptávkou po benzínu. Větší zdanění motorové nafty by přispělo k znovunastolení rovnováhy.

5.1.5 EHSV však také upozorňuje Evropskou komisi na skutečnost, že **změna poměru** cen mezi **benzímem a motorovou naftou** by mohla závažným způsobem narušit organizaci trhu s automobilovým průmyslem, jakož i zvýšit zátěž domácností související s automobilovou dopravou. Také zde by mělo docházet k postupnému přechodu.

5.1.6 Pokud jde o paliva, **vysoké zdanění** paradoxně **ochránilo spotřebitele** před ropnými krizemi. Vysoká cena totiž vybízí k preventivnímu omezení spotřeby a vysoké daně o to více snižují podíl pohonných hmot, jež rychle reagují na změny (krize) na trhu.

5.1.7 Během několika desetiletí byli výrobci schopni investovat do výzkumu a vývoje a u vyráběných motorů úspěšně snížili spotřebu. I přes opakované ropné krize nebylo odvětví dopravy nikdy ochromeno.

5.1.8 Na základě této analýzy EHSV konstatuje, že **daň CO₂ je totožná** pro pohonné hmoty i paliva. Bude představovat 20 euro za tunu CO₂, tedy konkrétně **0,0533 euro za litr** jakékoli nafty (topné či nikoli).

Podivuje se tedy, že **obecná energetická daň** je:

- pro **pohonné hmoty** 9,6 euro za GJ, tedy **0,316 euro za litr** nafty,
- a je velice nízká pro **paliva** – 0,15 euro za GJ, tedy **0,0054 euro za litr** topného oleje.

5.1.9 Z tohoto důvodu si EHSV přeje, aby **energetická daň uplatněná na paliva** byla pro spotřebitele znatelná, což není možné, pokud bude stanovena na 0,0054 euro za litr!

EHSV doporučuje, aby byla postupně, ale výrazně **zvýšena**, s cílem:

- zohlednit neodvratné potřeby spotřebitelů vytápět,
- snížit spotřebu paliv;
- odůvodnit investice hospodářských subjektů do inovací v energetice týkajících se bydlení a průmyslových potřeb (jak již učinili výrobci automobilů).

5.2 Výjimky a odchylky směrnice o zdanění energie

5.2.1 V pěti členských státech je povoleno nižší zdanění pro používání **nafty k obchodním účelům** (kamiony, autobusy, taxislužby atd.) v porovnání se zdaněním pro neobchodní účely. Přezkum směrnice o zdanění energie se touto otázkou znovu zabývá a nutí členské státy, aby v této oblasti nastolily rovnováhu.

Vzhledem k tomu, že znečištění způsobené naftou je vždy stejné, nezávisle na jejím použití (pro obchodní nebo neobchodní účely), ukončení tohoto daňového zvýhodnění **se ubírá správným směrem a je především v souladu se**

zásadami uvedenými ve strategii Evropa 2020. Exponenciální nárůst silniční dopravy, jež je z velké části závislá na naftě, navíc prokazuje, že je nezbytné učinit vše pro **pozastavení tohoto trendu**, či dokonce snížení provozu nákladních vozidel.

Avšak **kumulativní účinky** těchto dvou opatření, jejichž cílem je zvýšit zdanění nafty (uvést jej na stejnou úroveň jako u benzínu (viz výše) a ukončit daňové zvýhodnění v případě využití pro obchodní účely), povedou v některých členských státech k výraznému zvýšení cen nafty. V tomto případě by mohli zástupci některých profesí, jež mají dobrou organizaci a je možno je snadno mobilizovat, vyvinout tlak na své vnitrostátní vlády nebo dát podnět k rozsáhlým **sociálním protestům**.

EHSV tedy upozorňuje Evropskou komisi na nebezpečí spjaté s příliš velkými nebo rychlými změnami a na očekávané výhrady ze strany členských států. Navrhuje proto, aby se uvažovalo o **doprovodných opatřeních** s cílem vyhovět požadavkům obsaženým ve strategii Evropa 2020 na jedné straně a povzbudit členské státy k podpoře přezkumu směrnice o zdanění energie na straně druhé.

5.2.2 Členské státy musí dohlížet na to, aby uplatňovaly daně na všechny druhy **energie stejným způsobem** a úměrně k jejich emisím CO₂ a energetickému obsahu (viz výše). **Elektrina** je však z této povinnosti týkající se sjednocení **vyloučena**.

EHSV si klade otázku ohledně této **výjimky** a přeje si, aby Evropská komise upravila svůj návrh tak, aby elektrina byla posuzována stejně jako jiné formy energie.

5.2.3 Činnosti, jež byly v předcházející směrnici **vyjmuty ze zdanění** týkajícího se **energie**, by nyní měly být sladěny s těmi ostatními, a tudíž i zdaněny stejným způsobem za CO₂ a spotřebu energie.

Připomeňme, že **činnosti**, jež byly **vyjmuty ze zdanění**, jsou: procesy metalurgického průmyslu a chemické redukce, elektrolytické procesy, podniky s vysokou spotřebou elektrické energie (kde představují náklady na elektrinu více než 50 % výrobních nákladů) a činnosti související s výrobou nekovových minerálních výrobků (cementu, skla, vápna atd.).

Prostřednictvím této změny mohou autoři přezkumu této směrnice prokázat **jasnou logiku** – na jedné straně jsou všechny činnosti způsobující znečištění nebo využívající energii bez rozdílu zdaněny a na straně druhé jsou všechny činnosti podporovány k tomu, aby se snažily snížit svůj energetický dopad.

EHSV tedy plně podporuje tuto znovu získanou rovnost a soudržnost. Je však znepokojen **sociálním a ekonomickým dopadem** na příslušné činnosti. V této souvislosti navrhuje, aby se i v tomto případě uvažovalo o doprovodných opatřeních s cílem:

- poskytnout pomoc těmto odvětvím při investování nebo restrukturalizaci;
- zajistit jejich trvalý charakter a umístění na území EU.

Výbor si mimo jiné klade otázky ohledně skutečného dopadu této změny, jejímž smyslem je zahrnout tyto činnosti do oblasti působnosti **směrnice o zdanění energie** a zároveň z ní vyjmout činnosti spadající do **systému EU pro obchodování s emisemi**.

EHSV se rovněž zajímá o riziko úniku uhlíku, který by se mohl týkat činností, jež byly dosud vyjmuty ze zdanění. Systém EU pro obchodování s emisemi zahrnuje ochranný mechanismus. Směrnice o zdanění energie by se jím mohla inspirovat.

5.2.4 Členskými státy se ponechává právo stanovit **rozlišené sazby daně** na takřka všechny výše zmíněné činnosti. Zachování výhod pro **místní veřejnou dopravu** zcela zřejmě nepovede k tomu, aby v této oblasti docházelo k investicím za účelem snížení znečištění nebo spotřeby pohonných hmot. Toto zachování výhod lze naopak odůvodnit tím, že podporuje hromadnou, a nikoli osobní dopravu.

EHSV si však klade otázku, co opodstatňuje rozhodnutí zachovat výjimky pro **odvoz odpadů, vozidla záchranné služby, veřejnou správu, zdravotně postižené osoby, ozbrojené síly atd.**

Z tohoto důvodu doporučuje změnit návrh tak, aby vynikající důvody ospravedlňující, proč se na **taxislužby** nevztahují výhody rozlišené sazby daně, byly uplatněny i pro ostatní dopravní prostředky.

5.2.5 EHSV vychází ze stejné analýzy jako v případě rozlišené sazby daně a snaží se nalézt důvody, proč byla odvětví **letecké a námořní přepravy EU vyjmuta** ze směrnice o zdanění energie.

5.2.6 I kdyby v budoucnu mohla odvětví letecké a námořní přepravy spadat do působnosti **systému EU pro obchodování s emisemi**, výhradně pro emise CO₂, EHSV je znepokojen tím, že tato dvě energeticky velice náročná odvětví nepodléhají zdanění **spotřeby energie**.

Faktem je, že mezinárodní úmluvy neumožňují zdanění těchto dvou druhů dopravy pod hlavičkou „energetický obsah“. Výbor proto navrhuje, aby byla vedena jednání na světové úrovni s cílem sladit tyto úmluvy s evropskými předpisy.

5.2.7 EHSV si klade otázky ohledně pravomoci členských států **osvobodit domácnosti od daní**, především od daní **za paliva a elektřinu**.

Tato možnost zpochybňuje logiku celé směrnice o zdanění energie. Princip směrnice o zdanění energie se totiž zakládá na předpokladu, že **signál o ceně** podnítl dotčené subjekty ke

snížení jejich emisí CO₂ a spotřeby energie. Proč by se tento vzkaz neměl dostat k domácnostem, jež jsou velkými spotřebiteli energie?

EHSV tudíž doporučuje **vypustit** tuto **možnost osvobození** domácností od daní za paliva z **textu** návrhu, avšak při respektování konkrétních omezení, jimž podléhají místní/vnitrostátní spotřebitelé.

5.2.8 Přezkum směrnice o zdanění energie se v **zájmu soudržnosti** snaží zajistit, aby činnosti, jež zatím nespádaly do oblasti její působnosti, byly do směrnice znovu začleněny, a aby používání nafty k obchodním účelům nebylo dále zvýhodňováno vůči používání pro neobchodní účely.

Jak je v tomto případě možné vysvětlit, že jiná odvětví činnosti (například **zemědělství, stavebnictví, veřejné práce atd.**) jsou i nadále zvýhodňována tím, že se v nich uplatňuje zdanění **pohonných hmot za stejné sazby jako u paliv**, které je podstatně nižší? Tato odvětví navíc musí jít **příkladem**. Vzhledem ke své činnosti a zviditelnění mají **klíčový význam pro zlepšení** územního plánování a bydlení.

5.2.9 EHSV se pozastavuje nad důvody, které by mohly **opodstatnit tuto výjimku** a které nemohou být hospodářské, ani sociální či environmentální povahy. Obává se, že tento přístup může způsobit zpomalení nebo zablokování zavedení nové směrnice o zdanění energie pod záminkou, že je **svévolná a diskriminující**.

5.2.10 Co se týče konkrétně odvětví **zemědělství**, EHSV si přeje upozornit Evropskou komisi na skutečnost, že revidovaná směrnice o zdanění energie je **dosti nejasná** a že členské státy by před schválením tohoto návrhu mohly vyžadovat určitá **objasnění a jistoty**.

Je třeba objasnit:

- **důvody opodstatňující zvláštní a velice výhodné zacházení s** odvětvím zemědělství, jež by bylo v rozporu se zásadami a signály o ceně vyplývajících ze směrnice o zdanění energie a s úsilím požadovaným po ostatních odvětvích, která sama čelí problémům;

- **postup a hodnotící kritéria** týkající se na jedné straně rizika úniku uhlíku a na straně druhé kompenzace navrhané za energetickou účinnost.

5.3 Různé aspekty směrnice o zdanění energie

5.3.1 Nová směrnice o zdanění energie nemůže být jednoduchým a jednoduchým řešením. Energetická politika Evropské unie má v porovnání s ostatními politikami **více faktorů a je složitá**. Vyžaduje buď kombinaci několika řešení, nebo jedno komplexní řešení.

EHSV si všímá úsilí, které autoři přezkumu této směrnice vyvinuli ke **zjednodušení** jejich zásad, cílů a jejího provádění.

5.3.2 Jak bylo uvedeno výše, přepracování této směrnice je zároven součástí komplexního a bohatého regulačního rámce. Obsahuje mimo jiné mnoho odkazů na různé texty a směrnice. Tato vzájemná **provázanost** mezi texty zamezuje **nadbytečnému** opakování prvků v několika směrnicích.

Avšak odvětví energetiky a životního prostředí se vyvíjí velice rychle. Názorným příkladem je možnost aktualizovat kódy nomenklatury (čl. 2 odst. 5). Každá změna referenčního textu může kromě toho mít za následek nečekané nebo nežádoucí změny v jiných textech.

EHSV navrhuje nejprve zahrnout referenční texty **do přílohy** a pokud to bude vhodné, tak i ujasnit, zda mohou být některé prvky uvedené v příloze **stanoveny napevno**, aby se zajistila soudržnost budoucí směrnice o zdanění energie.

5.3.3 V článku 4 se do výpočtu minimální úrovně zahrnuje „celková výše všech nepřímých daní“, tedy včetně opatření stanovených výhradně na vnitrostátní úrovni, jako je **uhlíková daň** v některých členských státech. Rozsah zdanění a osvobození od daně z emisí CO₂ platné v jednotlivých členských státech se však mohou lišit od sazeb pro tuto daň stanovených ve směrnici o zdanění energie.

Podle EHSV by Evropská komise mohla vyjasnit, že členské státy budou muset **začlenit** oba druhy zdanění CO₂ v momentě, kdy začnou **provádět směrnici**.

5.3.4 Přezkum se zaměřuje na zdanění energie a Evropská komise mimochodem uznává, že směrnice o zdanění energie se netýká **využití daňových příjmů** získaných díky této směrnicí **členskými státy**.

Podle strategie Evropa 2020 je prioritou udržitelný růst pro konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku účinněji využívající zdroje.

EHSV se pozastavuje nad tím, proč nejsou do budoucí směrnice začleněna **přesná opatření** s cílem zajistit společný a jednotný postup členských států směrem k udržitelnějšímu, ekologičtějšímu a konkurenceschopnějšímu hospodářství. Jedná se například o opatření:

- sociální, podporující zaměstnanost a snižující pracovní náklady;
- podporující technologický rozvoj v odvětví nových druhů energie;
- fiskální konsolidace v členských státech.

5.3.5 Emise CO₂ jsou vyjádřeny v tunách a energetický obsah v gigajoulech (GJ). Minimální daňová sazba každého energetického produktu je vypočítána v závislosti na jeho emisích CO₂ a jeho energetickém obsahu. Tyto minimální sazby tedy musí být převedeny na obvyklé **jednotky fakturace a zdanění**, tedy litry pro pohonné hmoty a některá paliva a kilowatthodiny (KWh) pro elektřinu atd. Tento převod vyžaduje výpočet, jenž provádí příslušné útvary Evropské komise. Pravidla a předpoklady používané pro tyto výpočty však nejsou vysvětleny a neumožňují zástupcům některých členských států dospět ke stejným výsledkům.

EHSV připomíná, že harmonizace výpočtů pro převod je nezbytná a navrhuje, aby text jasně formuloval **způsoby převodu** použitých jednotek a vycházel pokud možno z jednotek odpovídajících postupům zdanění v členských státech.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, pokud jde o návratnou pomoc a finanční inženýrství

KOM(2011) 483 v konečném znění – 2011/0210 (COD)

(2012/C 24/14)

Hlavní zpravodaj: **pan SMYTH**

Dne 2. září 2011 se Rada a dne 5. října 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 177 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, pokud jde o návratnou pomoc a finanční inženýrství

KOM(2011) 483 v konečném znění – 2011/0210 (COD).

Dne 20. září 2011 pověřilo předsednictvo Výboru specializovanou sekci Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce jmenoval Evropský hospodářský a sociální výbor na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011) pana SMYTHE hlavním zpravodajem a přijal následující stanovisko 87 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV bere na vědomí návrh Komise na změnu nařízení č. 1083/2006, pokud jde o návratnou pomoc a finanční inženýrství, jehož cílem je zajistit potřebnou jasnost a právní jistotu.

1.2 EHSV s návrhem souhlasí.

2. Odůvodnění

2.1 V článku 28 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, jímž se regulovaly strukturální fondy a politika soudržnosti v období 2000–2006, jsou určeny různé formy pomoci, kterou je možno poskytnout prostřednictvím strukturálních fondů EU, včetně návratné a nevratné přímé pomoci. Článek 44 obecného nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o politice soudržnosti, v němž jsou stanovena pravidla pro stávající programové období

2007–2013, se sice zabývá nástroji finančního inženýrství, neobsahuje však náležitý právní jazyk, jež by definoval pomoc, ať návratnou nebo nevratnou.

2.2 Členské státy využívají návratné formy pomoci ve značně vysoké míře, zajisté na základě kladných zkušeností s tímto nástrojem z minulého programového období 2000–2006.

2.3 Ukázalo se tedy jako nezbytné změnit nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a zahrnout do něj obecnou definici návratné pomoci a co se týče finančního inženýrství vyjasnit řadu technických postupů, neboť stávající revolvingové formy financování se používají u širší škály činností než jen pro finanční inženýrství.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění)

KOM(2011) 319 v konečném znění – 2009/0165 (COD)

(2012/C 24/15)

Dne 19. července 2011 se Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

pozměněného návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění)

KOM(2011) 319 v konečném znění – 2009/0165 (COD).

Vzhledem k tomu, že Výbor se již vyjádřil k obsahu návrhu ve svém stanovisku k *návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání mezinárodní ochrany (přepřacované znění)*, přijatém dne 28. dubna 2010 ⁽¹⁾, rozhodl se na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října) 142 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 5 členů se zdrželo hlasování, nevypracovat k tomuto tématu nové stanovisko, ale odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedeném dokumentu.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání mezinárodní ochrany (přepřacování), Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 85.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o azyl (přepracované znění)

KOM(2011) 320 v konečném znění – 2008/0244 (COD)

(2012/C 24/16)

Dne 19. července 2011 se Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

pozměněného návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o azyl (přepracované znění)

KOM(2011) 320 v konečném znění – 2008/0244 (COD).

Vzhledem k tomu, že se již Výbor vyjádřil k tématu návrhu v rámci svého stanoviska k *návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl (přepracované znění)*, přijatého dne 16. července 2009 (*), rozhodl na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), 148 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 12 členů se zdrželo hlasování, nevypracovávat k tomuto tématu nové stanovisko, ale odkázat na svůj postoj, který zaujal ve výše uvedeném dokumentu.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

(*) Stanovisko EHSV Přijímání žadatelů o azyl v členských státech – minimální normy, Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 110.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi

KOM(2011) 482 v konečném znění – 2011/0211 (COD)

(2012/C 24/17)

Hlavní zpravodaj: **pan SMYTH**

Dne 2. září 2011 se Rada a dne 5. října 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 177 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi

KOM(2011) 482 v konečném znění – 2011/0211 (COD).

Předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru pověřilo dne 20. září 2011 specializovanou sekci Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce jmenoval Evropský hospodářský a sociální výbor na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), pana SMYTHE hlavním zpravodajem a přijal následující stanovisko 89 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV bere na vědomí návrh Komise změnit nařízení č. 1083/2006, které zemím, jež byly postiženy krizí a obdržely pomoc v rámci evropského mechanismu finanční stabilizace (EFSM) nebo mechanismu platební bilance (BoP), zvyšuje platby na dobu, během níž se na ně vztahují mechanismy podpory, a to aniž by se změnila celková výše finančních prostředků přidělených v rámci politiky soudržnosti na období 2007–2013.

1.2 EHSV s návrhem souhlasí.

1.3 EHSV nicméně lituje, že Komise, jež vycházela ze svého sdělení s názvem *Příspěvek regionální politiky k inteligentnímu růstu v rámci strategie Evropa 2020* (KOM(2010) 553 v konečném znění), nešla o krok dále a nenavrhla nástroj pro projekty související s inovacemi, výzkumem a vývojem, který by byl 100 % financovaný ze strany EU, přinesl by prospěch především MSP a přispěl by k dosažení některých cílů stanovených ve strategii Evropa 2020.

2. Odůvodnění

2.1 Podle návrhu Komise by v současnosti šest zemí, jež spadají pod mechanismy EFSM a BoP, muselo přispívat méně na projekty, které spolufinancují v rámci politiky soudržnosti EU. Nemusely by tak hledat tolik vnitrostátních prostředků spolufinancování, což by v době, kdy jsou jejich domácí rozpočty značně napjaté, znamenalo významný příspěvek k tomu, aby se jejich potíže zmírnily ekonomiky znovu postavily na nohy.

2.2 Výbor souhlasí s tím, že je nezbytné podpořit prosperitu a konkurenceschopnost v členských státech nejvíce postižených krizí, a proto výše uvedenému návrhu vyjadřuje podporu.

2.3 Komise v říjnu 2010 přijala sdělení s názvem *Příspěvek regionální politiky k inteligentnímu růstu v rámci strategie Evropa 2020* (KOM(2010) 553 v konečném znění), jež jasně zdůrazňuje význam inovací, výzkumu a vývoje po celé Unii a vyzdvihuje úlohu, kterou může v těchto otázkách hrát regionální politika. Sdělení také vyzdvihuje dosud poměrně pomalé využívání prostředků dostupných pro inovace. Je to tedy proměškaná příležitost, pokud současný návrh neumožňuje až 100 % financování projektů v rámci Unie inovací, které by bylo přínosem zejména pro MSP.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi

KOM(2011) 481 v konečném znění – 2011/0209 (COD)

(2012/C 24/18)

Hlavní zpravodaj: **pan SMYTH**

Dne 13. září 2011 se Rada a dne 5. října 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 42 a 43 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi

KOM(2011) 481 v konečném znění – 2011/0209 (COD).

Dne 20. září 2011 pověřilo předsednictvo Výboru specializovanou sekci Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana SMYTHE hlavním zpravodajem na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), a přijal následující stanovisko 90 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV bere na vědomí návrh Komise změnit článek 70 nařízení č. 1698/2005, kterým se stanoví možnost zvýšení plateb státům, které byly postiženy krizí a dostávají pomoc z evropského mechanismu finanční stabilizace (EFSM) nebo z mechanismu platební bilance (BoP) během období, kdy z těchto podpůrných mechanismů čerpají, aniž by se však zvýšily celkové prostředky, které jsou jim přidělovány v rámci politiky soudržnosti Unie na programové období 2007–13.

1.2 EHSV s návrhem souhlasí.

2. Odůvodnění

2.1 Tímto návrhem se do nařízení (ES) č. 1698/2005 zavádějí zvláštní ustanovení, jež umožní zvýšit sazbu příspěvků Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)

použitelnou na programy rozvoje venkova v těchto členských státech až na maximální úroveň 95 % způsobilých veřejných výdajů v regionech způsobilých podle konvergenčního cíle, nejvzdálenějších regionech a na menších ostrovech v Egejském moři a na úroveň 85 % způsobilých veřejných výdajů v jiných regionech. Tato ustanovení, která zůstanou platná pouze po dobu, během níž se na tyto státy budou vztahovat výše uvedené mechanismy podpory, jim poskytnou dodatečné finanční zdroje, a tím usnadní další provádění programů na místě. Takto by nemusely získat tolik částečného financování ze strany státu, což by v době, kdy je jejich státní rozpočet pod značným tlakem, představovalo velké přispění k tomu, aby se tyto problémové ekonomiky mohly opět vzpamatovat.

2.2 Výbor souhlasí s tím, že je zásadně nutné podporovat prosperitu a konkurenceschopnost v členských státech, které byly nejvíce postiženy krizí, a proto podporuje výše uvedený návrh.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o Evropském rybářském fondu, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi

KOM(2011) 484 v konečném znění – 2011/0212 (COD)

(2012/C 24/19)

Hlavní zpravodaj: **pan SMYTH**

Dne 6. září 2011 se Rada a dne 29. září 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o Evropském rybářském fondu, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi

KOM(2011) 484 v konečném znění – 2011/0212 (COD).

Předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru pověřilo dne 20. září 2011 specializovanou sekci Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana SMYTHE hlavním zpravodajem na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), a přijal následující stanovisko 91 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV bere na vědomí návrh Komise na změnu nařízení č. 1198/2006, jejímž cílem je zvýšení plateb navýšením použitelné míry spolufinancování pro prioritní osu o 10 procentních bodů u zemí postižených krizí, které obdržely finanční pomoc z evropského mechanismu finanční stabilizace (EFSM) nebo z mechanismu platební bilance (BoP) na období, po které čerpají z těchto podpůrných programů, ovšem bez navýšení jejich celkových finančních prostředků přidělených v rámci unijní politiky soudržnosti na programové období 2007–2013.

1.2 EHSV s tímto návrhem souhlasí.

2. Odůvodnění

2.1 Podle návrhu Komise by v současné době bylo nutné, aby šest zemí spadajících pod mechanismy EFSM a BoP na projekty, které spolufinancují v rámci unijní politiky soudržnosti, přispívaly méně. Tím by nemusely v rámci spolufinancování hledat takové množství prostředků, což by v době, kdy jsou jejich domácí rozpočty pod značným tlakem, mohlo významně přispět k uklidnění situace v jejich tak zkoušených ekonomikách.

2.2 Výbor souhlasí, že v členských státech, které jsou nejvíce zasaženy krizí, je životně důležité stimulovat prosperitu a konkurenceschopnost, a proto shora uvedený návrh podporuje.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize o on-line hazardních hrách na vnitřním trhu

KOM(2011) 128 v konečném znění

(2012/C 24/20)

Zpravodaj: **pan MALLIA**

Dne 24. března 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

zelené knihy o on-line hazardních hrách na vnitřním trhu

KOM(2011) 128 v konečném znění.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26.–27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 126 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Prostřednictvím konzultace zahájené zelenou knihou se Komise snaží lépe pochopit odvětví on-line hazardních her, které se rychle rozvíjí, je přeshraniční povahy a vyznačuje se tím, že v členských státech se uplatňují různé vnitrostátní režimy.

1.2 EHSV konstatuje, že pro všechny členské státy existuje řada společných cílů. Ty lze definovat takto: boj proti nelegální činnosti hazardních her, ochrana spotřebitelů, udržení veřejného pořádku a financování činnosti veřejného zájmu (prospěšné činnosti).

1.3 Ochrana spotřebitelů je oblastí, v níž může EU poskytnout svým občanům přidanou hodnotu. EU by měla vytvořit unijní rámec v podobě celoevropských právních předpisů závazných pro všechny provozovatele s licencí udělenou v EU. Takto by vznikl minimální (nikoli nízký) soubor norem na ochranu spotřebitele. Vládám jednotlivých států však musí být ponecháno právo stanovit vyšší normy ochrany spotřebitelů pro své vnitrostátní trhy, pokud si to přejí; konkrétně musí být jedním z účelů právních předpisů členských států prevence a léčba hráčské závislosti.

1.4 Boj proti podvodům, krádežím identity, praní špinavých peněz a další trestná činnost vyžadují rozsáhlejší spolupráci mezi členskými státy na úrovni EU. EHSV vyzývá k formalizaci struktury spolupráce na úrovni EU mezi příslušnými orgány členských států. Zvláště pak by každý členský stát měl zpřístupnit seznam provozovatelů s licencí v dané zemi a oblast působnosti směrnice o praní peněz⁽¹⁾ by měla být rozšířena i mimo kasína, aby zahrnovala další, on-line činnosti hazardních her, čímž by vnitrostátní orgány získaly větší pravomoci k boji proti trestné činnosti.

1.5 Příležitosti k hazardním hrám mohou vést k hráčské závislosti. EHSV vyzývá Komisi, aby uskutečnila celounijní

studii, v níž by byl stanoven specifický profil závislosti na hazardních hrách, a poté by měla být zavedena vhodná opatření, včetně preventivních; k tomuto účelu doporučujeme, aby se část příjmů vybraných na daních věnovala na prevenci a léčbu hráčské závislosti.

1.6 EHSV rovněž vyzývá k tomu, aby byly zavedeny přísné předpisy pro reklamu na hazardní hry cílenou na nezletilé nebo zahrnující nezletilé či osoby, které vypadají mladší, než je v dané zemi zákonný minimální věk pro účast na hazardních hrách, s cílem zajistit účinnou ochranu nezletilých a dalších zranitelných skupin.

1.7 Toto odvětví se v současnosti vyznačuje nepovoleným poskytováním služeb hazardních her jak ze strany provozovatelů bez licence (definovaných v zelené knize jako černý, nelegální trh), tak ze strany provozovatelů s licencí v jednom členském státě, kteří poskytují služby spotřebitelům v jiném členském státě bez požadovaného povolení (definovaní v zelené knize jako „šedý“ trh). Aby se toto odvětví mohlo koordinovaněji rozvíjet a být schopné sladit cíle veřejného zájmu se zásadami vnitřního trhu, je nutná větší právní jistota.

1.8 V členských státech existuje řada různých druhů financování činností veřejného zájmu. EHSV souhlasí se zásadou, podle níž pevně stanovená procenta z příjmů či z daní na činnosti hazardních her jsou přímo přesouvány do oblasti sportu obecně či do jiných činností veřejného zájmu.

1.9 EHSV se připojuje k závěrům o rámci v oblasti hazardních her a sázek v členských státech Evropské unie přijatým Radou pro konkurenceschopnost dne 10. prosince 2010.

1.10 EHSV vyzývá Komisi, aby stanovila dopad přeshraničních nabídek na financování sportu a zda se toto financování týká masového sportu, a navrhla konkrétní opatření na zajištění takového financování sportu.

⁽¹⁾ Směrnice 2005/60/ES, Úř. věst. L 309, s. 15, 25.11.2005.

1.11 Členské státy využívají preventivní a represivní opatření proti nelegálním nabídkám on-line hazardních her. Šíření nelegálních nabídek svědčí o skutečnosti, že tato opatření nejsou dostatečně účinná. EHSV proto považuje za nezbytné, aby byl zaveden a definován systém pravidel pro porušování předpisů a sankce, který by zaručoval účinné uplatňování normy, umožňující zastavení činnosti, uzavření médií, jimiž jsou poskytovány služby informační společnosti podporující nelegální hry, včetně zabavení a zničení všech součástí provozu této činnosti.

1.12 Je nutné, aby administrativa a sociální partneři stanovili záruky – iniciativy v oblasti on-line hazardních her nesmí mít dopady na zaměstnanost v odvětví hazardních her hraných v reálném prostředí.

2. Úvod

2.1 EHSV vítá zelenou knihu o on-line hazardních hrách jako vhodnou iniciativu pro pragmatické a důkladné úvahy o budoucnosti tohoto odvětví v Evropě. Za tímto účelem EHSV žádá EU, aby urychleně vypracovala podrobnou studii, která vyhodnotí možné dopady na zaměstnanost v celém odvětví hazardních her, ať už ve veřejném či soukromém sektoru.

2.2 Konzultace zahájená zelenou knihou Komise má za cíl dospět k širokému dialogu o on-line hazardních hrách, a lépe tak porozumět konkrétním problémům vyplývajícím z rozvoje zákonného i neoprávněného (černý a „šedý“ trh) poskytování on-line služeb hazardních her určených pro spotřebitele žijící v členských státech EU. Vzhledem k povaze těchto služeb je jejich poskytování často mimo kontrolu vlád států, jejichž občanům jsou tyto hry nabízeny.

2.3 Tato zelená kniha rovněž reaguje na usnesení Evropského parlamentu o nebezpečnosti hazardních her poskytovaných on-line⁽²⁾ ze dne 10. března 2009 a na žádost Rady uvedenou v jejích závěrech o rámci pro oblast hazardních her a sázek v členských státech EU⁽³⁾ ze dne 10. prosince 2010.

2.4 Regulace hazardních her je v EU různá a v řadě členských států EU se nyní přezkoumává, aby bylo zohledněno šíření tohoto on-line segmentu trhu na přeshraniční úrovni.

2.5 Prvořadým cílem Komise při zahájení této konzultace je na základě faktů získat představu o stávající situaci v odvětví on-line hazardních her v EU. Prostřednictvím konzultace se snaží získat jasnou představu o společenských problémech a problémech veřejného pořádku, které způsobuje poskytování on-line hazardních her v EU, i o regulačních a technických otázkách.

2.6 EHSV vyzývá instituce EU, zejména Komisi, aby naléhavě řešila zásadní problém vyplývající z narušení hospodářské

soutěže v důsledku nepovolených podniků se sídlem mimo zemi pobytu zákazníků, jimž nabízejí on-line hazardní hry. Tyto podniky v zemi svého působení těží z nízkých sazeb daně a sociálního pojištění.

Současně EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby se zapojily do rázného boje proti nelegálním provozovatelům (černému trhu), již mají na svědomí většinu případů podvodu, praní špinavých peněz a další trestné činnosti

3. Cíle veřejného zájmu

3.1 Podle EHSV je zásadně důležité, aby byla zajištěna ochrana cílů veřejného zájmu uvedených v zelené knize, zvláště ochrana spotřebitelů proti podvodům, návykovému hraní a závislosti a jejich negativním důsledkům, pokud jde o zdraví a předlužení. Provozování herních činností musí podléhat povolení vnitrostátních orgánů členských států tak, aby byla zaručena ochrana veřejného pořádku, potírání podvodů, prevence návykového chování, ochrana práv nezletilých a ochrana práv účastníků her.

3.2 V této souvislosti EHSV konstatuje, že existuje řada cílů, které mají všechny členské státy EU společné, konkrétně: boj proti nelegální činnosti hazardních her, ochrana spotřebitelů (hráčů, nezletilých a zranitelných osob, boj proti závislostem), udržení veřejného pořádku (předcházení podvodům, praní peněz a jiné trestné činnosti), financování činnosti veřejného zájmu (prospěšné činnosti) a ochrana pracovníků v odvětví on-line hazardních her a veškerých současných podob hazardních her.

3.3 Vzhledem ke specifické povaze on-line hazardních her, dané sociálními aspekty, aspekty veřejného pořádku a zdraví, které s nimi souvisejí, EHSV v souladu s judikaturou Soudního dvora poukazuje na skutečnost, že jelikož neexistuje žádná unijní harmonizace, členským státům je ponechán prostor na vlastní posouzení,⁽⁴⁾ aby regulovaly a kontrolovaly trhy s hazardními hrami podle svých tradic a kultury. Restriktivní opatření, která zavedou, však musí odpovídat podmínkám stanoveným v judikatuře Soudního dvora, co se týče jejich proporcionality⁽⁵⁾.

3.4 Existují však cíle, které nemohou jednotlivé členské státy v dostatečné míře uskutečnit a pro něž by činnost na úrovni EU mohla představovat jasnou přidanou hodnotu.

3.5 Vzhledem k tomu, že jsou tyto cíle pro všechny členské státy společné, EHSV doporučuje, aby byla podporována výměna osvědčených postupů mezi těmito členskými státy. V této souvislosti také EHSV zaznamenává řadu samoregulačních iniciativ přijatých veřejnými a obchodními provozovateli hazardních her. EHSV však zdůrazňuje, že samoregulace tohoto odvětví může pouze doplnit a nikoli nahradit zákonem stanovené právní předpisy. EHSV je tedy toho názoru, že instituce EU

⁽²⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2009-0064+0+DOC+XML+V0//CS>.

⁽³⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/118398.pdf.

⁽⁴⁾ C-212/08, předběžná otázka Zeturf, rozsudek ze dne 30. června 2011, odstavec 39.

⁽⁵⁾ Placanica a další, odstavec 48; Liga Portuguesa a další, odstavec 59.

by měly společně soustředit úsilí na to, aby těmto společným cílům dodaly evropský rozměr s tím, že bude plně dodržována zásada subsidiarity.

3.6 Ochrana spotřebitelů je oblastí, kde může EU skutečně poskytnout přidanou hodnotu. EHSV je přesvědčen, že instituce EU by měly vytvořit výchozí unijní rámec, který by měl podobu právních předpisů na ochranu spotřebitelů v EU, závazných pro provozovatele s licenci udělenou v EU. Takto by vznikl minimální (nikoli nízký) soubor norem na ochranu spotřebitele. Toto minimum by mělo zahrnovat aspekty jako nezbytnost předcházení návykovému hraní, stanovení minimální věkové hranice pro přístup k jakýmkoliv sázkovým či hazardním hrám, zákaz využívání úvěru a zákaz jakékoliv formy reklamy cílené na nezletilé nebo zahrnující nezletilé či osoby, které vypadají mladší, než je minimální věková hranice. Vlády jednotlivých států však budou mít stále právo stanovit vysoké normy na ochranu spotřebitele pro své vnitrostátní trhy, pokud si to přejí.

3.6.1 Spotřebitelé v rámci celého trhu EU by měli být schopni rozlišovat mezi nelegálními stránkami a stránkami schválenými členským státem EU. V tomto ohledu EHSV doporučuje, aby každý členský stát EU požadoval po provozovatelích, kteří mají licenci vydanou tímto členským státem EU, aby umístili na výrazné stále místo na úvodní stránce své internetové prezentace interaktivní označení, jež bude prokazovat, že provozovatel má licenci. Toto označení by měly používat všechny členské státy a jeho design by měl obsahovat společné prvky, aby bylo snadno rozpoznatelné ve všech členských státech EU. Musí však také jasně uvádět zemi původu, kde byla licence vydána. Za provádění tohoto opatření by měla být odpovědná Evropská komise.

3.7 EHSV zvažuje zřízení nezávislého orgánu v každém členském státě, který by byl odpovědný za kontrolu a zabezpečení účinného provádění právních předpisů uvedených v odstavci 3.6. Zavedení právních předpisů na ochranu spotřebitelů v EU by mělo být doprovázeno osvětovou kampaní, jež by měla proběhnout ve všech členských státech. Vnitrostátní orgány každého členského státu musí přinutit provozovatele, aby na viditelném místě vystavili číslo oprávnění uděleného státem, a byla tak jasná totožnost provozovatele, aby řešili reklamace spotřebitelů v souladu s vnitrostátním právem spotřebitele a podle místní příslušnosti soudu.

3.8 Politiky pro odpovědné hazardní hry předpokládají, že provozování herní činnosti se bude věnovat komplexní politika sociální odpovědnosti podniků, jež by hraní považovala za složitý jev, kde je třeba kombinovat opatření zaměřená na prevenci, zvyšování povědomí, zásahy a kontrolu s opatřeními zaměřenými na nápravu vzniklých negativních účinků, což znamená:

- věnovat náležitou pozornost rizikovým skupinám;
- poskytovat veřejnosti nezbytné informace, aby si své hry vybírala uvědoměle, přičemž je třeba propagovat umírněné hraní, které nebude návykové, ale odpovědné;

— informovat v souladu s povahou a prostředky použitými v každé hře o tom, že hry jsou zakázány nezletilým nebo osobám, které výslovně požádaly o neúčast.

3.9 EHSV konstatuje, že zatímco řada členských států nashromáždila spolehlivé údaje o hráčské závislosti, jiné státy tak neučinily. Bylo vypracováno několik empirických studií na vnitrostátní úrovni a dospělo se k různým závěrům, které jsou někdy protichůdné. Je však zřejmé, že příležitosti k hazardním hrám mohou vést k hráčské závislosti, která zase způsobuje společenské problémy. Tento aspekt je třeba při přípravě politiky na ochranu spotřebitelů v tomto odvětví vždy zohledňovat.

3.10 Rovněž by měly být brány na vědomí aspekty, jako jsou nové příležitosti hazardních her vytvořené on-line médii, jelikož nové technologie poskytly více možností k hraní osobám, které tráví více času doma, jako jsou důchodci, ženy v domácnosti a nezaměstnaní. Bude nutno zajistit, aby byl zakázán přístup k hrám provozovaným přes telematická a interaktivní média nezletilým osobám a osobám bez způsobilosti k právním úkonům, jakož i osobám, kterým je tento přístup buď na vlastní přání, či na základě příkazu soudu zakázán.

3.11 EHSV žádá, aby byla vypracována komplexní celounijní studie, v níž by byl stanoven specifický profil závislosti na on-line i off-line hazardních hrách, aby zákonodárci EU mohli vyvinout účinnou a cílenou činnost za účelem potírání a prevence tohoto problému.

3.12 EHSV je přesvědčen, že účinný způsob pro členské státy, jak omezit praní peněz, by byla spolupráce na úrovni EU zaměřená na boj proti bující nelegální činnosti související s hazardními hrami v EU. Proto EHSV žádá, aby členské státy EU zavedly účinné mechanismy vedoucí k dosažení těchto cílů, které se bezpochyby pozitivně odrazí ve zvýšení daňových příjmů.

3.13 Výbor je navíc plně přesvědčen, že směrnice o praní peněz by se měla vztahovat nejen na kasina a měla by zahrnovat jiné, on-line činnosti hazardních her, čímž by vnitrostátní orgány získaly větší pravomoci k boji proti této trestné činnosti.

3.14 Co se týče falšování sportovních výsledků, EHSV věří, že by měla být bezpodmínečně zachována etická nezávadnost sportu. EHSV bere na vědomí, že veřejní a někteří soukromí provozovatelé sportovních sázek přispívají k etické nezávadnosti sázení, ke vzdělávacím programům pro sportovce a sportovní činitele a k systémům včasného odhalení a varování zaměřeným na podezřelé praktiky sázení, a uvědomuje si jejich různou úroveň kvality a rozměr. EHSV je toho názoru, že pro globální řešení tohoto problému bez zdvojování zdrojů je nutný rámec pro koordinování úsilí všech zainteresovaných stran. Bylo by třeba zvláště zavést systém, který se neomezuje na pouhé odhalení, ale rovněž zahrnuje opatření zaměřená na prevenci, vzdělávání a prosazování.

3.15 Zelená kniha se rovněž zmiňuje o financování dobročinnosti, činnosti veřejného zájmu a akcí, na nichž spočívá on-line sportovní sázení. EHSV se zasazuje o systém, v němž by byla na tyto činnosti a akce přidělována část příjmů získaných z hazardních her. Vyzývá Komisi, aby navrhla konkrétní opatření na zachování těchto vnitrostátních modelů financování, v souladu se závěry o rámci v oblasti hazardních her a sázek v členských státech Evropské unie, které přijala Rada pro konkurenceschopnost dne 10. prosince 2010. Věří také, že je třeba se vyvarovat toho, aby byly tyto „činnosti“ používány jako protiváha negativních společenských konotací hazardních her, jež by byly ještě více podporovány s tím, že slouží dobré věci. EHSV navíc v tomto odstavci členské státy žádá, aby se část příjmů vybraných na daních věnovala na financování prevence a léčení hráčské závislosti a na odbornou přípravu a celoživotní vzdělávání pracovníků v odvětví.

4. Usazování a udělování licence

4.1 Odvětví on-line hazardních her se v současnosti vyznačuje roztržičností danou různými vnitrostátními režimy uplatňovanými v členských státech EU.

4.2 Jedním z hlavních problémů, jimž toto odvětví čelí, je skutečnost, že provozovatelé s licencí v jednom členském státě nebo ve více členských státech mohou poskytovat služby spotřebitelům v jiném členském státě bez povolení v tomto specifickém členském státě, pokud je toto povolení nutné. Tyto nabídky jsou považovány za „neoprávněné“⁽⁶⁾.

4.3 Mezi dubnem 2006 a únorem 2008 Komise zaslala dvanáct formálních výzev deseti členským státům, z nichž sedm se nyní dostalo do fáze odůvodněného stanoviska. 5. května 2010 Komise ukončila řízení s Itálií a 24. listopadu 2010 ukončila řízení pro porušení s Francií. Komise zahájila řízení pro porušení proti omezením přeshraničního poskytování služeb hazardních her jako výsledek četných stížností, které jí byly podány pro údajné porušení Smlouvy, aby ověřila přiměřenost těchto omezení. EHSV vyzývá Komisi, aby definitivně rozhodla, jak bude postupovat v dosud nevyřešených případech.

4.4 Co se týče povahy a právního statusu on-line hazardních her, vyplynula z dosavadní judikatury řada zásad. Zprv platí, že služby hazardních her spadají pod článek 56 SFEU a jako na takové se na ně vztahují pravidla pro volný pohyb služeb.

4.5 Jelikož služby hazardních her v současnosti nepodléhají jednotným celounijním předpisům, členské státy mají pro regulaci těchto služeb prostor ponechaný na vlastní posouzení⁽⁷⁾, což zahrnuje omezení počtu provozovatelů, druhy nabízených her a jejich objem.

4.6 Podle judikatury stanovené Soudním dvorem mohou provozovatelé s povolením pro jeden členský stát poskytovat své služby spotřebitelům v jiném členském státě, pokud se na ně v tomto státě nevztahují omezení ve vyšším veřejném zájmu, jako je ochrana spotřebitelů nebo obecná potřeba zachovat veřejný pořádek.

4.7 Tato omezení musí být přiměřená, nediskriminující a musí být součástí politiky, která je uplatňována konzistentně a systematicky.

4.8 EHSV konstatuje, že zásada vzájemného uznávání se nevztahuje na odvětví hazardních her a členský stát může usoudit, že pouhá skutečnost, že hospodářský subjekt nabízí legálně služby hazardních her v jiném členském státě, není dostatečnou zárukou ochrany vnitrostátních spotřebitelů před riziky podvodu a trestné činnosti, a to s ohledem na potíže orgánů členského státu, kde je provozovatel usazen, k nimž může v této souvislosti dojít při posuzování odborné způsobilosti a bezúhonnosti provozovatelů.

4.9 Vezmeme-li v úvahu odstavec 4.8 je stále zřejmé, že v tomto odvětví je nutná větší právní jistota, má-li se provázaně rozvíjet a mají-li být dodržovány cíle veřejného pořádku i zásady vnitřního trhu. Konzultace v rámci zelené knihy by měla dát v tomto směru značný impuls.

4.10 EHSV navíc soudí, že je nutné přísně regulovat reklamu na hazardní hry, aby byly chráněny zranitelné skupiny, jako jsou nezletilí. Zvláště důležité je stanovit její hranice zejména tak, aby k ní neměli přístup mladiství a osoby bez způsobilosti k právním úkonům, a aby bylo zakázáno používání obrázků, slovních projevů a objektů, jež by mohly přímo či nepřímo způsobit újmu na důstojnosti osob a na základních právech a svobodách, jakož i jakákoli forma diskriminace na základě rasy či pohlaví, podněcování k násilí či páčání trestné činnosti.

5. Sport

5.1 Komise si přeje zaměřit se na dvě otázky týkající se sportu: 1) zda by sportovní akce, na nichž se uskutečňují hazardní hry, měly mít nárok na odpovídající část ekonomického zisku ze související hazardní činnosti; 2) zda existuje riziko tzv. „parazitování“.

5.2 EHSV konstatuje, že v členských státech existuje řada různých druhů financování činností veřejného zájmu. V některých členských státech vnitrostátní právní předpisy ukládají např. státním loteriím, aby převáděly stanovené procento svého příjmu přímo do sportu či do jiných udaných činností veřejného zájmu. V jiných členských státech je určité procento daňových příjmů, které pocházejí z provozování hazardních her, směřováno ze státního rozpočtu do různých vybraných činností veřejného zájmu.

5.3 EHSV souhlasí se zásadou, podle níž pevně stanovená procenta z příjmů či z daní na činnosti hazardních her jsou přímo přesouvána do oblasti sportu či do jiných udaných činností veřejného zájmu.

⁽⁶⁾ Zelená kniha SEK(2011) 321 v konečném znění, s. 6.

⁽⁷⁾ C-212/08, předběžná otázka Zeturf, rozsudek ze dne 30. června 2011, odstavec 39.

5.4 EHSV bere na vědomí významný příspěvek státních loterií a jiných legálních činností hazardních her k financování zvláště masového sportu. EHSV rovněž konstatuje, že poskytování přeshraničních služeb on-line hazardních her a sázek provozovateli podléhajícími specifické judikatuře by mohlo mít negativní dopad na financování sportu a jiných cílů veřejného zájmu v jiné judikatuře, kde tito provozovatelé poskytují své služby.

5.5 EHSV proto vyzývá Komisi, aby určila dopad přeshraničních nabídek na toto financování sportu a to, zda se toto financování týká masového sportu, a navrhla konkrétní opatření na zajištění takového financování.

5.6 EHSV má výhrady vůči možnému vytvoření „sportovního práva“ neboli práva na odpovídající část zisku. Soudí, že je třeba dále vyjasnit, co se myslí právem na odpovídající část zisku a zda to na evropské úrovni povede k vytvoření nových práv duševního vlastnictví pro sportovní akce.

5.7 EHSV proto žádá Komisi, aby vyjasnila povahu, rozsah a dopad práva na odpovídající část zisku, stejně jako právní základ, který by se na něj vztahoval.

5.8 Problém „parazitování“ spadá do daňové problematiky, a proto se EHSV domnívá, že by měl být ponechán v pravomoci států. Je však toho názoru, že je třeba projednat spravedlivý přístup umožňující poskytnout část zisku všem zapojeným stranám, na němž se musí dohodnout členské státy EU. Na úrovni Unie lze o tomto tématu jen obtížně diskutovat, ale v určité fázi je podrobná diskuse naprosto nezbytná, aby nedošlo k závažným narušením v tomto odvětví.

5.9 EHSV vyzývá Komisi, aby vyjasnila, zda existuje vazba mezi problematikou sportu, jíž se zelená kniha zabývá, a etikou nezávadnosti sportu, či zda se jedná o odlišná témata, která je třeba řešit jednotlivě. Komise by také mohla vyjasnit, zda by podle jejího názoru bylo vytvoření práva na odpovídající část zisku či sportovního práva skutečně účinným prostředkem k zajištění etické nezávadnosti sportu.

6. Prosazování práva

6.1 Další důležitou otázkou, kterou je třeba naléhavě řešit, je poskytování nelegálních hazardních her v celé EU ⁽⁸⁾ na úkor ochrany spotřebitelů, veřejného pořádku i financování cílů veřejného zájmu.

6.2 Pro ochranu spotřebitelů v EU před nelegálními provozovateli je zásadní spolupráce mezi členskými státy. V této souvislosti se EHSV domnívá, že formalizovaná struktura spolupráce v oblasti regulace na úrovni EU by tuto spolupráci usnadnila. ⁽⁹⁾ Zvláště pak by každý členský stát měl zpřístupnit seznam provozovatelů s licenci v dané zemi. Všechny tyto seznamy by měly být zpřístupněny Komisi, členským státům, vnitrostátním regulačním orgánům a spotřebitelům. Spolupráce mezi členskými státy by měla rovněž zahrnovat výměnu osvědčených postupů.

6.3 EHSV rovněž konstatuje, že v tomto odvětví chybí údaje. To znemožňuje řádnou analýzu tohoto odvětví a jeho specifické dynamiky. V této souvislosti EHSV navrhuje, aby na úrovni EU byly stanoveny společné požadavky týkající se sběru údajů, které by byly závazné pro všechny regulační orgány, jež by uložily všem držitelům licence, aby předložili požadované údaje. Tyto údaje lze poté shromáždit na úrovni EU. Přínosné by byly také informace o úsilí zaměřeném na boj proti nelegálním internetovým stránkám, což by umožnilo stanovit účinnost snah jednotlivých států v oblasti boje proti černému trhu.

6.4 Boj proti nelegálním provozovatelům vyžaduje účinné metody prosazování práva. EHSV je toho názoru, že v této oblasti existují nedostatky a jsou zapotřebí opatření členských států bránící nelegálním poskytovatelům hazardních her v nabízení služeb online, mezi něž by mohl patřit systém pravidel pro porušování předpisů a sankce. Vyzývá proto Komisi, aby přezkoumala možnost navrhnout právně závazný nástroj, který by ukládal bankám, vydavatelům kreditních karet a dalším účastníkům platebního systému EU zablokování transakcí mezi nelegálními provozovateli hazardních her a jejich zákazníky bez narušení legitimních transakcí. Dále by sem mohlo patřit zastavení činnosti, uzavření médií, jimiž jsou poskytovány služby informační společnosti podporující nelegální hry, včetně zabavení a zničení všech součástí provozu této činnosti.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Viz poslední odstavec na straně 3 zelené knihy.

⁽⁹⁾ Některé členské státy se dobrovolně účastní Evropského fóra orgánů pro regulaci hazardních her, které je běžně známé jako GREF, <http://www.gref.net/>.

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující odstavec stanoviska specializované sekce byl vyškrtnut v důsledku pozměňovacího návrhu přijatého shromážděním, získal však více než čtvrtinu hlasů (čl. 54 odst. 4 jednacího řádu):

a) Odstavec 4.11

4.11 EHSV vyzývá Komisi, aby posoudila požadavky a podmínky, které se v současné době stanovují ve vnitrostátních licencích a kontrolách prováděných v jednotlivých členských státech s cílem vytvořit společný rámec podmínek, které by nebylo nutné opakovat pokaždé, když se držitel licence v jednom státě EU uchází o licenci v jiném státě, čímž by se zároveň zajistila ochrana cílů veřejného zájmu, jak je podrobně uvedeno v druhé části.

Výsledek hlasování:

Pro:	73
Proti:	46
Hlasování se zdrželo:	18

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize Rámec EU pro správu a řízení společností

KOM(2011) 164 v konečném znění

(2012/C 24/21)

Zpravodajka: **paní ANGELOVA**Spoluzpravodaj: **pan MEYNENT**

Dne 5. dubna 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

zelené knihy Rámec EU pro správu a řízení společností

KOM(2011) 164 v konečném znění.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 168 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 14 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá záměr zelené knihy Evropské komise, ale důrazně doporučuje ⁽¹⁾ detailnější a solidnější definici pojmu správa a řízení společností.

1.2 Zelená kniha pokládá skutečně důležité otázky. Při zodpovídání všech těchto otázek by EHSV vždy rád citoval deset zásad dobré správy a řízení společností, uvedených v odstavci 2.14. Vyzývá Komisi, aby přijala příslušná opatření, jež zajistí, že všechny společnosti budou splňovat tyto zásady a příslušná praktická pravidla uvedená v odstavci 2.15.

1.3 Vzhledem k široké škále vnitrostátních modelů správy a řízení společností, jak bylo uvedeno v odstavci 2.4, však EHSV považuje za obzvláště obtížné nalézt pro ně jedno univerzální řešení. Typické charakteristické rysy legislativy, tradic, způsobů podnikání a vzorců chování akcionářů se liší napříč členskými státy, a je tak velmi náročné poskytnout solidní legislativní rámec na úrovni EU a zároveň dát podnikům dostatečný prostor pro jejich další existenci a prosperitu.

1.4 Přestože se EHSV domnívá, že většina otázek v zelené knize byla zodpovězena prostřednictvím vnitrostátních zásad správy a řízení společností, není nijak dotčena nutnost zásahu legislativy EU v působnosti a rozsahu vymezeném zelenou knihou s cílem zlepšit správu a řízení společností v Evropské unii a optimalizovat právní předpisy a nezávazné normy.

1.5 EHSV nicméně vyzývá Komisi, aby byla obezřetná při rozhodování o regulačních iniciativách. V tomto smyslu důrazně doporučujeme důkladné posouzení dopadu před tím, než dojde k vytvoření jakékoliv legislativy.

1.6 EHSV zdůrazňuje, že pokud Komise usiluje o nalezení vhodných odpovědí na otázky 16 až 25, měla by provést a zveřejnit podrobnou studii o posledním vývoji a trendech, co se týče typů akcionářů, struktury a relativního významu držených akcií.

2. Úvod

2.1 EHSV vítá rozsáhlou iniciativu Komise s cílem zlepšit správu a řízení společností, o níž se hovoří v řadě dokumentů a jež je zásadním prvkem reformního programu Komise. ⁽²⁾ Toto stanovisko popisuje a rozvíjí postoje EHSV k příslušným dosavadním dokumentům Evropské Komise ⁽³⁾.

2.2 Zelená kniha usiluje o zlepšení správy a řízení společností v Evropské unii prostřednictvím optimalizace systému právních předpisů a právně nevynutitelných předpisů („soft law“). Klade 25 otázek, rozdělených do tří oddílů a týkajících se složení a práce správní rady, úlohy akcionářů a uplatňování přístupu „dodržuj nebo vysvětli“, o němž se rámec EU pro správu a řízení společností opírá.

⁽²⁾ Společně se dvěma zelenými knihami – KOM(2010) 284 v konečném znění a KOM(2011) 164 v konečném znění – zveřejnila Komise sérii dokumentů týkajících se správy a řízení společností (např. KOM(2010) 561 v konečném znění, KOM(2010) 579 v konečném znění). O tomto tématu pojednává rovněž hlavní legislativní podnět Komise – Akt o jednotném trhu (KOM(2010) 608 v konečném znění).

⁽³⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 13, a Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 92 a 101.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 13.

2.3 Při zodpovídání otázek zelené knihy se EHSV zaměřuje na nejvyšší orgán společnosti, ať již jde o správní radu nebo dozorčí radu. Komise by měla více zohlednit specifické rysy monistických a dualistických systémů. Tím, že se vyhnula této otázce, stručným (a nesprávným⁽⁴⁾) nastíněním rozdílu mezi správní a dozorčí radou, Komise nedokázala postihnout různorodost evropských systémů.

2.4 EHSV vyzývá Komisi, aby zohlednila rozdíly mezi existujícími systémy správy a řízení společností.

2.4.1 Britský systém správy a řízení společností je charakteristický specifickým konceptem „hodnota akciového podílu“ a tím, že trh cenných papírů hraje důležitou roli pro financování podniků a pro jejich vnější kontrolu. Podniky mají monistický systém a obvykle nízkou úroveň koncentrace vlastnictví.

2.4.2 Zároveň v takzvaném německém modelu správy a řízení společností je společnost vnímána jako partnerství mezi různými stranami, které mají „zájem“ spojený s její činností. Vedle maximalizace hodnoty akciového podílu se podniky zaměřují na širší kombinaci strategických cílů. Bankovní úvěry jsou pro podniky mnohem důležitější než kapitálové trhy, pokud jde o získávání kapitálu. Velmi často banky drží objemný vlastní kapitál, poskytují finanční služby a poradenství a zastupují akcionáře v orgánech společnosti. Vnější trh pro kontrolu podniků téměř neexistuje kvůli držbě velkých balíků akcií a vzájemné držbě akcií. Řídicí rozhodování je posíleno prostřednictvím přímého vlivu akcionářů v dualistickém systému, kde jsou vedle akcionářů zastoupeny zainteresované subjekty⁽⁵⁾.

2.4.3 Mezi těmito extrémami, ale blíže k tomu druhému, leží latinský model správy a řízení společností. Má podobné rysy jako oba předchozí modely, ale liší se díky významné úloze, kterou hraje státní a rodinné vlastnictví. Po pádu komunistických režimů a během transformace na tržní ekonomiku se v nových členských státech EU začal ve střední a východní Evropě rodit nový model. Tento model není homogenní – některé státy v regionu kladou důraz na hodnotu akciového podílu, zatímco jiné se podobají spíše kontinentálním modelům zaměřeným na zainteresované subjekty⁽⁶⁾. Společným

specifickým znakem je relativně velké podíl účasti zaměstnanců na vlastnictví podniku díky privatizaci. Kapitálové trhy jsou však poměrně nerozvinuté.

2.5 EHSV vítá záměr zelené knihy, upozorňuje však, že definice správy a řízení společností uvedená Komisí není kompletní. EHSV se domnívá, že by měla být doplněna a navrhuje důraznější a obecnější pojetí⁽⁷⁾. EHSV především naléhá na Komisi, aby měla na paměti, že hlavním cílem správy a řízení společností je zajistit jejich další udržitelnou existenci a prosperitu. Správní rada při tom musí splňovat racionální očekávání akcionářů a zároveň zajišťovat racionální uspokojování zainteresovaných subjektů – spotřebitelů, partnerů, smluvních stran, dodavatelů a zaměstnanců⁽⁸⁾.

2.6 EHSV vyzývá Komisi, aby řádně prostudovala a posoudila nové typy akcionářů a jejich relativní význam, co se týče akcií držených na kapitálovém trhu EU, vzhledem k tomu, že tradiční kontinentální modely řízení a správy společností prošly od poloviny devadesátých let dramatickou proměnou. V souvislosti se znovuožívající deregulací a globalizací finančních trhů jsou finanční instituce napříč Evropou stále více ovlivňovány celosvětovými konkurenčními tlaky⁽⁹⁾. Velké soukromé banky a největší a nejvýznamnější kotované společnosti se odklonily od úzkého vztahu mezi bankami a podniky. Spolu s procesem rozplétání systému vztahů bank dochází k nárůstu významu akciových trhů pro financování podniků. Narůstající konkurence na trzích zboží podněcuje evropské společnosti, aby si udržely dostatečnou velikost a tržní vliv, především prostřednictvím strategií vnějšího růstu a akciových swapů⁽¹⁰⁾. Důležitým aspektem je narůstající přítomnost zahraničních institucionálních investorů (především britských a amerických) na evropských devizových trzích, např. penzijních, vzájemných a hedgeových fondů. Takoví investoři jsou houževnatými zastánci maximalizace hodnoty akciového podílu a vyvíjejí další tlak na tradiční evropské modely správy a řízení společností směrem od důrazu na zájmy zainteresovaných subjektů ke krátkodobým zájmům akcionářů.

2.7 EHSV souhlasí s Komisí ohledně kritiky škod způsobených orientací na krátkodobé zájmy a nepřiměřeným riskováním, tedy dvěma důležitými částmi modelu správy a řízení společností, jenž se v posledních dvaceti letech postupně rozšířil. EHSV zastává názor, že by podniky měly usilovat o doplnění dlouhodobých hodnot za pomoci udržitelných politik, což v mnoha případech vyžaduje průběžnou úpravu stávajícího rámce správy a řízení společností.

⁽⁴⁾ „Pojmem ‚správní rada‘ se v této zelené knize v zásadě rozumí dozorčí funkce členů správní rady.“, s. 5. Pokud má dozorčí rada skutečně dozorčí úlohu, potom musí správní rada mír řídicí úlohu, která spočívá v účasti na strategickém rozhodování (fúze/akvizice, prodej/koupe společnosti).

⁽⁵⁾ Viz WEIMER, J. – PAPE, J. A Taxonomy of Systems of Corporate Governance, Theory Papers in Corporate Governance, Vol. 7 (2), April 1999, Blackwell Publishers.

⁽⁶⁾ Viz Vliegenthart, A. Transnational actors and the converging corporate governance regulation in ECE, Central and East European International Studies Association (CEEISA), 2006.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 13.

⁽⁸⁾ Tamtéž, odstavec 2.4.

⁽⁹⁾ Viz Fichtner, J. Activist hedge funds and the erosion of Rhenish capitalism: The impact of impatient capital, Working Paper Series Number 17 CCGES/CCEAE 2009.

⁽¹⁰⁾ Goyer, M. Varieties of Institutional Investors and National Models of Capitalism: The Transformation of Corporate Governance in France and Germany. POLITICS & SOCIETY, Vol. 34, n° 3, September 2006, s. 399-430.

2.8 EHSV souhlasí s nutností posílení správy a řízení společností ve světle plánování kroků „k zajištění udržitelného růstu a vybudování silnějšího mezinárodního finančního systému“⁽¹¹⁾. Respektování zásad dobré správy a řízení společností bezpochyby přináší výhody, neboť jim umožňuje účinněji řídit obchodní postupy a rizika, dosahovat cílů, a zároveň přispívá k nárůstu obecného blahobytu v EU. Taková politika napomáhá spotřebitelům získávat zodpovědné produkty založené na spravedlivém obchodu a relevantních informacích. Rozšíření zásad správy a řízení společností za pomoci právních předpisů a právně nevynutitelných předpisů na nekotované společnosti je proces, který je nutné podporovat a posilovat.

2.9 EHSV upozorňuje na to, že podniky mají ve společnosti podporující začlenění také sociální funkci a že je nutné při jejich správě a řízení zohlednit a reflektovat zásady sociální odpovědnosti.

2.10 EHSV konstatuje, že v jistých modelech správy a řízení společností jsou zástupci pracovníků členy správní rady a přímo přispívají ke správě a řízení společností. Vedle těchto úprav usnadňují účast zaměstnanců na správě podniku zaměstnanecké rady a další participativní modely. EHSV navrhuje, aby byly tyto úvahy zahrnuty do konečného dokumentu Evropské komise.

2.11 Kotované společnosti mohou sahát svou velikostí, ať už s ohledem na kapitál, zisk nebo počet zaměstnanců, od obrovských mezinárodních společností až po nejmenší mikropodniky a malé a střední podniky. Většina diskuze o správě a řízení společností se zaměřuje na větší společnosti, a to kvůli hospodářskému a sociálnímu dopadu, který mají, a to jak v případě úspěchu, tak i selhání. Opatření správy a řízení společností by měla být přizpůsobena charakteristikám a potřebám malých a středních podniků. To je nezbytné s ohledem na jejich omezené zdroje, zejména pokud jde o administrativní a lidské zdroje.

2.12 EHSV vyzývá Komisi, aby při plánování změn v balíčku správy a řízení provedla pečlivé posouzení dopadů, pokud jde o požadované náklady, lidské zdroje a právní reformy, tak aby byl její budoucí návrh realistický⁽¹²⁾. Nejvhodnější cestou k dosažení tohoto cíle je zohlednění velikosti, struktury a významu společností a ekonomické situace mezinárodních skupin.

2.13 Ve své konečné verzi musí návrh Komise umožnit, aby mohly kotované (a v případě rozšíření i nekotované) společnosti účinně vykonávat svou činnost a zůstaly konkurenceschopné, tak aby nebyl ohrožen hospodářský růst a vytváření pracovních míst⁽¹³⁾.

2.14 EHSV vyzývá Komisi, aby ve svých budoucích legislativních návrzích dosáhla rovnováhy mezi právními předpisy a právně nevynutitelnými předpisy, včetně doporučení a zásad správy a řízení společností. EHSV však pevně věří, že by se měly všechny zásady zakládat na níže uvedených principech s cílem dosáhnout vysoké kvality správy a řízení společností:

2.14.1 Hlavním cílem správy a řízení podniku je zajistit další existenci podniku a jeho prosperitu.

2.14.2 Orgány společnosti musí jednat v nejlepším zájmu společnosti v souladu s očekáváními akcionářů, se kterými musí být nakládáno rovnoprávně. Orgány společnosti by měly udržovat aktivní dialog se společenstvím zainteresovaných subjektů, tak aby splnily jejich očekávání, s cílem poskytnout společnosti dlouhodobou udržitelnost a vytvářet bohatství a pracovní místa.

2.14.3 Orgány společnosti by měly být zodpovědné za celkovou výkonnost společnosti včetně strategického vedení, hlavních činností, rizikového řízení, obchodního plánování, efektivního monitorování řízení společnosti a podávání zpráv.

2.14.4 Členství v orgánech společnosti by mělo být nastaveno tak, aby odráželo potřeby týkající se komplexních odborných znalostí, v závislosti na konkrétním odvětví a rozsahu a místu podnikání. Orgány by měly být také vhodně vyvážené, pokud jde o zastoupení žen a mužů, pravomoci, výkonné a nevýkonné členy a rozmanitost zájmů mezi nimi, s cílem zajistit společnosti širší perspektivu.

2.14.5 Členové orgánů by měli být schopní se efektivně věnovat výkonu svých povinností a vynakládat na ně dostatek času a úsilí. Jejich rozhodnutí by se měla zakládat na přesných, relevantních a aktuálních informacích.

2.14.6 Správní rada musí společnost řídit v jejím nejlepším zájmu a s ohledem na vlastníky, akcionáře, zaměstnance i veřejný zájem. Rozhodnutí by tedy měla být činěna na základě správných, relevantních a aktuálních informací. Omezením počtu za sebou následujících funkčních období nezávislých členů by měla být zaručena jejich skutečná nezávislost.

2.14.7 Společnosti by měly zavést transparentní politiky odměňování. Tyto politiky musí být přijaty akcionáři. Odměňování členů správní rady by mělo brát v úvahu rozsah jejich úkolů a povinností, plnění cílů společnosti a ekonomickou situaci společnosti a mělo by být schváleno akcionáři.

⁽¹¹⁾ Komuniké ministrů financí a guvernérů centrálních bank skupiny G20 ze dne 5. září 2009.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 101.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 13.

2.14.8 Společnosti by měly zavčas a důsledně uveřejňovat všechny materiály týkající se společnosti. Měly by motivovat akcionáře, aby se účastnili valných hromad a aby byli přístupní dialogu o záležitostech správy a řízení společnosti s dalšími akcionáři a zainteresovanými subjekty.

2.14.9 Společnosti by měly usilovat o uplatňování osvědčených postupů správy a řízení společnosti, uvedených v příslušných vnitrostátních zásadách správy a řízení společností, které odrážejí specifické rysy místního ekonomického rozvoje a legislativy.

2.15 EHSV podporuje následující praktická pravidla správy a řízení společností, která se týkají fungování správní rady a která musí být zahrnuta do zásad správy a řízení společnosti:

2.15.1 Při monistické struktuře správy a řízení společnosti by se měly oddělovat role předsedy správní rady a generálního ředitele.

2.15.2 Měl by existovat formální, přesný a transparentní postup jmenování nových členů správní rady.

2.15.3 Všichni členové správní rady by měli být schopni společnosti věnovat dostatečné množství času na efektivní plnění svých povinností.

2.15.4 Všichni členové by při svém vstupu do správní rady měli projít zapracováním a své znalosti a dovednosti pravidelně obnovovat a aktualizovat.

2.15.5 Správní rada by měla každoročně projít formálním a přesně vymezeným hodnocením vlastní činnosti a činnosti svých výborů a jednotlivých členů.

2.15.6 Měl by existovat formální a transparentní postup pro stanovení pravidel odměňování členů správní rady.

3. Otázky

3.1 Úvod

Otázka č. 1 Měla by opatření EU v oblasti správy a řízení společností zohledňovat velikost kotovaných společností? Jak na to? Měl by být zaveden diferencovaný a proporcionální režim pro malé a střední kotované společnosti? Pokud ano, existují nějaké vhodné definice nebo prahové hodnoty? Pokud ano, navrhněte při odpovídání na následující dotazy případně způsob (způsoby), jak je přizpůsobit pro malé a střední podniky.

Na regulovaných evropských trzích se obchoduje s cennými papíry rozmanitých společností. Každá společnost má své vlastní charakteristické rysy, určované úrovní hospodářské vyspělosti a jurisdikcí členských států. Správa a řízení společností je ovlivňována velikostí společnosti, jejich strukturou a obchodním modelem. Avšak vzhledem k legitimnímu zájmu a zapojení různých zainteresovaných subjektů do všech druhů

společností by se principy správy a řízení společností uvedené v odstavci 2.13 měly vztahovat na všechny kotované společnosti. Zásady řízení a správy společností jednotlivých členských států jsou pro tento účel dobrým základem a představují rovněž účinný mechanismus pro monitorování a kontrolu výkonnosti společností (kterou obvykle provádí regulační orgány). EHSV má za to, že by pro kotované malé a střední podniky, které nejsou obchodovány na nejvyšších úrovních regulovaných trhů, měl být zaveden diferencovaný a přiměřený režim.

Otázka č. 2 Měla by být přijata nějaká opatření na úrovni EU v oblasti správy a řízení nekotovaných společností? Měla by se EU soustředit na podporu vypracování a uplatňování dobrovolných zásad pro nekotované společnosti?

V každém členském státě je velké množství významných nekotovaných společností. EHSV uznává, že mohou být pro společnost stejně významné jako společnosti kotované. Avšak opatření v oblasti správy a řízení pro nekotované společnosti na úrovni EU nejsou v tuto chvíli nutná, neboť kritické prvky jejich správy a řízení by mělo ošetřit vnitrostátní právo o obchodních společnostech. Komise by měla zdůraznit a podpořit vypracování a uplatňování dobrovolných zásad na vnitrostátní úrovni pro nekotované podniky, a to zejména pro ty, jež mají značný význam pro společnost, především jsou-li ve státním nebo obecním vlastnictví⁽¹⁴⁾ nebo mají značnou tržní sílu.

3.2 Správní rada

Otázka č. 3 Měla by se EU snažit zajistit, aby funkce a povinnosti předsedy správní rady a generálního ředitele byly jasně odděleny?

EHSV podporuje oddělení funkcí a povinností předsedy správní rady a generálního ředitele, protože to zajišťuje efektivnější organizaci správní rady, vytváří lepší systém řízení a předchází koncentraci moci. Domnívá se však, že rozhodnutí, zda tyto funkce a povinnosti oddělit či nikoli, náleží podniku (akcionářům a správní radě), a není nakloněn tomu, aby takové oddělení ukládaly evropské právní předpisy. Konečné rozhodnutí by však mělo být ponecháno v rámci pravomocí suverénní politiky správy a řízení společnosti, neboť existují malé společnosti, jejichž správní rada se skládá z minimálního počtu osob. Důrazně doporučuje, aby na úrovni EU takové oddělení existovalo.

3.2.1 Složení správní rady

Otázka č. 4 Měly by být politiky náboru konkrétnější, co se týče profilu členů správní rady, včetně předsedy, aby bylo zajištěno, že mají vhodné kompetence a že má správní rada ve vhodné míře rozmanité složení? Pokud ano, jak toho lze nejlépe dosáhnout a na jaké úrovni správy, tj. na úrovni jednotlivých států, Evropské unie nebo na mezinárodní úrovni?

⁽¹⁴⁾ OECD zavedla mezinárodní standardy, jež mají veřejným orgánům pomoci zlepšit způsob vykonávání vlastnictví. Viz Pokyny OECD pro řízení a správu podniků ve vlastnictví státu, OECD 2005.

Je žádoucí, aby složení správní rady zajišťovalo správnou rovnováhu mezi zkušeností, odborností, schopností a rozmanitostí jejích členů, zejména proto, aby se předešlo slepému následování a aby se povzbudil příliv nových myšlenek. Při tomto úsilí by měly být zohledněny následující faktory: širší zastoupení zahraničních členů, vyrovnané zastoupení mužů a žen a zastoupení pracovníků. Ve své odpovědi na podobnou otázku v zelené knize *Správa a řízení podniku ve finančních institucích a politika odměňování*⁽¹⁵⁾ již EHSV uvedl a i nadále zastává názor, že při vytváření správní rady je vhodná analýza kompetencí a zkušeností potřebných pro konkrétní funkci, a že by měl být proto angažován kandidát, jenž těmito kritériím nejlépe odpovídá. Je důležité, aby byla správní rada složena z členů, kteří vykazují integritu, schopnosti a obětavost, a je na podniku, aby o těchto kvalifikačních předpokladech rozhodl.

Otázka č. 5 Měly by kotované společnosti povinně zveřejňovat, zda uplatňují politiku rozmanitosti, a pokud ano, popsat její cíle a hlavní náplň a pravidelně podávat zprávy o pokroku?

Zásady správy a řízení společností doporučují nebo vyžadují zveřejňování informací založené na zásadě „dodržuj nebo vysvětli“. Zveřejňování informací o uplatňování politiky rozmanitosti by proto mělo být „povinné“ pro společnosti, jež takové zásady přijaly nebo se k nim připojily. Pro ostatní společnosti by mělo být informování o uplatňování politiky rozmanitosti podporováno jako jedna z jejích výhod v oblasti praktického provádění zásad transparentnosti a zveřejňování informací.

Otázka č. 6 Měla by být kotovaným společnostem uložena povinnost zajistit vyváženější zastoupení mužů a žen ve správních radách? Pokud ano, jak?

EHSV konstatuje pozitivní skutečnost, že úloha žen ve fungování společností i ve společenském životě v EU se bezpochyby zvýšila díky jejich vyrovnanějšímu zastoupení ve všech oblastech v souladu s evropským systémem hodnot⁽¹⁶⁾. V tomto ohledu odkazujeme na Strategii pro vyvážené postavení žen a mužů 2010–2015⁽¹⁷⁾, iniciativu „Ženy ve správních radách“⁽¹⁸⁾ zahájenou místopředsedkyní Komise Viviane Redding a nelegislativní usnesení o ženách a řízení podniků přijaté Evropským parlamentem dne 6. července 2011⁽¹⁹⁾.

EHSV si je vědom skutečnosti, že účast žen v rozhodovacím procesu je dosud nedostatečná. Genderová vyváženost by mohla

přinést různé pohledy a měla by být podporována. Ženy musí mít přístup na všechny pozice, ke kterým mají potřebné zkušenosti, dovednosti a kvalifikační předpoklady. Obsazení správní rady by samozřejmě mělo být primárně otázkou kompetencí, spíše než pohlaví, a měla by být stanovena klíčová kritéria, aby bylo zajištěno jmenování členů rady s optimální kombinací vzdělání, odbornosti, zkušeností, znalostí a dovedností, tak aby nejlépe napomáhali společnosti dosahovat jejích cílů a uspokojovat racionální očekávání akcionářů a dalších zainteresovaných subjektů.

3.2.2 Disponibilita a časový závazek

Otázka č. 7 Domníváte se, že by mělo být na úrovni EU zavedeno opatření omezující počet mandátů, které může zastávat nevýkonný člen správní rady? Pokud ano, jak by mělo být formulováno?

Počet mandátů, které mohou současně zastávat nevýkonní členové správní rady, by měl být v zásadě omezen, ale není snadné libovolně stanovit přesné číslo. EHSV se domnívá, že musí být nalezena rozumná rovnováha, avšak tak, aby mohli členové rady vykonávat řádně své povinnosti a aby měli dostatek času na studium případů, účast na schůzích nebo v odborných výběrech, na odborná školení a na kontrolu, především, co se týče účetnictví společnosti apod. Ve všech případech by měli mít členové u každého mandátu čas na výkon požadovaných funkcí.

3.2.3 Hodnocení činnosti správní rady

Otázka č. 8 Měly by být kotované společnosti vybídnuty k provádění externího hodnocení pravidelně (např. každé tři roky)? Pokud ano, jak to lze udělat?

Měly by být podporovány zásady dobré správy a řízení společností a vytvořeny a uplatňovány mechanismy s cílem lépe informovat investory, akcionáře, spotřebitele, zaměstnance a další zainteresované subjekty a společnost jako takovou o hodnotících kritériích správy a řízení společnosti. Dobrým krokem tímto směrem by mohla být pobídka k vytvoření burzovních indexů a nezávislých ratingů zásad dobré správy a řízení. Ve vhodných případech by mohli předsedové nebo dozorcí rady zadat vypracování externích hodnocení nebo si vyžádat od výborů pro audit zvláštní zprávy pro interní použití. To se považuje za osvědčený postup, který by mohl být rozšířen na nekotované společnosti, o kterých se mluví v otázce č. 2.

3.2.4 Odměňování členů správní rady

Otázka č. 9 Mělo by být zveřejňování politiky odměňování, výroční zprávy o odměňování (zprávy o tom, jak byla politika odměňování prováděna v posledním roce) a individuálních odměn výkonných a nevýkonných členů správní rady povinné?

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 13.

⁽¹⁶⁾ Viz článek 2 a čl. 3 odst. 3 Lisabonské smlouvy a Úř. věst. C 83, 30.3.2010, s. 17.

⁽¹⁷⁾ http://www.equalities.gov.uk/pdf/EN_document_travail%5Bmain%5D.pdf.

⁽¹⁸⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/redding/womenpledge/index_en.htm.

⁽¹⁹⁾ Viz také nelegislativní usnesení o ženách a řízení podniků přijaté Evropským parlamentem dne 6. července 2011, <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5862452¬iceType=null&language=en>, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2011-0210+0+DOC+XML+V0//CS>.

EHSV se domnívá, že akcionáři, potenciální investoři a všechny zainteresované strany musí mít dostatečné a přesné informace o motivačních schématech vysokého managementu a orgánů společnosti a o jejich strukturách, zejména pak o politice odměňování společnosti (viz odstavec 2.13.7) ⁽²⁰⁾. EHSV má proto za to, že každá společnost by měla uveřejňovat jasné a srozumitelné prohlášení o své politice odměňování, obsahující především informace uvedené v článku 5 doporučení 2009/384/ES ze 30. dubna 2009 ⁽²¹⁾.

Otázka č. 10 Měla by se politika odměňování a zpráva o odměňování povinně předkládat akcionářům k hlasování?

EHSV tento návrh podporuje, protože akcionáři musí být informováni a zároveň by měli mít právo přijímat budoucí politiku a získávat informace týkající se odměňování. Návrh předložený akcionářům na valné hromadě však musí být předběžně projednán a schválen celou správní radou, v souladu s postupy nově zavedenými v Německu na základě zákona z roku 2009 o přiměřenosti platů členů správních rad.

3.2.5 Řízení rizik

Otázka č. 11 Souhlasíte s tím, že by správní rada měla schválit míru, v jaké má společnost riskovat, nést za ni odpovědnost a smysluplně o tom informovat akcionáře? Měla by se tato informační opatření vztahovat také na relevantní zásadní rizika pro lidskou společnost?

EHV by rád upozornil na to, že včasné podávání zpráv o rizicích napomáhá posilovat důvěru mezi orgány společnosti a zainteresovanými subjekty. Zásady správy a řízení společností v současnosti doporučují zavádění a zachovávání stálých systémů řízení rizik. Společnosti, jež tyto zásady dodržují, musí uvést, jak tyto systémy fungují a s jakými obtížemi se v této souvislosti setkávají.

Musí být plně zohledněna sociální a společenská rizika, nejenom pokud jde o interní systémy řízení rizik a dohledu nad nimi samotné, ale také při informování o nich, a to v souladu s doporučeními OECD. ⁽²²⁾ Správní a dozorčí rady by jinými slovy měly nejenom schvalovat a kontrolovat míru, v jaké má společnost riskovat (z finančního, sociálního a environmentálního hlediska), ale také podávat relevantní zprávy akcionářům, zaměstnancům a jejich zástupcům a dalším zainteresovaným subjektům v souladu s mechanismy uveřejňování informací stanovenými v zásadách.

Otázka č. 12 Souhlasíte s tím, že by správní rada měla zajišťovat, aby opatření společnosti týkající se řízení rizik byla účinná a přiměřená jejímu rizikovému profilu?

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 13.

⁽²¹⁾ Úř. věst. L 120, 15.5.2009, s. 22.

⁽²²⁾ „Rámec správy a řízení společnosti vyžaduje a podněcuje orgány společnosti k tomu, aby zohledňovaly zájmy zainteresovaných subjektů a v souvislosti s důležitými otázkami veřejně informovaly o tom, jakým způsobem tak činí“, OECD, 2006, Methodology for assessing the implementation of the OECD principles of corporate governance, s. 112.

Odpověď je ano. Kde existují zásady, tam jsou a musí být orgány společnosti odpovědné za zajištění účinnosti a přiměřenosti řízení rizik s ohledem na rizikový profil společnosti. Odpovědnost za účinné mechanismy řízení rizik proto leží na orgánech společnosti, stejně jako další prvky obchodní strategie společnosti. Ve svých zprávách musí členové správní rady poskytovat informace o obchodních aktivitách a souvisejících rizicích. Zásady, jež přijala organizace EuropeanIssuers pro fungování systémů řízení rizik a auditu ⁽²³⁾ toto doporučují.

3.3 Akcionáři

3.3.1 Orientace kapitálových trhů na krátkodobé zájmy

Otázka č. 13 Poukažte prosím na existující právní předpisy EU, které by podle vašeho názoru mohly přispívat k nevhodné orientaci investorů na krátkodobé zájmy, a navrhněte, jak by mohly být změněny, aby se takovému chování zabránilo.

S příchodem nových investorů jako např. hedgeových fondů a vlivem motivační struktury správců aktiv došlo k hlubokým změnám kapitálových trhů. Platná evropská regulace v oblasti fúzí a akvizic nezabraňuje nepřátelskému převzetí, jehož jediným účelem je krátkodobé zvýšení cen akcií na úkor dlouhodobé přidané hodnoty pro akcionáře a zúčastněné strany. Mělo by tedy dojít k její náležité úpravě.

EHSV se domnívá, že zveřejňování informací by bylo účinnější, kdyby probíhalo jako dvoustranný proces. Jelikož kotované společnosti v EU podléhají řadě právních požadavků, jež jim ukládají povinnost včas zveřejňovat jakékoliv předepsané, cenově citlivé nebo interní informace, mohlo by být užitečné, kdyby těmto povinným požadavkům na zveřejňování informací o investičních politikách podléhali i institucionální investoři. To by pro společnost, do níž se investuje, představovalo výhody, jako např. předvídatelnost v případě potenciálního navýšení kapitálu, lepší transparentnost a možnost, aby kotované společnosti vytvářely dlouhodobou politiku vztahů s investorem.

EHSV navrhuje, aby Komise revidovala pravidla účetnictví pro solventnost penzijních fondů tak, aby bylo možné odhadnout případné problémy. Za stejným účelem by mohl být revidován rovněž krátký cyklus požadavků na účetní výkaznictví.

3.3.2 Vztah zastoupení mezi institucionálními investory a správci aktiv

Otázka č. 14 Mají být přijata nějaká opatření, co se týče struktur pobídek pro správce aktiv spravující portfolia dlouhodobých institucionálních investorů a hodnocení jejich výkonu? Pokud ano, jaká?

⁽²³⁾ EuropeanIssuers je zastřešující organizací asociací emitentů, viz http://www.europeanissuers.eu/_mdb/position/200_Towards_Common_Principles_for_ICRM_European_Companies_final_100127.pdf.

Ano, měly by být uveřejňovány informace týkající se struktury pobídek, a zejména politiky odměňování správců portfolia dlouhodobých institucionálních investorů. EHSV vyzývá Komisi, aby přijala opatření s cílem vyhnout se konfliktům zájmů v procesu správy aktiv, jakož i zamezit transakcím, pokud není zohledněn nejlepší zájem klienta.

Otázka č. 15 Mělo by právo EU prosazovat účinnější kontrolu správců aktiv ze strany institucionálních investorů, pokud jde o strategie, náklady, obchodování a míru, v jaké se správcí aktiv angažují ve společnostech, do nichž bylo investováno? Pokud ano, jak?

EHSV považuje za nutné přísnější požadavky, pokud jde o společnosti, do nichž bylo investováno. To by bylo možné provést tak, že by správcí aktiv zveřejňovali informace o své politice vůči společnostem, do nichž bylo investováno. Strategie a náklady jsou ve většině případů dobře ošetřeny na úrovni smluv, a stejně tak pokud jde o postupy zveřejňování informací.

3.3.3 Další možné překážky zapojení institucionálních investorů

Otázka č. 16 Měla by pravidla EU vyžadovat určitou nezávislost řídicího orgánu správce aktiv, například na jeho mateřské společnosti, nebo jsou zapotřebí jiná (legislativní) opatření na podporu zveřejňování a řízení střetů zájmů?

Ano, EHSV žádá jasná a přísná pravidla na úrovni EU, jež by stanovila určitou nezávislost řídicího orgánu správců aktiv a vyžadovala informování o střetu zájmů a jejich řízení. Správcí aktiv musí být kromě toho podporováni v tom, aby se zapojovali do dobrovolných iniciativ, jako je např. přijímání zásad správy a řízení společností a zveřejňování informací, jež překračují minimum předem stanovené právními předpisy.

Otázka č. 17 Jakým způsobem by EU nejlépe usnadnila spolupráci akcionářů?

EHSV doporučuje, aby byl v prvním kroku vyjasněn právní rámec a určeny způsoby, jak podpořit spolupráci mezi dlouhodobými investory.

Současné informační technologie a jejich cenová dostupnost znamenají, že spolupráce mezi akcionáři prostřednictvím internetu je jednoznačně možná a velmi účinná. Mohla by být zřízena fóra věnovaná tomuto účelu za určité formy institucionální podpory, především ve spolupráci se zainteresovanými subjekty a jejich organizacemi.

3.3.4 Zmocnění poradci

Otázka č. 18 Mělo by právo EU požadovat, aby činnost zmocněných zástupců byla průhlednější, např. co se týče jejich analytických metod, střetů zájmů a politiky řízení střetů zájmů a/nebo toho, zda se řídí určitým kodexem chování? Pokud ano, jak toho lze nejlépe dosáhnout?

EHSV navrhuje, aby byly nové požadavky stanoveny tak, aby zvýšily transparentnost služeb zmocněných poradců. Musí včas poskytovat nejen svým klientům, ale též společnostem, informace o možných střetech zájmů při hlasování nebo při poskytování poradenských služeb o tom, jak hlasovat. Musí rovněž poskytovat informace o svých politikách předcházení takovým střetům. Musí být také zvaženy řádné kontrolní mechanismy.

Otázka č. 19 Domníváte se, že jsou zapotřebí jiná (legislativní) opatření, např. omezení možnosti, aby zmocnění poradci poskytovali konzultační služby společnostem, do nichž bylo investováno?

Ano, to by neomezovalo renomované emitenty, a zároveň by to pomohlo bránit potenciálním střetům zájmů. Zmocnění poradci nesmí poskytovat poradenské služby společnostem, za něž jsou zmocněnými poradci pro své vlastní klienty.

3.3.5 Identifikace akcionářů

Otázka č. 20 Myslíte si, že je zapotřebí technický a/nebo právní mechanismus na úrovni EU, který by pomohl emitentům identifikovat jejich akcionáře za účelem usnadnění dialogu o otázkách správy a řízení společnosti? Pokud ano, domníváte se, že by to bylo přínosné také pro spolupráci mezi investory? Svou odpověď prosím rozveďte (uveďte např. sledovaný cíl (cíle), preferovaný nástroj, frekvenci, míru podrobnosti a rozdělení nákladů).

EHSV upozorňuje na skutečnost, že proces vytváření takového mechanismu by musel zohlednit konkrétní charakteristiky vnitrostátních právních předpisů v oblasti ochrany osobních údajů⁽²⁴⁾. Z tohoto důvodu by bylo lepší řešit tento problém raději na vnitrostátní než na evropské úrovni. Možným opatřením by bylo doporučit vnitrostátním depozitním institucím, aby v seznamech akcionářů uváděly internetovou adresu, jež by rozšířila možnosti komunikace mezi emitenty a jejich akcionáři.

3.3.6 Ochrana menšinových akcionářů

Otázka č. 21 Myslíte si, že menšinoví akcionáři potřebují dodatečná práva, aby mohli účinně hájit své zájmy ve společnostech s ovládajícími nebo dominantními akcionáři?

Ne, toto není nutné. Poslední změny v evropském legislativním rámci pro ochranu práv akcionářů a usnadnění jejich účasti na valném shromáždění vytvořily dobrý systém, jenž dává akcionářům možnost získávat informace, snadno se účastnit valných shromáždění a vykonávat veškerá svá práva. Jakékoliv zavádění dalších dodatečných práv by mělo pečlivě dodržovat rovnováhu mezi zájmy menšinových a ovládajících akcionářů, tak aby nebyly zablokovány postupy přijímání důležitých rozhodnutí. Přítomnost ovládajících akcionářů by mohla zabezpečovat dodatečnou kontrolu nad složením a činností správní rady.

⁽²⁴⁾ Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 123.

Otázka č. 22 Domníváte se, že menšinová akcionářia potřebují větší ochranu před transakcemi se spřízněnými stranami? Pokud ano, jaká opatření by mohla být přijata?

Ano, neboť transakce se spřízněnými stranami mohou být často zdrojem potenciálního střetu zájmů. Měla by existovat regulace transakcí se spřízněnými stranami a měla by být sjednocena na evropské úrovni. Musí být jasná a zároveň dostatečně pružná, aby společnostem neumožňovala dělat zásadní chyby. Neměla by regulačním orgánům umožňovat přijímání svévolných rozhodnutí v případě nejasných a zavádějících textů.

3.3.7 Vlastnictví zaměstnaneckých akcií

Otázka č. 23 Mají být na úrovni EU přijata nějaká opatření na podporu vlastnictví zaměstnaneckých akcií? Pokud ano, jaká?

Ne, EHSV si nemyslí, že je to na úrovni EU potřeba. V této fázi naprosto postačuje, aby taková možnost principiálně existovala, aniž by přitom byla povinná, a aby mohla být využita tehdy, pokud je to vhodné.

K posílení závazku zaměstnanců a pracovníků a ke zvýšení jejich produktivity by mohla být využita motivace prostřednictvím nabídky vlastnictví v podobě akcií, avšak za žádných okolností toto nemůže nahradit stávající odměňování nebo omezit kolektivní vyjednávání o mzdách a ani by to nemělo nahradit další formy účasti uvedené v bodě 2.9. Takové rozhodnutí by však mělo být v souladu s nezávislostí každé společnosti, protože to nemusí být vždy vhodné ⁽²⁵⁾.

3.4 Rámec systému „dodržuj nebo vysvětli“ – sledování a uplatňování zásad správy a řízení společnosti

Otázka č. 24 Souhlasíte s tím, aby společnosti odchylující se od doporučených zásad správy a řízení společností musely poskytnout podrobné vysvětlení a popsat zvolené alternativní řešení?

Odpověď je ano. Někdy mohou existovat dobré důvody pro takové odchýlení. Pokud jsou vysvětleny a odůvodněny a zájmy společnosti jsou ochráněny do stejné míry jako zájmy investorů, kteří musí být informováni o nezbytnosti takových odchylek. Jinak by byla podkopána úloha těchto zásad jako nástroje pro podporu dobré správy a řízení společností.

Otázka č. 25 Souhlasíte s tím, aby dohlížecí subjekty měly pravomoci ke kontrole informační kvality vysvětlení ve výkazech o správě a řízení společností a aby mohly od společností v případě potřeby požadovat doplnění vysvětlení? Pokud ano, jaká přesně by měla být jejich úloha?

Odpověď je ano. Je to zajisté informace, jež je důležitá pro zainteresované subjekty a investory a jež by měla být zohledněna při přijímání investičních rozhodnutí. Regulační orgány musí mít analogicky toto právo k ostatním informacím zveřejňovaným emitujícími společnostmi. Vedle monitorování a školení by ve výjimečných případech (např. významná společenská rizika) měli mít možnost zasáhnout. Jinak by poklesla důvěra v tvrzení správy a řízení společností a investoři, stejně jako další zainteresované subjekty, by pociťovali vyšší riziko.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁵⁾ Úř. věst C 51, 17.2.2011, s. 1.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akt o jednotném trhu Dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry „Společně pro nový růst“

KOM(2011) 206 v konečném znění

(2012/C 24/22)

Zpravodajka: **paní FEDERSPIEL**

Spoluzpravodajové: **pan SIECKER a pan VOLEŠ**

Dne 13. dubna 2011 se Komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akt o jednotném trhu – Dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry – „Společně pro nový růst“

KOM(2011) 206 v konečném znění.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 150 hlasy pro, 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) pozorně sleduje jednotný trh z pohledu občanské společnosti a v roce 1994 za tímto účelem zřídil Středisko pro sledování jednotného trhu (SSJT). Přispěl k iniciativě Komise zaměřené na nastartování a oživení jednotného trhu, lituje však, že Komise v plné míře neprovedla patřičnou syntézu zpráv Montiho, Lamassourehu, Gonzáleze, Grecha a Hercoga tak, aby byl skutečně vytvořen jednotný trh pro spotřebitele a občany, jak požadoval Evropský parlament v usnesení ze dne 20. května 2010.

1.2 Ve stanovisku k Aktu o jednotném trhu⁽¹⁾ EHSV stanovil řadu opatření, která v Aktu o jednotném trhu postrádá. Mezi chybějící nástroje patří poplatky za autorská práva, přezkum směrnice o autorských právech, neutralita sítě, ochrana údajů, ochrana investorů, protokol o sociálním pokroku, statut evropských soukromých společností, elektronické zadávání zakázek, evropské ratingové agentury, rovné postavení mužů a žen, mikropodniky a rodinné podniky, opatření na podporu zakládání nových podniků a rozšiřování již existujících podniků, kreditní a debetní karty, elektronické platby, spotřební úvěry, předlužení, mezibankovní převody, mládež, úplné zavedení eura, zlepšení fungování jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA) atd.

1.3 Výbor si pro integrovaný jednotný trh vytyčil řadu priorit, z nichž některé nyní uvádí v seznamu prioritních opatření nazývaných „dvanáct nástrojů.“ Listina základních

práv jako nedílná součást jednotného trhu; služby; maloobchodní finanční služby; služby obecného zájmu; udržitelný rozvoj; malé a střední podniky a jiné právní formy podnikání; konkurenceschopnost; normalizace; jednotný digitální trh; správa podniků a zapojení pracovníků; volný pohyb pracovníků a jejich hospodářské svobody; právní předpisy pro veřejné zakázky; vnější rozměr; přístup k právní ochraně / kolektivní odškodnění.

2. Shrnutí sdělení Komise

2.1 Vnitřní trh vykazuje určitý počet nedostatků, na něž upozornili Mario Monti ve své zprávě s názvem *Nová strategie pro jednotný trh* a Evropský parlament ve zprávě *Vytvoření jednotného trhu pro spotřebitele a občany*, jejímž autorem je Louis Grech. Vyřešení těchto nedostatků vyžaduje vypracování proaktivní a průřezové strategie. To znamená skoncovat s roztříštěností trhu a odstranit překážky a zábrany pro volný pohyb služeb, pro inovace a tvořivost. Znamená to posílit důvěru občanů k jejich vnitřnímu trhu a nabídnout spotřebitelům všechny výhody, jež skrývá.

2.2 V rámci odpovědi na tyto výzvy předložila Komise k diskuzi padesát návrhů, jež uvedla ve svém sdělení „Na cestě k Aktu o jednotném trhu“⁽²⁾. Na základě příspěvků obdržených během veřejné diskuze identifikovala Komise dvanáct nástrojů. Navrhuje, aby EU do konce roku 2012 přijala u každého z nich klíčové opatření na podporu hospodářského růstu a posílení důvěry občanů.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 47.

⁽²⁾ KOM(2010) 608 v konečném znění, stanovisko EHSV: Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 47.

2.3 K tomu, aby navržená opatření přinesla očekávané výsledky z hlediska růstu a zaměstnanosti, je nutno, aby existovaly podmínky pro jejich rozvoj a účinné provádění. Tyto podmínky jsou přinejmenším čtyři: 1) lepší dialog s celou občanskou společností jako celkem; 2) těsné partnerství s různými tržními subjekty; 3) účinné informování občanů a podniků; 4) důslednější kontrola uplatňování pravidel jednotného trhu. Na konci roku 2012 půjde o to dát podnět k nové etapě rozvoje jednotného trhu. Úvahy budou vycházet z rozsáhlé hospodářské studie, jejíž výsledky by měly umožnit identifikovat oblasti, v nichž existují nevyužité potenciály růstu, a případně zjistit nové nástroje růstu. Komise bude také dbát na to, aby pomocí nových nástrojů správy konzultovala občanskou společnost a všechny subjekty jednotného trhu.

3. Obecné připomínky a doporučení

3.1 EHSV vítá záměr Komise podpořit růst a posílit důvěru v jednotný trh. Výbor připomíná, že jednotný trh je pilířem evropské integrace, jenž může mít hmatatelný přínos pro evropské zainteresované strany a může evropským ekonomikám zajistit udržitelný růst. Za stávajících podmínek tedy fungující jednotný trh zaměřený na budoucnost není jen žádoucí, ale zásadní pro politickou a hospodářskou budoucnost Evropské unie. Aby tyto výhody skutečně nastaly, je mimořádně důležité, aby návrhy, které Komise předloží, byly ambiciózní a řešily podstatně více problémů, než jen málo významné konkrétní otázky.

3.2 Výbor uznává, že sdělení Komise je teprve druhou fází procesu, po níž bude muset následovat mnoho dalších. Sdělení je výrazem rozhodnutí Komise rozpracovat 12 nástrojů z původních 50 návrhů, které předložila ve sdělení *Na cestě k Aktu o jednotném trhu*. Výbor konstatoval, že na rozdíl od toho, co Komise slibovala, nebylo mnoho navržených nástrojů nových, neboť již byly součástí pracovních programů Komise na roky 2010 a 2011 ⁽³⁾.

3.3 Navíc by Výbor rád pochopil logiku celého politického rozhodnutí, jež je základem pro vytvoření jednotného trhu a jež nakonec vedlo Komisi k tomu, že z tolika opatření zvolila dvanáct. Žádné takové souvislosti totiž nevyplývají ani ze sdělení ani z analýzy zmíněných opatření.

3.4 EHSV vyzývá Komisi, aby pokračovala v práci na ostatních návrzích uvedených v původním sdělení (KOM(2010) 608), které nejsou uvedeny mezi 12 nástroji. Dále Komisi doporučuje, aby uvažovala i o chybějících nástrojích (viz odstavec 1.2) zmíněných v předchozím stanovisku Výboru pojednávajícím o Aktu o jednotném trhu. Výbor by chtěl být informován o vývoji v obou oblastech a připomíná Komisi, že k zajištění brzkého pozitivního dopadu dalšího vývoje jednotného trhu na růst v Evropě je nutné rychle přijmout navazující opatření.

3.5 O řadě návrhů se již jedná a plánuje se, že budou předloženy ještě před koncem tohoto roku. EHSV očekává, že ho Komise bude v souvislosti s těmito i dalšími konkrétními návrhy konzultovat, aby mohl vyjádřit postoje všech významných zainteresovaných stran. EHSV je rovněž připraven se zapojit do posouzení dopadů, které by nové právní předpisy měly na jednotný trh, a je ochoten přispět do rozsáhlé hospodářské studie, jejíž výsledky by měly umožnit identifikovat mezery na trhu, v nichž existuje nevyužitý potenciál růstu, a případně zjistit nové nástroje růstu. EHSV konstatuje, že je zapotřebí vyvinout větší úsilí při zjišťování dopadu minulých i stávajících právních předpisů v oblasti jednotného trhu a zaměřit se na určení toho, zda se kombinací opatření podařilo radikálně změnit způsob fungování jednotného trhu z hlediska přímo hmatatelných výhod pro podniky, pracovníky a spotřebitele.

3.6 EHSV také zdůrazňuje, že odpovědnost za vývoj jednotného trhu nespočívá pouze v přijetí kroků a opatření spadajících do odpovědnosti GR pro vnitřní trh a služby, nýbrž i do mnoha dalších oblastí politiky. V této souvislosti Výbor poukazuje na význam iniciativ jako Digitální agenda ⁽⁴⁾ či Zpráva o evropském občanství ⁽⁵⁾ a důrazně vyzývá Komisi, aby zajistila pokrok ve vytváření fungujícího jednotného trhu v oblastech politiky, jimiž se tato sdělení zabývají.

3.7 Na úvod Komise vyzdvihuje význam udržitelného rozvoje. Výbor lituje, že se toto sdělení nezmiňuje o ambiciózní strategii udržitelného rozvoje, kterou Komise přijala v roce 2008. Nutnosti přejít k udržitelnějším modelům výroby a spotřeby by se měla dostat podpora, kterou si zaslouží.

3.8 V době před Lisabonskou smlouvou měly politické a hospodářské zájmy sjednocující se Evropy přednost před sociálními otázkami a udržitelností. Je možné říci, že v Lisabonské smlouvě byla tato nerovnost vyvážena, stejně důležité se staly i jiné zájmy (příslušných výsledků v praxi je však třeba vyčkat). Ve sdělení se však několikrát poukazuje na skutečnost, že by neměla být vytvořena další zátěž pro podniky či další náklady pro spotřebitele, nicméně se nehovoří o dopadu na pracovníky a veřejné orgány.

3.9 EHSV by rád zopakoval svůj požadavek holistického přístupu. Je toho názoru, že podpora růstu a podnikatelského potenciálu má zásadní význam, nicméně se domnívá, že návrhy by se měly více zaměřit na spotřebitele a občany jakožto nezávislé subjekty při vytváření jednotného trhu.

⁽³⁾ KOM(2010) 135 v konečném znění ze dne 31. března 2010 a KOM(2010) 623 v konečném znění ze dne 27. října 2010.

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:cs:PDF>.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/com_2010_603_en.pdf.

3.10 EHSV požaduje nulovou toleranci v případech, že členské státy neprovádějí právní předpisy EU, a připomíná Radě a Komisi, že pozdní, nejednotné a neúplné provádění je stále největší překážkou fungování jednotného trhu. Velmi by uvítal, kdyby členské státy zveřejnily srovnávací tabulky, neboť by tím přispěly k lepší propagaci a pochopení jednotného trhu ⁽⁶⁾.

4. Konkrétní připomínky a doporučení ohledně dvanácti nástrojů

4.1 Opatření pro malé a střední podniky

4.1.1 EHSV vítá návrhy, které by měly vést k vyřešení některých problémů, jimž malé a střední podniky čelí, zejména co se týče lepšího přístupu k financování prostřednictvím přeshraničního rizikového kapitálu. Výbor však upozorňuje na to, že k vyřešení obecnějšího omezeného přístupu k financování, s nímž se mnoho malých a středních podniků po celé Evropě v důsledku krize potýká, to nestačí. Navíc je třeba věnovat větší pozornost potřebám mikropodniků a rodinných podniků, neboť často nemají přístup k dostupným podpůrným mechanismům a jejich finanční udržitelnost je často ohrožována pozdními platbami nebo neplacením. Měl by se posoudit vliv dohody Basel III na ochotu bank k financování malých a středních podniků.

4.1.2 EHSV by rovněž rád připomněl, že většina dalších klíčových opatření bude mít ve větší či menší míře dopad na malé a střední podniky. Neměla by se podceňovat úloha iniciativy „Small Business Act“. Ve všech legislativních návrzích by proto měla být uplatňována zásada „Think Small First“ a její dopad na malé a střední podniky, mikropodniky a rodinné podniky by měl být posuzován předem. Její uplatňování a monitorování by pro politiku EU pro malé a střední podniky mělo být prioritou.

4.1.3 Budoucí jazykový režim patentu EU musí zajistit, že podniky ze zemí, jejichž úřední jazyk nepatří mezi úřední jazyky patentu EU, obdrží finanční podporu, aby byla vyloučena veškerá diskriminace.

4.2 Mobilita občanů

4.2.1 Navrhované klíčové opatření k dosažení větší mobility občanů má modernizovat systém uznávání odborných kvalifikací. Podpora mobility pracovníků mezi různými pracovními místy a různými územími by mohla pomoci zlepšit fungování evropských trhů práce a poskytování přeshraničních služeb. Podniky po celé Evropě se potýkají se závažným nedostatkem kvalifikace, který je zčásti způsoben nedostatkem odborného vzdělávání a odborné přípravy. Pokrok v této oblasti je žádoucí a Výbor naléhá na Komisi, aby se rovněž zabývala problémem široké škály jiných překážek, které stále ještě brání občanům ve snadném pohybu přes hranice v EU.

4.2.2 Uznávání odborných kvalifikací se zkoušelo již dříve, na konci 80. let 20. století, kdy bylo členských států méně. Směrnice o odborných kvalifikacích přijatá v roce 2005 konsolidovala 15 předchozích směrnic upravujících jednotlivé kategorie regulovaných povolání. Jelikož Komise doposud nedosáhla svého cíle, přistoupila v roce 2010 k přezkumu směrnice.

4.2.3 EHSV by rád zdůraznil, že přijetí jakýchkoli dalších právních předpisů mimo stávající směrnici by měla předcházet důkladná analýza toho, jak lze změnit stávající právní předpisy tak, aby více podporovaly vzájemné uznávání odborných kvalifikací. EHSV upozorňuje, že je nutné:

- omezit počet regulovaných povolání: měla by se provést systematická analýza potřeby toho, zda regulovaná povolání mají vzhledem k novým potřebám trhu práce zůstat regulovaná;
- podrobněji prozkoumat myšlenku zavést evropský profesní průkaz (automatické uznávání příslušnými orgány, které by v první řadě měly být s to takový průkaz vydat);
- aktualizovat minimální standard odborné přípravy, a sice na základě získaných dovedností a kvalifikace, nikoliv na základě počtu hodin strávených ve škole;
- zajistit koexistenci obecného systému stanoveného ve směrnici o odborných kvalifikacích na jedné straně a ERK ⁽⁷⁾ a nástrojů transparentnosti vzešlých s boloňského a kodaňského procesu na straně druhé.

4.2.4 EHSV navrhuje, aby se zatím, než dojde k plné harmonizaci mezi 27 členskými státy, zvažila možnost jiného přístupu založeného na společné činnosti menšího počtu členských států, za případného využití posílené spolupráce, která by se řídila vývojem v oblasti vzorců mobility a trhu práce. To by mohlo zajistit úspěch nezbytný ke zlepšení mobility pracovníků. Po tomto prvním kroku by mohlo být snazší zaměřit se na plnou harmonizaci.

4.2.5 EHSV nepovažuje za nutný přezkum směrnice o institucích zaměstnaneckého penzijního pojištění, neboť ustavila dostačující právní rámec. Stále ještě je třeba zlepšit funkci jejich přeshraničních aspektů.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 87.

⁽⁷⁾ Evropský rámec kvalifikací.

4.3 Práva duševního vlastnictví

4.3.1 Práva duševního vlastnictví musí platit pro autory, vlastníky autorských práv i spotřebitele⁽⁸⁾. Spotřebitelé by měli mít přístup k obsahům a produktům chráněným autorským právem a ke službám založeným na materiálu chráněném autorským právem bez ohledu na to, kde se v EU nacházejí. Je zapotřebí důslednější celoevropský přístup k udělování licencí a vybírání poplatků.

4.3.2 Pro spotřebitele je stávající právní rámec práv duševního vlastnictví matoucí, o to horší je situace na celoevropské úrovni. Právní rámec musí být vyjasněn a právní sankce a výkon práv musí být přiměřené. S jednotlivými spotřebiteli, kteří by práva duševního vlastnictví mohli porušovat neúmyslně nebo v malé míře ke své osobní potřebě, by se mělo zacházet jinak než s trestnou činností ve velkém komerčním měřítku.

4.4 Spotřebitelé jako aktéři na jednotném trhu

4.4.1 Alternativní řešení sporů může být vhodným nástrojem, jenž by pomohl chránit spotřebitele a umožnil jim rychlý a nenákladný výkon jejich práv. A to nejen v souvislosti s elektronickým obchodováním, ale obecně. Zájmy spotřebitelů musí být prioritou tohoto mimosoudního mechanismu a v případě potřeby by mělo být možné je vymáhat právní cestou. Výbor vítá legislativní návrh týkající se alternativního řešení sporů, jehož předložení je plánováno v pracovním programu Komise na rok 2011, a připomíná, že návrh musí poskytovat vysokou úroveň ochrany.

4.4.2 Kromě zavedení alternativního řešení sporů provedlo GR pro spravedlnost konzultaci o kolektivním odškodnění. Na listopad se však bohužel neplánuje předložení legislativního návrhu, ale pouze sdělení o výsledcích jarní konzultace, což je zklamáním. Nyní je nejvyšší čas přejít od slov k činům. Výbor doufá, že legislativní návrh bude brzy podán. Tento návrh musí vyústit v mechanismus kolektivního odškodnění, který bude uplatňován na vnitrostátní úrovni i přes hranice a bude dostupný všem spotřebitelům na jednotném trhu.

4.4.3 Měl by být k dispozici všem, jejichž práva na jednotném trhu jsou porušována. Práva spotřebitelů porušují nejenom dodavatelé zboží a poskytovatelé služeb, ale jsou poškozována i nespravedlivými smluvními podmínkami a nekalými obchodními praktikami. K systémům kolektivního odškodnění by měli mít přístup také pracovníci, jejichž práva jsou porušována, a obecně občané, kteří trpí diskriminací. Podobnou ochranu vůči nekalým obchodním praktikám atp. by mohly potřebovat i malé a střední podniky.

4.4.4 Spotřebitelé obecně stále ještě nepociťují výhody jednotného trhu v oblasti maloobchodních finančních služeb. Výbor sice vítá, že se pokračuje v práci na transparentnosti bankovních poplatků a větší ochraně vypůjčovatелů, nicméně je třeba činit více pro podporu přeshraničního přístupu k maloobchodním finančním službám. I základní platební účty by měly být dostupné pro všechny občany v celé EU.

4.4.5 EU vítá přezkum směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, při níž bude zaměřena větší pozornost na hledisko spotřebitelů, a těší se, že se vyjádří ke konkrétním návrhům. Stejně tak je třeba uvítat vyšší stupeň dohledu nad trhem na vnitrostátní i celoevropské úrovni.

4.4.6 Přímá práva občanů a spotřebitelů vyplývající z jednotného trhu jsou základním kamenem integrace trhu a poskytují hmatatelné výhody evropské hospodářské integrace, ať již se jedná o práva cestujících, poplatky za roamingové služby či elektronické obchodování. Spotřebitelé (cestující) musí mít rychlý a snadný přístup k mechanismům, jež jim mohou pomoci prosadit jejich práva, zejména nachází-li se v obtížné situaci – například když se ocitnou v zahraničí bez prostředků na návrat do své země. Kromě toho má zásadní význam jednotné uplatňování, protože se s cestujícími nezachází v celé EU stejně a ve vymáhání práv existují značné rozdíly, stejně jako ve výkladu platných pravidel a předpisů.

4.5 Služby

4.5.1 Výbor podporuje návrh na zvýšení standardu služeb, ale upozorňuje na skutečnost, že by se měl brát ohled na specifický charakter služeb a že model normalizace zboží nelze automaticky přebírat. Při dalším vývoji norem v oblasti služeb se musí brát zřetel na potřeby trhu a společnosti i na bezpečnost spotřebitelů.

4.5.2 EHSV vítá návrh, aby skupina na vysoké úrovni pro služby podnikům určila hlavní překážky a místa přetížení trhu.

4.5.3 Výbor vítá iniciativu spočívající v modernizaci veřejné správy zřizováním tzv. jednotných kontaktních míst. Administrativní spolupráce v oblasti přeshraničních záležitostí je jednoznačným přínosem. Tato spolupráce musí být rozšířena také na oblasti politiky, kde se jedná o plnění povinností. EHSV považuje závěry Komise o dopadu směrnice o službách a o fungování sektoru služeb za předčasné, neboť směrnice je v platnosti pouze několik málo let⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 105.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 109.

4.6 Sítě

4.6.1 V souvislosti s energetickými sítěmi⁽¹⁰⁾ se Výbor domnívá, že členské státy musí mít i nadále možnost samy si zvolit druh energie. Je v obecném zájmu mít k dispozici dobré sítě, zajistit poskytování kvalitních služeb a všechny prostředky, které za dostupnou cenu zaručují její univerzálnost, bezpečnost a kontinuitu. Unie by na mezinárodní scéně v oblasti energetiky a energetických přenosových sítí měla promlouvat jednotně. Měla by tyto otázky – zejména problematiku zabezpečení dodávek energie – pojmout jako nedílnou součást své diplomatické činnosti (evropská politika sousedství) a navrhnout správné normy pro tranzitní země. Spolu s Uníí jako celkem by členské státy měly ve světě obhajovat solidaritu v oblasti energetiky a v Unii dodržovat zásadu obecného zájmu. EHSV dále požaduje, aby byl zřízen evropský poradní výbor pro energetiku a změnu klimatu.

4.6.2 Co se týče dopravy⁽¹¹⁾, EHSV vyzývá k lepšímu propojení jak západních a východních, tak severních a jižních zemí v EU. Přál by si rovněž, aby byla výslovně zohledněna tzv. politika sousedství včetně dalšího spojení s východními a jižními sousedy EU. Komise by se spolu s členskými státy měla soustředit hlavně na síť jako celek, a ne pouze na jednotlivé projekty infrastruktury. To rovněž posílí solidaritu mezi členskými státy. Výbor by rád zdůraznil, že pokud je cílem EU vytvořit skutečně integrovaný jednotný dopravní trh v Evropě a pokračovat v politice soudržnosti, musí být učiněny radikální změny při výběru sítí. V tomto ohledu EHSV souhlasí s nedávným přezkumem politiky TEN-T. EHSV též doporučuje opatrným a selektivním způsobem využívat partnerství veřejného a soukromého sektoru při financování projektů TEN-T. Měla by se zohlednit různá úroveň zkušeností členských států a je třeba systematické strategie financování k mobilizaci všech příslušných finančních nástrojů EU i jednotlivých členských států jakožto součásti přístupu „lepšího financování“.

4.7 Jednotný digitální trh

4.7.1 Elektronický obchod se zdá být jednou z hlavních obětí roztržičnosti jednotného trhu. Neharmonizovaná pravidla, nedostatečná interoperabilita informačních systémů⁽¹²⁾, nevyřešené otázky práv duševního vlastnictví, nedostatečná bezpečnost plateb a nejistá práva spotřebitelů zejména s ohledem na bezpečnost výrobků brání plnému využívání rozsáhlého potenciálu elektronického přeshraničního obchodování ze strany poskytovatelů i spotřebitelů. Účelem opatření navržených ve sdělení Komise sice je odstranit některé z překážek jednotného digitálního trhu, nicméně Výbor připomíná, že k přípravě jednotného trhu na éru znalostního věku je zapotřebí podstatně více, včetně např. harmonizovaných přísných pravidel ochrany údajů v případě elektronických podpisů. V této souvislosti EHSV opakuje svůj požadavek, aby neutralita sítí byla uznávána jako jedna z hlavních zásad jednotného digitálního trhu.

4.7.2 Řešení problému uvedeného ve sdělení v souvislosti s elektronickým obchodováním může zvýšit důvěru spotřebitelů v jednotný trh. Navrhuje se však zatím jen málo konkrétních opatření. Výbor vybízí Komisi, aby vypracovala ambiciózní akční plán rozvoje elektronického obchodu, jenž se bude zaměřovat na spotřebitele. Výsledkem musí být internetový trh EU, na němž se spotřebitelé budou cítit chráněni a v bezpečí a budou vědět, jak se domoci svých práv, dojde-li k jejich porušení.

4.7.3 Fungující jednotný digitální trh s sebou musí nést to, že budou odstraněny ty překážky pro spotřebitele a podniky, které souvisejí se státní příslušností nebo místem bydliště. To musí znamenat, že si spotřebitelé mohou objednávat digitální produkty, např. hudbu, z jiných zemí v EU bez omezení, což je mimořádně důležité, aby jednotný trh něco znamenal i pro příští generace Evropanů.

4.8 Sociální podnikání

4.8.1 EHSV vítá podporu sociálního podnikání a iniciativu Komise na vytvoření politického rámce, jejímž cílem je mobilizace potenciálu. Iniciativy zaměřené na sociální podnikání by se měly řídit hlavními zásadami právních předpisů upravujících jednotný trh, jako jsou například pravidla hospodářské soutěže a státní podpory, a mít na zřeteli práci, kterou již EHSV v této oblasti vykonal⁽¹³⁾.

4.8.2 EHSV podpořil vytvoření statutu evropské nadace, nicméně vyzývá Komisi, aby zvážila, zda legislativní opatření k usnadnění přeshraničních transakcí stávajících nadací může být vzhledem k nízké akceptanci existujících precedenčních případů, jako je statut evropského družstva a evropské společnosti, potenciální alternativní cestou.

4.8.3 Komise musí posílit závazek EU na zlepšení správy podniků s cílem dalšího rozvoje zapojení zaměstnanců a zlepšení transparentnosti informací poskytovaných podniky. Právo zaměstnanců na informace, konzultace a účast bylo v různých formách zapojení pracovníků začleněno do Smlouvy jako jedno ze základních práv: čl. 151 odst. 1 SFEU – „sociální dialog“ a čl. 153 odst. 1, kde se uvádí, že „Unie podporuje a doplňuje činnost členských států v těchto oblastech: f) zastupování a kolektivní obrana zájmů pracovníků a zaměstnavatelů včetně spolurozhodování“. Veřejná konzultace by se tedy měla zabývat tím, jak zlepšit transparentnost informací o sociálních a environmentálních otázkách a lidských právech, které podniky poskytují. EHSV kriticky posoudí iniciativu pro sociální

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 51.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 101.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 105.

⁽¹³⁾ Viz strana 1 v tomto čísle Úředního věstníku.

podnikání, včetně možnosti zachovat dobrovolnou povahu sociální odpovědnosti podniků, když Výbor obdrží konkrétní žádost o vypracování stanoviska.

4.9 Zdanění

4.9.1 V souvislosti s přezkumem směrnice o zdanění energie EHSV zdůrazňuje, že koncepce zavedení uhlíkové daně by měla doplnit systém pro obchodování s emisemi a plán energetické účinnosti⁽¹⁴⁾. Uhlíková daň by měla poskytnout finanční prostředky nezbytné k urychlení výzkumu a vývoje v oblasti nízkouhlíkových postupů a inovativních technologií, přičemž výtěžek by byl určen výhradně na podporu těchto cílů. Tato daň musí být stanovena tak, aby neohrozila růst nebo nenarazila na odpor politické opozice či veřejnosti, a její vybírání by nemělo vést ke zvýšení míry energetické chudoby.

4.9.2 Uhlíková daň by se měla vztahovat spíše na spotřebu než produkci. Komise by měla vypracovat soubor obecných pokynů pro vybírání této uhlíkové daně, jinak další detaily ponechat na jednotlivých členských státech EU. Ty by měly mít možnost vybírat tuto daň podle svých výrobních a energetických průmyslových struktur.

4.9.3 Výbor vítá činnosti, které budou zaměřeny na řešení některých nekonzistentních postupů v oblastech jako DPH, zdanění energie a základ daně z příjmů právnických osob. Je třeba zajistit, aby jednotlivé členské státy byly i nadále schopné financovat své veřejné služby v souladu se zásadou subsidiarity. K zaručení toho, že jednotný trh bude moci fungovat účinněji, je však rovněž nezbytné se zaměřit na obtíže, s nimiž se občané a malé a střední podniky na jednotném trhu dennodenně setkávají a jež jsou způsobeny rozdílnými daňovými režimy a jejich uplatňováním. Navrhovaná daň z finančních transakcí by rovněž měla přispět k vyřešení některých případů neudržitelného riskování v tomto sektoru.

4.10 Sociální soudržnost

4.10.1 EHSV podporuje plány Komise v oblasti sociální soudržnosti. Sahají dál, než k pouhému lepšímu provádění směrnice o vysílání pracovníků, jak Komise původně navrhovala ve svém sdělení *Na cestě k Aktu o jednotném trhu*. Komise plánuje přijmout legislativní návrh s cílem zlepšit provádění směrnice o vysílání pracovníků, do něhož bude vloženo nebo k němuž bude připojeno ustanovení vyjasňující výkon základních sociálních práv v souvislosti s hospodářskými svobodami jednotného trhu. Tím se nenavrhuje přezkum, nýbrž nový právní akt o lepším provádění této směrnice. Měly by se vyjasnit rozpory v provádění této směrnice a měla by se řádně definovat

pravomoc členských států uplatňovat své pracovní normy a své systémy průmyslových vztahů, včetně zásadní úlohy kolektivního vyjednávání v různých formách. Výsledek tohoto objasnění může ukázat, zda je přezkum směrnice o vysílání pracovníků potřebný. To by nemělo jít na úkor pravidel hospodářské soutěže a zásady nediskriminace na základě státní příslušnosti. Každý přezkum stávající legislativy a každý nový legislativní akt by měl vycházet z konzultací se sociálními partnery a z rovnováhy mezi náročnými pracovněprávními normami a hospodářskými svobodami a měl by řešit problémy způsobené černými trhy práce.

4.11 Regulační prostředí pro podniky

4.11.1 Nařízení nelze označit za překážku či zátěž, když chrání zájmy společnosti, včetně práv spotřebitelů a pracovníků. Navrhované zjednodušení směrnice o účetních standardech, díky němuž by se snížila administrativní zátěž pro podniky – zejména malé a střední, se zdá být vhodným přínosem pro prostředí příznivé pro podniky, mělo by však být pouze jednou z několika fází komplexního přezkumu zbytečného regulačního zatížení, jimž musí evropské podniky čelit, což snižuje jejich konkurenceschopnost na globálním trhu.

4.11.2 EHSV vítá a podporuje navrhovaná opatření, jako je propojení obchodních rejstříků, statut evropských soukromých společností splňujících požadavky společnosti a jednotnější provádění „Small Business Act“ na straně EU i členských států, nicméně vyzdvihuje potřebu dalšího snížení administrativní zátěže a očekává, že Komise navrhne cíle na období po roce 2012, kdy by již administrativní zátěž měla být o 25 % nižší. Výbor konstatuje, že snížení zbytečné zátěže (ať již pro podniky, spotřebitele či veřejné orgány) je vždy žádoucí, ale že je třeba provést důkladné posouzení, aby se zajistilo, že původní účel právního předpisu nebude zmařen. Výbor připomíná, že administrativní zátěž může snížit i společný přístup EU, pokud nahradí 27 rozdílných vnitrostátních přístupů.

4.12 Veřejné zakázky

4.12.1 EHSV vítá záměr vypracovat vyváženou politiku veřejných zakázek, jež podpoří poptávku po environmentálně udržitelném, inovativním a sociálně odpovědném rozvoji. Pozornost je však třeba věnovat i tomu, aby bylo zajištěno, že se problematika korupce a zneužívání veřejných prostředků v souvislosti se zadáváním veřejných zakázek bude řešit všude v EU. Veřejným zakázkám však hrozí, že budou příliš složité,

⁽¹⁴⁾ Viz strana v tomto 7 čísle Úředního věstníku.

než aby bylo možné je důsledně uplatňovat⁽¹⁵⁾. Přinejmenším by se mělo alespoň učinit více pro budování kapacit ve veřejné správě, aby pravidla zadávání veřejných zakázek mohla být uplatňována důsledně. Zároveň by mělo být možné zpracovat do specifikací nové požadavky, které veřejné zakázky musí splňovat. Komise by měla podporovat i širší uplatňování kodexu chování ze strany veřejných zadavatelů, aby bylo zadávání vštrícnější vůči malým a středním podnikům⁽¹⁶⁾.

4.12.2 Od zahájení projektu jednotného trhu v polovině 80. let minulého století se projednává začlenění základní sociální doložky do pravidel zadávání zakázek. Těmto požadavkům bylo částečně vyhověno během přezkumu těchto pravidel v roce 2005. Přezkum směrnic EU o zadávání zakázek by měl umožnit plně využívat současný rámec pro začlenění sociálních a environmentálních kritérií do veřejných zakázek, která budou muset uplatňovat i poskytovatelé služeb z třetích zemí, za předpokladu, že tato kritéria budou v souladu se základními zásadami práva EU, jak je stanoví Lisabonská smlouva.

4.12.3 Komise by své iniciativě v oblasti veřejných zakázek měla věnovat větší pozornost přetrvávající nerovnováze ve vzájemné otevřenosti trhů s veřejnými zakázkami mezi EU a jejími hlavními obchodními partnery. Mělo by se zvážít, v jakém rozsahu mohou zůstat trhy EU s veřejnými zakázkami udržitelně otevřené, když třetí země nebudou zachovávat rovné podmínky. V této souvislosti musí všichni aktéři, tedy členské státy i třetí země, dodržovat ratifikované úmluvy MOP a respektovat lidská práva. EU by tuto politiku měla aktivně propagovat na globální úrovni.

5. Podmínky úspěchu

5.1 Výbor je potěšen, že Komise ve svém sdělení uznává význam a ochotu občanské společnosti zapojit se do rozvoje

jednotného trhu. Připomíná, že úloha Výboru spočívá v tom, že plní funkci mostu mezi EU a organizovanou občanskou společností, a proto může díky svému výjimečnému postavení pomoci Komisi dále rozvíjet jednotný trh. Výbor v této souvislosti Komisi upozorňuje, že nestačí pouze konzultovat, ale je naopak třeba názorně ukázat, jaký vliv měly konzultace a poradní stanoviska na návrhy.

5.2 Fórum o jednotném trhu by se mělo stát účinnou platformou pro výměnu informací mezi EU a národními/ regionálními orgány odpovědnými za hladké fungování jednotného trhu na jedné straně a klíčovými aktéry na straně druhé. Výbor důrazně podporuje koncepci „týdne jednotného trhu“ evropského komisaře Barniera, jehož záměrem je sdružit veřejné orgány a organizace občanské společnosti jednotlivých členských států.

5.3 Systém pro výměnu informací o vnitřním trhu (IMI)⁽¹⁷⁾ je hlavním technickým nástrojem ke spolupráci státních správ a má další potenciál stát se kontaktním místem pro subjekty na jednotném trhu.

5.4 Slábnoucí podpora evropských občanů evropské integraci si žádá intenzivní a cílenou komunikační strategii včetně nasazení všech nástrojů, jež poskytují nezbytnou podporu podnikům, pracovníkům a občanům, podobně jako Solvit, EURES, síť evropských podniků, evropská spotřebitelská centra, RAPEX atd. Vytvoření jednotného místa přístupu (portál „Vaše Evropa“) pro podniky a občany může pomoci, avšak pouze pokud informace budou úplné, relevantní, oficiální a přístupné. Je třeba uznat, že občané a podniky musí mít i možnost klást otázky přímo určité osobě, a ne se spoléhat jen na elektronické podklady.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Viz stanoviska EHSV: Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 32, Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 99, Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 113.

⁽¹⁶⁾ Evropský kodex osvědčených postupů umožňujících přístup malým a středním podnikům ke smlouvám na veřejné zakázky (SEK(2008) 2193).

⁽¹⁷⁾ Další informace naleznete na stránce http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/index.html.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Rozvoj evropského rozměru v oblasti sportu

KOM(2011) 12 v konečném znění

(2012/C 24/23)

Zpravodaj: **pan Alfredo CORREIA**

Dne 18. ledna 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 165 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Rozvoj evropského rozměru v oblasti sportu

KOM(2011) 12 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. září 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 79 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV zdůrazňuje svůj velký zájem a úsilí o rozvoj evropského rozměru v oblasti sportu. Zásadní význam má to, aby v rámci politik rozvoje sportu v EU existovala kontinuita; politika by se měla rozvíjet ve spolupráci s členskými státy a za respektování zásady subsidiarity omezené pravomocemi příslušnými Smlouvou.

1.2 Sport nesporně podporuje tělesné i mentální zdraví a přispívá k tvorbě hodnot, jako je disciplína a týmový duch, jež stimulují sociální integraci. Sportování má zásadní význam pro prevenci mnohých chorob. Problémy narušeného zdraví přímo souvisí s nízkou produktivitou občanů. Sportování zlepšuje kvalitu života a zvyšuje naději dožití evropské populace a posiluje produktivitu a konkurenceschopnost evropské ekonomiky. EHSV vyzývá k podpoře sportování a k tomu, aby EU byla činná v tomto směru.

1.3 EHSV uznává, že otázka dopingů ve sportu je problém. Zásadní je, aby se EU a její členské státy soustředily na to, jak bojovat s tímto společenským nešvarem. Doping může ohrozit zdraví sportovců, zejména u mladých amatérských sportovců, a narušuje spravedlnost ve sportu.

1.4 Vítá postoj Komise, pokud jde o sportování a rozvoj sportu v rámci výuky, jak EHSV již dříve doporučoval⁽¹⁾. EHSV znovu zdůrazňuje význam zlepšování sportovních komplexů, šaten a dalších infrastruktur, aby bylo možné sportovat v dobrých podmínkách a za nízké ceny.

1.5 EHSV leží na srdci zvláště to, aby se sportovcům dostalo vysoké úrovně vzdělání. Příliš často se stává, že se mladí vzdávají svého vzdělávání ve prospěch sportu. Je třeba vytvořit

takové podmínky, díky nimž by bylo možné mít a rozvíjet profesionální sportovní kariéru bez toho, aby bylo nutné se vzdávat vzdělávání, tedy v souladu se zásadou dvojí kariéry. Uplatnění této zásady je rovněž důležité tím, že sportovcům na konci sportovní kariéry umožňuje znovu se integrovat do trhu práce, protože disponují potřebnou kvalifikací. Pro naplnění tohoto cíle musí být stimulováno také vzdělání těch, kdo sportovcům udávají směr; ti se musí naučit předávat svým svěřencům správné hodnoty.

1.6 Násilí ve sportu je politováníhodné a vyžaduje rozhodné kroky; je třeba ho odstranit, a to ať už prostřednictvím policejního dozoru, nebo vhodných trestněprávních předpisů. EU může a musí plnit úlohu koordinátora opatření členských států, aby se zlepšila výměna informací o nejúčinnějších možných krocích.

1.7 EHSV musí i nadále věnovat zvláštní pozornost skupinám, které jsou ve sportu nejvíce znevýhodněny, jako jsou například osoby se zdravotním postižením či starší lidé. Ti mají právo účastnit se sportovních činností za stejných podmínek. EHSV připomíná, že EU přistoupila k Úmluvě OSN o právech zdravotně postižených osob: je velmi důležité, aby členské státy zaručily uplatňování této úmluvy.

1.8 Stejně jako již v roce 2008⁽²⁾ EHSV žádá, aby se věnovala zvláštní pozornost zastoupení žen ve sportu a aby se podporovala rovnost pohlaví v této oblasti.

1.9 EHSV vyzdvihuje roli neziskových sportovních sdružení v podpoře sportování. Je nezbytné tyto struktury podpořit, ať už přiměřenými finančními prostředky, nebo stimulační dobrovolnictvím v těchto organizacích.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k Bílé knize o sportu, Úř. věst. C 151, 17.6.2008, s. 36.

⁽²⁾ Viz tamtéž.

1.10 Stejně tak je potřebná aktivní spolupráce mezi profesionálními organizacemi a neziskovými organizacemi, protože na ní také závisí vývoj v oblasti sportu. EHSV považuje za prioritní věc najít udržitelné způsoby financování, aby byla tato spolupráce možná.

1.11 EHSV vyjadřuje zvláštní znepokojení nad růstem odvětví nezákonných sázek a loterií, které není dostatečně regulováno a pro nějž neexistují přiměřené postihy. Je třeba zdůraznit možný význam herního a sázkařského odvětví, které stát řídí nebo v jehož rámci uděluje licence, pro financování sportu prostřednictvím investování zisků do modernizace sportovních struktur. Je zásadně důležité vytvořit dialog mezi členskými státy s cílem najít modely, které by nejlépe respektovaly zásady EU. Regulace trhu se sázkami a loteremi v oblasti sportu má prvořadý význam, pokud jde o spravedlnost a transparentnost sportu.

1.12 EHSV uznává potíže EU s regulací sázkařského trhu. Je nutné, aby byla v plné míře respektována pravidla pro vnitřní trh a hospodářskou soutěž a zároveň zásada subsidiarity. EHSV žádá Komisi, aby tuto problematiku pozorně sledovala a aby vytvořila pokyny pro regulaci tohoto trhu s ohledem na tyto zásady a na cenné informace, jež může získat z probíhajících konzultací.⁽³⁾

2. Obecné připomínky

2.1 Úvod

2.1.1 Dne 18. ledna 2011 vydala Evropská komise sdělení o rozvoji evropského rozměru v oblasti sportu, jež je obecným přezkumem výsledků bílé knihy o sportu. Rada Evropské unie v souladu s článkem 165 SFEU stanovila akční plán založený na pracovních skupinách, a to za účelem realizace vymezených cílů.

2.1.2 Význam sportu uznávají všichni, jak členské státy, tak všechny zúčastněné strany. Přidaná hodnota sportu pro společnost je nepopiratelná. Přínos sportu v oblasti zdraví, sociálního začlenění a hospodářství EU podtrhuje potřebu spolupráce a rozvoje dohodnutých strategií. EU je nejvhodnější úroveň, která může státům ukázat cestu k získání příznivých výsledků v této oblasti.

2.1.3 Význam evropského rozměru sportu je očividný – jak v oblasti financování programů a specifických akcí v tomto odvětví, tak v oblasti rozvoje struktur pro dialog a výměnu informací.

2.1.4 Olympijské hry v roce 2012 v Londýně budou příležitostí k rozvoji evropského rozměru v oblasti sportu na několika úrovních, ať už v souvislosti s modely organizace, monitorování a koordinace či pokud jde o výsledky dialogu mezi zúčastněnými stranami.

2.2 Cíle a obsah sdělení

2.2.1 Se vstupem v platnost nové Smlouvy byla EU udělena nová pravomoc v oblasti sportu. Dosud se evropský rozměr sportu rozvíjel nepřímo prostřednictvím pravomocí přidělených v zájmu sociálních opatření, vzdělávání a zdraví a ještě nepřímo v souvislosti se zásadami vnitřního trhu a práva hospodářské soutěže.

2.2.2 Navzdory těmto omezením bylo uznávaným názorem, že je v zájmu členských států na rozvoji sportu spolupracovat, a EU se stala vhodnou úrovní k rozvoji této politiky.

2.2.3 Bylo vyvinuto úsilí postihnout potřeby a význam sportu v evropském rozměru. Byly určeny nejvhodnější a necitlivější témata opatření na úrovni EU. S tímto záměrem byly uspořádány veřejné konzultace zúčastněných stran, díky nimž měly být určeny prioritní oblasti rozvoje. Byly tak vytyčeny tři důležité oblasti:

— společenská role sportu,

— hospodářský rozměr,

— organizační aspekty sportu.

V rámci těchto oblastí byly určeny nejdůležitější aspekty.

2.2.4 Cílem sdělení, jež je předmětem tohoto stanoviska, je rozvinout/prohloubit bílou knihu se zohledněním toho, co již bylo od té doby učiněno, a samozřejmě s ohledem na vstup v platnost nové Smlouvy (a tedy článku 165 SFEU), a prozkoumat svěřené pravomoci.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Zdraví

3.1.1 EHSV uznává, že sport všeobecně zlepšuje fyzické a duševní zdraví občanů a přímo pozitivně ovlivňuje jejich produktivitu v zaměstnání a rovněž kvalitu života, jelikož je velmi důležitým prostředkem boje proti sedavému způsobu života.

3.1.2 Pomáhá předcházet a bojovat proti obezitě a různým závažným, zejména kardiovaskulárním chorobám. V tomto smyslu má jeho provozování výrazný ekonomický přínos, protože snižuje náklady v oblasti zdravotnictví a sociálního zabezpečení.

3.1.3 Stejně tak má sport zásadní význam pro sociální začlenění a pro dobré životní podmínky starších lidí. Pomáhá v boji proti nemocem a zároveň pomáhá zlepšovat mezigenerační komunikaci.

⁽³⁾ KOM(2011) 12 v konečném znění, s. 10.

3.2 Boj proti dopingu

3.2.1 Boj proti dopingu má zásadní význam. Ochrana fyzické integrity sportovců a spravedlnosti ve sportu vyžaduje úsilí koordinované na všech úrovních, nikoliv pouze mezi 27 členskými státy a jejich příslušnými subjekty, ale také na mezinárodní úrovni. Čím užší bude spolupráce a silnější porozumění mezi všemi ohledně nevhodnějších opatření, tím lepší budou výsledky.

3.2.2 Obzvláště důležité je, aby boj proti dopingu probíhal nejen na profesionální sportovní úrovni, ale i na té amatérské.

3.2.3 Zásadní je odhodlané úsilí o právní úpravu a kontrolu prodeje dopingových látek koordinované mezi členskými státy; EHSV proto podporuje pokus Komise předložit návrh pověření k přistoupení k Antidopingové úmluvě Rady Evropy.

3.3 Vzdělávání, odborná příprava a kvalifikace v oblasti sportu

3.3.1 Fyzická aktivita ve školách je prvním krokem, jak v těch nejmladších vypěstovat sportovní hodnoty, jež budou vyznávat celý život. Opatření zaměřená na zavedení osvědčených postupů týkajících se sportu do vzdělávacího systému a na zlepšení potřebných infrastruktur mají bezvýhradnou podporu EHSV.

3.3.2 EHSV podporuje postoj Evropské komise, podle něhož je třeba brát v úvahu také význam dvojí kariéry při vzdělávání a odborné přípravě sportovců.

3.3.3 EHSV také podporuje iniciativy v rámci programu celoživotního učení, který považuje za strategii s klíčovým významem pro zavedení pozitivních sportovních hodnot.

3.3.4 Přiměřená kvalifikace pedagogů a žáků ve sportovních aktivitách je dalším zásadním faktorem zajištění sportovních hodnot. EHSV souhlasí s Komisí, pokud jde o zahrnutí kvalifikací v oblasti sportu do vnitrostátních systémů kvalifikací, aby bylo možné je sladit s evropským rámcem kvalifikací.

3.3.5 Dobrovolné aktivity sportu, jež jsou vykonávány hlavně v místních sportovních klubech, mají podstatnou hodnotu pro společnost jako celek. Dobrovolné neziskové sportovní organizace však často nemají uznání politických orgánů, které by si zasloužily, a v současné době se potýkají s významnými problémy. EHSV zdůrazňuje, že význam dobrovolnictví ve sportu není ve sdělení řádně zohledněn. Vyzývá proto Komisi, aby přijala opatření nezbytná k větší propagaci kultury dobrovolnictví ve sportu. Zejména jde o zvyšování kvalifikace a odbornou přípravu dobrovolníků a o to, aby byli dobrovolníci na evropské úrovni důrazněji podporováni v získávání znalostí a dovedností a aby byly tyto znalosti a dovednosti uznávány. Komise by tento proces navíc měla sledovat a při vypracovávání evropských právních předpisů by měla zamezit jakýmkoli nežádoucím nepříznivým důsledkům pro neziskové sportovní organizace.

3.4 Boj proti násilí ve sportu

3.4.1 EHSV vítá iniciativu Komise zaměřenou na rozvoj a provádění projektů odborné přípravy týkajících se násilí ve sportu, která je určena jak divákům, tak policistům.

3.4.2 Výchova diváků probíhá již od nejútlejšího věku ve školních lavicích. Hodnoty sportu a jeho provozování musí vyhrát nad hodnotami nezdravého soutěžení.

3.4.3 Násilí ve sportu je závažný problém, který existuje v celé Evropě. Často se s ním pojí rasistické, xenofobní, homofobní a podobné postoje. Měla by být přijata opatření zaměřená na potírání těchto jevů, jež jsou v naprostém rozporu se sportovními hodnotami.

3.4.4 Je třeba neustále monitorovat informace a nezbytná je také permanentní spolupráce mezi organizacemi odpovědnými za zajištění dobrých podmínek pro diváky, zejména pokud jde o prevenci protiprávního jednání, kterého se dopouštějí rizikové, předem identifikované skupiny, zejména na mezinárodních sportovních akcích.

3.5 Sociální začleňování ve sportu a prostřednictvím sportu

3.5.1 Je třeba vytvořit podmínky nezbytné pro přístup ke sportovním komplexům a ke sportování pro všechny, včetně osob se zdravotním postižením a starších lidí. Pro dosažení tohoto cíle má rozhodující význam veřejná podpora.

3.5.2 O sportování osob se zdravotním postižením není k dispozici dostatek informací, pokud jde o to, umožnit jim provozování všech druhů sportu. EHSV v této souvislosti podporuje iniciativu Komise.

3.5.3 Přistoupení k Úmluvě OSN o ochraně práv zdravotně postižených osob ze strany členských států a EU znamená, že je třeba přijmout opatření nutná pro soulad s touto úmluvou. EHSV žádá Komisi, aby prověřila opatření, která v tomto smyslu přijaly členské státy.

3.5.4 Musí být zajištěna rovnost pohlaví ve sportovní praxi, jelikož ženy nejsou v různých oblastech sportu dostatečně zastoupeny. EHSV podporuje iniciativy, jejichž cílem je, aby byla respektována zásada rovnosti žen a mužů a rovných příležitostí. V této souvislosti souhlasí s tím, aby byla kategorie „sport“ zahrnuta do databáze žen ve vedoucím postavení.

3.5.5 Sport může být prostředkem integrace a dialogu mezi různými kulturami a podporovat ducha evropského občanství. Je zapotřebí poukázat na potenciál sportu pro začleňování znevýhodněných a zranitelnějších skupin. EHSV plně souhlasí s tím, že je nutné podpořit programy zaměřené na sociálního začleňování prostřednictvím sportu. Nevládní organizace plní v této oblasti zásadní úlohu, kterou je třeba stimulovat.

3.5.6 Stále výraznější je migrace aktivních sportovců. Jejich začleňování a začleňování jejich rodin v rámci přijímajícího státu je jednou z forem kulturní a sociální podpory těchto států. EHSV podporuje členské státy a Komisi v jejich úsilí o vytvoření legislativních pobídek k přijímání a nediskriminaci těchto osob a k tomu, aby tyto osoby v daných státech zůstávaly.

3.6 Hospodářský rozměr sportu

3.6.1 EHSV uznává, že hospodářský význam sportu stoupá. Toto odvětví vytváří okolo 2 % celkového HDP EU. Trh se sportem přispívá k zaměstnanosti a k růstu. Mnohé organizace se změnilly na podniky, ale i přesto zůstává ještě velká část neziskovými strukturami. Je třeba navázat nebo rozvinout vztahy mezi oběma typy organizací, tak aby se staly hospodářsky udržitelnými.

3.6.2 Soukromý sektor má v rozvoji sportu sociální úlohu, která se projevuje buď přímo zvláštními příspěvky, nebo formou sponzorského marketingu.

3.6.3 EHSV uznává a podporuje vytvoření satelitního účtu sportu. Aby bylo možné přijmout nejvhodnější politiky, je zásadně důležité mít k dispozici spolehlivé údaje o částkách, které sport generuje. Čím těsnější bude spolupráce a čím více bude informací, tím snadnější bude dospět k těm nejrozsáhlejší politickým.

3.6.4 Sdělení, jež je předmětem tohoto stanoviska, přikládá velký význam prozkoumání otázky vlastnických práv, která mají pořadatelé sportovních akcí, a také otázky jejich práv duševního vlastnictví. EHSV souhlasí s tím, aby na to byl kladen důraz. Prodej vysílacích práv a prodej propagačních předmětů představuje velkou část výnosů těchto sportovních struktur. V této souvislosti by měla být posílena práva sportovních organizací v rámci právních předpisů EU. Pořadatelé sportovních akcí by měli mít právo požadovat spravedlivou náhradu za využívání těchto akcí, bez ohledu na formu a hospodářský užitek.

3.6.5 EHSV souhlasí s právní analýzou, kterou nedávno provedla Komise a která se týkala potenciálního nedodržování pravidel hospodářské soutěže při kolektivním prodeji práv. Uznání splnění podmínek pro udělení výjimky vycházející z použití čl. 101 odst. 3 SFEU je však správné a EHSV uznává, že kolektivní prodej přináší sportovním strukturám nepopíratelné výhody a ty jej musí provádět tak, aby se na ně nevztahoval čl. 101 odst. 3 SFEU.

3.6.6 Také v Evropě je obchodní výměna (a výroba) sportovního zboží a oblečení a souvisejících výrobků podnikáním v řádu miliard EUR. Toto odvětví je prostřednictvím reklamy a sponzorování jedním z největších zdrojů finančních prostředků ve sportu. Z mnoha studií zadaných evropskými organizacemi vyplývá, že v souvislosti s pracovními podmínkami v celosvětovém řetězci výroby sportovního zboží existuje mnoho nedostatků, které mohou z etického hlediska oslabit etickou důvěryhodnost celého sportovního hnutí. Od sportovců, sportovního hnutí, podniků sponzorujících sportovní akce i spolupracujících partnerů by měla být vyžadována kontrola

výrobního řetězce a souvisejících pracovních podmínek, a to důvěryhodným a transparentním způsobem (a vypracování etických pokynů vycházejících z mezinárodních pracovních norem MOP).

3.6.7 EHSV uznává, že sázkařský a loterijní trh, který stát řídí nebo pro nějž uděluje licence, má velký význam pro finanční udržitelnost sportovní činnosti. Daňové výnosy jsou značné a nepřímo významně přispívají k finanční udržitelnosti různých sportovních vrstev. Zároveň musí provozovatelé sportovních sázek on-line smluvně umožnit pořadatelům sportovních akcí kontrolovat typy nabízených sázek a obdržet náhradu za využívání akcí, jež jsou základem sportovních sázek on-line.

3.6.8 Vytvoření evropské sportovní loterie by tento segment trhu ztraktivnělo a přineslo by prostředky pro financování a rozvoj regionálních sportovních struktur a pro sportovní přípravu a vzdělávání.

3.6.9 EHSV uznává potíže související s regulací tohoto trhu a připomíná Komisi, že s ohledem na zásady vnitřního trhu a právo hospodářské soutěže je z právního hlediska možné podpořit taková opatření, díky nimž se toto odvětví stane transparentnějším.

3.6.10 Na trh s ilegálními sázkami je navázána korupce a mafie. Ty se – někdy úspěšně – snaží manipulovat výsledky, a tak negativně ovlivňují spravedlnost ve sportu, korumpují různé subjekty a účastníky a deformují sportovní hodnoty. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby harmonizovaly právní předpisy v oblasti boje proti těmto nezákonným praktikám.

3.6.11 EHSV vítá iniciativu zaměřenou na monitorování způsobů používání práva státní podpory v oblasti sportu, jejímž záměrem je zaručit absolutní respektování evropských právních předpisů.

3.6.12 EHSV naprosto souhlasí s průzkumem možností podpory prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj v zájmu zlepšení sportovních infrastruktur, jelikož dobrovolnické subjekty potřebují tuto podporu, jež posiluje regionální rozvoj a rozvoj venkova v členských státech.

3.7 Organizace sportu

3.7.1 Ukazuje se, že je maximálně důležité vyjasnit, jaké evropské právní předpisy se vztahují na odvětví sportu. EHSV považuje za chvalyhodný záměr Komise poskytnout pomoc a poradenství každému jednotlivému případu ohledně uplatňování konceptu specifické povahy sportu.

3.7.2 EHSV plně sdílí rostoucí znepokojení ohledně právního hlediska činnosti sportovních agentů. Je třeba přednostně předvídat důsledky těchto aktivit na sportovní a přípravné struktury a zabývat se jimi a usilovat o lepší ochranu sportovců.

3.7.3 EHSV by okamžitě podpořil uspořádání konference, na níž by se pravidelně analyzoval rozvoj evropského rozměru v oblasti sportu a jeho dopadu, a rád by se takové konference aktivně účastnil.

3.7.4 V souladu s návrhem Komise považuje EHSV za zásadní podpořit a uvést do praxe kontinuální dialog sociálních partnerů a sportovních organizací za účelem posouzení a prodiskutování otázek týkajících se oblastí, jež se sportem souvisejí, jako je vzdělávání a odborná příprava, ochrana nezletilých, zdraví a bezpečnost, zaměstnanost, pracovní podmínky a stabilita smluvních vztahů.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Naše životní pojistka, náš přírodní kapitál: strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020

KOM(2011) 244 v konečném znění

(2012/C 24/24)

Zpravodaj: **pan RIBBE**

Dne 3. května 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Naše životní pojistka, náš přírodní kapitál: strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020

KOM(2011) 244 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. října 2011. Zpravodajem byl pan RIBBE.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 120 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV v tomto stanovisku, které je již čtvrtým stanoviskem Výboru k politice v oblasti biologické rozmanitosti během pouhých čtyř let, opětovně vítá to, že Komise jasně upozorňuje na nutnost zvýšit úsilí pro dosažení cílů stanovených Evropskou radou.

1.2 EHSV kriticky hodnotí skutečnost, že Komise v podstatě neanalyzuje příčiny toho, proč nejsou plněny, nebo jsou jen v nedostatečné míře plněny, již léta známé požadavky, které Výbor vždy schvaloval – např. 160 opatření akčního plánu v oblasti biologické rozmanitosti z roku 2006. Prozkoumat příčiny toho, proč nebyl proveden rozsáhlý soubor opatření akčního plánu v oblasti biologické rozmanitosti z roku 2006 nebo proč byla tato opatření neúspěšná, je o to důležitější, že se koneckonců pouze na základě této analýzy dají cíleně vypracovat nová, perspektivnější opatření a strategie.

1.3 Předkládaná strategie nepřináší nic zásadně nového. Tuto problematiku nelze řešit předložením nového strategického dokumentu obsahujícího dávno známé požadavky. K problematice zachování biologické rozmanitosti existuje řada zákonů, směrnic, programů, modelových projektů, politických prohlášení či doporučení, zcela nedostatečné je však provádění a koordinované jednání na všech politických úrovních.

1.4 Politikové zatím nebyli schopni resp. ochotni realizovat opatření, jež jsou již léta uznávána za nezbytná, přestože se ve sdělení zas a znovu opakuje, že z různé politiky v oblasti biologické rozmanitosti má stejnou měrou prospěch společnost i hospodářství. Ani hlavní směrnice EU o ochraně přírody nebyly členskými státy plně provedeny, a to od jejich vstupu v platnost uběhlo 32, resp. 19 let!

1.5 EHSV si je zcela vědom toho, že v zachování biologické rozmanitosti bylo dosaženo dílčích úspěchů. To však nesmí odvádět pozornost od skutečnosti, že z celkového pohledu biologická rozmanitost dramaticky ubývá. Proto EU čelí výzvě vypracovat strategii zaměřenou na provádění.

1.6 Bohužel není jasné, jak by bylo možné překonat dosud chybějící politickou vůli. Potud nepředstavuje předkládaná strategie v oblasti biologické rozmanitosti žádný skutečný pokrok. Dosavadní jednání Rady ministrů o tomto sdělení ukazují, že politika v oblasti biologické rozmanitosti ještě zdaleka nebyla začleněna do ostatních odvětvových politik.

1.7 Proto je mimořádně důležité, aby byla v nadcházejícím procesu politických reforem (např. v oblasti rybolovu, zemědělství, dopravy, energetiky a soudržnosti) vytvořena pevná vazba na strategii v oblasti biologické rozmanitosti. EHSV zde však spatřuje ještě velké nedostatky. To platí i pro předložené plány k finančnímu výhledu na období 2014–2020, které podle EHSV nejsou vhodné k tomu, aby zajistily nezbytné finanční prostředky v potřebném množství. Komise musí brát svou vlastní strategii v oblasti biologické rozmanitosti vážněji!

1.8 Během přípravy tohoto stanoviska byly v souvislosti s tímto tématem vytvářeny paralely s dluhovou krizí a krizí eura. Jestliže členské státy EU samy neberou vážně své vlastní zásady a kritéria, ať již jde o předpisy na ochranu přírody či kritéria stability pro vstup do měnové unie stanovená v Maastrichtské smlouvě, pak se nelze divit, když a) v této politické oblasti dochází k problémům a b) občané ztrácejí důvěru v politiku.

1.9 Zcela jasně jsou zapotřebí informace a znalosti o biologické rozmanitosti, jejich složitých vzájemných vztazích s vývojem a zaměstnaností, i k určení a podpoře úspěšných příkladů.

1.10 Komise je vyzývána, aby konečně předložila seznam škodlivých subvencí, jehož zveřejnění oznamovala již v roce 2006.

2. Hlavní body a souvislosti dokumentu Komise

2.1 V roce 2001 přijala Evropská rada v Göteborgu strategii EU pro udržitelný rozvoj, v níž byl vyjádřen rovněž jasný cíl pro politiku v oblasti biologické rozmanitosti. Tímto cílem byla ochrana a obnovení stanovišť a přírodních systémů a zastavení ubývání biologické rozmanitosti do roku 2010 ⁽¹⁾.

2.2 V březnu 2010 museli hlavy států a předsedové vlád zemí EU uznat, že tohoto cíle nedosáhli. Vyslovili se proto pro nový cíl, který Komise navrhla ve svém sdělení *Varianty koncepce a cíle EU v souvislosti s biologickou rozmanitostí po roce 2010* ⁽²⁾. Je stanoven pro rok 2020 a zní takto: „zastavit v EU (...) úbytek biologické rozmanitosti a degradaci ekosystémových služeb, v maximálním proveditelném rozsahu je obnovit a současně zvýšit příspěvek EU k odvrácení úbytku biologické rozmanitosti v celosvětovém měřítku“.

2.3 Rada pověřila Komisi vypracováním návrhu nové strategie pro dosažení tohoto cíle. Tento návrh je předkládán v tomto sdělení.

2.4 Komise v něm – na základě léta známých skutečností – zdůrazňuje, že je třeba konečně jednat:

- úbytek biologické rozmanitosti je spolu se změnou klimatu považován za „celosvětovou environmentální hrozbu“, s tím, že obě hrozby jsou spolu nerozlučně spjaty;
- současné tempo vymírání druhů nelze k ničemu přirovnat – druhy nyní ubývají 100 až 1 000 krát rychleji, než je přirozené;
- v EU je v uspokojivém stavu pouze 17 % stanovišť a druhů a 11 % klíčových ekosystémů chráněných podle právních předpisů EU ⁽³⁾ ⁽⁴⁾;
- nad několika málo přínosy opatření zavedených v roce 2001 „převažují neustálé a rostoucí tlaky, jimž je biologická rozmanitost v Evropě vystavena: změna využívání půdy, nadměrné využívání biologické rozmanitosti a jejích složek, rozšiřování nepůvodních invazních druhů, znečištění a změna klimatu zůstávají beze změn nebo nadále rostou“;

- skutečnost, že se ekonomická hodnota biologické rozmanitosti neodráží v rozhodování, rovněž výrazně přispívá k jejímu úbytku.

2.5 Ekonomickým aspektům ubývání biologické rozmanitosti je ve sdělení věnována větší pozornost, než tomu bylo v předchozích dokumentech EU, což mimo jiné jasně dokládá stále častější používání pojmu „ekosystémové služby“. Opět se zde odkazuje na studii *Ekonomie ekosystémů a biologická rozmanitost* ⁽⁵⁾ a jako příklad se uvádí, že jen hodnota opylování hmyzem se v EU odhaduje na 15 miliard EUR ročně. Z toho se vyvozuje, že „pokračující pokles počtu včelstev a jiných opylovačů (...) by mohl mít závažné důsledky pro zemědělce (...) v Evropě“.

2.6 Ve třetí části sdělení je popsán rámec opatření na příští desetiletí zahrnující 6 cílů:

- cíl 1: plné provedení směrnice o ptácích a stanovištích;
- cíl 2: zachování a obnova ekosystémů a jejich služeb;
- cíl 3: zvýšení podílu zemědělství a lesnictví na udržení a posílení biologické rozmanitosti;
- cíl 4: zajištění udržitelného využívání rybolovných zdrojů;
- cíl 5: boj proti nepůvodním invazním druhům;
- cíl 6: odvrácení úbytku celosvětové biologické rozmanitosti.

2.7 Každý cíl se skládá ze souboru opatření, která mají reagovat na specifické problémy řešené v rámci cíle. Je zde popsáno celkem 37 opatření.

2.8 Ve sdělení se několikrát upozorňuje na to, že je zapotřebí lepšího začlenění politiky v oblasti biologické rozmanitosti do ostatních politik EU (např. do zemědělské či rybářské politiky).

2.9 Financování je potřebné zejména ve dvou oblastech – pro plné provedení sítě Natura 2000 a pro splnění dohodnutých celosvětových závazků ⁽⁶⁾.

2.10 Dále se zde poukazuje na to, že „reforma škodlivých subvencí (...) biologické rozmanitosti rovněž prospěje“.

⁽¹⁾ KOM(2001) 264 v konečném znění ze dne 15. dubna 2001, s. 14 [není k dispozici v češtině].

⁽²⁾ KOM(2010) 4 v konečném znění.

⁽³⁾ <http://www.eea.europa.eu/publications/eu-2010-biodiversity-baseline/>.

⁽⁴⁾ Chybí zde údaje o stanovištích a druzích, jež nejsou právně chráněny, ačkoliv jsou pro biologickou rozmanitost samozřejmě také důležité.

⁽⁵⁾ *The Economics of Ecosystems and Biodiversity* (TEEB), viz: <http://teebweb.org>.

⁽⁶⁾ Viz konference smluvních stran COP 10 v Nagoji v roce 2010.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV se k otázkám politiky v oblasti biologické rozmanitosti vyjádřil již v únoru 2007, červenci 2009 a v září 2010.

3.2 EHSV podotýká, že oblasti, cíle a opatření uvedené v nynějším návrhu strategie byly již v roce 2006 ústřední součástí tehdejšího akčního plánu.

3.3 Předkládaná strategie nepřináší nic zásadně nového, znovu však ukazuje, jaké přístupy jsou zcela neodmyslitelné a kde spočívá nejnaléhavější a nejslibnější potenciál! Strategie je do velké míry překopírováním starých a dobře známých skutečností, požadavků a opatření. Z toho vyplývá, že s tím vším jsme dostatečně obeznáni. Nemusíme se již zabývat otázkou, co je třeba udělat, nýbrž spíše tím, proč se tak neděje a jak můžeme cíleně jednat. Na tuto ústřední otázku ovšem tato strategie zatím odpověď nedává.

3.4 Z tohoto důvodu je dokument Komise neuspokojivý. EHSV proto požaduje, aby se strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020 více zaměřila na provádění.

3.5 EHSV by chtěl znovu připomenout, co napsal již v roce 2007:

— Zachování biologické rozmanitosti je nezbytným a klíčovým úkolem, pro který existují nejen etické a morální důvody. Jsou zde i ekonomické důvody, které vyžadují rychlejší a úspěšnější jednání.

— Úbytek druhů v Evropě je výsledkem milionů jednotlivých rozhodnutí v posledních desetiletích, ke kterým v převážné většině případů docházelo v rámci platných zákonů.

— Rozvoj biologické rozmanitosti je stále negativní. Doposud chyběla politická vůle ke skutečnému prosazení opatření, která jsou již dávno uznávána za nezbytná.

— Komise správně uvádí příčiny – „nedostatky ve státní správě a neschopnost uznat hospodářské hodnoty přírodního kapitálu a ekosystémových služeb konvenčními ekonomikami“.

— To a také skutečnost, že etické a morální důvody pro zachování biologické rozmanitosti jsou v plánovacích a politických zvažovacích procesech spíše druhořadé, vedlo k nynějšímu vyostření situace.

— EHSV předložení akčního plánu v roce 2006 uvítal a uznal, že 160 (!) v něm uvedených opatření je účelných, přestože většina z nich nebyla již tehdy žádnou novinkou, naopak byla na programu jednání již léta. EHSV lituje, že ve sdělení Komise a v akčním plánu byla téměř zcela opomenuta chybějící strategická diskuse o otázce položené v jeho

průzkumném stanovisku ze dne 18. května 2006 ⁽⁷⁾, totiž jak je možné, že mezi požadavkem, oznámením a skutečností zejí v zachování biologické rozmanitosti tak nápadné trhliny.

— EHSV podporuje koncepci celosvětové zodpovědnosti EU.

3.6 Tyto hlavní body stanoviska, jež bylo přijato na plenárním zasedání v roce 2007, jsou dnes stejně aktuální jako tenkrát. EHSV hluboce lituje toho, že v uplynulých letech nedošlo k žádným skutečně zásadním změnám.

3.7 Ani v předkládaném sdělení se Komise nezabývá příčinami toho, proč nebyl proveden rozsáhlý soubor opatření akčního plánu v oblasti biologické rozmanitosti z roku 2006 nebo proč byla tato opatření neúspěšná. Taková fundovaná analýza nezdaru je o to důležitější, že se konečkonců pouze na jejím základě dají cíleně vypracovat nová, perspektivnější opatření a strategie. Tuto problematiku nelze řešit předložením nového strategického dokumentu obsahujícího dávno známé požadavky.

3.8 Ačkoliv se Komise již léta snaží klást větší důraz také na ekonomické důvody pro zachování biologické rozmanitosti, výsledky jsou jen nepatrné. EHSV, který již jednou uvedl, že politika v oblasti biologické rozmanitosti je „dlouhodobý hospodářský úkol“ a „proto by se tímto tématem konečně měli zabývat i ministři hospodářství a financí“ ⁽⁸⁾, na jednu stranu vítá pokus o poukázání na ekonomické důsledky opomíjení politiky v oblasti biologické rozmanitosti. Zatím však nedošlo k začlenění politiky v oblasti biologické rozmanitosti do hospodářské a finanční politiky EU. Nová strategie musí dát odpověď na to, jak to lze změnit.

3.9 EHSV by chtěl na druhou stranu upozornit na nebezpečí, jež by mohlo být spojeno s rostoucí ekonomizací. Mohlo by totiž dojít k tomu, že by se ochrana biologické rozmanitosti v budoucnu soustřeďovala především na ty oblasti, jež jsou nebo se zdají být ekonomicky rentabilní v krátkodobém časovém horizontu. Komise by proto měla zvážit, jakým způsobem přistupovat k druhům a stanovištím, jejichž ekonomická hodnota se nedá přímo vyčíslit. Bylo by zřejmě obtížné vyjádřit v penězích hodnotu např. velkých savců, jako jsou vlci, medvědi či ryši, totéž platí pro skokany hnědé, kobylky, čápy bílé a tisíce dalších druhů. Vedle toho jsou druhy, jejichž „přínos“ ani nelze docenit, zcela mimo politickou diskusi – neexistují programy na ochranu bakterií, hub či žížal, tedy rozkladačů, bez nichž by nebyl možný rozklad organických látek.

3.10 Strategie se důsledně zaměřuje na zemědělství, lesnictví a rybářskou politiku. To je na jednu stranu oprávněné, neboť a) dopady na biologickou rozmanitost existují a b) jedná se o oblasti politiky, které zabírají široký prostor a EU je může ovlivnit. Na druhou stranu však přicházejí zkrátka jiné zátěžové aspekty biologické rozmanitosti, např. doprava a rozvoj osídlení.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 195, 18.8.2006, s. 96.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 150, odstavec 1.6.

3.11 Komise má dozajista pravdu, když v návrhu strategie upozorňuje na to, že „reforma škodlivých subvencí (...) biologické rozmanitosti rovněž prospěje“. Měla by však konečně předložit seznam škodlivých subvencí. Příslušný slib byl dán již v roce 2006, do dnešního dne ale nebyl splněn.

3.12 EHSV vítá oznámení Komise, že nyní přezkoumá všechny položky výdajů z hlediska jejich slučitelnosti s biologickou rozmanitostí a zajistí, aby kvůli záměru „nulové čisté ztráty“ nedošlo k dalším škodám na biologické rozmanitosti.

4. Připomínky k cílům

4.1 Na základě posouzení šesti cílů a některých opatření by chtěl EHSV ukázat, proč považuje předkládanou novou strategii v oblasti biologické rozmanitosti z odborného hlediska za málo ambiciózní. Důvod, proč Komise při formulování opatření postupuje velmi zdrženlivě, je zřejmě politického charakteru. Mimořádně náročná jednání v Radě ve složení pro životní prostředí o stanovení jednotlivých opatření dosvědčují, že začlenění biologické rozmanitosti do ostatních politických oblastí je stále ještě nedostatečné.

4.2 Cíl 1:

4.2.1 Pro ochranu přírody v Evropě mají zásadní význam směrnice o ptácích z roku 1979 a směrnice o stanovištích z roku 1992, bez jejichž úplného provedení by ochrana přírody v Evropě neměla šanci. Jako neblahé znamení by však mohla být vnímána skutečnost, že **cíl 1** nové strategie v oblasti biologické rozmanitosti zní „**plné provedení směrnice o ptácích a stanovištích**“. Největším problémem pro politiku v oblasti biologické rozmanitosti v Evropě je podle EHSV to, že tyto směrnice nejsou po uplynutí 32, resp. 19 let ještě stále plně provedeny. To jasně dokládá, že k zachování biologické rozmanitosti chybí politická vůle, a ne právní základ či strategie. To je bezesporu výzva i pro Soudní dvůr, protože ani sebelepší strategie nemůže nahradit zjevně chybějící politickou vůli!

4.2.2 Rozčarování EHSV nad vleklým prováděním těchto směrnic je o to větší, že většina úspěšných praktických opatření přímo či nepřímo souvisela s těmito směrnici o ochraně přírody. Občas se vynořuje politická otázka, zda jsou tyto směrnice a jejich cíle vlastně ještě aktuální. EHSV na tuto otázku odpovídá jednoznačně a srozumitelně ANO, nevidí totiž žádnou jinou možnost, jak by nových cílů bylo možné dosáhnout bez rychlého a úplného provedení současných směrnic.

4.2.3 Během přípravy tohoto stanoviska byly v souvislosti s tímto tématem vytvářeny paralely s dluhovou krizí a krizí eura. Jestliže členské státy EU samy neberou vážně své vlastní zásady a kritéria, ať již jde o předpisy na ochranu přírody či kritéria stability pro vstup do měnové unie stanovená v Maastrichtské smlouvě, pak se nelze divit, když a) v této politické oblasti dochází k problémům a b) občané ztrácejí důvěru v politiku.

4.2.4 U opatření k dosažení tohoto cíle je za prioritní označováno „zajistit přiměřené financování lokalit sítě Natura 2000“. EHSV je téhož názoru, z předloženého návrhu finančního výhledu na období 2014–2020 však nevyplývá, že v novém finančním období dojde k naléhavě potřebnému zlepšení. Jednotná platba za správu oblastí spadajících do sítě Natura 2000, např. v rámci zemědělství, by byla správným signálem, ale reforma SZP bohužel žádnou takovou platbu nepředpokládá.

4.2.5 V uspokojivém stavu je pouze 17 % stanovišť a druhů a 11 % klíčových ekosystémů chráněných podle právních předpisů EU. EHSV žádá Komisi o informaci, zda bude stanovený cíl, tj. docílit do roku 2020 toho, aby „o 100 % více posuzovaných stanovišť a o 50 % více posuzovaných druhů (...) vykazovalo zlepšený stav z hlediska ochrany“, stačit ke skutečnému zastavení ubývání biologické rozmanitosti. Výbor tuto formulaci chápe tak, že Komise by se spokojila s tím, kdyby bylo v roce 2020 34 % právně chráněných stanovišť a druhů v uspokojivém stavu (2/3 by tedy nebyly v uspokojivém stavu).

4.3 Cíl 2:

4.3.1 **Cílem 2** je „**zachování a obnova ekosystémů a jejich služeb**“, což je slib, který dali hlavy států a předsedové vlád již v roce 2001. Do roku 2020 by se mělo dosáhnout odpovídajícího zlepšení mj. díky ekologické infrastruktuře a obnově alespoň 15 % poškozených ekosystémů⁽⁹⁾.

4.3.2 EHSV zdůrazňuje, že se v uplynulých desetiletích dramaticky přiosťřily konflikty související s využíváním půdy, a sice ve všech oblastech (např. zemědělství a lesnictví, výroba energie, doprava a přeprava, rozvoj osídlení). Obnova poškozených ekosystémů za stávajících rámcových podmínek tyto konflikty ještě zhorší, protože ochrana přírody je – z pohledu uživatelů půdy – chápána jako další rival v souboji o půdu. EHSV požaduje, aby prováděcí strategie, jež má být vypracována do roku 2012, obsahovala jasné výroky o řešení těchto konfliktů.

4.4 Cíl 3:

4.4.1 I o **cíli 3**, tj. o „**zvýšení podílu zemědělství a lesnictví na udržení a posílení biologické rozmanitosti**“, se již léta bezvýsledně jedná. EHSV nesčetněkrát upozorňoval na to, že zemědělci a lesníci mají velmi kladný postoj k ochraně přírody a biotopů. Četné modelové projekty ukazují, že partnerskou spoluprací lze dosáhnout pozitivních výsledků.

4.4.2 Zemědělci jsou připraveni poprat se s tím, že jim společnost svěří multifunkční úlohu, a nikoli pouze úlohu čistě produkční. Musí však při tom čelit úkolům, které jim přinášejí především náklady, a ne zisky, neboť výrobní ceny nezahrnují dodatečný očekávaný přínos zemědělců.

⁽⁹⁾ Tento cíl odpovídá příslušnému cíli Úmluvy o biologické rozmanitosti.

4.4.3 Z tohoto důvodu je nutné odpovídajícím způsobem upravit společnou zemědělskou politiku tak, aby bylo toto dilemma vyřešeno. EHSV odkazuje na svá dosavadní stanoviska týkající se této problematiky a bude i nadále v tomto smyslu bedlivě sledovat nadcházející reformu SZP.

4.4.4 Kromě toho by měly být přezkoumány i možnosti financování z jiných prostředků než z rozpočtu EU na zemědělskou politiku, aby byl zaručen nezbytný stimulující účinek.

4.5 Cíl 4:

4.5.1 **Cíl 4 – „zajištění udržitelného využívání rybolovných zdrojů“** – se přímo týká rybářské politiky EU. Zájmy komerčního rybolovu a ochrany biologické rozmanitosti se ještě stále ostře střetávají. Není vůbec s podivem, že cíle stanovené pro rybářství (např. „akce 13: Zlepšit řízení lovených populací“) jsou formulovány velmi obecně a nezahrnují téměř žádné kvantifikovatelné požadavky na ochranu přírody. EHSV vítá cíl udržovat rybí populace od roku 2015 (a ne teprve od roku 2020) na úrovni, resp. obnovovat je na úroveň, při které lze dosáhnout „maximálního udržitelného výnosu“, ale je třeba uznat, že je to spíše cíl pro odvětví rybolovu než cíl politiky v oblasti ochrany přírody. Jednání v Radě však ukázala, že dokonce i takovéto spíše nezávazné formulace vyvolávají značné protesty. Pro EHSV je to znamením toho, že před politikou v oblasti biologické rozmanitosti mají ještě stále přednost

výrobní metody, jež jsou již dlouho považovány za neudržitelné. Bude i nadále bedlivě sledovat další jednání o reformě rybářské politiky.

4.6 Cíle 5 a 6:

4.6.1 K **cíli 5**, jímž je „**boj proti nepůvodním invazivním druhům**“, EHSV již vyjádřil svůj postoj v jednom ze svých stanovisek⁽¹⁰⁾. Nejedná se o nový problém, zatím ale nebyl vyřešen. Stejně tak je tomu u **cíle 6** („**odvrácení úbytku celosvětové biologické rozmanitosti**“), k němuž Výbor podotýká, že mnohé z plánů a slibů týkajících se celosvětového zachování biologické rozmanitosti zjevně nejsou dodržovány. Projekt týkající se ekvádorského národního parku Yasuní je toho příkladem – skupina států chtěla vypomoci finančními příspěvky, aby se upustilo od záměru těžby ropy v tomto parku. Tyto peníze ale nepřicházely ve slíbeném množství, takže se v tomto parku má nyní těžit ropa, a to na úkor přírody tropického deštného lesa.

4.6.2 EHSV žádá Komisi, Radu a Evropský parlament, aby jasně uvedly výši prostředků, které budou v novém finančním období 2014–2020 vyčleněny na globální politiku v oblasti biologické rozmanitosti. Z dosavadních dokumentů tato informace nevyplývá. EU a její členské státy doposud na celosvětová opatření pro rozvoj a zachování biologické rozmanitosti vydaly méně než 0,004 % své ekonomické síly. Tím nelze vyřešit problémy, jež se v současnosti kvůli celosvětové konkurenci ve využívání půdy spíše ještě zhoršují.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 42.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 302/2009 o víceletém plánu obnovy populace tuňáka obecného ve východním Atlantiku a Středozemním moři

KOM(2011) 330 v konečném znění – 2011/0144 (COD)

(2012/C 24/25)

Zpravodaj: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Dne 24. června 2011 se Rada a dne 18. července 2011 Evropský parlament, v souladu s čl. 43 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 302/2009 o víceletém plánu obnovy populace tuňáka obecného ve východním Atlantiku a Středozemním moři

KOM(2011) 330 v konečném znění – 2011/0144 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 129 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry

1.1 EHSV podporuje návrhy Evropské komise a uznává úsilí, které jednak členské státy, jednak rybáři vynakládají za účelem plnění náročného plánu na obnovu populace tuňáka obecného stanoveného Mezinárodní komisí pro ochranu tuňáků v Atlantiku (ICCAT); tento plán přináší své ovoce, avšak jeho použití předpokládá silné socioekonomické dopady, jež by se měly zohlednit.

1.2 Aby bylo možné zjistit, zda dochází k obnově, a bylo možné v budoucnu přijmout co možná nejlepší správní opatření, Výbor vybízí členské státy a Komisi, aby nadále podporovala aplikovaný vědecký výzkum.

2. Úvod

2.1 Návrh nařízení předkládaný Komisí je upraveným nařízením (ES) č. 302/2009 o víceletém plánu obnovy populace tuňáka obecného ve východním Atlantiku a Středozemním moři.

2.2 Nařízením (ES) č. 302/2009, jež bylo přijato dne 6. dubna 2009 jako výsledek doporučení ICCAT 08-05 a jež bylo formulováno na 16. zvláštní schůzi konané v listopadu 2008, se změnilo nařízení Rady (ES) č. 1559/2007 ze dne 17. prosince 2007, kterým se původně stanovoval víceletý plán obnovy populace tuňáka obecného ve východním Atlantiku a Středozemním moři.

2.3 ICCAT na svém výročním zasedání v roce 2010 přijala doporučení o změně tehdy platného víceletého plánu obnovy

s cílem obnovit populaci tuňáka obecného ve východním Atlantiku a ve Středozemním moři.

2.4 Doporučení z roku 2010 nově snižuje úroveň celkových přípustných odlovů a posiluje opatření omezující lovnou kapacitu a posilující kontrolní opatření, zejména s ohledem na přemísťování a umísťování do klecí.

2.5 Účelem těchto opatření je zajistit účinnost tohoto plánu s cílem dosáhnout v roce 2022 biomasy odpovídající maximálnímu udržitelným výnosům (BMSY, biomass at maximum sustainable yield) s pravděpodobností nejméně 60 %.

2.6 Doporučení ICCAT zavazují smluvní strany, které proti nim nevyslovily námitky. Jako smluvní strana ICCAT od roku 1997 musí Evropská unie použít toto doporučení, proti němuž nevyslovila námitky.

2.7 Ze všech uvedených důvodů je tedy cílem návrhu nařízení zapracovat do právního řádu Unie zmíněné doporučení ICCAT.

3. Změny

3.1 V první řadě se mění cíl plánu obnovy, kterým je dosáhnout BMSY s pravděpodobností vyšší než 60 % namísto 50 %.

3.2 Zavádějí se některé změny definic, zejména dochází k rozšíření definic „pomocného plavidla“ a „přemístění“, upřesňuje se pojem „chov“ a doplňuje se pojem „odpovědný členský stát“.

3.3 Kapitola II s názvem Rybolovná práva členským státům ukládá, aby nejpozději do 15. září každého roku předložily Komisi předběžný roční plán rybolovu na následující rok.

3.4 V souvislosti s opatřeními týkajícími se lovné kapacity, jež jsou předmětem kapitoly III, návrh nařízení navrhuje, aby každý členský stát vypracoval plán řízení lovné kapacity na období 2010–2013, přičemž poslední rok musí všechny členské státy odstranit 100 % nesouladu mezi svou lovnou kapacitou a lovnou kapacitou odpovídající jejich kvótě, a to jak pro rybářská plavidla, tak pro pasti.

3.5 V kapitole IV věnované technickým opatřením se o měsíc prodlužuje zákaz lovu tuňáka obecného košelkovými nevodami, a to od 15. června do 15. května následujícího roku.

3.6 Kapitola V obsahuje změny týkající se kontrolních opatření. Jde zejména o následující změny:

3.6.1 Komise neuzná zpětné začlenění rybářských plavidel ani plavidel provádějících odlov do seznamů, jež musí každý členský stát zaslat Komisi nejpozději 45 dní před zahájením rybolovných období.

3.6.2 Povinnost velitelů plavidel Unie provádějících odlov zaznamenávat do lodního deníku, kromě plnění ustanovení kontrolního režimu Společenství pro společnou rybářskou politiku, informace uvedené v příloze II návrhu nařízení za účelem přísné kontroly lovu tuňáka obecného.

3.6.3 Zcela zakazuje společné rybolovné operace s jinými smluvními stranami úmluvy.

3.6.4 Úplně nahrazuje článek nařízení 302/2009, který se týká přemístování, pro něj navrhuje účinnější a jasnější systém kontroly.

3.6.5 Taktéž úplně nahrazuje článek věnovaný umístění do klece.

3.6.6 Článek věnovaný systému sledování plavidel se doplňuje o povinný přenos údajů ze systému sledování plavidel rybářskými plavidly zahrnutými do „evidence ICCAT plavidel provádějících odlov tuňáka obecného“ komisi ICCAT, který je třeba zahájit nejméně 15 dnů před zahájením rybolovných období a který má pokračovat nejméně 15 dnů po ukončení rybolovných období. Přenos se nesmí přerušit, pokud jsou plavidla v přístavu.

3.6.7 Zaznamenávání a hlášení činností souvisejících s pastmi se mění tak, že společně se záznamy o úlovcích pomocí pastí na tuňáky se po ukončení každé rybolovné operace předají záznamy o odhadovaném množství ryb, které zůstaly v pastích.

3.6.8 Rovněž část věnovaná programu společné mezinárodní inspekce ICCAT se rozšiřuje tak, že provádí-li lov tuňáka obecného v oblasti úmluvy ICCAT více než 15 rybářských plavidel jednoho členského státu, má tento členský stát v průběhu uvedené doby v oblasti úmluvy inspekční plavidlo, nebo spolupracuje s jiným členským státem nebo smluvní stranou úmluvy na společném provozu inspekčního plavidla.

3.6.9 Článek 30, jenž se týká vnitrostátního programu pozorovatelů, se mění tak, aby došlo k silnějšímu pokrytí plavidel a vnitrostátní pozorovatelé byli přítomni na:

— 100 % aktivních plavidel provádějících odlov košelkovými nevodami, jejichž délka v roce 2011 je 24 m;

— 100 % aktivních plavidel provádějících odlov košelkovými nevodami, jejichž délka v roce 2012 je 20 m nebo menší;

— 100 % vlečných plavidel.

3.6.10 V části nazvané Regionální program pozorovatelů ICCAT se odstavec 1 nahrazuje novým, jenž upřesňuje, že každý členský stát zajistí přítomnost regionálního pozorovatele ICCAT u:

— všech plavidel s košelkovými nevodami přesahujícími délku 24 m po dobu rybolovného období v roce 2011;

— všech plavidel s košelkovými nevodami přesahujícími délku 20 m po dobu rybolovného období v roce 2012;

— všech plavidel s košelkovými nevodami bez ohledu na délku plavidla po celé rybolovné období od roku 2013 dále.

3.6.10.1 Zmíněná plavidla s košelkovými nevodami bez regionálního pozorovatele nejsou oprávněna lovit tuňáka obecného ani provozovat činnosti související s tuňákem obecným.

3.6.11 Část věnovaná přístupu k videozáznamům, jež upravuje článek 32, se celá nahrazuje a připojuje se k ní nový odstavec, podle kterého má každý členský stát povinnost přijmout nezbytná opatření s cílem zabránit veškerým záměnám nebo úpravám originálního videozáznamu nebo manipulaci s ním.

3.6.12 Vkládá se nový článek 33a nadepsaný Předání inspekčního plánu Unie ICCAT, ve kterém se členským státům ukládá, aby svůj inspekční plán pro následující rok předaly Komisi do 15. září. Komise předá inspekční plán Unie sekretariátu ICCAT ke schválení.

3.6.13 V článku 34, jenž se týká tržních opatření, se odstavec 1 nahrazuje novým odstavcem, který kromě zákazu vnitrostátního obchodu, vykládky, dovozu, vývozu, umístování do klece pro účely výkrmu nebo chovu, zpětného vývozu a překládky tuňáka obecného, které nejsou doprovázeny přesnými, úplnými a ověřenými doklady v souladu s požadavky tohoto nařízení, umožňuje tytéž druhy zákazu, pokud všechny vyjmenované případy nejsou rovněž v souladu s doklady, jež vyžaduje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 640/2010 ze dne 7. července 2010 o vytvoření programu dokumentace úlovků tuňáka obecného (*Thunnus thynnus*).

3.6.14 Konečně součástí návrhu nařízení je v kapitole V, věnované kontrolním opatřením, nahrazení a změna příloh v souladu se všemi pozměněnými opatřeními.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV vítá a podporuje všechna technická a kontrolní opatření, jež byla pozměněna a nově zařazena, neboť chápe, že jsou výsledkem získaných zkušeností a že všechna tato opatření pomohou obnovit populaci tuňáka obecného ve východním Atlantiku a ve Středozemním moři s cílem dosáhnout v roce 2022 BMSY s pravděpodobností nejméně 60 %.

4.2 Výbor rovněž vyzývá Komisi, aby toto nařízení co nejprísněji provedla ve všech členských státech a u smluvních stran úmluvy, které provádějí lov, chov a výkrm tuňáka obecného v oblasti úmluvy ICCAT.

4.3 EHSV uznává úsilí, které v posledních letech vynakládají Evropská komise, členské státy a rybáři, aby přizpůsobili svá loďstva rybolovným právům, jež mají k dispozici, a plnili náročný plán na obnovu populace tuňáka obecného, a to i se sociálními a ekonomickými dopady, které to s sebou přináší a které by měly být zohledněny.

4.4 Výbor s uspokojením konstatuje, že uskutečněné oběti přinášejí své výsledky a že jak vědecktí pracovníci, tak dotčení rybáři vidí, jak se obnovuje populace tuňáka obecného.

4.5 Výbor naléhavě žádá členské státy a Komisi o další podporu vnitrostátních vědeckých institucí, aby mohly vypracovat co nejlepší odhady populace tuňáka obecného a výsledků plánů obnovy. V tomto směru vítá založení vědeckého střediska pro pozorování, které bylo zprovozněno ve spolupráci veřejných správ, vědců a rybářů i soukromých iniciativ podniků a vědců, aby se přispělo k lepšímu poznání tohoto druhu.

4.6 Ve vztahu k obdobím zákazu lovu košelkovými nevody se EHSV domnívá, že by se měly podrobně zvážít návrhy na změnu stávajících období zákazu předložené vědeckými pracovníky, aby tato činnost mohla být prováděna udržitelnějším způsobem, a to jak z ekonomického a sociálního hlediska, tak z hlediska životního prostředí.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o potravinách určených pro kojence a malé děti a o potravinách pro zvláštní léčebné účely

KOM(2011) 353 v konečném znění – 2011/0156 (COD)

(2012/C 24/26)

Zpravodajka: **paní Madi SHARMA**

Dne 5. července 2011 se Evropský parlament a Rada, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o potravinách určených pro kojence a malé děti a o potravinách pro zvláštní léčebné účely

KOM(2011) 353 v konečném znění – 2011/0156 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 141 hlasy pro, 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor oceňuje, že Komise provedla komplexní přezkum stávajících právních předpisů týkajících se potravin, a uznává, že je obtížné objasnit rozlišení mezi potravinami určenými pro širokou veřejnost a potravinami určenými pro konkrétní skupiny osob. Tato nejasnost znesnadňuje výklad, provádění a prosazování stávajících právních předpisů, a to především členským státům a občanské společnosti.

1.2 Komise provedla důkladné posouzení dopadu a příslušné konzultace s cílem zabývat se svými cíli v oblasti soudržnosti, zjednodušení a harmonizace vnitřního trhu. Analýza dopadu prozkoumala otázky jako administrativní zátěž, změny složení výrobku a označování, inovace, konkurenceschopnost, cenovou otázku, ochranu a informování spotřebitele, potenciální dopady na zaměstnanost a malé podniky či sociální blahobyt.

1.3 Je mimořádně důležité zachovat stávající definici „potravin pro zvláštní léčebné účely“, aby je bylo možné odlišovat od potravin určených k obecné konzumaci, a zajistit zahrnutí hlavních složek jako aminokyseliny či oligopeptidy do jejich složení.

1.4 EHSV je rovněž přesvědčen, že do kategorie potravin, které jsou přiměřené z výživového hlediska a mají standardní nutriční složení, musí být zahrnuta výživa pro nedonošené kojence, kteří představují velmi zranitelnou skupinu, často v nedobré zdravotním stavu.

1.5 Komise uznala, že současné provádění rámcových právních předpisů narušuje obchod na vnitřním trhu kvůli odlišnému výkladu a prosazování v jednotlivých členských státech. Očekává se, že by navržené nové nařízení mohlo toto narušení napravit, aniž by to mělo jakýkoli nepříznivý vliv na zaměstnanost nebo na malé a střední podniky v odvětví, a umožnit neustálé inovace.

1.6 Všechny produkty určené k lidské spotřebě jsou v současné době chráněny právními předpisy EU o bezpečnosti potravin, označování a údajích, jež mají podporu Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA). Nový návrh podpoří harmonizaci předpisů EU v oblasti bezpečnosti potravin a ochrany spotřebitele a zamezí duplikacím a nejasnostem. Bude dodržena zásada subsidiarity, neboť členské státy budou mít možnost uplatňovat svá vlastní pravidla v případech, že to bude v zájmu ochrany veřejného zdraví.

1.7 EHSV vyzývá Komisi, aby po pečlivém vědeckém posouzení přezkoumala růstové přípravky pro kojence ve věku 12 až 36 měsíců. V současné době existují protichůdné vědecké závěry a veřejnost požaduje jasné pokyny a informace.

1.8 EHSV má za to, že nový právní předpis by měl obsahovat stávající právní ustanovení (čl. 8 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/39/ES ze dne 6. května 2009 o potravinách určených pro zvláštní výživu), jež umožňuje informovat osoby kvalifikované v oboru lékařství, výživy nebo farmacie o potravinách pro zvláštní výživu a o jejich správném používání, tak aby mohli podávat spotřebitelům a pacientům řádné informace a doporučení.

1.9 EHSV vyzývá Komisi, aby zajistila, že nedojde k žádnému narušení na poli potravin pro sportovce. Jejich obrát na evropském maloobchodním trhu se odhaduje na 2,357 miliardy eur a roční míra růstu činí 7 %. V širším kontextu bezpečnosti potravin a označování EHSV rovněž vyzývá Komisi, aby zvážila, zda by do budoucích právních předpisů nebylo vhodné zahrnout varovná prohlášení na potravinách, jejichž nutriční profil (zejména v případě potravin pro sportovce a produktů na hubnutí či regulaci hmotnosti) by mohl mít v případě jejich dlouhodobého či nadměrného požívání negativní účinky.

1.10 EHSV uznává, že kvůli současné ekonomické, sociální a kulturní rozmanitosti v Evropě nemusí být možné, aby všechny skupiny obyvatelstva získávaly všechny živiny potřebné pro zdravý život. To vedlo k vývoji obohacených potravin. Zároveň Komise vytvořila pravidla pro reklamu a označování. V této souvislosti EHSV důrazně podporuje současná legislativní a prováděcí opatření EU, jež zajistí, že všechny dobrovolné údaje na potravinových výrobcích budou jasné, přesné a opodstatněné. Tyto údaje nesmí být zavádějící, tak aby koneční spotřebitelé mohli provádět informovaný výběr a aby osoby kvalifikované v oboru lékařství, výživy nebo farmacie měly odpovídající informace o potravinách pro zvláštní léčebné účely a o jejich nutričním složení a správném použití.

1.11 EHSV v neposlední řadě souhlasí s přetrvávajícím požadavkem, jenž je uveden v odůvodněních návrhu Komise, zavést systém včasné výměny informací pro potraviny a krmiva (RASFF), jenž bude využíván v případě potravinových krizí, které by mohly postihnout spotřebitele kdekoli v Evropě.

2. Souvislosti

2.1 Volný pohyb bezpečných a zdravých potravin je důležitým hlediskem vnitřního trhu a významně přispívá ke zdraví a blahobytu občanů. V tomto smyslu byly vytvořeny právní předpisy EU týkající se potravin, které stanoví, že „potravina nesmí být uvedena na trh, není-li bezpečná“. Tento požadavek se týká věcného obsahu a ustanovení o označování.

2.2 V roce 1977 byla přijata rámcová směrnice o dietetických potravinách (směrnice 2009/39/ES) s cílem zabývat se skutečností, že „rozdíl mezi vnitrostátními právními předpisy týkajícími se potravin pro zvláštní výživu brání jejich volnému pohybu a mohou vytvářet nerovné podmínky hospodářské soutěže“. V návrhu však byla zachována definice „potravin pro zvláštní léčebné účely“, která umožňuje jejich odlišení od běžných potravin a zahrnutí hlavních složek do jejich složení. „Společná definice dietetických potravin“ vytvořená v rámci „obecných ustanovení a společných pravidel pro označování“ uvádí, že dietetické potraviny mají tři hlavní charakteristické rysy:

- jsou zvláštní a rozlišitelné od běžných potravin (složení nebo výrobní proces);
- jsou určeny pro určité skupiny osob, nikoliv pro širokou veřejnost;
- splňují zvláštní nutriční požadavky osob, jimž jsou určeny.

2.3 Příkladem dietetických potravin v souladu s ustanoveními rámcové směrnice o dietetických potravinách jsou potraviny určené pro kojence a malé děti, pro osoby, které trpí nesnášenlivostí lepku, nebo pro zvláštní léčebné účely, u nichž musí být „údaj o vhodnosti pro zvláštní výživu“ uveden na obalu. Pro několik těchto skupin (počáteční kojenecká výživa, obilné a ostatní příkrmy pro kojence a malé děti, potraviny pro nízkoenergetickou výživu, potraviny pro léčebné účely a potraviny pro osoby s nesnášenlivostí lepku) byly vytvořeny zvláštní předpisy, které stanovují pravidla týkající se složení a označování. Pro potraviny pro sportovce, osoby s diabetem a pro osoby s nesnášenlivostí laktózy však nebyla stanovena žádná pravidla.

2.4 V roce 2007 Komise zahájila konzultace s členskými státy o rámcové směrnici o dietetických potravinách. Od té doby byly uskutečněny další konzultace s členskými státy, meziútvarymi řídicími skupinami (SANCO, AGRI, ENTR, RTD, TRADE a generální sekretariát) a průmyslovými a spotřebitelskými skupinami a byla vytvořena zpráva o externím poradenství.

2.5 Na základě těchto konzultací Komise předložila předmětný návrh nařízení o potravinách určených pro kojence a malé děti a o potravinách pro zvláštní léčebné účely. Navrhovaným nařízením se zruší tyto směrnice:

- Směrnice 2009/39/ES o potravinách určených pro zvláštní výživu (přepracovaná rámcová směrnice z roku 1989);
- Směrnice 92/52/EHS o počáteční a pokračovací kojenecké výživě určené pro vývoz do třetích zemí;
- Směrnice 96/8/ES o potravinách pro nízkoenergetickou výživu ke snižování hmotnosti;
- Nařízení Komise (ES) č. 41/2009 o složení a označování potravin vhodných pro osoby s nesnášenlivostí lepku.

2.6 To, co Komise nyní navrhuje učinit, je zjednodušit a objasnit právní požadavky týkající se jen omezeného počtu kategorií potravin a stanovit jednotný seznam látek, které je možno přidávat do potravin („seznam Unie“), na něž se vztahuje tento návrh. Návrh zejména:

- zrušuje pojem dietetické potraviny,
- stanoví nové obecné rámcové právní předpisy s jednoznačnou a vymezenou oblastí působnosti, vztahující se pouze na několik málo náležitě vymezených kategorií potravin, které byly určeny jako nezbytné pro určité náležitě vymezené skupiny spotřebitelů se zvláštními výživovými potřebami,
- zachovává zvláštní opatření pro tyto nezbytné kategorie potravin,
- stanoví obecná pravidla týkající se složení a označování, která se vztahují na tyto kategorie potravin,

— odstraňuje rozdíly ve výkladu a problémy členských států a hospodářských subjektů při uplatňování různých právních předpisů v oblasti potravin zjednodušením právního prostředí,

- odstraňuje zátěž spojenou s postupem oznamování,
- zajišťuje, aby se s podobnými výrobky zacházelo v celé Unii stejně,
- zrušuje pravidla, která jsou zbytečná, nejednotná a případně protichůdná,
- stanoví jediné právní opatření pro látky, které je možno přidávat do potravin, na něž se vztahuje tento návrh.

2.7 V případech, kdy potravina, na niž se vztahuje tento návrh, představuje vážné riziko pro lidské zdraví, se předpokládají mimořádné postupy, jak jsou uvedeny v článku 6 návrhu Komise.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví požadavky na ochranu zdraví obyvatelstva, pokud jde o radioaktivní látky ve vodě určené k lidské spotřebě

KOM(2011) 385 v konečném znění – 2011/0170 (NLE)

(2012/C 24/27)

Zpravodaj: **pan ZBOŘIL**

Dne 27. června 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 31 a 32 Smlouvy o Euratomu, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví požadavky na ochranu zdraví obyvatelstva, pokud jde o radioaktivní látky ve vodě určené k lidské spotřebě

KOM(2011) 385 v konečném znění – 2011/0170 (NLE).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 105 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Závěry

1.1.1 Výbor vítá tento návrh, který stanoví základní bezpečnostní standardy na ochranu zdraví populace před riziky vyplývajícími z ionizujícího záření, pokud jde o radioaktivní látky ve vodě.

1.1.2 EHSV pozitivně hodnotí vypracování tohoto návrhu na právním základě kapitoly 3 Smlouvy o Euratomu, aby bylo možné zajistit soulad přístupu s požadavky na sledování životního prostředí plynoucími z této Smlouvy a ze základních bezpečnostních standardů pro radiační ochranu.

1.1.3 Návrh stanovuje normy jakosti a požadavky na monitorování za standardních podmínek. Radiační mimořádné situace a následná kontaminace pitné vody z umělých zdrojů záření podléhají zvláštnímu nařízení pro mimořádné situace⁽¹⁾.

1.1.4 Výbor si uvědomuje, že se doporučení Komise 2001/928/Euratom⁽²⁾ ze dne 20. prosince 2001 o ochraně obyvatelstva před ozářením radonem ze zdrojů pitné vody zabývá radiologickou jakostí zdrojů pitné vody, pokud jde o radon a zplodiny radonu s dlouhým poločasem rozpadu.

1.2 Doporučení

1.2.1 Výbor souhlasí s tím, že by radon a zplodiny rozpadu radonu neměly navzdory existujícímu doporučení 2001/928/Euratom spadat do působnosti navrhované směrnice.

⁽¹⁾ Nařízení Rady (EURATOM) č. 3954/87.

⁽²⁾ Doporučení Komise ze dne 20. prosince 2001 o ochraně obyvatelstva před ozářením radonem ze zdrojů pitné vody (2001/928/Euratom) (není k dispozici v češtině).

1.2.2 EHSV však doporučuje, aby se radionuklidy s dlouhým poločasem rozpadu, tj. polonium (Po-210) a olovo (Pb-210), zahrnuly do stanovení celkové indikativní dávky.

1.2.3 EHSV poznamenává, že se v oddílu 3. Pracovní charakteristiky a metody rozboru přílohy III navrhované směrnice přihlíží k chemotoxicitě uranu. Výbor také doporučuje do textu směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené k lidské spotřebě začlenit ustanovení o toxikologických kontrolách podzemní vody určené k odběru pitné vody v exponovaných oblastech s vyšším výskytem látek s obsahem uranu.

1.2.4 EHSV poznamenává, že hodnoty ukazatelů pro tritium uvedené v příloze I navrhované směrnice jsou stokrát nižší než hodnoty uvedené v Pokynech týkajících se jakosti pitné vody vydaných Světovou zdravotnickou organizací (Ženeva, třetí vydání, 2008). Ačkoli příliš nízká hodnota ukazatelů pro tritium v současnosti nevede k neodůvodněným omezením a může být užitečná jako indikátor jiných problémů, je třeba ji ještě jednou uvážit s ohledem na budoucí technologie.

1.2.5 Výbor vysoce hodnotí velmi důkladnou práci zúčastněných subjektů na tomto návrhu a doporučuje přistoupit k jeho přijetí co nejdříve.

2. Souvislosti

2.1 Voda představuje jednu z nejkompexněji regulovaných oblastí právních předpisů Společenství v oblasti životního prostředí. Pouze velmi malé procento systémů zásobování pitnou vodou se nachází v oblastech, ve kterých existují potenciální zdroje umělé radioaktivní kontaminace ze zařízení, jež používají, vyrábějí nebo likvidují radioaktivní látky.

2.2 U vodních systémů náchylných vůči tomuto druhu kontaminace se vyžaduje rozsáhlé monitorování, aby se zajistila bezpečnost jejich pitné vody. V Evropě však existují mnohé regiony, u nichž panují obavy z přítomnosti přirozeně se vyskytujících radioaktivních látek.

2.3 Na úrovni EU se již více než pět let dokončují technické požadavky na ochranu zdraví obyvatelstva s ohledem na radioaktivní látky v pitné vodě po konzultacích, do kterých se zapojila skupina odborníků podle článku 31 Smlouvy o Euratomu, výbor zřízený na základě směrnice o pitné vodě a výbor zástupců členských států podle článků 35 a 36 Smlouvy o Euratomu. Dosud nebyly uplatněny požadavky na monitorování tritia a celkové indikativní dávky podle směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené k lidské spotřebě, neboť dosud nebyly přijaty změny příloh II (monitorování) a III (specifikace pro rozborů ukazatelů).

2.4 Je oprávněné začlenit požadavky na monitorování úrovně radioaktivity do zvláštních právních předpisů podle Smlouvy o Euratomu, aby se zachovala jednotnost, soudržnost a úplnost právních předpisů týkajících se ochrany před radiací na úrovni Společenství.

2.5 Komise tudíž předložila návrh stanovující požadavky na ochranu zdraví obyvatelstva ve vztahu k radioaktivním látkám ve vodě určené k lidské spotřebě, a to na základě článku 31 Smlouvy o Euratomu.

2.6 Ustanovení této směrnice podle Smlouvy o Euratomu po svém přijetí nahradí ustanovení směrnice 98/83/ES, pokud jde o radioaktivní látky v pitné vodě.

2.7 Hlavními zásadami navrhované směrnice jsou:

2.7.1 Právní základ: Ustanovení této směrnice se vztahují k základním standardům ochrany zdraví obyvatelstva. Zvoleným právním základem je tudíž Smlouva o Euratomu, a zejména články 31 a 32 této smlouvy.

2.7.2 Zásada subsidiarity: Jelikož má Společenství podle hlavy II kapitoly III Smlouvy o Euratomu výlučné legislativní pravomoci, nepodléhá tento návrh zásadě subsidiarity.

2.7.3 Zásada proporcionality: Návrh splňuje zásadu proporcionality tím, že stanovuje minimální harmonizované standardy pro monitorování tritia a celkové indikativní dávky a přizpůsobuje požadavky směrnice 98/83/ES týkající se radioaktivity nejnovějšímu vědeckotechnickému pokroku.

2.7.4 Volba nástrojů:

— Zatímco Společenství zodpovídá za stanovení jednotných pravidel v oblasti ochrany před radiací, je na členských státech, aby tato pravidla provedly do svých vnitrostátních právních předpisů a uplatňovaly je.

— Směrnice je proto nejvhodnějším nástrojem pro vytvoření společného přístupu k vymezení harmonizovaných požadavků na ukazatele radioaktivity a monitorování jakosti vody určené k lidské spotřebě.

3. Připomínky

3.1 Výbor vítá tento soustředěný a důsledný návrh, který jasně a explicitně stanovuje základní bezpečnostní standardy na ochranu zdraví populace před riziky vyplývajícími z ionizujícího záření, pokud jde o radioaktivní látky v pitné vodě. Poskytuje opětovné ujištění o radiologické jakosti vody z rozvodných sítí.

3.2 EHSV schvaluje právní základ pro vypracování tohoto návrhu v podobě kapitoly 3 Smlouvy o Euratomu k zajištění souladu přístupu s požadavky na sledování životního prostředí plynoucími z této Smlouvy a ze základních bezpečnostních standardů pro radiační ochranu.

3.3 Návrh je výsledkem rozsáhlé konzultační práce za účasti odborníků na radiační ochranu. Stanovuje normy jakosti a požadavky na monitorování za standardních podmínek. Radiační mimořádné situace, při nichž dochází ke kontaminaci pitné vody (tekuté potraviny) z umělých zdrojů záření podléhají zvláštnímu nařízení pro mimořádné situace⁽³⁾.

3.4 Výbor si uvědomuje, že se doporučení Komise 2001/928/Euratom ze dne 20. prosince 2001 o ochraně obyvatelstva před ozářením radonem ze zdrojů pitné vody zabývá radiologickou jakostí zdrojů pitné vody, pokud jde o radon a zplodiny radonu s dlouhým poločasem rozpadu.

3.5 Výbor poznamenává, že ozáření plynným radonem z domácích zdrojů pitné vody lze největší měrou přičíst vdechování plynu uvolněného do ovzduší v uzavřených prostorách a mnohem menší měrou vlastnímu pití takové vody.

3.6 Na druhé straně je EHSV toho názoru, že by se radionuklidy s dlouhým poločasem rozpadu, tj. polonium (Po-210) a olovo (Pb-210), měly zahrnout do stanovení celkové indikativní dávky.

⁽³⁾ Nařízení Rady (EURATOM) č. 3954/87.

3.7 EHSV poznamenává, že se v oddílu 3. Pracovní charakteristiky a metody rozboru přílohy III navrhované směrnice přihlíží k chemotoxicitě uranu. V exponovaných oblastech s vyšším výskytem látek s obsahem uranu v geologických vrstvách by měla být prováděna toxikologická kontrola podzemní vody určené k odběru pitné vody. Ustanovení v tomto smyslu by mělo být součástí směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené k lidské spotřebě, a to vzhledem k předběžné doporučené hodnotě uranu 30 µg/l, kterou uvádějí pokyny WHO týkající se jakosti pitné vody ⁽⁴⁾.

3.8 EHSV poznamenává, že hodnoty ukazatelů pro tritium uvedené v příloze I navrhované směrnice jsou stokrát nižší než hodnoty uvedené v Pokynech týkajících se jakosti pitné vody

vydaných Světovou zdravotnickou organizací (Ženeva, třetí vydání, 2008). Ačkoliv příliš nízká hodnota ukazatelů pro tritium v současnosti nevede k neodůvodněným omezením a může být užitečná jako indikátor jiných problémů, je třeba ji ještě jednou uvážit s ohledem na budoucí technologie.

3.9 EHSV konstatuje, že Komise v poznámce 2 v příloze k návrhu směrnice č. II „Monitorování radioaktivních látek“ umožňuje členským státům pro stanovení revizní četnosti monitorování u vody určené k lidské spotřebě dodávané z rozvodné sítě „místo objemu vody použít počet obyvatel v zásobované oblasti“; nezohledňuje však případy, kdy je voda z rozvodné sítě stáčena do lahví za účelem prodeje.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Pokyny WHO týkající se jakosti pitné vody, čtvrté vydání 2011, kapitola 12 Chemické informační přehledy.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního k tématu Fungování a uplatňování práv cestujících v letecké dopravě

(2012/C 24/28)

Zpravodaj: **pan HERNÁNDEZ BATALLER**

Dne 1. června 2011 se Evropský parlament, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Fungování a uplatňování práv cestujících v letecké dopravě (průzkumné stanovisko).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 157 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV považuje za nutné provést legislativní reformu nařízení č. 261/2004 za účelem konsolidace všech práv cestujících v letecké dopravě do jednoho dokumentu. Tato reforma by měla v první řadě zahrnout ustálenou judikaturu vytvořenou Soudním dvorem Evropské unie, za druhé by se měla pokusit vymezit rozsah, definice a určení toho, čím se rozumí „mimořádné okolnosti“, rozsah a hranice práva na pomoc, a věnovat se všem aspektům uvedeným v tomto stanovisku za účelem zajištění vysoké úrovně ochrany cestujících.

1.2 Je nutné zlepšit informování cestujících a jasně jim sdělit jejich práva. Ta by měla být rozšířena i na oblasti nástupu, a v každém případě by mělo být navýšeno úsilí šířit práva cestujících i dalšími aktéry organizované občanské společnosti, k nimž patří organizace spotřebitelů atd.

1.3 Letečtí dopravci musí dodržovat povinnosti vůči cestujícím vyplývající z článku 13 nařízení č. 261/2004 jako jediní za ně zodpovědní. To znamená, že v určitých případech mohou žádat náhradu od třetí strany, jež není do cestovní smlouvy zapojena a způsobila zpoždění či zrušení letu. Měly by být vytvořeny rychlé a účinné mechanismy náhrady.

1.4 EHSV se domnívá, že je třeba zvýšit transparentnost prostřednictvím účinných nástrojů výměny informací, včetně správních a soudních rozhodnutí a zveřejňování uložených sankcí a celkového postupu dopravců, pokud jde o dodržování nařízení č. 261/2004. Dále je třeba vytvořit jednotné, přístupné a účinné postupy s danými časovými lhůtami, jejichž rozhodnutí budou závazná.

1.5 V oblasti práv osob se sníženou pohyblivostí (OSP) existují problémy s uspokojivým prováděním nařízení č. 1107/2006 složitým. EHSV žádá Komisi, aby ve spolupráci se subjekty odpovědnými za dodržování právních předpisů, jakož i s relevantními zastupitelskými organizacemi, včetně

organizací OSP, vypracovala hlavní směry, jež by vyjasnily pojmy tohoto nařízení a zlepšily jeho provádění. Pokud by výsledkem těchto hlavních směrů nebylo vyřešení stávajících problémů z důvodu nedostatečného účinného uplatňování práv OSP, žádal by EHSV bezodkladný přezkum nařízení č. 1107/2006.

1.6 EHSV se domnívá, že v rámci procesu přezkumu nařízení č. 261/2004 by se mělo upřesnit, jaké složky tvoří konečnou cenu služeb v letecké dopravě a definovat je.

2. Úvod

2.1 Právní předpisy v oblasti letecké dopravy jsou složité a odlišné. Negativní dopady této situace jsou nejsilnější tam, kde se právní předpisy týkají režimu odpovědnosti leteckých dopravců vůči cestujícím.

2.2 Stávající nárůst letecké dopravy negativně ovlivnil a ovlivňuje její kvalitu. Za tímto zhoršením stojí mnoho důvodů, které jsou podrobně uvedeny ve sdělení KOM(2011) 174 v konečném znění.

2.3 Doprava cestujících je navíc jedním z klíčových nástrojů pro rozvoj a podporu zásad Evropské unie, kterými jsou volný pohyb zboží a volný pohyb občanů Unie.

2.4 Od zveřejnění sdělení provádí Komise hodnocení dopadů nařízení č. 261/2004 za účelem rozšíření ochrany práv cestujících v letecké dopravě a udržení kroku s vyvíjející se socioekonomickou realitou.

EHSV si je vědom toho, že uplatňování tzv. Jednotného evropského nebe II s sebou přináší řadu aspektů, jimž se věnoval v jiném stanovisku ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 38.

3. Žádost Evropského parlamentu o vypracování stanoviska

3.1 Evropský parlament požádal prostřednictvím předsedy Výboru pro dopravu a cestovní ruch předsedu EHSV o vypracování tohoto stanoviska s cílem zhodnotit, zda uplatňování platných evropských právních předpisů dostatečně zajišťuje práva cestujících či nikoliv, a určit oblasti, v nichž je třeba vytvořit nová opatření; konkrétně žádá o odpověď na otázky obsažené v uvedeném dopise:

3.2 **Otázka č. 1:** Jaké jsou hlavní nedostatky, které byly zjištěny při uplatňování stávajících právních předpisů? Jaká opatření lze doporučit pro řešení těchto otázek? Je tedy nutné přijmout nějakou legislativní iniciativu?

3.2.1 Leteckí dopravci představují velmi liberalizované a silně konkurenční odvětví, proto je nutné, aby existoval regulační rámec na úrovni EU, který by byl schopen zajistit vyvážený rozvoj vnitřního trhu, přičemž by zaručoval konkurenceschopnost leteckých dopravců, podporoval sociální soudržnost a udržitelnost, dohlížel na transparentnost obchodních postupů leteckých dopravců, a tedy rozvíjel vysokou úroveň práv uživatelů.

3.2.2 Klíčovými referencemi jsou v politice ochrany spotřebitele právo na ochranu jeho zdraví, bezpečnosti a ekonomických zájmů, právo na náhradu škody za újmu, jakož i právo na informace, výchovu a reprezentaci. Je zásadní, aby jakákoli budoucí úprava či přezkum nařízení č. 261/2004 tato práva zohlednila za účelem zaručení vysoké úrovně ochrany práv cestujících.

3.2.3 Zákonodárce, který si byl vědom specifčnosti odvětví, stanovil pro letecké přepravce právo požadovat náhradu škody, došlo-li ke škodě ze zapříčinění třetí stranou a přepravce musel jako subjekt zodpovědný za poskytnuté služby kompenzovat újmy způsobené cestujícím. Tuto možnost zatím letecké společnosti nevyužily, v případech, kdy je třetí strana identifikovatelná: patří sem mj. letištní orgány, řízení letového provozu, poskytovatelé pozemních služeb, cestovní kanceláře či turistické operátoři.

3.2.4 Jinou otázkou jsou případy, v nichž došlo k mimořádným okolnostem způsobeným přirozenými příčinami, které se uvádějí níže.

3.2.4.1 Existují případy, v nichž nelze určit odpovědnou stranu. V minulých letech došlo k řadě událostí, jež byly prohlášeny za mimořádné okolnosti, jako např. výbuchy islandských sopek, silné sněžení na začátku roku 2010 a 2011 atd., a které vyvolaly mnoho incidentů u leteckých dopravců v EU, jež měly hospodářské následky a poškodily uživatele.

3.2.4.2 Rozsah, definice a určení toho, čím se rozumí „mimořádné okolnosti“, jsou mimo jiné jednou z oblastí neshod

na úrovni výkladu nařízení, neboť to znamená povinnosti pro letecké dopravce, k nimž patří např. právo na pomoc.

3.2.4.3 Evropský soudní dvůr poukázal na to, že seznam, který vypracoval zákonodárce EU v otázce mimořádných okolností, je pouze informativní. Tato nekonkrétnost je zdrojem nejasností a především právní nejistoty jak pro letecké dopravce, tak pro uživatele.

3.2.4.4 Na jednu stranu je třeba vysvětlit, co se rozumí pod mimořádnými okolnostmi, a na druhou stranu je třeba určit, kam až sahají povinnosti leteckých dopravců. Tato situace by měla být při příští úpravě nařízení vyřešena.

3.2.4.5 Alternativou by mohlo být vypracování otevřeného seznamu, v němž by byly podrobně uvedeny faktory představující mimořádné okolnosti. A to pokud budou uvedené problémy vyplývat z událostí, které ze své podstaty či ze svého původu nesouvisí s obvyklým výkonem činností dotčeného dopravce a nemohou jím být účinně kontrolovány.

3.2.5 Rozhodnutí ESD o předběžných otázkách z posledních měsíců dávají tušit, že začíná být nutné aktualizovat právní předpisy.

3.2.5.1 ESD na druhou stranu prostřednictvím svých rozsudků vyjasnil některé relevantní aspekty, jež by z důvodu důvěry uživatelů v odvětví letecké dopravy a právní jistoty leteckých dopravců neměly být diskutabilní. Vyjasnění poskytují také rozsudky vnitrostátních soudů, jako např. nedávné rozhodnutí obchodního soudu v Namuru, v němž se uvádí, že některá obecná ustanovení cestovních smluv představují neoprávněné podmínky.

3.2.6 Důvody vedoucí k přezkumu nařízení č. 261/2004:

3.2.6.1 Sdělení Komise KOM(2011) 174 provádí podrobnou a přesnou analýzu provádění tohoto nařízení, které bylo milníkem v ochraně uživatelů letecké dopravy.

3.2.6.2 Vzhledem k vývoji v oblasti v minulých letech je přezkum nařízení nutný. Následně se uvádí několik návrhů, které by měly být zohledněny při jakékoli budoucí úpravě stávajícího textu:

- začlenit řešení obsažená v rozhodnutích ESD do budoucího textu;
- stanovit rozsah, definice a určení pojmu „mimořádné okolnosti“;
- stanovit pro určité výjimečné případy rozsah a hranice práva na pomoc, definovat, jak by bylo možné zachovat legitimní práva cestujících prostřednictvím alternativních mechanismů, jež by tyto případy řešily prostřednictvím závazných rozhodnutí pro zúčastněné strany v přiměřené časové lhůtě;

- řešit situace, které vznikají v souvislosti se změnou letových časů;
- řešit problémy, které vznikají při zmeškání návazného letu z důvodu opoždění prvního letu, jenž byl operován leteckou společností létající pouze mezi dvěma body;
- řešit povinnost poskytnout pomoc na místech přestupu;
- řešit právo na náhradu, včetně pravidelných aktualizací stávajících standardizovaných a okamžitých nápravných opatření, jež byla vytvořena v roce 2004;
- začlenit zaměstnance pozemních služeb, kteří pracují pro letecké dopravce, do poskytování služeb uvedených v nařízení;
- upřesnit orgán zodpovědný za vyřizování stížností uživatelů a za dohled na dodržování nařízení;
- monitorovat a zveřejňovat na úrovni EU a členských států stížnosti týkající se nedodržování nařízení, seřazené podle společností a typu, a umožnit, aby společnosti, jimž bylo uděleno osvědčení leteckého provozovatele, podléhaly v každém členské státě auditu;
- upravit nejednotnost ve znění textu v odstavcích 1 a 2 článku 14 nařízení;
- stanovit povinnost odškodnit cestující v případě krachu leteckého dopravce za dodržení zásady „sdílené odpovědnosti“ za jejich návrat s jinými leteckými dopravci, jež mají volná místa, a zřídit fond na odškodnění cestujících na základě zásady „účastník trhu platí“;
- umožnit postoupit cestovní smlouvu třetí straně;
- zakázat stávající praxi leteckých dopravců rušení cesty zpět v případě, kdy cestující nevyužil letenku tam.

3.3 Otázka č. 2: Dostává se cestujícím dostatečných a náležitých informací a služeb? Pokud ne, jak tuto situaci zlepšit?

3.3.1 EHSV se domnívá, že informace jsou zásadním prvkem jak pro rozhodování, tak pro vymáhání práv, jež jsou uživatelům právními předpisy zaručena. Nařízení leteckým dopravcům ukládá odpovědnost informovat.

3.3.2 Právo na informace je zdánlivě zaručeno, dopravci však nedodržují vždy stanovené povinnosti.

3.3.3 Stávající znění nestanoví povinnost leteckých dopravců informovat cestující, pokud je zpoždění příletu do cílového místa určení tři hodiny a více, jak se uvádí v rozsudku ESD v případě Sturgeon.

3.3.4 Nezávisle na odstranění nejednotností a zavedení novinek by nařízení mělo také rozšířit povinnosti uvedené v článku 14 nejen na oblasti odbavení, ale i na oblasti nástupu.

3.3.5 Snaha zveřejňovat práva cestujících by kromě úsilí vyvinutého Komisí mohla být rozšířena a sdílena jinými subjekty sítě prostřednictvím spolupráce vnitrostátních leteckých orgánů, spotřebitelských organizací, cestovních kanceláří a turistických operátorů, evropských spotřebitelských center a orgánů odpovědných za dohled nad dodržováním nařízení.

3.4 Otázka č. 3: Mohlo by být užitečné vyhodnotit přiměřenost některých ze stávajících povinností odvětví, k nimž patří například neomezená odpovědnost ve vztahu k právu na pomoc za mimořádných okolností, které nemůže přepravce ovlivnit, jako např. velké přírodní katastrofy nebo extrémní povětrnostní podmínky.

3.4.1 Nařízení nevěnuje zvýšenou pozornost jiným subjektům než výlučně leteckým společnostem, neboť ty jsou jako jediné zodpovědné za poskytnutí služeb a smluvně zavázány. Existují však i jiné subjekty, které mají na dopravce vliv – některé z nich by mohly přispět ke zlepšení služeb a jiné k informování uživatelů letecké dopravy o jejich právech.

3.4.2 K první skupině patří manažeři letišť, kteří jsou zapojeni do šíření informací o provozu leteckých dopravců, kteří mohou konzultovat a přijímat stížnosti v nepřítomnosti zástupce dopravce, dále mohou přispět k poskytnutí pomoci prostřednictvím leteckých zařízení, v situacích vyšší moci či za mimořádných okolností, mají odpovědnost za logistiku zavazadel, mohli by být zdrojem informací prostřednictvím svých nástrojů v krizových situacích za účelem zamezení přeplnění či problémů s veřejným pořádkem ve svých zařízeních atd.

3.4.3 Klíčovou roli mají také vedoucí řízení letového provozu. Jejich úloha je významná mj. co do dodržování časových slotů přidělených dopravcům a do řízení provozu.

3.4.4 K těm druhým patří cestovní kanceláře či turistické operátory, kteří by mohli přispět k šíření informací o právech cestujících a k šíření sdělení, jež jim poskytují leteckí dopravci v případě zrušení či přeložení letu.

3.4.5 Za zmínku stojí také úloha, kterou by mohly mít v oblasti ochrany cestujících poskytovatelé pozemních služeb nebo pozemního odbavování. Nařízení neobsahuje pro tyto podniky žádné úkoly, přičemž by však bylo vhodné je do poskytování služeb cestujícím právně zapojit. Jejich úloha by mohla být zahrnuta buď do stávajícího nařízení nebo do přezkumu směrnice 96/67/ES o přístupu na trh odbavovacích služeb na letištích Společenství.

3.4.5.1 Bylo by vhodné uložit podnikům pozemního odbavování, které jsou skutečně těmi, které cestujícím služby poskytují, povinnost tyto služby poskytnout. Dále lze zlepšit provádění nařízení tím, že dopravcům bude uložena povinnost disponovat prostřednictvím místního zaměstnance plány a postupy pro případ přerušení letecké dopravy, jež by zajistily poskytnutí pomoci a náhradní dopravy jinými druhy dopravy; za tímto účelem potřebují právní a finanční způsobilost pro poskytnutí této služby a je třeba z nich udělat jakési „mluvčí“ dopravce vůči manažerům letišť a vnitrostátním orgánům.

3.4.5.2 Toto opatření by se uplatňovalo pouze u letišť, jejichž kapacita překročí ročně 2 milióny cestujících. Každý přepravce by měl mít svého zástupce nebo by měl být právně zastoupen prostřednictvím podniku pro pozemní odbavování. Tato osoba by měla mít právo jednat za leteckého dopravce po finanční a právní stránce, bude-li to nutné pro řádné uplatňování článků 8 a 9 nařízení.

3.4.5.3 Letečtí dopravci musí dodržovat povinnosti vůči cestujícím vyplývající z článku 13 nařízení č. 261/2004 jako jediní za ně zodpovědní. To znamená, že v určitých případech mohou žádat náhradu od třetí strany, jež není do cestovní smlouvy zapojena a způsobila zpoždění či zrušení letu. Toto odškodnění může následně částečně či plně pokrýt finanční náklady leteckého dopravce vyplývající z takové povinnosti.

3.4.5.4 Je třeba zvážit *actio in rem verso* za účelem vytvoření evropského procesu, jenž by zjednodušil, urychlil a snížil náklady na řešení přeshraničních případů týkajících se plateb souvisejících s „procesem náhrady“. Dalším možným řešením by bylo zahrnout tento druh stížností do oblasti provádění nařízení č. 1896/2006⁽²⁾, které se týká řízení o evropském platebním rozkazu.

3.5 Otázka č. 4: Co se týče spolupráce subjektů odpovědných za dodržování právních předpisů, jakým způsobem lze zajistit jednotnější výklad a uplatňování práv cestujících příslušnými vnitrostátními orgány na celém území Evropské unie? Domníváte se, že rozsudky ESD týkající se nařízení 261 by měly být součástí legislativy EU?

3.5.1 Sdělení Komise se podrobně zabývá nutností zlepšit spolupráci mezi vnitrostátními orgány za účelem zajištění jednotného výkladu a provádění nařízení.

3.5.2 Komise má zásadní vedoucí a řídicí funkci. Legislatře použil jako právní nástroj nařízení, jež je přímo použitelné ve všech členských státech EU jakýmkoliv úřadem nebo soukromou osobou, aniž by bylo třeba interního právního předpisu, který by jej transponoval a tak zajistil jeho plnou účinnost. Stejně tak mohou soukromé osoby žádat právní ochrany u soudů na vnitrostátní či unijní úrovni.

3.5.3 Nebyly využity všechny stávající nástroje na zlepšení ochrany spotřebitelů a uživatelů v oblasti letecké dopravy, jako například nařízení č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele.

3.5.4 Nařízení č. 2006/2004 by mohlo být velmi užitečné pro aspekty, které nespádají do přesného rozsahu nařízení č. 261/2004, zejména u záležitostí týkajících se oznamování nekalých obchodních praktik či nedodržování smluvních podmínek ze strany společností.

3.5.5 Problém použitelnosti předchozího nástroje spočívá v roztržiténosti institucí věnujících se ochraně spotřebitelů v oblasti práv cestujících letecké dopravy v jednotlivých členských státech.

3.5.6 Co se týče poslední otázky, není pochyb o tom, zda by judikatura ESD měla být začleněna do nařízení č. 261/2004, neboť soudní dvůr zaručuje dodržování právních předpisů při výkladu a uplatňování smluv a sekundárního práva. Přemírá předběžných otázek, k nimž vedlo nařízení č. 261/2004, je důkazem toho, že v některých ohledech není dostatečně přesné.

3.6 Otázka č. 5: Existují nějaké problémy v souvislosti s výkladem některých pojmů (např. osoby se sníženou pohyblivostí – OSP) či s právem dopravce odmítnout OSP vstup na palubu z důvodu jejich bezpečnosti? Je naopak důležité přezkoumat, kdo je odpovědný za poskytování služeb OSP: letiště, letecký dopravce, či poskytovatelé pozemního odbavení?

3.6.1 Nařízení č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě je referencí pro sociální integraci, protože usiluje o to, aby zdravotně postižené osoby či osoby s omezenou pohyblivostí měly zaručeno právo cestovat leteckou dopravou za srovnatelných podmínek jako ostatní občané. Toto nařízení však není řádně uplatňováno manažery letišť a leteckými dopravci, co se asistence pro tyto osoby týče od momentu, kdy vstoupí na letiště, až do momentu, kdy ho opustí, což by bylo žádoucí. Důvodem toho je zřejmě nedostatečný popis úplného balíčku náležitých služeb, jež by měly být poskytovány osobám se zdravotním postižením a OSP, který je uveden vpříloze II. Rovně zacházení je navíc zpochybněno nedostatečným plněním přísných norem kvality v této oblasti.

⁽²⁾ Úř. věst. L 399, 30.12.2006, s. 1.

3.6.2 Chybí však dostatečně jasná definice, kdo je zdravotně postižená osoba či osoba s omezenou pohyblivostí, neboť záměrem je poskytnout rozsáhlou pomoc pro dotčené skupiny vyžadující zvláštní asistenci.

3.6.3 Vzhledem k možným obtížím při zavádění definice zdravotně postižené osoby či OSP do právních předpisů by bylo vhodné, aby Komise ve spolupráci se subjekty odpovědnými za dodržování tohoto nařízení, jakož i s organizacemi zastupujícími zainteresované strany včetně organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením, vypracovala příručky obsahující definice výkladu nebo hlavní směry. Musí být vytvořeny evropské normy pro zajištění jasnosti a jednotnosti bezpečnostních kontrol, jež podstupují cestující v letecké dopravě používající zdravotní pomůcky či vybavení pro mobilitu, a pro zaručení respektování osobní důstojnosti dotčených cestujících.

3.6.3.1 Tyto příručky by se měly zabývat oblastmi, jako je např. kvalita služeb a informace o službách pozemního odbavení, a snažit se vytvořit soulad mezi nařízeními č. 261/2004 a č. 1107/2006. Pokud by výsledkem těchto hlavních směrů nebylo účinné uplatňování práv OSP, by EHSV každopádně žádal bezodkladný přezkum nařízení č. 1107/2006.

3.6.4 Nařízení stanovuje, že nelze odmítnout nástup na palubu z důvodu zdravotního postižení či snížené pohyblivosti, avšak následující článek, čl. 4, uvádí výjimky ze zásady z důvodu bezpečnosti, velikosti letadla nebo že dveře letadla znemožňují nástup nebo přepravu zdravotně postižené osoby či osoby se sníženou pohyblivostí.

3.6.5 Předchozí otázka není ani nestranná ani neutrální, neboť jsou to právě letečtí dopravci, kdo na základě svých analýz rizik navrhuje předpisy pro bezpečnost provozu, jež bývají schvalovány příslušným leteckým úřadem. Zásada nediskriminace je v důsledku ponechána na kritériu jedné ze stran. Letecké společnosti musí mít povinnost vysvětlit, proč odmítly postiženým nebo OSP nástup na palubu, a to včetně vnitřních předpisů zabývajících se touto otázkou, s odkazem na konkrétní důkazy. Tyto důkazy by měl posoudit příslušný letecký úřad na základě zásady, že je to letecká společnost, kdo má dokázat konkrétní bezpečnostní riziko, a ne postižená osoba, která má dokazovat opak.

3.6.6 Minimálním požadavkem v této oblasti by byla transparentní politika o možnostech pro vstup na palubu letadel prostřednictvím jasných a transparentních informací poskytnutých při nákupu letenek.

3.6.7 Jednou z nejkontroverznějších otázek je náhrada za poškození či ztrátu vybavení umožňujícího pohyb, která je v souladu s platnou Montrealskou úmluvou nedostatečná pro to, aby osobě se sníženou pohyblivostí kompenzovala škody, nehledě na psychickou újmu, již mohl postižený utrpět z důvodu ztráty samostatnosti. Politika leteckých společností, a v posledku revize právních předpisů, proto musí zaručit uspokojivou míru náhrad.

3.7 **Otázka č. 6:** Je v oblasti práv cestujících zapotřebí transparentnějšího systému fakturace letenek, včetně otázky dodatečných poplatků?

3.7.1 Nařízení č. 1008/2008 o společných pravidlech pro provozování služeb letecké dopravy ve Společenství stanovuje, jak mají být uživatelé leteckých služeb informováni o konečné ceně.

3.7.2 Záměr zákonodárce EU však nepřinesl očekávané výsledky, což vyvolalo následné zklamání uživatelů, kteří nemohou srovnat ceny služeb.

3.7.3 Uživatelé letecké dopravy se v současné době potýkají s řadou obchodních praktik, které často znemožňují pochopit všechny prvky tvořící konečnou cenu leteckých služeb.

3.7.4 Uvedené nařízení používá zásadu spočívající v tom, že letečtí dopravci volně stanoví ceny a poplatky. Tato zásada je nezpochybnitelná, avšak nesmí být překážkou v poskytování srovnatelných informací.

3.7.5 Stanovisko EHSV s názvem Informace pro spotřebitele⁽³⁾ uvádí řadu parametrů, jaké má mít informace poskytovaná spotřebitelům a uživatelům: spolehlivost, aktuálnost, nestrannost, přesnost, relevance, souhrnný rozměr, srozumitelnost, jasnost, čitelnost a snadný přístup. V rámci svobody obchodní politiky jednotlivých leteckých dopravců je však velmi důležité vědět, jaké prvky tvoří cenu, daně, letištní taxy a jiné poplatky či povinnosti, jež dohromady tvoří konečnou cenu.

3.7.6 Zákonodárce by tedy měl upřesnit složky tvořící konečnou cenu služeb v letecké dopravě a definovat je⁽⁴⁾. Posledním bodem k úvaze je, že v současné době se letenky kupují v jistém předstihu před skutečnou cestou. Měla by existovat povinnost pro letecké dopravce dodržet tyto ceny minimálně během tří měsíců.

3.7.7 Jak se uvádí ve sdělení KOM(2011) 174 v konečném znění, existuje nedostatek transparentnosti s ohledem na informace, jež musí spotřebitelé znát, k nimž patří zveřejňování informací k tématům jako dochvilnost, počet letů ovlivněných přerušením a uplatněná opatření na ochranu cestujících, rozhodnutí přijatá při provádění nařízení subjekty odpovědnými za prosazování nařízení, jakož i sankce, jež jsou leteckým dopravcům uloženy za nedodržování předpisů.

⁽³⁾ Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 62.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 142.

3.8 Směrem k lepšímu provádění mimosoudního urovnání sporů

3.8.1 Systém mimosoudních stížností před subjekty odpovědnými za prosazování nařízení by se měl zakládat na jednotných, účinných a rychlých pravidlech, být v souladu se zásadami uznanými pro mimosoudní stížnosti spotřebitelů, za použití jednotného standardního vícejazyčného formuláře a v souladu s „harmonizovanou metodikou“, jež byla přijata v doporučení Komise ze dne 12. května 2010. Rozhodnutí musí být přijímána v přiměřené časové lhůtě a být závazná pro všechny strany.

3.8.2 Lhůty postupu by měly být stanoveny jednotně, a to alespoň pro následující případy:

- pro odpověď leteckých dopravců na stížnosti spotřebitelů maximálně jeden měsíc;
- pro subjekty odpovědné za prosazování nařízení, odpovědné za provádění nařízení č. 261/2004, stanovit lhůtu dvou měsíců pro vyřešení stížností spotřebitelů vůči leteckým dopravcům;
- pro zveřejnění sankcí uložených leteckým dopravcům ze strany subjektů odpovědných za prosazování nařízení stanovit lhůtu dvou měsíců od nabytí právní moci příslušného rozhodnutí.

3.8.3 Všechna rozhodnutí přijatá v rámci provádění nařízení č. 261/2004 by měly všechny subjekty odpovědné za prosazování nařízení a soudy členských států oznámit Komisi, podobně jak je tomu u provádění nařízení č. 1/2003, přičemž Komise je zodpovědná za šíření této informace.

3.8.4 Pro kolektivní stížnosti, k nimž často dochází v souvislosti s výkonem služeb v oblasti letecké dopravy, je třeba zajistit kolektivní právní ochranu prostřednictvím reprezentativních sdružení pro ochranu práv spotřebitelů. EHSV znovu opakuje nutnost zajistit regulaci tohoto druhu právních úkonů na úrovni EU, jakož i zřídit vyrovnávací fond, z něhož by se spotřebitelským organizacím proplácely náklady spojené s tímto typem procesů, neboť cestující letecké dopravy jsou jednou ze skupin, která tuto ochranu nejvíce potřebuje.

3.8.5 Občanské sankční náhrady mohou mít odrazující, proporční a účinný charakter za účelem shromažďování odškodnění za škody a újmy způsobené skupinám cestujících při nedodržení legislativy chránící zájmy spotřebitelů, jak již uvedl EHSV v předchozích stanoviscích.

3.8.6 Jakýkoliv přezkum nařízení č. 261/2004 by měl zachovat jednotnost s dalšími již existujícími právními předpisy v oblasti ochrany spotřebitelů, jako je např. směrnice o souborných službách pro cesty a směrnice o nekalých obchodních praktikách.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii (přepracované znění)

KOM(2011) 402 v konečném znění – 2011/0187 (COD)

(2012/C 24/29)

Zpravodaj: **pan HENCKS**

Dne 22. července 2011 se Rada, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii (přepracované znění)

KOM(2011) 402 v konečném znění – 2011/0187 (COD).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 150 hlasy pro, 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Platnost nařízení (ES) č. 717/2007, které stanovuje cenové stropy roamingu v mobilních komunikačních sítích pro velkoobchodní a maloobchodní trh, vyprší 30. června 2012, aniž by se rozvinula zdravá hospodářská soutěž a uživatelé již nemuseli platit přemrštěné ceny.

1.2 Je tedy zřejmé, že EU musí znovu zasáhnout, pokud si přeje uskutečnit cíl, který si stanovila v rámci Digitální agendy pro Evropu a jenž je zaměřen zejména na to, aby se rozdíl mezi roamingovými a vnitrostátními tarify nejpozději do roku 2015 přiblížil k nule.

1.3 EHSV vítá nová opatření, která jsou podle něj přiměřená a vhodná pro to, aby byla zaručena dostupnost služby obecného hospodářského zájmu a přístup k ní za dostupné ceny. Nově navrhovaná snížení cenových stropů jsou krokem správným směrem, tedy k tomu, že ve střednědobém horizontu přestanou existovat roamingové ceny v jakékoli specifické podobě.

1.4 EHSV rovněž v zásadě souhlasí s ustanovením, které zákazníkovi umožní volný přístup k roamingovým hlasovým, SMS a datovým službám libovolného alternativního poskytovatele roamingu, s nímž existuje propojení.

1.5 EHSV však lituje, že návrh Komise nedoprovází studie dopadu nových opatření na zaměstnanost a pracovní podmínky v tomto odvětví.

1.6 Co se týče délky odchozích roamingových hovorů, EHSV žádá, aby byl snížen limit první minimální účtované délky, která je v současnosti stanovena na 30 sekund, a zároveň byl zohledněn vývoj v této oblasti, k němuž dochází v některých členských státech.

2. Přehled vývoje

2.1 Od roku 2005 je snížení cen za roaming v mobilních komunikačních sítích pro uživatele cestující v Evropské unii součástí politiky elektronických komunikací a průmyslu EU.

2.2 Jelikož opakované výzvy Komise určené operátorům, aby snížili přemrštěné sazby za roaming v mobilních komunikačních sítích, zůstaly nevyslyšeny, EU se rozhodla zasáhnout prostřednictvím regulace cen.

2.3 Prostřednictvím nařízení (ES) č. 717/2007 EU zavedla od 1. září 2007 cenový strop pro minutu roamingových hlasových volání – eurotarif (pro velkoobchodní a maloobchodní trh), jehož výše se do roku 2010 snižovala o 0,03 EUR ročně.

2.4 Navzdory tomu, že eurotarif byl stanoven pod nejvyšší přípustnou mez, aby ponechal dostatečný prostor, a umožnil tak zdravou konkurenci mezi operátory, Komise musela konstatovat, že obecně se průměrné ceny uplatňované operátory příliš nevzdalovaly od regulovaných stropů.

2.5 Za těchto podmínek byla platnost nařízení (ES) č. 717/2007 prodloužena do 30. června 2012, přičemž byly každoročně zároveň dále snižovány maximální ceny hlasových volání. Při téže příležitosti byl rovněž zaveden cenový strop pro SMS (velkoobchodní i maloobchodní ceny) a velkoobchodní ceny za roamingový přenos dat, ačkoli maloobchodní ceny těchto údajů nebyly regulovány.

2.6 Aby spotřebitelé nemuseli nést „skryté náklady“, od 1. července 2009 se jim po uplynutí 30 sekund fakturují odchozí hovory po sekundách a příchozí hovory se jim fakturují po sekundách v plné délce.

3. Nový návrh Komise

3.1 Vzhledem k tomu, že nařízení (ES) č. 717/2007 vyprší 30. června 2012 a ve zprávě o vývoji trhu mobilních roamingových služeb sestavené Komisí se konstatuje, že tarify (mimo specifických balíčků) se dostatečně nezměnily, aby bylo uživatelům zajištěno, že nebudou platit přemrštěné ceny ve srovnání s konkurenčními vnitrostátními tarify, Komise nedávno předložila nový návrh na změnu výše uvedeného nařízení.

3.2 Kromě nového značného snížení cenových stropů do roku 2016 nebo 2022 nový návrh nařízení rovněž obsahuje tato strukturální opatření:

- oddělení roamingové služby od vnitrostátní služby, což by předplatiteli umožnilo zvolit jiného operátora pro roamingové služby (hlasové, SMS, datové) se zachováním stejného telefonního čísla;
- povinnost pro operátory sítí poskytovat velkoobchodní roamingový přístup.

3.3 Co se týče ustanovení ohledně tarifů, Komise navrhuje prodloužit platnost nařízení (ES) č. 717/2007 o deset let, tedy až do 30. června 2022, dokud se neprojeví účinnost strukturálních reforem.

3.4 Cenové stropy pro maloobchodní ceny by měly platit do 30. června 2016, zatímco pro velkoobchodní ceny by měly být zachovány maximální ceny po celé regulační období, pokud se hospodářská soutěž nerozvine dostatečně dříve.

3.5 Roamingové datové služby na maloobchodní úrovni, které jako jediné dosud nejsou v současnosti regulovány, vykazují stále přemrštěné ceny, které někdy dosahují i sedminásobek velkoobchodních cen.

3.6 Proto se uvažuje o regulačním zásahu, jímž by se do roku 2014 postupně snížily maloobchodní ceny za datové služby po kilobytech. Dokud nebudou cenové stropy zrušeny, zůstanou od července 2014 do července 2016 konstantní, pokud vznik zdravé hospodářské soutěže neumožní jejich dřívější zrušení.

3.7 Cenové stropy pro velkoobchodní datové služby budou každoročně snižovány až do 30. června 2015 a poté zůstanou na téže úrovni až do vypršení platnosti nového nařízení (v zásadě v roce 2022).

4. Obecné připomínky

4.1 Nutnost řešit problémy související s roamingem za účelem vytvoření jednotného trhu spadá do rámce strategie Evropa 2020, Aktu o jednotném trhu i Digitální agendy pro Evropu.

4.2 EHSV připomíná, že elektronické komunikace představují službu obecného hospodářského zájmu, která musí být ze své podstaty všeobecně dostupná a přístupná za dostupné ceny.

4.3 EHSV tedy souhlasí se všemi opatřeními, jejichž účelem je, aby spotřebitelé neplatili přemrštěné sazby za roaming při uskutečňování nebo příjmu hlasových volání. EHSV také žádá Komisi, aby stejně energicky zakročila v případě nepřiměřených ziskových marží uplatňovaných operátory jiných služeb obecného hospodářského zájmu, kteří jsou v dominantním postavení.

4.4 Jeden z hlavních prvků Digitální agendy pro Evropu se týká mobilních roamingových služeb, jejichž cíl spočívá v tom, aby se rozdíl mezi roamingovými a vnitrostátními tarify nejspíše do roku 2015 přiblížil k nule, tj. aby byly ve střednědobém horizontu zrušeny veškeré zvláštní roamingové tarify.

4.5 Tento ohlášený cíl však není uveden jako oficiální ustanovení ve zkoumaném nařízení. Nové snižování cenových stropů pro roamingové služby ale neumožňuje téměř žádnou marži mezi vnitrostátními tarify a roamingovými tarify.

4.6 I když současný přístup, spočívající v prosazování snížených sazeb prostřednictvím stanovení stropů, vedl ke značnému snížení cen (viz tabulka sestavená EHSV níže), toto opatření ve zkoumaném nařízení není dostatečné ani trvalé.

	Hlasové služby EUR/min. bez DPH			SMS EUR/sms bez DPH		Data EUR/kilobyte bez DPH	
	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena za odchozí hovor	malo- obchodní cena za příchozí hovor	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena
průměrná cena před 1.9.2007		0,7692	0,417	—	—	—	—
Nařízení (ES) č. 717/2007							
max. cena 1.9.2007–31.8.2008	0,30	0,49	0,24	—	—	—	—
max. cena 1.9.2008–30.6.2009	0,28	0,46	0,22	—	—	—	—
max. cena 1.7.2009–30.6.2010	0,26	0,43	0,19	0,04	0,11	1,00	—

	Hlasové služby EUR/min. bez DPH			SMS EUR/sms bez DPH		Data EUR/kilobyte bez DPH	
	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena za odchozí hovor	malo- obchodní cena za příchozí hovor	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena
Nářízení (ES) č. 580/2008							
max. cena 1.7.2010–30.6.2011	0,22	0,39	0,15	0,04	0,11	0,80	—
max. cena 1.7.2011–30.6.2012	0,18	0,35	0,11	0,04	0,11	0,50	—
max. cena 1.7.2012–30.6.2013	0,14	0,32	0,11	0,03	0,10	0,30	0,90
Návrh nařízení KOM(2011) 402							
max. cena 1.7.2013–30.6.2014	0,10	0,28	0,10	0,03	0,10	0,20	0,70
max. cena 1.7.2014–30.6.2015	0,06	0,24	0,10	0,02	0,10	0,10	0,50
max. cena 1.7.2015–30.6.2016	0,06	0,24	0,10	0,02	0,10	0,10	0,50
max. cena 1.7.2016–30.6.2022	0,06	zrušená max. cena (*)	zrušená max. cena (*)	0,02	zrušená max. cena (*)	0,10	zrušená max. cena (*)

(*) Za podmínky, že hospodářská soutěž bude dostatečně rozvinutá.

4.7 Snížení cen neumožňuje vyřešit strukturální problémy, které přetrvávají na trhu s roamingem. Z toho důvodu EHSV souhlasí s tím, aby nový návrh nařízení obsahoval kromě sazebních předpisů i strukturální ustanovení, podle nichž musí původní operátoři od 1. července 2014 umožnit svým zákazníkům přístup k roamingovým hlasovým, SMS a datovým službám libovolného alternativního poskytovatele roamingu, s nímž jsou propojeni.

4.8 EHSV v zásadě vítá toto ustanovení, obává se však, aby toto opatření nezpůsobilo příliš velký příliv zákazníků k velkým operátorům v dominantním postavení na úkor malých operátorů, a to tím spíše, že jejich technické a obchodní náklady budou v souvislosti s prováděním navrhovaného opatření z důvodu pevných nákladů úměrně vyšší.

4.9 EHSV žádá Komisi, aby dbala na zajištění transparentnosti pro konečného zákazníka i při zapojení dalších subjektů do mobilních komunikačních sítí.

4.10 I když návrh Komise rozšířit přístup přeshraničních poskytovatelů mobilních služeb na trh (Mobile Virtual Network Operators/MVNO) může zvýšit konkurenceschopnost, EHSV lituje, že nebylo vyhověno požadavku Evropského parlamentu z roku 2005 prozkoumat dopad nařízení na malé poskytovatele mobilních telefonních sítí v Evropské unii a jejich pozici na celém trhu s roamingem.

4.11 EHSV je rovněž nucen konstatovat, že shrnutí analýzy dopadu a posouzení dopadu v příloze zkoumaného návrhu neposkytují žádnou informaci o očekávaných dopadech nových opatření na zaměstnanost či pracovní podmínky v tomto odvětví. EHSV tedy žádá o dodatečné analýzy.

4.12 Co se týče délky odchozích roamingových hovorů, EHSV žádá, aby byl snížen limit první minimální účtované délky, která je v současnosti stanovena na 30 sekund, a zároveň byl zohledněn vývoj v této oblasti, k němuž dochází v některých členských státech.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES

KOM(2011) 370 v konečném znění – 2011/0172 (COD)

(2012/C 24/30)

Zpravodaj: **pan MORDANT**

Spoluzpravodaj: **pan LIBAERT**

Dne 15. července 2011 se Rada a dne 1. srpna 2011 Evropský parlament, v souladu s čl. 194 odst. 2 a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES

KOM(2011) 370 v konečném znění.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 165 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV doporučuje Radě a Parlamentu, aby Komise co nejdříve zhodnotila, zda je Unie připravena splnit cíl 20 % úspory energie, a aby se úsilí zaměřilo na dosažení reálných výsledků.

1.2 EHSV žádá Komisi, aby zveřejnila a ocenila osvědčené postupy používané v členských státech, zejména v oblasti zvýšení energetické účinnosti budov.

1.3 EHSV doporučuje Komisi, aby našla řešení doplňujícího evropského financování opatření, která by umožnila dosáhnout cílů stanovených ve směrnici a podpořit jejich realizaci.

1.4 EHSV žádá Komisi, aby naléhavě identifikovala příčiny nízkého využívání dostupných zdrojů a případně přistoupila k přezkumu pravidel financování; dále aby přezkoumala, jak posílit úlohu nedávno zřízeného Fondu pro energetickou účinnost, a to jak z hlediska zdrojů financování, tak kritérií způsobilosti, jež musejí přispívat k plnění environmentálních, sociálních a hospodářských cílů.

1.5 Dále EHSV žádá Komisi, aby projednala možnost rozšíření návrhu na „projektové dluhopisy v rámci strategie Evropa 2020“ na projekty přispívající k plnění cílů této směrnice.

1.6 EHSV žádá Komisi, aby co nejdříve přistoupila k hodnocení nevyužitého potenciálu průmyslu v oblasti energetické účinnosti, aby mohla být definována vhodná opatření, která zde bude třeba přijmout.

1.7 EHSV doporučuje Komisi, aby přezkoumala, do jaké míry a za jakých podmínek by bylo možné využít referenční nástroje pro emise CO₂ a dalších znečišťujících plynů (definovaných v dokumentech BREF) jako ve směrnici o průmyslových emisích a vypracovat je v systému správy, jenž by zahrnoval všechny zainteresované strany včetně zaměstnavatelů, odborů a nevládních organizací.

1.8 EHSV doporučuje zpřísnit podmínky případného zavedení inteligentních měřičů s ohledem na zásady univerzality a přístupnosti energie pro spotřebitele, a dále též dodržení zásady ochrany osobních údajů.

1.9 EHSV žádá, aby návrh směrnice, který je předmětem tohoto stanoviska, umožňoval zmírnění finančních dopadů těchto opatření na výdaje koncových uživatelů ze strany členských států, zejména v případě nákladů na inteligentní měřiče, a dále aby členské státy zajistily bezplatné zavedení všech těchto opatření pro domácnosti s nízkými příjmy za podmínek stanovených členskými státy.

1.10 EHSV žádá Komisi, aby se zasadila o rozšíření pravomocí evropských podnikových rad a rad zaměstnanců na energetickou účinnost, jež umožní plnění cílů směrnice.

1.11 EHSV žádá Komisi, aby přesněji definovala pojem „malých a středních podniků“ podle velikosti a druhu činnosti, aby příliš široká definice nevedla k situaci, kdy velká část podniků nebude povinna provádět energetické audity ani se účastnit plnění cílů směrnice.

1.12 EHSV žádá Komisi, aby se zasadila o lepší integraci odvětví dopravy a aby byla v rámci směrnice, která je předmětem tohoto stanoviska, naplánována opatření na podporu dosažení stanoveného cíle.

1.13 EHSV žádá Komisi, aby členské státy vyzvala k úvaze o posílení opatření – pokud možno závazných – zaměřených na celý svůj fond budov, a vyslovuje se pro stanovení cílové hodnoty v této oblasti, spolu s odpovídajícími finančními, pobídkovými a doprovodnými opatřeními.

1.14 EHSV žádá Komisi, aby se podílela na evropské koordinaci nezbytné k zlepšení školních a vysokoškolských programů a programů v oblasti odborné přípravy a výzkumu a vývoje tak, aby byly přizpůsobeny úkolům a cílům stanoveným ve směrnici a byly příznivě nastaveny k navazování partnerství v tomto duchu.

1.15 EHSV zdůrazňuje zásadní úlohu, kterou mohou sehrát místní či regionální veřejné služby při energetických auditech a posilování motivace soukromých osob ke zvýšení energetické účinnosti jejich bydlení.

1.16 EHSV se domnívá, že při snižování spotřeby energie hrají klíčovou roli spotřebitelé. Evropská komise musí zajistit, že budou existovat vnitrostátní strategie, díky nimž se budou spotřebitelé v tomto směru angažovat a mobilizovat, aby získali co nejlepší výsledky jak pro sebe, tak pro společnost. Politiky ve prospěch energetické účinnosti musí být podporovány vhodnými (finančními) pobídkami, jež budou přitažlivé, a tedy přijatelné pro spotřebitele. Nedílnou součástí všech politik v oblasti energetické účinnosti se musí stát zohlednění potřeb spotřebitelů ze znevýhodněných skupin.

2. Úvod

Toto stanovisko se týká návrhu směrnice o energetické účinnosti (KOM(2011) 370 v konečném znění), jenž vychází z platné směrnice o kombinované výrobě tepla a elektřiny a z platné směrnice o energetických službách a jehož cílem je jejich přepracování do jediného souhrnného legislativního aktu o energetické účinnosti v zásobování energií a v konečném využití.

3. Hlavní obsah návrhu směrnice o energetické účinnosti a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES

3.1 EU si stanovila cíl dosáhnout 20 % úspory primární energie do roku 2020 a zařadila jej mezi pět velkých cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

3.2 Poslední odhady Komise, které zohledňují vnitrostátní cíle v oblasti energetické účinnosti do roku 2020, stanovené členskými státy v rámci strategie Evropa 2020, naznačují, že EU se v této lhůtě podaří dosáhnout pouze poloviny cíle 20 %. Evropská rada a Evropský parlament požádaly Komisi, aby přijala novou ambiciózní strategii v oblasti energetické účinnosti, s cílem jednat rozhodně a využít značný přetrvávající potenciál.

3.3 Ve snaze dodat problematice energetické účinnosti nový impuls Komise dne 8. března 2011 zveřejnila nový Plán energetické účinnosti, který definuje opatření zaměřená na dosažení dalších úspor na úrovni dodávek a využívání energie.

4. Obecné připomínky k návrhu směrnice

4.1 Toto stanovisko se opírá o stanovisko Výboru CESE 1180/2011 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Plán energetické účinnosti 2011 ze dne 14. července 2011, a doplňuje je. Výbor zvláště připomíná své postoje přijaté v tomto stanovisku k výrobě tepla a elektřiny, kombinované výrobě tepla a elektřiny (5.3) a energetickým službám (5.4). Dále Výbor připomíná svůj požadavek na přezkoumání fungování a případně úpravu stávajících ustanovení o certifikaci energetické účinnosti budov, ekologickém označování domácích spotřebičů a inteligentních měřících.

4.2 Výbor podporuje předmět a cíle návrhu směrnice, jež si klade za úkol zavést „společný rámec na podporu energetické účinnosti v Unii s cílem zajistit splnění cíle Unie dosáhnout do roku 2020 úspory primární energie o 20 % a vytvořit podmínky pro další zvyšování energetické účinnosti i po tomto datu“. Výbor je přesvědčen o důležitosti podpory energetické účinnosti v Unii, přihlédneme-li k dosud nevyužitému potenciálu a také proto, že uvedený cíl bude pro Unii přínosem jak z hlediska životního prostředí, tak z hlediska hospodářského a sociálního. EHSV uznává, že v posledních letech byl spuštěn velký počet legislativních či jiných iniciativ týkajících se „zelených budov“ a „zelených“ stavebních výrobků. Zdá se však, že neexistuje celkový soubor pravidel pro „zelené stavby“, což má za příčinu nedostatečnou koordinaci činností a plýtvání zdroji. Bylo by prospěšné, aby Evropská komise vydala zelenou knihu o „zelených stavbách“, jež by zahrnovala všechny iniciativy týkající se staveb a materiálů.

4.3 Výbor podporuje návrh směrnice, pokud jde o zrušení a sloučení směrnice 2004/8/ES o kombinované výrobě tepla a elektřiny a směrnice 2006/32/ES o energetických službách; tento integrovaný přístup umožní zlepšit součinnost zejména v oblasti kombinované výroby tepla a elektřiny, a usnadní tak realizaci vytyčených cílů. Výbor se domnívá, že k plnění uvedeného cíle by též přispělo zlepšení integrace odvětví dopravy, spolu s opatřeními zařazenými ve směrnici, která je předmětem tohoto stanoviska.

4.4 Výbor považuje za zásadní splnění cíle 20 % úspory primární energie do roku 2020, a doporučuje tedy, aby Komise v roce 2013 zhodnotila, zda je Unie připravena splnit tento cíl v rámci platných ustanovení. Výbor doporučuje zaměřit maximální úsilí na dosažení reálných výsledků.

4.5 Vzhledem k důležitosti pracovišť pro vývoj a provádění navrhovaných opatření Výbor s politováním konstatuje, že návrh se nezmiňuje o pracovištích ani o důležitosti podpory sociálního dialogu pro plnění vytyčených cílů. Aktivní účast pracovníků na programech úspor energie je totiž klíčovým předpokladem splnění daných cílů, stejně jako příprava a realizace odpovídajících programů vzdělávání a odborné přípravy a opatření vedoucích k zajištění dobrých pracovních podmínek a zdraví a bezpečnosti při práci. O těchto aspektech je třeba informovat pracovníky a diskutovat s nimi o nich v rámci sociálního dialogu, jež je nutné podporovat.

4.5.1 EHSV dále doporučuje po vzoru směrnice 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů přijetí přílohy týkající se vzdělávání zakončeného osvědčením či kvalifikací poskytovatelů služeb, jež jsou předmětem této směrnice.

4.6 Výbor znepokojuje otázka financování nutných investic. Ačkoli se totiž nyní zdá, že v řadě případů je finanční účast EU příliš nízká na to, aby fungovala jako pobídka, jak se uvádí v odstavci 6.5.1 stanoviska CESE 1180/2011, omezuje se bod odůvodnění č. 4 návrhu, jenž je předmětem tohoto stanoviska, na formulaci, že „směrnice [bude] prováděna s využitím stávajícího rozpočtu a nebude mít žádný dopad na víceletý finanční rámec“. Je jisté důležité maximálně využívat stávající finanční nástroje, zároveň je však třeba si přiznat následující: tyto nástroje jsou v současné době nedostačující, neboť členské státy a regiony nevyužívají dostatečně dostupné prostředky ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti. Výbor je přesvědčen, že ke splnění vytyčených cílů bude nutné, aby Komise podnikla následující kroky:

- naléhavě se zabývat důvody nízkého využití dostupných prostředků a případně přezkoumat pravidla financování. Jde o krok o to naléhavější a důležitější v kontextu omezení, která v současné době zatěžují veřejné finance a jež jsou především důsledkem rozhodnutí přijatých na evropské úrovni v rámci plánů úspor,
- zjistit, jak posílit úlohu nedávno zřízeného fondu pro energetickou účinnost z hlediska zdrojů financování i kritérií způsobilosti pro financování, jež podle Výboru musejí dohlížet jak na plnění environmentálních cílů, tak cílů hospodářských a sociálních,
- projednat možnost rozšíření návrhu na projektové dluhopisy v rámci strategie Evropa 2020 o investiční projekty zaměřené na plnění cílů návrhu směrnice, jenž je předmětem tohoto stanoviska,

- přezkoumat další možné mechanismy financování a mezi nimi systémy tzv. třetích investorů zajišťujících předběžné financování a hrazené z úspor energie dosažených zvýšením energetické účinnosti dotčených budov. V tomto smyslu EHSV podporuje návrh Komise na využití společností poskytujících energetické služby (Energy Service Companies, ESCO), zejména k instalaci inteligentních měřičů.

4.7 Výbor zdůrazňuje, že podle Plánu energetické účinnosti 2011 představují veřejné budovy pouhých 12 % fondu budov v EU. Zdůrazňuje tudíž význam zbytku fondu budov a navrhuje, aby členské státy uvažovaly o posílení opatření – pokud možno závazných – zaměřených na celý svůj fond budov, a vyslovuje se pro stanovení takového cíle spolu s odpovídajícími finančními, pobídkovými a doprovodnými opatřeními. Důležitost tohoto požadavku podtrhuje bod odůvodnění 15 návrhu směrnice, v němž se uvádí, že „stávající fond budov představuje odvětví s největším potenciálem pro úspory energie. Budovy mají také zásadní význam pro dosažení cíle EU snížit do roku 2050 emise skleníkových plynů o 80–95 % ve srovnání s rokem 1990“. Výbor dále zdůrazňuje, že energetická renovace fondu budov v EU by:

- umožnila vytvoření četných pracovních míst v Evropě, jejichž kvalitu bude nutné zajistit prostřednictvím posíleného sociálního dialogu a jež budou muset být vytvořena na základě odpovídajících programů vzdělávání a odborné přípravy,
- přinesla státům příjmy (především v podobě snížení nezaměstnanosti a zvýšení příjmů z daní),
- podpořila evropskou obnovu,
- umožnila rovněž dosažení sociálních cílů prostřednictvím specifických opatření zaměřených na domácnosti s nízkými a středními příjmy tím, že by došlo ke snížení jejich výdajů za energii díky snížení objemu energie potřebné k vytápění a osvětlení.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Článek 4, v němž se stanovuje povinnost každoročně renovovat 3 % celkové podlahové plochy budov ve vlastnictví veřejných subjektů členských států, počítá s užitkovou podlahovou plochou nad 250 m². Výbor se domnívá, že tato povinnost by se měla vztahovat na budovy ve vlastnictví evropských institucí. Dále má Výbor pochybnosti o minimální ploše 250 m² a klade si otázku, zda by to nevedlo k osvobození od této renovační povinnosti zejména pro správce sociálních nemovitostí vzhledem k tomu, že obytná plocha sociálních obydlí je často menší. Plnění vytyčených cílů energetické účinnosti však musí rovněž splňovat hledisko sociální tím, že přijatá opatření přispívají ke snížení výdajů za energii u znevýhodněných domácností právě v podobě pobídky k energetické renovaci jejich obydli.

5.1.1 Stávající ekonomická situace však může způsobit, že požadavky uvedené v článcích 4 a 6 nebudou splněny v daných lhůtách. Podle názoru EHSV by se Komise měla zasadit o evropskou solidaritu se státy, které nemohou samy dosáhnout těchto požadavků.

5.2 Systém povinného zvyšování energetické účinnosti podle článku 6, bude-li nutný, bude znamenat náklady. Výbor považuje za nutné zmírnit finanční dopady těchto opatření na výdaje koncových uživatelů (viz odstavec 4.5.5 stanoviska CESE 1180/2011). Zvláště se domnívá, že vylepšení by měla být zdarma pro domácnosti s nízkými příjmy, jak se uvádí v odstavci 6.7.2 téhož stanoviska CESE 1180/2011.

5.3 V čl. 7 odst. 1 se uvádí, že členské státy vyvinou programy, které podpoří zejména malé a střední podniky, aby absolvovaly energetické audity. Výbor se proto domnívá, že by bylo vhodné definovat „malé a střední podniky“ v článku 2.

5.4 V čl. 7 odst. 2 je uvedeno, že jiné než „malé a střední podniky“ mají absolvovat energetický audit nejpozději 30. června 2014 a každé tři roky od data předchozího energetického auditu. Podle mínění Výboru v duchu odstavce 5.1 stanoviska CESE 1180/2011 může v průmyslových odvětvích přetrvávat nevyužitý potenciál energetické účinnosti, byť již došlo k určitému pokroku a některá evropská opatření, jako je systém obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, se již zaměřují na energeticky náročná průmyslová odvětví. Výbor navrhuje následující kroky, jež by umožnily definovat co nejdříve nevyužitý potenciál průmyslu a vhodná opatření:

- včas a účinně provádět energetický audit,
- široce podporovat, rozvíjet a šířit tradiční a nové nástroje, které napomáhají při cíleném a důsledném zlepšování energetické účinnosti jak v energeticky náročných zařízeních, tak v zařízeních malých a středních podniků,
- audity se týkají jak otázek řízení, tak strukturálních otázek. Změny v řízení se provádějí relativně snadno, ale strukturální změny (podlahy, stropy, změna užívání budovy, těžké materiály) jsou nákladné a časově náročné, zejména proto, že realizace doporučení z auditu vyžaduje analýzu nákladů a přínosů a prováděcí plán, aby bylo možné připravit nabídkové řízení s přesnými parametry a rozpočtem. Vedle těchto omezení jsou často vyžadována různá povolení, kvůli čemuž se proces obnovy značně prodlužuje. V případě, že změny doporučené v auditu vyžadují rozsáhlé práce, je proto nutné umožnit prodloužení lhůty pro jejich realizaci.

5.4.1 Ke zvýšení energetické účinnosti je nutné zapojení pracovníků. Bez jejich znalostí, zkušeností a odhodlání nelze dosáhnout výsledků. EHSV proto doporučuje přezkoumat, do jaké míry a za jakých podmínek by bylo možné využít stejným způsobem ve směrnici, která je předmětem tohoto stanoviska, referenční nástroje pro emise CO₂ a dalších znečišťujících plynů (dokumenty BREF vypracované institutem IPTS v Seville coby podpůrné dokumenty pro dřívější směrnici IPPC a směrnici z roku 2010 o průmyslových emisích, jež se nazývá směrnici IED, jež jsou rovněž využívány v systému ETS a zahrnují referenční hodnoty energetické účinnosti) a vypracovat je v systému správy, jenž by zahrnoval všechny zainteresované strany včetně zaměstnavatelů, odborů a nevládních organizací. V analýze a návrzích v rámci tohoto systému správy by bylo možné zohlednit: náklady a přínosy možných opatření zaměřených na energetickou účinnost a mimo jiné také sociální rozměr a hledisko zaměstnanosti, dopad na pracovní podmínky, sociální analýzy a normy, nástroje pro hodnocení potřeb v oblasti zaměstnanosti, kvalifikace a profesní odbornou přípravu a mechanismy, které bude nutné zajistit.

5.5 V čl. 8 odst. 1 jsou uvedeny podmínky, které bude třeba dodržovat v případě zavedení inteligentních měřičů. Výbor tyto podmínky považuje za nedostačující. Požaduje, aby každý členský stát za svých regulačních podmínek provedl předchozí hloubkovou analýzu nákladů a přínosů těchto měřičů, a domnívá se, že tato analýza by měla zohledňovat technickou proveditelnost a nákladovou efektivnost pro investora, který bude inteligentní měřiče instalovat, včetně nákladů na údržbu, řízení a výměnu, a riziko, že tyto měřiče ohrozí dodržení zásady univerzality a přístupnosti energie pro spotřebitele, a dále též dodržení zásady ochrany osobních údajů. Pokud jde o elektřinu, je tato analýza zařazena do ekonomického posouzení uvedeného v bodě 2 Přílohy I směrnice 2009/72/ES ze dne 13. července 2009.

5.6 V čl. 10 odst. 1 je uvedena povinnost stanovit vnitrostátní plán vytápění a chlazení. Měl by obsahovat aspekty hospodářské soutěže, aby bylo možné řešit problémy, jež by mohla způsobit monopolizace dálkového vytápění.

5.7 V konkrétní rovině EHSV zdůrazňuje význam rozvoje energetických služeb nabízených orgány veřejné správy nebo soukromými společnostmi, jejichž cílem je realizovat řešení s nejvyšší energetickou účinností jak pro podniky, tak pro veřejné orgány a soukromé osoby. Financování z evropských zdrojů by mělo umožňovat jejich rozvoj a zpřístupnění pro soukromé osoby a malé a střední podniky za podmínek stanovených dle obecného zájmu.

5.8 Z právního hlediska smlouvy o energetické náročnosti, zmíněné v textu Komise, avšak v rámci smluvních vztahů s veřejnými subjekty, představují nástroj rozšíření systematického výzkumu vyšší energetické účinnosti.

5.9 Z článku 1 by měly být vyloučeny památkově chráněné historické budovy, jelikož praktické a estetické obtíže pramenící mimo jiné z instalace inteligentních měřičů jsou u nich mnohem větší. Příkladně zákony o zachování kulturního dědictví často vlastníku historické budovy brání v zavádění nových systémů pro hospodaření s energií. Členské státy by měly mít volnost při rozhodování v jednotlivých případech, zda bude konkrétní památkově chráněná historická budova vyžadovat výjimku a uplatnění flexibilnějších možností řešení.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Otevřený internet a neutralita sítí v Evropě

KOM(2011) 222 v konečném znění

(2012/C 24/31)

Zpravodaj: **pan PEGADO LIZ**

Dne 19. dubna 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Otevřený internet a neutralita sítí v Evropě

KOM(2011) 222 v konečném znění.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Myšlenka otevřeného internetu a neutrality sítí, tzv. „internetové svobody“, je klíčová pro jakoukoli regulaci určenou k zaručení svobody při využívání internetu jakožto komunikačního prostředku.

1.2 Zaručení otevřeného internetu a neutralita sítí jsou témata, jež byla v několika důležitých dokumentech uznána jako zásadní politický cíl na úrovni EU a jež byla obzvláště zmíněna coby politický cíl v Digitální agendě, jednom z nejvýznamnějších pilířů strategie Evropa 2020.

1.3 EHSV proto vítá sdělení Komise, jehož smyslem je sledovat dopad vývoje trhu a technického vývoje na internetové svobody. Nicméně sdělení nesplňuje oprávněná očekávání EHSV.

1.4 Komise uznává, že jsou jisté situace, které by mohly vést k porušení těchto zásad, ovšem namísto toho, aby přijala ochranné kroky, zastává vyčkávací přístup.

1.5 Vzhledem k vysoké důležitosti této otázky pro hospodářskou a sociální budoucnost Evropy EHSV důrazně doporučuje, aby zásady otevřeného internetu a neutrality sítí byly co možná nejdříve formálně zakotveny v právu EU, přičemž je třeba mít neustále na paměti technologický vývoj (současnou situaci) na tomto poli.

1.6 Dále EHSV věří, že nyní je ta správná doba k definování zásad, jež by zaručily otevřený a neutrální internet, a Výbor doporučuje soubor zásad, které by podle jeho názoru měly být přijaty, jak se uvádí v odstavci 7.12.

1.7 EHSV rovněž věří, že tyto zásady jsou prvořadě pro budoucí rozvoj internetu jakožto nástroje pro lepší výkon občanských práv zakotvených v Listině základních práv EU a nezbytné podmínky pro splnění cílů stanovených na světovém summitu o informační společnosti v Ženevě (2003) a v Tunisu (2005).

1.8 EHSV je toho názoru, že bezprostřední kroky v této oblasti budou rozhodující pro plnění cílů strategie Evropa 2020, provádění Digitální agendy a další pokrok při budování vnitřního trhu, a vítá nedávné veřejné výroky komisaře Kroese v tomto smyslu.

1.9 Výbor proto žádá, aby Evropský parlament a členské státy zaujaly proaktivní přístup k ochraně internetových svobod, a předpokládá, že Komise bude podle toho jednat.

2. Shrnutí, povaha a obsah sdělení Komise

2.1 Sdělení je politický dokument, který znamená splnění závazku, jež Evropská komise přijala ve svém prohlášení u příležitosti balíčku opatření k reformě telekomunikací ⁽¹⁾ přijatého v roce 2009 a podle něž by Komise měla „sledovat dopad vývoje na trhu a technického vývoje na internetové svobody, přičemž do konce roku 2010 podá Evropskému parlamentu a Radě zprávu, zda jsou zapotřebí dodatečné pokyny“.

2.1.1 Ve zmíněném prohlášení Komise stanovila svůj pevný a jednoznačný závazek „zachovat otevřenost a neutralitu internetu a v plné míře zohlednit úmysl spoluzákonodárců zakotvit nyní neutralitu sítí jako cíl politiky a regulační zásadu, kterou by měly prosazovat vnitrostátní regulační orgány“.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 337, 18.12.2009.

2.2 Měli bychom připomenout, že v Digitální agendě pro Evropu Komise oznámila, že „bude také pozorně sledovat provádění nových legislativních opatření o otevřeném a neutrální povaze internetu“ (2).

2.3 Sdělení popisuje veřejnou konzultaci a průzkumy, jež Komise provedla v roce 2010 (3), a rovněž společný summit uspořádaný Komisí a Parlamentem 11. listopadu 2010 (4).

2.4 Komise učinila závěr, že v současné době by se neměly podnikat žádné kroky, protože není dost náznaků k tomu, aby v této fázi doporučila, že jsou třeba další právní předpisy.

2.4.1 Během konzultací několik zúčastněných stran i Sdružení evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikací (BEREC) uvedlo, že někteří poskytovatelé internetových služeb omezují rychlost či blokují určitý druh provozu nebo si za něj účtují diskriminující ceny (5).

2.4.2 Nicméně Komise doufá, že pravidla týkající se smluv (6), transparentnosti (7), změny poskytovatele nebo operátora (8) a kvality služeb (9), která jsou součástí revidovaného rámce elektronických komunikací EU, by měla přispět k vytváření konkurenceschopných výsledků.

2.4.3 Kromě toho je Komise toho názoru, že by se mělo vyčkat, až budou tato ustanovení provedena, a posoudit, jak budou fungovat v praxi (10).

2.5 Sdělení výslovně nedefinuje klíčové termíny, neboť je lze vykládat podle evropského práva. Ve skutečnosti se v něm uvádí, že „definice „neutrality sítě“ nebyla stanovena“.

(2) KOM(2010) 245 v konečném znění ze dne 26.8.2010.

(3) http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommlibrary/public_consult/net_neutrality/index_en.htm.

(4) http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommlibrary/public_consult/net_neutrality/index_en.htm.

(5) Omezování rychlosti (*throttling*, tj. škrcení): Poskytovatel internetových služeb může zmenšit šířku pásma, aby úmyslně snížil rychlost služby pro soukromého uživatele pro určité druhy provozu. BEREC informovalo, že někteří poskytovatelé ve Francii, Řecku, Maďarsku, Litvě, Polsku a ve Spojeném království omezují rychlost (tzv. *throttling*) sdílení souborů peer-to-peer (P2P) nebo audiovizuálního přenosu prostřednictvím internetu (tzv. *video streaming*). Blokování: Firma poskytovatele internetových služeb může úmyslně zablokovat IP adresy konkrétních webových stránek, aby zamezila zákazníkům internetových služeb přístup ke specifickým aplikacím a službám. BEREC informoval, že někteří mobilní operátoři v Rakousku, Německu, Itálii, Nizozemsku, Portugalsku a Rumunsku blokují hlasové služby přes internetový protokol (*Voice over Internet Protocol – VoIP*) v mobilních sítích, nebo za tyto služby účtovali zvláštní poplatky.

(6) Čl. 20 odst. 1 písm. b) směrnice o univerzální službě ve znění pozměněném směrnicí o právech občanů 2009/136/ES.

(7) Čl. 21 odst. 3 písmena c) a d) směrnice o univerzální službě ve znění pozměněném směrnicí o právech občanů 2009/136/ES.

(8) Odstavec 47 směrnice o právech občanů 2009/136/ES.

(9) Čl. 22 odst. 3 směrnice o univerzální službě ve znění pozměněném směrnicí o právech občanů 2009/136/ES.

(10) Dne 19. července 2011 Komise zahájila soudní řízení proti 20 členským státům, jež neprovedly revidovaný rámec do vnitrostátního práva.

2.5.1 Namísto toho spojuje oba pojmy a shrnuje právní postoj EU k oběma odkazem na čl. 8 odst. 4 písm. g) rámcové směrnice, který ukládá vnitrostátním regulačním orgánům povinnost zajistit, aby koncoví uživatelé měli přístup k informacím, měli možnost šířit informace a používat podle svého výběru aplikace a služby (s výhradou platných právních předpisů) (11).

2.6 Komise se závěrem zavazuje zveřejnit výsledky dalšího vyšetřování sdružení BEREC ohledně postupů poskytovatelů internetových služeb, jež by mohly narušovat hospodářskou soutěž a být proti zásadám otevřeného a neutrálního internetu. Pokud to významné a přetrvávající problémy opodstatní a Komise usoudí, že je třeba další regulace, navrhne Radě, jaké kroky by mohly být třeba.

3. O čem je vlastně řeč?

3.1 Neschopnost výslovně definovat hlavní pojmy, o nichž se jedná, představuje závažný problém. Bez definice nelze jasné předkládat argumenty ani vydávat jasné pokyny pro trh a regulační orgány, pokud jde o zamýšlený dosah evropských právních předpisů pro tuto oblast.

3.2 Otevřený internet

3.2.1 Otevřený internet je pojem, který pochází z dob počátků internetu a vytvoření celosvětové sítě (*World Wide Web*), jež zpřístupnila obsah veřejného internetu všem lidem na světě s internetovým připojením.

3.2.2 Otevřený internet je zásada, podle níž se mohou uživatelé svobodně připojit k veřejnému internetu, aniž by byli omezováni vládami či poskytovateli internetových služeb, pokud jde o obsah, stránky, platformy, druh zařízení, jež mohou být připojena, a způsoby přípustné komunikace.

3.2.3 Je „otevřený“, protože využívá volné, veřejně přístupné standardy, jež může kdokoli použít pro tvorbu webových stránek, aplikací a služeb, a protože zachází se všemi druhy provozu více méně stejně.

3.2.4 Jakmile jste připojeni k veřejnému internetu, nemusíte již žádat povolení ani zvlášť platit poskytovatelům internetových služeb za to, že se můžete spojit s ostatními uživateli on-line. Pokud vytvoříte inovativní novou službu, nemusíte žádat o povolení sdílet ji se světem.

3.2.5 Tato svoboda komunikovat a inovovat je příčinou neobyčejného úspěchu internetu.

(11) Směrnice 2002/21 ve znění směrnice 2009/140/ES ze dne 25. listopadu 2009 (Úř. věst. L 337, 18.12.2009).

3.2.6 Ve skutečnosti už dnes velká část veřejného internetu není „otevřená“. Web je nadále otevřený, ale aplikace, které používáme v našich chytrých telefonech, na stránkách sociálních sítí, k nimž se připojujeme, a placený obsah, který si kupujeme, jsou součástí uzavřeného internetu, který je přístupný pouze prostřednictvím rozhraní chráněných vlastnickými právy a rozhraní pro programování aplikací (API – *Application Programming Interface*)⁽¹²⁾.

3.2.6.1 Rostoucí počet zemí⁽¹³⁾, společností⁽¹⁴⁾ a provozovatelů sítí⁽¹⁵⁾ z politických, technologických či obchodních důvodů omezuje přístup k veřejnému internetu nebo mění způsob jeho fungování.

3.2.7 Nicméně koncepce otevřeného internetu je důvodem, proč internet podporuje ekonomickou inovaci, demokratickou účast, svobodu slova a on-line vzdělávání po celém světě. Jde o životně nezbytný koncept pro naše hodnoty, jakými jsou svoboda, rovnost a lidská práva, zakotvené v Listině základních práv EU.

3.2.8 Aniž by byla zásada otevřeného internetu výslovně zmíněna, věnují se jí čl. 1 odst. 3a a čl. 8 odst. 4 písm. g) rámcové směrnice o elektronických komunikacích a rovněž odstavec 28 směrnice o právech občanů 2009/136/ES.

3.3 Neutralita sítí

3.3.1 Zásada neutrality sítí vychází z koncepce otevřeného internetu. Zatímco otevřený internet se týká otevřených standardů a svobody připojit se k internetu a používat ho, neutralita sítí souvisí s obchodním zacházením s internetovými zákazníky ze strany poskytovatelů internetových služeb. Snaží se ochraňovat práva spotřebitelů ve shodě se zásadou otevřeného internetu, tedy tak, aby nedocházelo k nerozumným obchodním zásahům ze strany poskytovatele připojení k síti.

3.3.2 Zásada neutrality sítí znamená, že společnosti, jež poskytují internetové služby, by měly zacházet se všemi zdroji

podobných internetových dat stejně a nezacházet z obchodních důvodů odlišně s různými typy provozu.

3.3.2.1 Jde o zásadu, podle níž by uživatelé internetu měli mít kontrolu nad tím, jaký obsah sledují a jaké aplikace na internetu používají; poskytovatelům internetových služeb by nemělo být umožněno používat svou obchodní sílu k tomu, aby zacházeli odlišně s konkurenčními aplikacemi či obsahem.

3.3.2.2 Tato zásada může být slučitelná s opatřeními na řízení provozu, pokud tato opatření nebudou diskriminační, budou transparentní pro spotřebitele a přijata ve snaze o legitimní kvalitu cílů služby. Opatření na řízení provozu však nesmí vytvářet pobídky pro zpomalení rozvoje sítě s cílem účtovat vyšší ceny v důsledku nedostatku zdrojů.

3.3.3 Argumentem této zásady je, že trh s připojením by měl být právně oddělen od trhu s obsahem a aplikacemi. To znamená, že společnosti, jež provozují svoji činnost na obou trzích, musí náležitě oddělovat řízení těchto trhů.

3.3.4 Avšak tato zásada by mohla být ohrožena⁽¹⁶⁾. Poskytovatelé internetových služeb by mohli využívat svou infrastrukturu k blokování internetových aplikací a obsahu (např. internetových stránek, služeb, protokolů), a to zejména konkurenčních, nebo měnit své obchodní modely tak, že sníží kvalitu a rozsah přístupu pro některé uživatele. Takové změny obchodních modelů by mohly vést k nespravedlivé cenové diskriminaci a diskriminaci v kvalitě služeb.

3.4 Předchozí stanoviska EHSV

3.4.1 EHSV v několika stanoviscích zaujal jasný postoj ve prospěch těchto dvou zásad a opřel jej zejména o svobodu a lidská práva; ochranu údajů a ochranu soukromí; demokracii a spolupráci při řízení; začlenění a posílení postavení; inovace a hospodářský růst⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Ve své reakci na veřejnou konzultaci ze strany EK zahájenou dne 30. června 2010 BEREK vyjmenoval tři hlavní ožehavá témata související s dalším vývojem: 1) prostor pro různé stanovení cen prostřednictvím využití technik, jako je hloubková inspekce paketů, v kombinaci s ekonomickými pobídkami a potenciálem pro vertikální fúze by přivodily důsledky oslabující hospodářskou soutěž; 2) možný vznik dlouhodobých negativních dopadů na internetovou ekonomiku (na inovace, svobodu slova atp.); 3) zmatení/poškození spotřebitele z důvodu nedostatečné transparentnosti.

⁽¹⁷⁾ Viz stanovisko CESE 984/2008 k sítím elektronických komunikací (TEN/327-329 ze dne 29. května 2008), zpravodaj: pan Hernández Bataller, zejména odstavce 1.1., 1.2.7 a 4.4; stanovisko CESE 1915/2008 Přístup k vysokorychlostnímu internetu pro všechny – úvahy o vývoji rozsahu univerzální služby v elektronických komunikacích (TEN/353 ze dne 3. prosince 2008), zpravodaj: pan Hencks, zejména odstavce 1.5; stanovisko CESE 1628/2010 k Digitální agendě pro Evropu (TEN/426 ze dne 13. prosince 2010), zpravodaj: pan McDonogh, zejména odstavce 1.6, 1.9 a 4.5; stanovisko CESE 525/2011 k Aktu o jednotném trhu (INT/548 ze dne 15. března 2011), zpravodajové: paní Federspiel, pan Siecker, pan Voleš; a zejména nedávné stanovisko CESE 669/2011 Posílení digitální gramotnosti, elektronických dovedností a začlenění do informační společnosti (TEN/453), zpravodajka: paní Batut.

⁽¹²⁾ Rozhraní pro programování aplikací (API) je programový kód vložený mezi dva programy tak, aby se mohly vzájemně propojit a spolupracovat.

⁽¹³⁾ „Velký čínský firewall“ již podrobuje přísné kontrole internetové odkazy ke zbytku světa, monitoruje provoz a znepřístupňuje mnoho stránek a služeb. Další země, včetně Íránu, Kuby, Saúdské Arábie a Vietnamu, se zachovaly podobně a další vlády zpřísňují kontroly toho, co lidé mohou vidět a dělat na internetu.

⁽¹⁴⁾ „Uživatelé mobilních zařízení od firmy Apple mají k internetovým službám přístup prostřednictvím malých softwarových aplikací, které si lze stáhnout, spíše než prostřednictvím webového prohlížeče. Tím, že Apple diktuje, které aplikace jsou na jeho zařízeních povoleny, se stal určitým filtrem. Jelikož se tyto aplikace rozšířily i do ostatních mobilních zařízení, a dokonce i do automobilů a televizorů, ostatní firmy tak učiní rovněž.“ Economist, 2.9.2010.

⁽¹⁵⁾ Poskytovatelé internetových služeb a provozovatelé telekomunikačních sítí, kteří hledají nové zdroje zisku, používají technologie, které na jejich sítích odlišně zacházejí s různými druhy internetového provozu, aby mohli účtovat příplatky nebo zhoršit, či dokonce zablokovat jisté služby.

3.4.2 Zejména ve svém stanovisku CESE 362/2011 již EHSV uvedl, že „za krajně důležitou pro budoucnost internetových služeb v Evropě považuje Výbor zásadu neutrality sítě“. ⁽¹⁸⁾

4. Ekonomika na pozadí zásad – vazby na strategii Evropa 2020 a Digitální agendu

4.1 Digitální ekonomika

4.1.1 V rámci stěžejní iniciativy Digitální agenda ⁽¹⁹⁾ usiluje strategie Evropa 2020 ⁽²⁰⁾ o pákový efekt ohromného růstového potenciálu internetu a digitální ekonomiky.

4.1.2 K internetu jsou v současnosti připojeni 2 miliardy lidí a každý rok je v rámci elektronického obchodování převedeno téměř 5,5 bilionu eur. Spotřeba a výdaje související s internetem jsou nyní vyšší než v zemědělství či energetice a v zemích s vyšší mírou penetrace internetu to za posledních pět let přispělo k růstu HDP 21 procenty ⁽²¹⁾.

4.1.3 Nedávná studie téměř 5 000 malých a středních podniků od McKinsey ⁽²²⁾ zjistila, že podniky, které jsou silně zastoupeny na webu, rostou dvakrát rychleji než podniky, které jsou na internetu přítomny minimálně nebo vůbec. Taktéž vytvářejí více než dvojnásobný počet pracovních míst než ostatní.

4.1.4 K tomu, aby byla tato silná hnací síla růstu a transformace co možná nejlépe zúročena, je třeba vyvinout co největší úsilí zaměřené na maximální zpřístupnění internetu, maximální svobodu při jeho využívání a minimalizaci nákladů s ním spojených pro spotřebitele a podniky.

4.2 Malé a střední podniky, inovace, zaměstnanost a růst

4.2.1 Strategie Evropa 2020 se výrazně zaměřuje zejména na zlepšení podnikatelského prostředí malých a středních podniků, na snížení transakčních nákladů, podnícení inovací malých a středních podniků a povzbuzení začínajících podniků.

4.2.2 Jakákoli politika, jež upustí od zásad otevřeného internetu a neutrality sítě ve prospěch velkých provozovatelů sítě na úkor 23 milionů evropských malých a středních podniků ⁽²³⁾ a spotřebitelů, uškodí schopnosti Evropy přeměnit ekonomiku a společnost, což je smyslem strategie Evropa 2020.

⁽¹⁸⁾ Viz stanovisko CESE 362/2011 První program politiky rádiového spektra a evropské širokopásmové sítě (TEN/434-435).

⁽¹⁹⁾ Digitální agenda pro Evropu, KOM(2010) 245 v konečném znění.

⁽²⁰⁾ KOM (2010) 2020 v konečném znění.

⁽²¹⁾ McKinsey Global Institute. Internet matters: The Net's sweeping impact on growth, jobs, and prosperity, květen 2011.

⁽²²⁾ McKinsey Global Institute. Internet matters: The Net's sweeping impact on growth, jobs, and prosperity, květen 2011. http://www.mckinsey.com/mgi/publications/internet_matters/pdfs/MGI_internet_matters_full_report.pdf.

⁽²³⁾ Eurostat (Eurostat Yearbook 2010, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/eurostat_yearbook_2010).

4.3 Vnitřní trh a spravedlivá hospodářská soutěž

4.3.1 Otevřený internet a neutralita sítě, jež by zaručily spravedlivou hospodářskou soutěž a povzbudily inovace, jsou rovněž zásadami, které jsou nezbytné pro dokončení silného jednotného digitálního trhu ⁽²⁴⁾.

5. Někteří provozovatelé sítě se staví proti zásadě neutrality sítě

5.1 Někteří provozovatelé sítě lobbují u svých národních vlád, Komise a EP, aby jim pomohly zvýšit jejich podíl příjmů z internetu ⁽²⁵⁾. Argumentují tím, že pokud nebudou moci vytvořit nové zdroje příjmů z dodávání obsahu, nebudou schopni unést kapitálové investice, jež jsou třeba k poskytování vysokorychlostního internetu, jaký Evropa potřebuje ⁽²⁶⁾.

5.1.1 Někteří provozovatelé sítě v soukromém vlastnictví, kteří soutěží na trhu s internetovým připojením a usilují o krátkodobé výnosy z investic, investují do této oblasti v současnosti velmi opatrně, neboť se jim tento obchod nezdá dostatečně ziskový, zejména v případě okrajových regionů.

5.2 Nicméně za pomoci investiční podpory Evropy pro poskytování vysokorychlostního připojení ⁽²⁷⁾ a atraktivní míry růstu poptávky po širokopásmovém připojení vstupují noví poskytovatelé infrastruktury na trh s připojením. S rozvojem konkurenčnějšího trhu širokopásmové infrastruktury v Evropě má na dostupnost šířky pásma a na cenu jeho poskytování rovněž pozitivní dopad rozvoj nových technologií pro pozemní i bezdrátové širokopásmové připojení. Probíhají například rozsáhlé projekty poskytování vysokorychlostního internetu, zejména ve venkovských oblastech, s využitím digitální dividendy z přechodu z analogového vysílání na digitální.

⁽²⁴⁾ Uvádí se to jak ve sdělení Na cestě k Aktu o jednotném trhu – Pro vysoce konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství – 50 návrhů pro lepší společnou práci, podnikání a obchod (KOM(2010) 608 v konečném znění/2 ze dne 11. listopadu 2010), tak ve sdělení Dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry – „Společně pro nový růst“ (KOM(2011) 206 v konečném znění ze dne 13. dubna 2011), odstavec 2.7.

⁽²⁵⁾ Čtyři největší evropské poskytovatelé internetových služeb – Deutsche Telekom, France Telecom, Telecom Italia a Telefónica – si objednali studii, jež je měla podpořit. A.T. Kearney, 2010: *A Viable Future Model for the Internet*.

⁽²⁶⁾ Největší poskytovatelé internetových služeb uvádějí, že pokud by modernizovali své sítě tak, aby vyhovovaly odhadované poptávce po širokopásmovém připojení v roce 2014, a neměli žádný další příjem, jejich kapitálový obrát by poklesl o 3 procentní body přibližně na 9 procent. A.T. Kearney, 2010. *A Viable Future Model for the Internet*.

⁽²⁷⁾ Viz KOM(2010) 471 v konečném znění (první program politiky rádiového spektra), KOM(2010) 472 v konečném znění (Evropské širokopásmové síť: investice do digitálního růstu) a 2010/572/EU <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:251:0035:0048:CS:PDF> – doporučení Komise o regulovaném přístupu k přístupovým sítím nové generace (NGA); viz také Srovnávací přehled Digitální agendy (SEC(2011) 708 final z 31. května 2011).

5.3 Problémem je, že návrhy některých poskytovatelů internetových služeb na změnu obchodních modelů tím, že se odmítne zásada neutrality sítí, zvýší náklady na obsah a služby na internetu, nebo omezí otevřenost internetu.

5.3.1 Pokud bude zásada neutrality skutečně narušena, získají poskytovatelé internetových služeb možnost „zdanit“, omezovat rychlost nebo blokovat internetový provoz mezi zákazníky a poskytovateli služeb, což bude znamenat zvýšení nákladů na internetové služby v Evropě, které uškodí inovaci, růstu, zaměstnanosti i strategii Evropa 2020.

5.3.2 Taktéž by to ohrozilo splnění cílů světového summitu o informační společnosti (WSIS) stanovených v Ženevě (2003) a v Tunisu (2005) v souladu s rozvojovými cíli tisíciletí (28).

6. KPN (29) způsobila vznik zákona o neutralitě sítí v Nizozemsku

6.1 Ve sdělení Komise ze dne 19. dubna se uvádí, že ve prospěch zaručení ochrany zásady neutrality sítí formou nových právních předpisů zatím nehovoří dostatek důkazů o zásazích provozovatelů do internetového provozu ve snaze docílit obchodních výhod.

6.2 Avšak poté, 10. května, nizozemský poskytovatel internetových služeb KPN (30) oznámil, že od července plánuje účtovat zákazníkům zvláštní příplatek za přístup k některým internetovým aplikacím, jako jsou VoIP (Skype) a aplikace WhatsApp pro chytré telefony, která nahrazuje SMS.

6.2.1 Ukázalo se, že KPN stejně jako jiní poskytovatelé internetových služeb používá technologii nazvanou hloubková inspekce paketů (DPI – *deep packet inspection*) (31) k analýze internetového provozu svých zákazníků a chystá se účtovat příplatek za hovory po VoIP, provoz přes WhatsApp a jakýkoli další obsah, který chce zakázat, nebo z nějž hodlá profitovat.

6.2.2 Protože bylo v jejich strategickém zájmu ignorovat zásadu neutrality sítí a protože právní předpisy nestanovují žádnou povinnost respektovat tuto zásadu, KPN otevřeně vyhlášovala svůj úmysl začít „zdaňovat“ určité typy internetového provozu.

(28) Viz Monitoring the WSIS Targets – A mid-term review (World Telecommunication/ICT Development Report 2010, ITU, Ženeva, 2010).

(29) KPN je nizozemská telekomunikační společnost se zájmy v mnoha evropských zemích. Je to největší poskytovatel internetových služeb v Nizozemsku, který v roce 2010 dosáhl příjmů ve výši 13,4 mld eur a zisku 1,8 mld eur.

(30) Viz záznam z akce nazvané KPN Investor Day: Group Strategy dostupný na http://pulse.companywebcast.nl/player1_0/default.aspx?id=12193&bb=true&swf=true.

(31) Hloubková inspekce paketů (DPI) je technika využívaná poskytovateli internetu k podrobnému zkoumání balíčků dat v okamžiku, kdy procházejí inspekčním bodem. Hloubková inspekce paketů (a filtrování) umožňuje pokročilé řízení provozu na síti, pokročilý uživatelský servis a pokročilé zabezpečovací funkce stejně jako vytěžování internetových údajů, odposlech, cenzuru apod.

6.3 Zveřejnění kroků KPN a jejich budoucích úmyslů způsobilo v Nizozemsku politickou bouři, jež vyústila dne 22. června k předložení návrhu prvních evropských zákonů na ochranu zásad otevřeného internetu a neutrality sítí v dolní komoře nizozemského parlamentu.

6.4 Vyjevení úmyslů KPN jednoznačně dokázalo, že někteří provozovatelé sítí nechápou ustanovení revidovaného rámce elektronických komunikací ani předpisy o hospodářské soutěži EU jako vážně míněnou ochranu zásady neutrality sítí.

7. Měla by EU přijmout nějaké kroky, nebo má zatím vyčkat?

7.1 Ve svém sdělení Komise zastává vyčkávací přístup.

7.2 Ve sdělení se uvádí, že provedení revidovaného regulačního rámce do vnitrostátního práva by mělo poskytnout dostatečnou ochranu zásady otevřeného internetu. A pokud by některý provozovatel porušil zákon, vnitrostátní regulační orgány mají jasné pravomoci k tomu, aby rozhodně zasáhly.

7.3 Nicméně podle sdělení není potřeba prosazovat zásadu neutrality sítí. Namísto toho Komise tvrdí, že konkurenční trh širokopásmového připojení doprovázený transparentností a ustanoveními, jež spotřebitelům zajistí v revidovaném rámci možnost změny, by měl být dostačující.

7.4 Ze sdělení vyplývá, že by bylo lepší vyčkat a zjistit, zda stávající zákony a konkurenční podmínky budou náležitou ochranou zásady neutrality sítí; že provádění *ad hoc* právních předpisů v této době by mohlo naopak negativně zasáhnout rozvoj evropské internetové ekonomiky tím, že by odrazovalo od investic, nebo zabráňovalo vzniku dalších inovativních obchodních modelů.

7.5 Zastánci vyčkávacího přístupu poukazují na konkurenční trh Evropy v oblasti služeb poskytovatelů internetu a tvrdí, že kdyby provozovatelé sítí zavedli diskriminační cenovou politiku pro dodávání obsahu, nespokojení zákazníci by přešli k jinému poskytovateli internetových služeb.

7.5.1 Tento argument však podceňuje skutečné obtíže, jimž mnoho zákazníků čelí, když chtějí změnit poskytovatele internetových služeb (32), a také jak zákeřně by mohl působit společný postup největších poskytovatelů internetových služeb, kdyby se všichni rozhodli zpoplatnit dodávání některých druhů obsahu.

(32) V přehledu změn poskytovatelů internetu ve Spojeném království, který vydal (10. září 2010) Úřad pro komunikace (Ofcom), se uvádí, že kdyby zákazníci širokopásmových služeb měli možnost změny, 45 % z nich by to považovalo za „příliš nepříjemné“, a že zákazníci pravděpodobně k jinému poskytovateli nepřejdou, pokud pouze jeden či dva druhy jejich používání internetu bude zakázán či předražen: <http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/consumer-switching/summary/switching.pdf>.

7.6 Až 61 % domácností v Evropě, které mají v současné době přístup k internetu, nyní kupuje internetové připojení jako součást balíčku internetového připojení, telefonních služeb a televizního vysílání. Navíc 92 % domácností s balíčky služeb zatím nezměnilo poskytovatele, ačkoli 36 % z nich o tom uvažovalo⁽³³⁾. Je jasné, že chytrými marketinkovými postupy narůstá síla poskytovatelů internetových služeb na trhu, což má nepříznivý vliv na chování spotřebitelů, co se týče vůle po změně – chytrý marketing oslabuje sílu spotřebitele. Inteligentní marketing umožní poskytovatelům internetových služeb využít svého postavení k tomu, aby jim prošly postupy odporující zásadě neutrality sítí, a měli tedy nadměrné zisky a současně tím oslabili hospodářskou soutěž a inovace – pokud jim v tom nezabrání právní předpisy.

7.7 Posouzení účinnosti nových pravidel pro elektronické komunikace bude každopádně trvat velmi dlouho.

7.7.1 Vzhledem k tomu, jak dlouho může trvat, než dojde k rozhodnutí přijmout regulační opatření, než bude sepsáno a nabude účinnosti ve všech 27 zemích EU, a vzhledem k rychlosti, s jakou poskytovatelé internetových služeb zjevně směřují k zavedení nových obchodních modelů, může být neutralita sítí bezpředmětnou myšlenkou ještě dříve, než bude jakékoli regulační opatření sepsáno.

7.8 EHSV doporučuje odlišný proaktivní přístup založený hlavně na zásadách prevence a obezřetnosti popsanych v předchozím stanovisku k tématu Proaktivní právní přístup: krok kupředu ke zlepšení právní úpravy na úrovni EU⁽³⁴⁾ a vítá nedávné veřejné výroky komisaře Kroese, jež zjevně tento přístup podporují.

7.9 Podle tohoto přístupu by zásady otevřeného internetu a neutrality sítí měly být jasně definovány a zakotveny v evropských právních předpisech jako podpora občanských práv definovaných v Listině základních práv EU.

7.10 Komise by měla vypracovat zásady otevřeného a neutrálního internetu po citlivém zvážení různých formulací a konzultaci všech zúčastněných stran a zohlednit přitom technologický vývoj (současnou situaci) na tomto poli.

7.11 Třebaže zásada otevřeného internetu je více méně odpovídajícím způsobem pokryta právními předpisy EU, konkrétně čl. 1 odst. 3a a čl. 8 odst. 4 písm. g) rámcové směrnice o elektronických komunikacích⁽³⁵⁾ spolu s odstavcem 28 směrnice o právech občanů⁽³⁶⁾, mohla by být formulována explicitněji a jednoznačně. Specifická zásada neutrality sítí však není v právních předpisech EU definována a není ani pokryta žádnou kombinací ustanovení.

⁽³³⁾ Tyto statistické údaje pocházejí z průzkumu zaměřeného na druhy elektronické komunikace v domácnostech. Pocházejí ze zvláštního průzkumu Eurobarometru č. 362, červenec 2011, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_362_en.pdf.

⁽³⁴⁾ Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽³⁵⁾ Směrnice 2002/21/ES ve znění směrnice 2009/140/ES ze dne 25. listopadu 2009 (Úř. věst. L 337, 18.12.2009).

⁽³⁶⁾ 2009/136/ES.

7.12 Podle názoru Výboru by definice zásad – založená zejména na přezkumu zásad obsažených v norských pokynech pro neutralitu internetu⁽³⁷⁾, na odpovědi Evropské organizace spotřebitelů (BEUC) na konzultaci EK k neutralitě sítí⁽³⁸⁾, na usnesení o neutralitě sítí transatlantického dialogu mezi spotřebiteli (TACD)⁽³⁹⁾ a na nedávno přijatém nizozemském zákoně⁽⁴⁰⁾ – měla obsahovat přinejmenším následující prvky:

i. Svoboda a kvalita přístupu k internetu

Evropská komise by měla schválit společnou normu EU pro „minimální úroveň služby“ v souladu se zásadami obecného zájmu a měla by zajistit, aby se její dodržování účinně sledovalo.

ii. Žádná diskriminace mezi různými proudy (*streams*) internetového provozu

Obecně by mělo platit, že nesmí být činěn rozdíl mezi způsoby, jakými se nakládá s jednotlivými datovými proudy, ať už podle typu obsahu, služby, aplikace, zařízení či adresy počátku či cíle datového proudu. To platí pro všechny body v síti včetně propojovacích míst.

Z této zásady mohou být umožněny výjimky, pokud budou v souladu s pokyny stanovenými v doporučení iii.

iii. Mechanismy pro dohled nad řízením internetového provozu

Navrhnout výjimky ze zásad stanovených v návrzích i. a ii., avšak omezit jakékoli odchylky od těchto výjimek, a to když poskytovatelé internetových služeb používají mechanismy pro řízení provozu k zajištění kvality přístupu k internetu, přičemž splňují obecné zásady týkající se relevance, přiměřenosti, účinnosti, nediskriminování mezi různými účastníky a transparentnosti.

⁽³⁷⁾ Pokyny pro internetovou neutralitu, 2009: <http://www.npt.no/ikbViewer/Content/109604/Guidelines%20for%20network%20neutrality.pdf>.

⁽³⁸⁾ Spotřebitelé by měli mít právo na:

1. internetové připojení o takové rychlosti a spolehlivosti, jaké byly inzerovány;
2. internetové připojení, jež jim umožní:
 - a) odesílat a přijímat obsahovou náplň dle svého výběru;
 - b) používat služby a spouštět aplikace dle svého výběru;
 - c) připojovat hardware a používat software dle svého výběru, který nepoškozuje síť;
3. internetové připojení jež nediskriminuje žádné aplikace, služby či obsah, nebo nediskriminuje na základě adresy odesílatele či příjemce;
4. konkurenci mezi poskytovateli připojení k síti, aplikací, služeb a obsahu;
5. informací o tom, jaké způsoby řízení provozu na síti používají jejich poskytovatelé připojení (http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/library/public_consult/net_neutrality_comments/08industry_social_consumer_orgs_ngos_etc/beuc.pdf).

⁽³⁹⁾ Usnesení TACD z dubna 2010 (dokument č.: INFOSOC 42-09).

⁽⁴⁰⁾ Neoficiální překlad: <https://www.bof.nl/2011/06/15/net-neutrality-in-the-netherlands-state-of-play/>.

iv. Řízené služby

Pro zachování schopnosti všech aktérů inovovat musí být provozovatelé elektronických komunikací schopni prodávat vedle přístupu k internetu i „řízené služby“, pod podmínkou, že řízená služba nede-gradu-je kvalitu přístupu k internetu pod určitou uspokojivou hranici a že prodávající jednají v souladu s platnými předpisy o hospodářské soutěži a zvláštními předpisy pro toto odvětví.

v. Posílená transparentnost pro koncové uživatele a definovaná sada standardizovaných informací

Měly by existovat jasné, přesné a vypovídající informace o službách a aplikacích, k nimž lze přistupovat prostřednictvím poskytovatelů internetových služeb: o jejich kvalitě služeb, možných omezeních a jakýchkoli postupech řízení provozu. EK by měla zaručit transparentnost pro spotřebitele, včetně jasných informací o obchodních podmínkách, právu používat jakoukoli zákonnou aplikaci a způsobech, jak změnit poskytovatele. EK by měla podporovat intenzivnější dialog a účinnější mechanismy společné regulace mezi průmyslem a vnitrostátními regulačními orgány pod záštitou EK, aby došlo ke shodě na zásadách transparentnosti a sadě standardizovaných informací, jež by platily po celé EU.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k bílé knize Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje

KOM(2011) 144 v konečném znění

(2012/C 24/32)

Zpravodaj: **pan COULON**

Spoluzpravodaj: **pan BACK**

Dne 28. března 2011 se Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

bílé knihy Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje

KOM(2011) 144 v konečném znění.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 170 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) celkově vítá bílou knihu nazvanou Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje (dále jen „plán“). Strategie uvedená v tomto plánu je do velké míry v souladu s tím, co Výbor vyzdvihl v dřívějších stanoviscích. Rád by však vyjádřil určité výhrady k několika oblastem.

1.2 EHSV uznává, že navržený cíl snížit do roku 2050 emise skleníkových plynů z dopravy o 60 % je i přes to, že jeho dosažení bude náročné, v souladu s celkovou politikou EU v oblasti klimatu a že nastavuje rozumnou rovnováhu mezi potřebou rychle snížit objem skleníkových plynů a dobou potřebnou k optimalizaci energetické účinnosti v jednotném evropském dopravním prostoru a k vývoji nových, udržitelných paliv a pohonných systémů za účelem snížení závislosti na fosilních palivech.

1.3 EHSV pozoruje značný nesoulad mezi cíli, způsoby jejich dosažení a potřebným financováním. EHSV doporučuje lépe na sebe navázat strategická opatření uvedená v plánu (do roku 2050) a praktičtější, bezodkladná opatření (do roku 2020 a 2030).

1.4 Jak je správně uvedeno v plánu, bude k tomu, aby alternativní druhy zaujímaly větší část trhu, zapotřebí velkých investic do infrastruktury. Dokument se však zabývá hlavně

financováním budoucí základní sítě TEN-T a popisuje řadu možných způsobů, jak získat alespoň část potřebných finančních prostředků. Zpoplatnění a soukromé financování nejsou řešení, která lze uskutečnit všude. Tyto poznámky se týkají rovněž infrastruktury obecně, včetně stále potřebné silniční infrastruktury a údržby silnic. EHSV doporučuje, aby ve víceletém finančním rámci na období po roce 2013 byly na dopravní infrastrukturu vyčleněny dostatečné finanční prostředky. Budoucí projekty vyžadují lepší koordinaci mezi členskými státy a institucemi EU v oblasti kritérií plánování a stanovování priorit a musí rovněž zahrnovat modernizaci stávající infrastruktury.

1.5 EHSV podporuje vypracování strategie na podporu účinné a skutečně udržitelné evropské dopravy, v níž by se vzaly v úvahu hospodářské, environmentální a také společenské výzvy. Vývoj ve všech druzích dopravy musí více zohlednit sociální dialog a posílit ho. EHSV bere na vědomí, že plán odkazuje na „minimální povinnosti služby“. Tato otázka je však předmětem kolektivního vyjednávání v každém státě EU. EHSV sdílí názor Komise, že sociální dialog má zásadní význam pro předcházení sociálním konfliktům, a plně respektuje právo pracovníků na kolektivní vyjednávání, které mají podle článku 151 Smlouvy o fungování Evropské unie.

1.6 Kromě důrazu na potřebu vytvořit příznivé podmínky pro kvalitní pracovní místa v dopravě je důležité navrhnout opatření na posílení odborné přípravy a pomoci tržním subjektům v jejich náborovém úsilí. Obecněji řečeno je sociální rozměr plánu slabý.

1.7 Plán je dosti pesimistický, co se týče možností dekarbonizovat silniční nákladní dopravu. Měla by se v něm kromě podpory vývoje nových pohonných systémů a paliv možná zvážit ještě větší podpora opatření schopných optimalizovat její využití a snížit provoz za současného zachování celkové kapacity, jakými jsou např. opatření v oblasti elektronické podpory nákladní dopravy (e-freight), lepší logistika, lepší vozidla a rozvoj „zelených koridorů“.

1.8 Ačkoliv se plán zakládá na zásadě kombinace druhů dopravy (jednom z aspektů komodalit), navrhuje také konkrétní cíle pro přechod od nákladní silniční dopravy k jiným druhům dopravy (tj. 30 % silniční přepravy nákladu nad 300 km by mělo být do roku 2030 převedeno na jiné druhy dopravy, jako např. na železniční či lodní dopravu, a do roku 2050 by to mělo být více než 50 %). Takto navrhovaný uniformní přístup postrádá odpovídající vědecký základ, přičemž ani bílá kniha, ani posouzení dopadu nevysvětluje, jak byla tato prahová vzdálenost stanovena.

1.9 V plánu se doporučuje dále rozvíjet politiku liberalizace, zejména v oblasti železniční dopravy. Členové EHSV žádají, aby byly v první řadě uváženy zhodnoceny reformy provedené v jednotlivých členských státech, zejména způsoby oddělení správy infrastruktury od poskytování služeb a jejich dopad na vyšší využívání osobní a nákladní železniční dopravy, bezpečnost, zaměstnanost, kvalitu služeb, výrobní náklady a jejich úměrná výše co se týče výdajů, které mají cestující.

1.10 V plánu navrhuje se zavést povinnost zadávat veřejné zakázky na poskytování služeb prostřednictvím konkurenčních nabídkových řízení. EHSV očekává, že Evropská komise vypracuje před předložením návrhů v této oblasti a nejpozději půl roku od 3. prosince 2014 zprávu o provádění nařízení (ES) č. 1370/2007, jak je stanoveno v jeho článku 8.2.

1.11 Výbor zdůrazňuje velkou výzvu, již pro udržitelnou dopravní politiku představuje veřejná městská doprava. Je naprosto nezbytné rozvinout veřejnou městskou dopravu, která bude účinná, bezpečná, cenově dostupná a bude konkurovat individuální dopravě. Má to o to vyšší význam vzhledem k jasným pozitivním dopadům na emise, hluk a přetížení. Výbor se tedy zasazuje o to, aby Evropská unie – aniž by ohrozila zásadu subsidiarity – stanovila členským státům cíle v oblasti rozvoje veřejné městské dopravy a využila k jejímu rozvoji a k její modernizaci strukturální fondy a Fond soudržnosti a zvýšila funkčnost střediska pro sledování městské mobility.

1.12 V neposlední řadě zmiňuje plán městskou nákladní dopravu, ale pouze okrajově a s malým důrazem. Bylo by bývalo vhodné prošetřit náležitost a možnost zavedení společného postupu v této oblasti a navržení odpovídající legislativy, vzhledem k tomu, že poslední úsek distribuce, jenž se nachází ve městech, je důležitý pro volný pohyb zboží na vnitřním trhu a rovněž pro podporu volby udržitelných druhů dopravy.

2. Úvod

2.1 Účelem bílých knih z let 1992 a 2001 bylo především učinit dopravu udržitelnější, a to například prostřednictvím přechodu od silniční dopravy k ekologičtějším druhům dopravy, např. k námořní, vnitrozemské vodní nebo železniční dopravě, prosazováním ekologických řešení, zajištěním toho, aby sektor dopravy platil skutečné náklady, které společnosti způsobuje, a to prostřednictvím internalizace vnějších nákladů, ale také snahou o snížení potřeby využívat dopravu pomocí účinného plánování.

2.2 Časem – a zejména v přezkumu bílé knihy Evropské komise z roku 2001 v polovině období, který proběhl v roce 2006, – se důraz přesunul spíše na komodalitu, účinné multimodální dopravní řetězce a potřebu uzpůsobených podpůrných infrastruktur a systémů, jakožto prostředků snížení ekologické stopy dopravy.

2.3 Tento plán se od předešlých bílých knih odlišuje jednak svým dosahem – pojímá totiž časový horizont v délce více než čtyř desetiletí sahající až do roku 2050 s tím, že některé cíle jsou stanoveny na roky 2020 a 2030, čili na kratší období –, jednak tím, že se v něm jasně prohlašuje, že není žádoucí brzdit mobilitu. Plán nicméně vytyčuje ambiciózní cíle v oblasti udržitelnosti, zejména pokud jde o energetickou účinnost, snížení závislosti na ropě, snížení emisí skleníkových plynů a technologický rozvoj.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá plán, jenž se zdá být cenným přínosem k rozvoji účinného a udržitelného dopravního systému v Evropě. Strategie uvedená v tomto plánu je do velké míry v souladu s tím, co Výbor vyzdvihl ve svých dřívějších stanoviscích.

3.2 Je politováníhodné, že seznam navržených opatření obsahuje velmi málo lhůt. Některé by bylo možné vyvodit, pokud porovnáme tento seznam se seznamem deseti cílů uvedených v části 2.5 plánu, ale byla by to pouhá spekulace. Plán fakticky dobře neprovazuje strategická opatření (do roku 2050) s taktickými opatřeními (která je možná přijmout okamžitě). Plán by měl zejména vytyčit přesnější program činnosti na období 2013–2020.

3.3 EHSV uznává zásadní úlohu dopravy jako faktoru konkurenceschopnosti a prosperity, nutnost vytvořit integrovaný evropský dopravní systém a potřebu zlepšit rozměr udržitelnosti a podporovat druhy dopravy s nízkými emisemi uhlíku, energetickou účinnost a účinnost zdrojů, jistotu a nezávislost dodávek a snížení přetížení. EHSV schvaluje důraz kladený na optimální multimodální logistické řetězce a účinnější využívání dopravní infrastruktury. Podporuje také záměr plánu využívat vyšší podíl tržně řízených opatření, než uváděly předchozí verze bílé knihy.

3.4 EHSV ve svých dřívějších stanoviscích rovněž žádal o přesné a konkrétní zásahy, jež by umožnily dosáhnout kýžených cílů. Plán lze z hlediska některých bodů považovat za velmi pokrokový, počínaje obecným prohlášením v odstavci 13, v němž se uvádí, že dosavadní přístup nepovede k uspokojivým výsledkům v oblasti závislosti na ropě, emisí CO₂, přístupnosti ani sociálních nákladů nehod a hluku.

3.5 Většina plánovaných iniciativ je určena na vytvoření komodálního dopravního prostoru v rámci jednotného evropského dopravního prostoru. EHSV oceňuje důraz, jenž je kladen na komodalitu. Zdůrazňuje, že komodální přístup, na němž se plán zakládá, znamená optimalizaci všech jednotlivých druhů dopravy i jejich interakce. K některým plánovaným opatřením je však třeba vyjádřit několik připomínek.

3.6 V plánu jsou stanoveny velmi ambiciózní cíle v oblasti ekologizace dopravního systému, způsoby jejich dosažení a náklady s ním spojené však nejsou realistické. EHSV je znepokojen nesouladem mezi cíli, způsoby jejich dosažení a potřebným financováním.

3.7 Dlouhodobý cíl 60 % snížení emisí CO₂ z dopravy do roku 2050 je velmi ambiciózní a může se stát klíčovým prvkem technického vývoje a vývoje dopravní politiky, pokud bude v předvídatelné budoucnosti zachován.

3.8 EHSV uznává, že cíl týkající se emisí je v souladu s obecným postojem EU k ochraně klimatu a že umožňuje zajistit rovnováhu mezi potřebou rychle snížit emise skleníkových plynů a možností velmi rychle začít používat alternativní paliva pro významnou činnost, již doprava vykonává v hospodářství Unie. Výbor doporučuje, aby byl tento dlouhodobý cíl plánu doplněn specifitějšími, měřitelnými střednědobými cíli v oblasti snižování závislosti na ropě, hluku a znečištění ovzduší.

3.9 EHSV bere na vědomí jasné a důležité prohlášení uvedené v odstavci 18 plánu: „Omezení mobility není řešením.“ Domnívá se, že je důležité, aby toto tvrzení nebylo vykládáno tak, že je v rozporu s opatřeními určenými ke zlepšení energetické účinnosti dopravy a ke snížení emisí z dopravy, např. prostřednictvím optimalizace nákladů, lepší logistiky k dosažení vyššího vytížení, propagace možností veřejné dopravy atp. Tato opatření jsou v plánu vyjmenována a obecně vítána. Pobízí ke změně chování a spotřeby. Vytvoření rovnováhy mezi dosažením emisních cílů stanovených v plánu a pokračováním v naplňování potřeb společnosti EU v oblasti mobility bude zajisté velmi náročné. Proto EHSV považuje tvrzení uvedené v odstavci 18 za důležité.

3.10 Co se týče silniční nákladní dopravy, EHSV podporuje potřebu účinně využívat dostupné zdroje pomocí koordinace menších úsilí a vytvoření zelených multimodálních nákladních koridorů prostřednictvím spolupráce mezi veřejnými a soukromými subjekty. EHSV však poznamenává, že ambiciózní cíl dekarbonizace (– 60 % CO₂) bude možná vyžadovat širší a směřující škálu opatření.

3.11 V plánu je zohledněna potřeba posílit konkurenceschopnost alternativních druhů dopravy k silniční dopravě. Výbor podporuje tento cíl, pokud při jeho realizaci bude podporován růst objemu a kvality železniční dopravy, vnitrozemské vodní dopravy a námořní dopravy na krátké vzdálenosti a účinné intermodální služby a pokud se nebude bránit rozvoji účinných a udržitelných silničních služeb v EU.

3.12 Evropská komise a členské státy by kromě aktivní propagace alternativních druhů dopravy měly rovněž vyvinout veškeré úsilí o zvýšení udržitelnosti silniční dopravy, a to jak z ekonomického a ekologického hlediska, tak z hlediska sociálního. EHSV vyjadřuje obavy v souvislosti s napětím, jež vzniklo v důsledku rozdílné úrovně sociální ochrany a mezd na trhu silniční dopravy. Výbor zdůrazňuje význam sociálního dialogu v tomto odvětví a účinného provádění opatření pro dohled, která jsou stanovena v balíčku týkajícímu se silniční dopravy, jenž má vstoupit v platnost 4. prosince 2011. EHSV žádá Komisi, aby důsledně sledovala provádění tohoto balíčku členskými státy, a Komisi a členské státy, aby vyčlenily potřebné zdroje na výkon a kontrolu acquis v oblasti silniční dopravy. EU by taktéž měla přijmout opatření na zajištění spravedlivé hospodářské soutěže, důstojných pracovních podmínek a vyšší bezpečnosti silničního provozu, včetně opatření týkajících se přístupu provozovatelů silniční přepravy ze třetích zemí na vnitřní trh dopravy a možných rizik narušení trhu.

3.13 Jak je správně uvedeno v plánu, bude k tomu, aby alternativní druhy zaujímaly větší část trhu, zapotřebí velkých investic do infrastruktury, a to včetně investic do infrastruktury silniční dopravy. Neuvádí se v něm však jasně, jak by se tyto investice mohly financovat. Obecně rozšířené využívání soukromých investic a zpoplatňování infrastruktury nelze považovat za všelék. Výbor se v řadě předchozích stanovisek vyslovil pro internalizaci vnějších nákladů v sektoru dopravy. Výbor souhlasí s tím, že podle zásady „znečišťovatel platí“ mají ekonomické nástroje odrážet skutečné náklady společnosti na dopravu, aby se fungování trhu nastavilo udržitelným směrem. Z tohoto hlediska by příjmy z těchto dodatečných poplatků měly být vyhrazeny na rozvoj udržitelné dopravy a na optimalizaci celého dopravního systému, aby se dosáhlo skutečně udržitelné politiky mobility. Měly by být rovněž odděleny od poplatků, které jsou určeny k účelu financování, jež je v souladu se zásadou „uživatel platí“.

3.14 Co se týče internalizace vnějších nákladů, EHSV zdůrazňuje, že se musí použít u všech druhů dopravy ⁽¹⁾. V jednom z nedávných stanovisek EHSV usoudil, že EU musí postupně nahrazovat stávající daně v dopravě účinnějšími tržními nástroji, aby se vnější náklady zahrnuly do systému tvorby cen.

3.15 EHSV má značné pochyby ohledně vhodnosti zavést konkrétní cíl pro specifický přechod od jednoho druhu dopravy k jiným druhům dopravy (tj. že 30 % silniční přepravy nákladu nad 300 km by mělo být do roku 2030 převedeno na jiné druhy dopravy, jako např. na železniční či lodní dopravu, a do roku 2050 by to mělo být více než 50 %). Takto navrhovaný uniformní přístup postrádá odpovídající vědecký základ, přičemž ani bílá kniha, ani posouzení dopadu nevysvětluje, jak byla tato prahová vzdálenost stanovena. Kromě toho by případné uskutečnění této vize velmi zatížilo četné okrajové členské státy a podkopalo zásady regionální soudržnosti. EHSV vyzývá Komisi, aby toto téma pozorně sledovala a poskytla všechna potřebná vysvětlení. Nicméně EHSV rovněž poznamenává, že okolo 85 % objemu nákladu se v EU přepravuje na krátké vzdálenosti do 150 km, u nichž se v nadcházejících desetiletích pravděpodobně nenajde žádná skutečná alternativa.

3.16 To platí rovněž pro cíl přeorientovat osobní dopravu na střední vzdálenosti ve velké míře na železnici. Vhodnou volbou se zdá být rozvoj veřejné autobusové dopravy, která však v plánu není zohledněna.

4. Konkrétní připomínky

4.1 EHSV podporuje program transevropských dopravních sítí. Připomíná však, že rozšířená Evropa má větší potřeby v oblasti dopravní infrastruktury a že je třeba uvažovat o způsobech přizpůsobení stávající politiky a nástrojů pro její provádění budoucím výzvám ⁽²⁾.

4.2 EHSV podporuje vytvoření jednotného evropského nebe, které je základním faktorem zajištění konkurenceschopnosti evropské letecké dopravy na světovém trhu. Výbor vyzývá všechny zainteresované strany z letecké dopravy, aby se důrazněji zavázaly k zajištění plného a rychlého provádění ambiciózních cílů EU v oblasti bezpečnosti, nákladové účinnosti, kapacity a udržitelnosti tohoto odvětví.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Internalizace vnějších nákladů, Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 80.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV k tématu Udržitelný rozvoj dopravní politiky EU a plánování TEN-T, Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 31.

4.3 EHSV připomíná, že vytvoření jednotného evropského železničního prostoru je nezbytné pro udržitelné konkurování ostatním druhům dopravy. EHSV zdůrazňuje, že je třeba vytvořit co nejrovnější tržní a finanční podmínky mezi všemi duhy dopravy ⁽³⁾.

4.4 EHSV připomíná, že vytvoření jednotného evropského železničního prostoru z velké části závisí na pokroku v oblasti technické interoperability ⁽³⁾.

4.5 V plánu se doporučuje dále rozvíjet politiku liberalizace v oblasti železniční dopravy. EHSV žádá, aby předtím, než budou uskutečněny další kroky v tomto směru, včetně strukturálního oddělení služeb a infrastruktury, byl vyváženě zhodnocen jejich dopad na konkurenceschopnost železniční dopravy, kvalitu služeb, zaměstnanost a výrobní náklady, aby se řádně zohlednil fakt, že se zkušenosti členských států s různými reformami do velké míry liší.

4.6 EHSV připomíná, že je třeba najít nové zdroje financování železniční infrastruktury vycházející z objektivní a komparativní analýzy nákladů/přínosů. Odkazuje v této souvislosti na své nedávné stanovisko k tématu Jednotný evropský železniční prostor, v němž navrhl posoudit investiční pobídky v rámci návrhu č. 15 „zvážit pobídky k vytvoření soukromých obligací pro financování evropských projektů“ a návrhu č. 16 „prozkoumat, jakými opatřeními by se mohly vytvořit pobídky pro mobilizaci soukromých – zejména dlouhodobých – investic pro aktivnější příspěvek k realizaci cílů strategie Evropa 2020“ sdělení Na cestě k Aktu o jednotném trhu. EHSV by podpořil případné založení jediného fondu „doprava“, pokud by byl neutrální a vyvážený vzhledem k různým druhům dopravy ⁽³⁾.

4.7 V plánu navrhuje se zavést povinnost zadávat veřejné zakázky na poskytování služeb prostřednictvím konkurenčních nabídkových řízení. EHSV očekává, že Evropská komise vypracuje před předložením návrhů v této oblasti a nejpozději půl roku od 3. prosince 2014 zprávu o provádění nařízení (ES) č. 1370/2007, jak je stanoveno v jeho článku 8.2.

4.8 EHSV zdůrazňuje, že evropská lodní doprava je na čelním místě ve světě a poskytuje celou řadu služeb v oblasti námořní dopravy. Globální charakter lodní dopravy je třeba vzít v úvahu ve všech směrech, jako je volný přístup na trh, konkurenční postavení lodní dopravy EU, bezpečnost, životní prostředí a trhy práce.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV k tématu Jednotný evropský železniční prostor, Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 99.

4.9 EHSV připomíná výzvu, aby členské státy EU v zájmu rovných podmínek na mezinárodní úrovni ratifikovaly úmluvu Mezinárodní organizace práce o práci na moři, aniž by byly dotčeny přísnější normy, které mohou v EU existovat. Legislativa EU by měla být v plném souladu s mezinárodní legislativou, zejména s úmluvou Mezinárodní organizace práce o práci na moři a úmluvou Mezinárodní námořní organizace o výcviku, kvalifikaci a strážní službě námořníků.

4.10 Cílem koncepce „modrého pásu“, tj. společného evropského námořního prostoru, který se v plánu podporuje, je snížení administrativní zátěže u celních režimů v námořní dopravě uvnitř EU. To je vítáno. Jelikož to však není spojeno se sociálními normami, EHSV očekává, že sociální normy v námořní dopravě budou podpořeny okamžitým zavedením a prosazováním úmluvy Mezinárodní organizace práce o práci na moři z roku 2006 v členských státech EU. Dále EHSV požaduje, aby Evropská komise zavedla opatření nutná k harmonizaci sociálních norem, pokud se jedná o dopravu uvnitř EU, přičemž je nutné mít na paměti také nezbytnost rovných podmínek na mezinárodní úrovni v této oblasti.

4.11 Měla by se řádně posoudit proveditelnost vytvoření rejstříku EU a vlajky EU pro námořní a vnitrozemskou lodní dopravu. Bylo by obtížné, ne-li neproveditelné propojit rejstřík EU s příznivým režimem poskytujícím výhody (např. snížení přístavních poplatků, nižší pojišťovací sazby nebo omezení kontrol). Mnoho záležitostí je totiž upraveno v mezinárodních dohodách mezi členskými státy EU, v nichž je obsažena doložka o „národním zacházení“. Vytvoření rejstříku EU by vyžadovalo společnou správu ekonomických záležitostí na úrovni EU, která v současné době neexistuje.

4.12 Podobně jako koncepce rejstříku EU je znovu se opakujícím tématem i myšlenka evropské pobřežní stráže. Tento návrh je záležitostí zejména členských států, neboť spadá do jejich výlučné pravomoci. Jelikož členské státy provádějí činnost spojenou s pobřežní stráží odlišně, jeví se vytvoření evropské pobřežní stráže v této fázi jako zbytečné či alespoň předčasné. Úsilí by se mělo spíše zaměřit na užší spolupráci mezi pobřežními strážemi členských států, zejména v otázkách nelegálního přistěhovalectví a nedovoleného obchodování s drogami. Tam, kde již taková spolupráce existuje, by se mělo pracovat na jejím posílení.

4.13 Co se týče snižování dopadu lodní dopravy na životní prostředí, je nutně potřeba inovovat. Mohlo by být opodstatněné, aby EU od roku 2015 přezkoumala specifická pravidla pro obsah síry v lodních palivách pro Baltské a Severní moře,

a prošetřila způsoby, jak čelit narušení hospodářské soutěže vzniklému v důsledku tohoto opatření a případným dopadům na přechod k jiným druhům dopravy.

4.14 V plánu se počítá s tím, že silniční infrastruktura bude financována prostřednictvím poplatků podle zásad „uživatel platí“ a „znečišťovatel platí“. Z pohledu podniků je jistě zajímavé provozovat za takových podmínek silnice v těch částech Evropy, kde má tranzitní doprava vysokou hustotu, v členských státech, které mají okrajovou polohu, to však může být riskantnější. Podobně by i vysoké poplatky za využívání silnic ovlivnily zejména náklad pocházející z okrajových regionů nebo do nich směřující a hrozilo by narušení hospodářské soutěže, zejména mezi odvětvími, jež si konkurují na světovém trhu. Je vhodné zdůraznit, že infrastrukturu by měly normálně financovat členské státy nebo Evropská unie, že je však možné se od toho pravidla odchýlit, pokud podmínky soukromého financování budou přijatelné pro uživatele (včetně osob ekonomicky slabých a fyzicky znevýhodněných osob).

4.15 EHSV bere na vědomí vůli zavést liberálnější pravidla pro silniční kabotáž. Výbor samozřejmě souhlasí s tím, že stávající omezení vedou k nižšímu vytížení a vyššímu podílu jízdy bez nákladu, a nejsou tedy v souladu s obecnou politikou optimalizace využívání zdrojů uvedenou v plánu. Na druhé straně by však chtěl zdůraznit, že toto odvětví ještě zdaleka nedosáhlo takové úrovně harmonizace a takového provádění, která by byla potřebná k úplnému otevření trhu. Liberalizace kabotáže by mohla prohloubit problémy spojené s různými úrovněmi mezd a sociální ochrany. Tyto problémy by mohl pomoci vyřešit sociální dialog a adekvátní monitorování podle balíčku týkajícího se silniční dopravy, jenž má vstoupit v platnost 4. prosince 2011. Dále by se těmito problémy měla ve své činnosti zabývat stávající skupina na vysoké úrovni pro silniční dopravu, již Komise pověřila kontrolou fungování tohoto trhu. EHSV opět připomíná nutnost úplného provedení ustanovení směrnice o vysílání pracovníků, zejména v případě silniční kabotáže⁽⁴⁾.

4.16 Z hlediska usnadňování volného pohybu zboží a bezplatného poskytování mezinárodní přepravy příkládá EHSV velký význam náležitému a účinnému provádění evropského systému zpoplatňování silnic, v němž se zamezí znásobování palubních jednotek a smluv. EHSV je pro zřízení adekvátního jediného ústředního místa pro uživatele.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Dopad politik EU na pracovní příležitosti, potřeby odborné přípravy a pracovní podmínky pracovníků v dopravě (průzkumné stanovisko), Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 22.

4.17 Bílá kniha stanovuje cíl snížit do roku 2020 počet smrtelných silničních nehod o polovinu a do roku 2050 o 100 %. Nedávno zveřejněné hlavní směry politiky bezpečnosti silničního provozu 2011–2020 se však nezabývají komerční silniční dopravou. Výbor doporučuje, aby: 1) se Evropská komise zabývala všemi faktory, jež mají negativní dopad na bezpečnost silničního provozu, včetně únavy řidičů, 2) se sestavovaly jednotné a podrobné statistiky pokrývající širokou škálu aspektů silničních nehod, aby se řešily skutečné příčiny vysoké míry těchto nehod, a 3) se zajistila odpovídající podpora a investice do bezpečných, přístupných a cenově dostupných parkovacích ploch, odpočívadel a jejich vybavení pro profesionální řidiče, 4) bezpečnost silničního provozu byla prvořadým cílem všech budoucích právních aktů přijatých na evropské úrovni.

4.18 Výbor rovněž oceňuje, že je zohledněn celosvětový kontext, v němž doprava funguje, a že je například zdůrazněno to, že environmentální normy se musí pokud možno uplatňovat v celosvětovém měřítku.

4.19 Co se týče strategie výzkumu, inovace a zavádění jejich výsledků v oblasti evropské dopravy, jeví se cíle podporovat vývoj a zavádění pohonných systémů, které budou čistší a z hlediska spotřeby energie účinnější, a systémů podpory dopravních a logistických operací jako slibné.

4.20 EHSV vítá iniciativu na vypracování strategického plánu pro dopravní technologie, a to v úzké spolupráci s již existujícím strategickým plánem pro energetické technologie, s cílem zajistit rychlé využití výsledků výzkumu a podpořit již probíhající iniciativy, např. iniciativu na podporu ekologických vozidel a strategii 2010 pro rozvoj čistých vozidel.

4.21 Podpora technologického rozvoje a opatření zaměřených na ovlivňování přístupu k mobilitě a plánování nákladní dopravy jsou dva aspekty druhé části strategie navrhované Evropskou komisí. Navrhovaná opatření jsou v souladu s rozvojem volného trhu, a Výbor je tedy vítá.

4.22 Výbor zdůrazňuje, že opatření navržená k rozvoji nových vzorců chování v nákladní i osobní dopravě musí být slučitelná se skutečnou poptávkou po dopravě a v případě veřejné dopravy se sociální realitou. Například i přes potenciální užitečnost intermodálního systému jízdenek určeného cestujícím se Výbor domnívá, že by bylo efektivnější pokročit s moderní technikou platby jízdného prostřednictvím mobilních telefonů, která umožňuje využívat různé dopravní prostředky díky mobilním telefonům vybaveným kartami nebo čipy s technologií Near Field Communication (NFC). Měla by se zvážít okamžitá normalizace technologie NFC v Evropě, aby se umožnilo bezproblémově cestovat různými dopravními

prostředky a přes státní hranice. Bude nutné věnovat pozornost snižování nákladů na dopravu prostřednictvím nově přijatých opatření.

4.23 Co se týče nákladní dopravy hodnotí Výbor návrh jednotného přepravního dokladu v elektronické formě jako vhodný, pouze pokud přispěje ke snížení již tak nadměrného počtu smluvních tiskopisů.

4.24 Důraz kladený na potřebu vytvořit příznivé podmínky pro kvalitní pracovní místa je důležitým a kladným prvkem pro budoucí rozvoj dopravního průmyslu. Je tedy důležité navrhnout u všech druhů dopravy opatření na posílení odborné přípravy a pomoci tržním subjektům v jejich náborovém úsilí.

4.25 EHSV odkazuje na své nedávné stanovisko k tématu Sociální aspekty dopravní politiky EU, v němž doporučuje, aby byla přijata opatření, jež by k pracovním příležitostem v odvětví dopravy přilákala ženy a mladé pracovníky tím, že budou zvyšovat kvalitu zaměstnání ve všech druzích dopravy, zlepšovat pracovní podmínky, odbornou přípravu a celoživotní učení, kariérní růst, bezpečnost a ochranu zdraví a že tato opatření budou přispívat k zajištění lepší rovnováhy mezi pracovním a osobním životem ⁽⁵⁾.

4.26 EHSV rovněž doporučuje rozumněji a přísněji používat rámcová ustanovení o státní podpoře v námořní dopravě a zejména prošetřit možnost posílit vazbu mezi poskytováním veřejných dotací nebo osvobození od daní a zárukami souvisejícími se zaměstnaností a závazky v oblasti odborné přípravy.

4.27 EHSV rovněž podporuje potřebu zřídit v oblasti dopravy středisko pro sledování sociálních otázek, zaměstnanosti a odborné přípravy.

4.28 Obecněji řečeno je sociální rozměr plánu slabý. Neřeší zejména patovou situaci v oblasti sociálního a mzdového dumpingu, který způsobuje vážné problémy nejméně třem odvětvím: silniční, říční a námořní dopravě. Řádné pracovní podmínky a rovné podmínky lze zajistit prostřednictvím sociálního dialogu a zavedením minimálních pracovních podmínek, jak se uvádí v plánu. U odvětví, která jsou přímo vystavena nízkonákladové konkurenci, však bude zapotřebí specifických opatření, jako je např. zvláštní státní podpora. Nadcházející přezkum pokynů ke státní podpoře v odvětví námořní dopravy

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k tématu Dopad politik EU na pracovní příležitosti, potřeby odborné přípravy a pracovní podmínky pracovníků v dopravě (průzkumné stanovisko) (CESE 1006/2011, dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

představuje první příležitost, jak tuto podporu využít k příznivému vývoji zaměstnanosti a odborné přípravy občanů EU a EHP.

4.29 Je užitečné, že je v plánu zdůrazněna městská doprava – jak osobní, tak nákladní –, neboť stále více Evropanů žije v městských oblastech. V plánu se uvádí, že městská doprava nespadá do legislativního mandátu EU, což omezuje možnosti přijetí politických opatření. Co se týče přinejmenším nákladní dopravy, mohlo by být vhodné položit si alespoň otázku, zda poslední kilometry cesty nejsou spojeny s volným pohybem zboží na vnitřním trhu a nejsou pro něj důležité. EHSV navrhuje, aby Evropská komise prozkoumala možnost zavádět závazná politická opatření EU v této oblasti, pokud to bude třeba. Výbor znovu podotýká, že v plánu je převzato několik návrhů, jež předložil ve svých dřívějších stanoviscích týkajících se městské dopravy, např. systémy koordinace osobní dopravy a logistická centra pro nákladní dopravu.

4.30 EHSV vítá, že se věnuje pozornost využívání elektrických vozidel, infrastruktury nezbytné pro dobíjení baterií a rovněž souvisejícím otázkám normalizace. Ve svém stanovisku k tomuto tématu ⁽⁶⁾ již Výbor vyjádřil jednoznačnou podporu úsilí o rozvoj elektrických vozidel, zejména elektrických automobilů.

4.31 Plán se obecně zabývá potřebou přezkoumat pravidla týkající se hmotnosti a rozměrů s cílem optimalizovat účinnost využívání zdrojů. Jedním z bodů, který by se tedy měl prošetřit, je rozsah použití evropského modulárního systému pro sestavu silničních vozidel o maximální délce 25,25 m. Stoupající počet členských států již tento systém zavádí ve své vnitrostátní dopravě. Výbor si je dobře vědom toho, že probíhá vzrušená debata o užitečnosti takových sestav vozidel. Výbor lituje, že plán se touto otázkou jasně nezabývá. Domnívá se, že stávající zákaz dopravy těmito vozidly přes hranice členských států, které tato vozidla na svých územích povolují, je jasným problematickým místem způsobeným regulací, které způsobuje překážku volnému přeshraničnímu pohybu zboží a které není v souladu s cílem zvýšit účinnost a udržitelnost dopravy pomocí komodality. Výbor proto vyzývá Komisi, aby se chopila iniciativy a tento zákaz zrušila. Z dlouhodobějšího hlediska bude třeba posoudit, zda by se používání delších silničních vozidel využívajících nová paliva atp. mohlo propojit s rozvojem multimodálních koridorů navržených v plánu jako součást hlavní sítě TEN-T. To se týká rovněž zavedení delších a těžších vlaků v EU, které by umožnily zvýšit kapacitu železničních tahů v těchto

multimodálních koridorech. Výbor si je vědom, že předpokladem pozitivního hodnocení jakékoli změny v hmotnostech nákladů přepravovaných po silnicích je to, že tato změna nebude mít žádné negativní dopady na multimodální využití přepravních jednotek, zejména na kombinovanou železniční a silniční dopravu. Jakékoli dodatečné náklady na infrastrukturu způsobené delšími či těžšími vozidly či vlaky musí být přirozeně přesně vyčísleny a odpovídajícím způsobem rozloženy mezi uživatele, kteří mají z této změny prospěch.

4.32 EHSV lituje, že bílá kniha nezmiňuje problém účinnějšího a udržitelnějšího řešení alpských průsmyků. Stávající železniční a silniční infrastruktura svou kapacitou nepostačuje k uspokojení dopravních potřeb v příštím desetiletí. EHSV by chtěl pozornost Komise obrátit k tomuto tématu.

4.33 V plánu se uvádí, že je vhodné, aby provozovatelé koordinovali plánování dopravy, aby byly co nejlépe využívány zdroje. EHSV si v této souvislosti klade otázku, zda je třeba, aby Komise stanovila hlavní směry s cílem snížit riziko konfliktu se stávajícími pravidly hospodářské soutěže.

4.34 Vzhledem k demografickým změnám, stárnutí populace a skutečnosti, že 15 % obyvatelstva tvoří osoby se zdravotním postižením, Výbor uznává, že mobility nebude nikdy dosaženo, pokud každý článek přepravního řetězce (včetně zastaveného prostředí, dopravních prostředků, různého vybavení, informačních systémů, rezervačních systémů, služeb atp.) nebude přístupný všem. Výbor proto plně podporuje záměr Evropské komise navrhnout Evropský akt přístupnosti.

4.35 Nicméně Výbor poznamenává, že navzdory mnoha pozitivním částem plánu jsou stále přehlíženy praktické aspekty zdravotního postižení. Klíčové koncepce, jako je udržitelnost a bezpečnost, se projednávají, aniž by se věnovala pozornost přístupnosti. Výbor se domnívá, že pro dosažení lepší přístupnosti je zásadní, aby všechny zainteresované strany spolupracovaly na vytvoření norem, které budou plně kompatibilní mezi všemi druhy dopravy, aby se vytvořila skutečně bezbariérová doprava. Je rovněž třeba dále vyjasnit předpisy týkající se práv cestujících v řadě oblastí, jako je např. odepření nástupu do vozidla osobám se zdravotním postižením, harmonizované právo brát si s sebou vybavení umožňující pohyb a pomocné pomůcky, poskytování informací atp.

⁽⁶⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Cesta k širšímu využívání elektrických vozidel (průzkumné stanovisko), Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 47 (CESE 989/2010).

4.36 Výbor navrhuje, aby víceletý finanční rámec zahrnoval přístupnost jako podmínku financování. Prostředky z rozpočtu EU na TEN ani jiné financování EU by neměly být poskytnuty, pokud projekty nezaručí „design pro všechny“. Pro usnadnění svobody pohybu osob se zdravotním postižením Výbor rovněž navrhuje zavést evropský průkaz mobility, jenž by mohl otevřít dveře řadě harmonizovaných slev v zemích EU.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Preventivní opatření na ochranu dětí před pohlavním zneužíváním (dodatkové stanovisko)

(2012/C 24/33)

Zpravodajka: **paní SHARMA**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 písm. a) prováděcích předpisů k jednacímu řádu, rozhodl vypracovat dodatkové stanovisko k tématu

Preventivní opatření na ochranu dětí před pohlavním zneužíváním (dodatkové stanovisko).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. srpna 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 26. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 79 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV **důrazně odsuzuje veškeré pohlavní zneužívání dětí** a vítá závazek Komise posílit odhodlanost Evropy bojovat s pohlavním zneužíváním dětí předložením nové směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii.

1.2 Ve svém předchozím stanovisku ⁽¹⁾ EHSV vydal k návrhu směrnice doporučení. Přestože je prevence cílem této směrnice, není jí v ní věnována dostatečná pozornost. **Víceúrovňová prevence je klíčem k ochraně dětí.** Dětské oběti pohlavního zneužívání nezakoušejí pouze nepřijatelné porušení svého práva na tělesnou integritu, ale trpí také otřesnými celoživotními sociálními, emocionálními a psychologickými následky. Cílem tohoto dodatkového stanoviska je vydat doporučení týkající se prevence.

1.3 EHSV znovu vyzývá všechny členské státy, **jakož i Evropskou unii, podle nové Lisabonské smlouvy, aby neprodleně podepsaly a ratifikovaly Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a zneužívání ⁽²⁾ a Opční protokol k Úmluvě OSN o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii ⁽³⁾,** aby došlo k posílení schopnosti EU předcházet pohlavnímu zneužívání dětí.

1.4 Evropská unie musí usilovat o ucelený a jednotný přístup k předcházení pohlavnímu zneužívání dětí ve všech členských státech. **EHSV naléhavě vyzývá Evropskou komisi, aby**

uspíšila zavedení strategie Evropské unie pro předcházení pohlavnímu zneužívání dětí, a vytvořila tak jasnou koncepci, jak by měly členské státy Evropské unie usilovat o ochranu svých dětí a posílení jejich postavení. Cíle strategie by měly spadat pod tyto čtyři okruhy:

1. Vzdělávání

- vzdělávací a informativní programy pro děti
- odborná příprava a podpora pro odborníky a dobrovolníky
- odborná příprava pro média
- programy zaměřené na pozitivní rodičovství
- bezpečné užívání internetu

2. Vymáhání práva a další podpůrné struktury

- prověřování
- nouzová linka pro pohřešované děti
- pohotovostní systém informování o pohřešovaných dětech
- mezinárodní systém vymáhání práva

3. Úloha občanské společnosti

- další financování rozvoje stávajících programů
- kampaň pro informování veřejnosti

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se zrušuje rámcové rozhodnutí 2004/68/SVV, Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 138–144.

⁽²⁾ Česká republika a Lotyšsko tuto úmluvu nepodepsaly. 15 členských států ji neratifikovalo: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>.

⁽³⁾ Česká republika, Finsko a Irsko dosud neratifikovaly: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&ntdsg_no=IV-11-c&chapter=4&lang=en.

4. Výzkum a normy

- evropské informační středisko
- mínění a názory dětí
- normy internetové bezpečnosti a odstranění obsahu týkajícího se pohlavního zneužívání dětí.

1.5 Výčet opatření obsažených v tomto stanovisku není kompletní.⁽⁴⁾ EHSV oceňuje činnost mnoha aktérů občanské společnosti, především nevládních organizací, při zavádění preventivních opatření. Příklady osvědčených postupů je příliš mnoho na to, aby zde mohly být všechny uvedeny, ale představují neocenitelnou zkušenost, ze které se ostatní mohou poučit. Za tímto účelem vytvořil EHSV informační databázi.⁽⁵⁾

2. Důvody a cíle

2.1 Ústředním cílem preventivních opatření musí být vymýcení pohlavního zneužívání dětí. Všechny politiky se musí opírat o principy Úmluvy OSN o právech dítěte. V souladu s touto úmluvou se za dítě považuje osoba mladší 18 let.

2.2 Pohlavní zneužívání dětí může mít mnoho podob: incest a pohlavní zneužívání, pornografie, prostituce, obchodování s dětmi, svádění k pohlavnímu styku a sexuální násilí mezi dětmi samotnými.⁽⁶⁾ Zneužívání musí být řešeno na více úrovních: místní, vnitrostátní, evropské a celosvětové. Celkově by však preventivní opatření měla být koordinovaná a konzistentní. Preventivní opatření musí být nepřetržitě monitorována s cílem zajistit, že budou v souladu s vyvíjejícími se strukturami a osvědčenými postupy a že budou reagovat na nově se objevující příležitosti ke zneužívání dětí (jakými jsou nové technologie).

2.3 Děti jsou obzvláště ohroženy veškerými formami zneužívání a bývají častěji oběťmi obecných trestných činů, včetně napadení a znásilnění, než dospělí. Přestože statistiky nejsou k dispozici, dostupné údaje naznačují, že zhruba 1 z 5 dětí v Evropě se během svého dětství nejméně jednou stane obětí pohlavního zneužití.⁽⁷⁾ Odhaduje se, že v 70–85 % případů oběť pachatele zná, takže preventivní opatření by tuto skutečnost měla obzvláště zohledňovat. Postižení jsou chlapci i dívky, stejně jako příslušníci všech etnik a komunit. Některé výzkumy naznačují, že pohlavní zneužívání se často poprvé objevuje ve věku 12 nebo 13 let, mnoho strategií pro předcházení pohlavnímu zneužívání dětí se však zaměřuje především na mladší děti. Nejvyšší riziko zneužívání je typicky u „ohrožených“ dětí,

včetně postižených dětí, dětí svěřených do péče, odloučených dětí, dětí, s nimiž bylo obchodováno, dětí, jež mají potíže s drogami či alkoholem, sociálně znevýhodněných dětí a u těch, které již zneužívání zažily.

2.4 EU uznává práva dětí v článku 3 (SEU) Lisabonské smlouvy a v Listině základních práv, konkrétně v článku 24, který stanoví jasnou povinnost zajistit ochranu dítěte v jeho nejlepším zájmu. To se odrazilo v politice zacílené na podporu, ochranu a naplnění práv dětí.⁽⁸⁾

2.5 EHSV vítá nedávno vydanou Agendu EU v oblasti práv dítěte Evropské komise. Agenda je založená na principech Listiny základních práv a umísťuje práva dítěte do středu politik v klíčových oblastech, včetně bezpečnosti internetu a ochrany před obchodováním s dětmi.

2.6 Klíčovým cílem tohoto stanoviska je zdůraznit, že preventivní opatření jsou možná a že spousta kvalitní činnosti vykonávají v této oblasti zainteresované subjekty. EHSV oceňuje činnost mnoha aktérů občanské společnosti, především nevládních organizací, při zavádění preventivních opatření. Příklady osvědčených postupů je příliš mnoho na to, aby zde mohly být všechny uvedeny, ale představují neocenitelnou zkušenost, ze které se ostatní mohou poučit a na jejímž základě je možné budovat odborné znalosti a mobilizovat činnost občanské společnosti. Za tímto účelem EHSV vytvořil informační databázi.⁽⁹⁾

3. Obecné poznámky – preventivní opatření

3.1 Preventivní opatření by měla ucelená, měla by se soustředit na dítě a měla by být přijímána co nejdříve, aby se zamezilo nadměrnému zasahování. Na schválení čeká mnoho vynikajících iniciativ. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby přijala a posílila strategii Evropské unie pro předcházení pohlavnímu zneužívání dětí, která by byla postavena na koordinované vizi všech členských států, založené na cílech obsažených v uvedených čtyřech okruzích.

3.2 EHSV si je vědom, že **boj proti trestné činnosti v oblasti pohlavního zneužívání dětí je nesmírně náročný**. Tato forma zneužívání často není viditelná, protože již ze své podstaty probíhá zastřeně a oběti zneužívání často nehlásí, protože jim v tom brání složité pocity zahanbení a strachu anebo z důvodu neznalosti svých práv. Internet a další technologie poskytují nové příležitosti pro pachatele a pro výrobu a distribuci dětské pornografie. Svoboda cestování poskytuje pachatelům příležitost zaměřit se na nejvíce ohrožené děti. Působení pachatelů je stále sofistikovanější a organizovanější

⁽⁴⁾ Byla vytvořena po konzultaci s irskou Aliancí pro práva dětí, sdružující více než 90 nevládních organizací a usilující o zajištění práv a potřeb dětí v Irsku bojem za důsledné provádění Úmluvy OSN o právech dítěte (www.childrensrights.ie) a s evropskými nevládními organizacemi působícími v této oblasti.

⁽⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/prevent-child-abuse>.

⁽⁶⁾ Kampaň Rady Evropy k zastavení sexuálního násilí páchaného na dětech www.coe.int/t/dg3/children/1in5/source/Outline_en.pdf.

⁽⁷⁾ Tamtéž.

⁽⁸⁾ Například strategie EU pro mládež, která k problematice mládeže zaujímá průřezový přístup a posiluje spolupráci při vytváření politik: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/youth/ef0015_en.htm.

⁽⁹⁾ Viz poznámka pod čarou č. 6.

a zvyšuje se ohrožení mladších dětí. Kolem 10 % případů je ohlášeno zařízeními zaměřenými na ochranu dětí⁽¹⁰⁾. Ti, jenž pohlavně zneužívají děti, pocházejí z nejrozšířenějšího prostředí. Většina pachatelů pohlavního zneužívání nebyla dříve odsouzena za žádný trestný čin pohlavního zneužívání.⁽¹¹⁾

3.3 Základní prevence, jejímž cílem je jednat před tím, než k pohlavnímu zneužití dítěte dojde, by měla být zacílena na nejvíce ohrožené děti, u kterých je riziko, že jsou vystavovány nebo budou vystavovány zneužívání. Přímá opatření jako vzdělávání veřejnosti a včasný zásah jsou pouze prvním krokem – měla by být rovněž přijata opatření, která by bránila druhotnému poškození oběti a rozbíjela „kruh zneužívání“, pokud k němu dojde. Pozornost by měla být také věnována léčení pachatelů, a to i těch potenciálních.

3.4 I když ke zneužívání dochází povětšinou v rámci rodiny nebo komunity⁽¹²⁾, může mít také podobu vysoce organizovaného zločinu, do něhož je zapojena řada pachatelů. V této oblasti mohou být generovány nesmírně lukrativní zisky; obchodování s lidmi je celosvětově třetí nejrozšířenější mezinárodní zločin.⁽¹³⁾ Na celém světě je zhruba 2,5 milionů obětí obchodování s lidmi.⁽¹⁴⁾ Odhaduje se, že 43 % z nich je pohlavně vykořisťováno a že téměř polovina z nich jsou děti.⁽¹⁵⁾ Pohlavní zneužívání dětí je zločinem, který často pomíjí hranice, takže i jeho řešení musí přesahovat státní hranice.

3.5 Je nesmírně důležité zapojit děti a mladé lidi s cílem zajistit, aby jejich názory byly vyslyšeny a zapracovány do preventivních strategií. Řada takových příkladů již existuje.⁽¹⁶⁾ Užívání jazyka mladých lidí povzbuzuje děti, aby o tomto problému hovořily otevřeněji, a napomáhá prolomit toto tabu.

4. Okruh 1: Vzdělávání

4.1 EHSV doporučuje, aby se v členských státech všechny děti účastnily vzdělávacích a informativních programů upozorňujících na pohlavní zneužívání dětí. Je zásadně důležité informovat děti způsobem, který bude odpovídat jejich věku, a umožnit jim, aby mohly o pohlavním zneužívání hovořit.

4.2 Vzdělávání je úspěšnou hlavní preventivní strategií v mnoha oblastech. Poskytuje skvělou příležitost pro prevenci a představuje ideální způsob, jak propagovat oznamování těchto

činů. Tam, kde je to možné, by vzdělávací a informativní programy měly být začleněny do stávajících programů, jako je „Stay Safe“⁽¹⁷⁾ a „SPHE“⁽¹⁸⁾. Programy by měly:

- odpovídat vývoji dítěte, včetně zdravého pohlavního vývoje, a měly by se vyvarovat poškození oběti, s cílem posílit postavení dětí;
- být specificky zaměřené na děti spíše než na rodiče a měly by se soustředit zejména na starší děti;
- umožnit přístup zacílený na prevenci pro nejohroženější děti;
- být napojeny na mechanismy vstřícné k dětem, zahrnující přímo dostupné poradenství a možnost podávat stížnosti a hlášení⁽¹⁹⁾;
- být napojeny na potřebné podpůrné služby s dostatečným počtem pracovníků;
- být pravidelně monitorovány a vyhodnocovány v souladu s novými osvědčenými postupy.

4.3 EHSV naléhavě vyzývá členské státy, aby odborná příprava týkající se prevence pohlavního zneužívání dětí byla povinná pro všechny odborníky a dobrovolníky pracující s dětmi, obzvláště v odvětví vymáhání práva, zdravotnictví a (formálního i neformálního) vzdělávání. Svou roli mají i profesní organizace, odbory a sociální partneři, stejně jako náboženské, sportovní a volnočasové organizace. Měly by existovat vhodné podpůrné mechanismy pro personál, který pracuje s dětskými oběťmi, včetně pravidelné supervize a psychologické podpory.

4.4 EHSV doporučuje, aby byly sdělovacím prostředkům poskytnuty vzdělávací programy. Měla by být také vytvořena etická pravidla týkající se zpravodajství.

4.5 Měly by být k dispozici programy zaměřené na pozitivní rodičovství, které by podporovaly rodiče a rodiny s cílem zabránit pohlavnímu zneužívání dětí. Rodičům by měly být poskytnuty informace o preventivních opatřeních v předporodních zařízeních a zařízeních pro péči o matku a dítě.

⁽¹⁰⁾ Projev zástupce generálního tajemníka Rady Evropy, 5. fórum EU o právech dítěte, Itálie (listopad 2010); www.coe.int/t/dc/press/news/20101129_disc_sga_en.asp.

⁽¹¹⁾ Finkelhor, Předcházení pohlavnímu zneužívání dětí (2009), s. 178.

⁽¹²⁾ Viz poznámka pod čarou č. 6.

⁽¹³⁾ ECPAT International, Informativní přehled – Obchodování s lidmi za účelem pohlavního zneužívání dětí ve Spojeném království.

⁽¹⁴⁾ MOP, Informativní přehled a statistiky o nucené práci (2007).

⁽¹⁵⁾ Projev Viviane Reding na téma „Obnovený závazek v oblasti práv dětí“ (říjen 2010): <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/10/550&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>.

⁽¹⁶⁾ Například publikace Rady Evropy „Kiko a Ruka“.

⁽¹⁷⁾ Program zaměřený na dovednosti týkající se osobní bezpečnosti a určený pro základní školy v Irsku, jehož cílem je předcházet zneužívání dětí: www.staysafe.ie.

⁽¹⁸⁾ Social, Personal and Health Education je program, který běží na irských středních a vysokých školách a který podporuje osobní rozvoj, zdraví a dobré životní podmínky: www.sphe.ie.

⁽¹⁹⁾ Například zpráva zvláštního zpravodaje o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii a zvláštního zástupce generálního tajemníka pro násilí páchané na dětech o mechanismech vstřícných k dětem a zahrnujících poradenství a možnost podávat stížnosti a hlášení: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/16session/A-HRC-16-56.pdf>. Rovněž usnesení ECOSOC 2005/20 OSN Obecné zásady týkající se justice ve věcech zahrnujících oběti a svědky trestné činnosti z řad dětí www.un.org/docs/ecosoc/documents/2005/resolutions/Resolution%202005-20.pdf.

4.6 EHSV podporuje iniciativy zahrnující program Evropské komise Bezpečnější internet⁽²⁰⁾ a síť Insafe⁽²¹⁾ a INHOPE⁽²²⁾, jež prosazují bezpečné užívání internetu dětmi a všemi příslušníky společnosti.⁽²³⁾

5. Okruh 2: Vymáhání práva a další podpůrné struktury

5.1 EHSV doporučuje, aby členské státy zaujaly jednotný přístup k vymáhání práva, sdílení informací a spolupráci mezi policejními službami a registrovanými mezinárodními organizacemi. To by mělo zahrnovat i dvojstranné dohody o spolupráci, účinnější nástroje IT za účelem sledování a lepší prověřovací mechanismy. Soudní průtahy mohou mít odrazující efekt, co se týče oznamování zneužití. S cílem vyhnout se dlouhým čekacím lhůtám by měla být dáována přednost případům pohlavního zneužívání dětí. Měla by být vážně zvážena možnost uskutěčnit soudní jednání bez přítomnosti oběti. Je naprosto nutná vhodná odborná příprava pracovníků donucovacích orgánů v oblasti pohlavního zneužívání dětí. Vytváření výslechových protokolů napomáhá vyhnout se druhotnému poškození oběti. Jednotné evropské normy znemožní pachatelům pohyb napříč členskými státy. Nedávná operace Europolu a dalších subjektů „Operation Rescue“, která identifikovala více než 200 dětí⁽²⁴⁾, prokázala, že Evropská unie může jít příkladem.

5.2 Je zcela nezbytné, aby byl přijat jednotný přístup k prošetřování všech osob, které pracují s dětmi, a aby tak došlo k odstranění mezer a rozdílů mezi členskými státy. Mělo by být povinné prověřování osob zacílené na porušování ochrany dítěte, včetně prošetřování „měkkých informací“ (informací o osobách, které byly identifikovány jako nebezpečné pro děti, aniž však byly odsouzeny za trestný čin zneužívání dítěte). Stejně jako ve svém předchozím stanovisku⁽²⁵⁾ Výbor odkazuje na Model ochrany veřejnosti na základě spolupráce různých úřadů⁽²⁶⁾.

5.3 Bylo stanoveno telefonní číslo na evropskou nouzovou linku pro pohřešované děti, funguje však jen v 16 členských státech. Zbývajících 11 členských států musí přijmout okamžitá opatření, aby zajistily dostupnost kvalitních služeb horké linky⁽²⁷⁾. Tato služba musí mít k dispozici přiměřené zdroje a

musí být navázána na potřebné podpůrné služby. Mohlo by se také zvážit rozšíření této služby mimo hranice EU.

5.4 Zatímco v jednotlivých členských státech⁽²⁸⁾ existují účinné praktické modely, EHSV doporučuje vytvořit koordinovaný evropský pohotovostní systém informování o pohřešovaných dětech, podobný systému Amber Alert, který funguje v USA⁽²⁹⁾.

5.5 EHSV znovu vyzývá k vytvoření mezinárodního orgánu pro vymáhání práva, který by se věnoval vyšetřování pohlavního zneužívání dětí po celém světě, identifikaci obětí a stíhání pachatelů⁽³⁰⁾.

6. Okruh 3: Úloha občanské společnosti

6.1 Předcházení pohlavnímu zneužívání dětí je zodpovědností všech příslušníků společnosti. EHSV doporučuje, aby vládní úřady a představitelé občanské společnosti společně pokračovali na zavádění preventivních opatření týkajících se zneužívání dětí. EHSV podporuje iniciativy jako jsou iniciativy Rady Evropy „1 z 5“⁽³¹⁾ a „The Underwear Rule“.⁽³²⁾ Na úrovni nevládních organizací jsou významným příkladem činnosti občanské společnosti například tyto kampaně: „Stop It Now!“⁽³³⁾, „Cut Them Free“ britské organizace Barnardo's⁽³⁴⁾ a „Stop Sex Trafficking of Children and Young People“ organizace ECPAT International a společnosti The Body Shop⁽³⁵⁾.

6.2 Zaměstnavatelé, odbory a další organizace občanské společnosti mají závažnou povinnost stanovit jasné normy pro chování na pracovišti s cílem zajistit, aby pohlavní zneužívání dětí nebylo tolerováno.⁽³⁶⁾ Co se týče zaměstnavatelů, pozornost věnovaná tomuto trestnému činu patří k sociální odpovědnosti podniků. Významnou roli mají i odvětví, jakými jsou cestovní ruch a hoteliérství.⁽³⁷⁾ EHSV navrhuje, aby organizace podepsaly prohlášení o hodnotách, které EHSV navrhl již dříve⁽³⁸⁾ a které je obsaženo v databázi osvědčených postupů

⁽²⁰⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/index_en.htm.

⁽²¹⁾ Evropská síť informačních center, která prosazuje bezpečné a zodpovědné užívání internetu mladými lidmi: www.saferinternet.org.

⁽²²⁾ Iniciativa, jejímž cílem je poskytnout možnost anonymně nahlásit internetový obsah s tematikou pohlavního zneužívání dětí: www.inhope.org.

⁽²³⁾ Podobnou nevládní iniciativu provozuje belgická organizace Child Focus.

⁽²⁴⁾ „Více než 200 dětí identifikováno a zachráněno během celosvětové policejní operace“: <https://www.europol.europa.eu/content/press/more-200-children-identified-and-rescued-worldwide-police-operation-465>.

⁽²⁵⁾ Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 43–48.

⁽²⁶⁾ Model Spojeného království, který zapojuje různé úřady a slouží k hodnocení a regulaci sexuálních delikventů v komunitě.

⁽²⁷⁾ http://www.missingchildreneurope.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=46:news01&catid=1:latest-news&20Itemid=68.

⁽²⁸⁾ Například systém Child Alert v Belgii: www.childalert.be.

⁽²⁹⁾ www.amberalert.gov.

⁽³⁰⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽³¹⁾ EHSV souhlasil s přeložením dokumentů této kampaně Rady Evropy do řady jazyků.

⁽³²⁾ www.coe.int/t/dg3/children/1in5/default_en.asp a www.underwearrule.org.

⁽³³⁾ Kampaň Spojeného království a Irska, kterou vede nadace Lucy Faithfull Foundation s cílem předcházet pohlavnímu zneužívání dětí: <http://www.stopitnow.org.uk> a také www.lucyfaithfull.org.

⁽³⁴⁾ www.barnardos.org.uk/get_involved/campaign_form/cutthemfree.htm.

⁽³⁵⁾ Celosvětová kampaň zajistila 2,3 miliónů podpisů v EU (k 22. červnu 2011).

⁽³⁶⁾ Článek 3, Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii.

⁽³⁷⁾ Například síť hotelů Accor a Světová organizace cestovního ruchu.

⁽³⁸⁾ Příloha 1 ke stanovisku EHSV k tématu Ochrana dětí před cestujícími sexuálními delikventy (Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 43–48).

v členských státech vypracované EHSV.EHSV opakuje⁽³⁹⁾, že jsou potřeba další finanční prostředky na rozšíření a vytvoření programů, které budou zajišťovány partnery občanské společnosti.

6.3 Měla by být spuštěna celosvětová kampaň pro informování veřejnosti o oznamování pohlavního zneužívání dětí, který by byla podpořena bezplatnou mezinárodní horkou linkou a mechanismem pro oznamování prostřednictvím internetu.⁽⁴⁰⁾ Systém by mohl fungovat podobně jako síť, kterou provozuje Child Helpline International. Taková horká linka by měla být navázána na potřebné podpůrné služby.

6.4 Občanská společnost a vlády mohou zvýšit povědomí o pohlavním zneužívání dětí a přispět k vytvoření kultury prevence tím, že aktivně podpoří Světový den prevence týrání a zneužívání dětí, který každoročně připadá na 19. listopadu⁽⁴¹⁾.

7. Okruh 4: Výzkum a normy

7.1 EHSV vyzývá k intenzivnějšímu výzkumu vzhledem k nedostatku údajů o pohlavním zneužívání dětí s cílem získat přesnější obrázek profilu obětí a pachatelů a sdílet osvědčené postupy. V současnosti je mnoho údajů poskytováno donucovacími orgány. Mělo by být zřízeno evropské informační středisko, které by informačně podporovalo výzkum, politiky

a praxi týkající se pohlavního zneužívání dětí, podobné středisku National Child Protection Clearinghouse v Austrálii⁽⁴²⁾ nebo Child Welfare Information Gateway v USA⁽⁴³⁾. Navazovalo by na práci jednotlivých projektů, jakým je například European Online Grooming Project, nebo na aktivity na vnitrostátní úrovni, např. belgické organizace Child Focus.⁽⁴⁴⁾ Společné evropské definice by napomohly výměně údajů a vylepšily by jejich vzájemnou srovnatelnost.

7.2 Výzkum zaměřený na pohlavní zneužívání dětí by měl být podložen míněním a názory dětí.⁽⁴⁵⁾

7.3 EHSV vyzývá k vytvoření jasně definovaných evropských norem internetové bezpečnosti. V souvislosti s „podporou pro poskytovatele internetových služeb, aby dobrovolně vypracovali kodex chování a pokyny pro zablokování přístupu na takové internetové stránky“⁽⁴⁶⁾, EHSV chce zdůraznit, že prioritou musí být odstranění obsahu u zdroje a pouze tam, kde to není možné (mimo EU), zablokovat přístup na tyto stránky. V EU by toto mělo být zákonným požadavkem, pokud průmysl, poskytovatelé internetových služeb a hospodářské a finanční subjekty, jako například společnosti vydávající kreditní karty, myslí svůj závazek k boji proti zneužívání vážně. EHSV vyzývá poskytovatele sociálních sítí, aby se zavázali k dodržování Zásad bezpečnějšího rozvoje sociálních sítí v EU (2009).⁽⁴⁷⁾

7.4 EHSV žádá Evropskou komisi, aby koordinovala činnost s cílem umožnit jednotný přístup napříč EU.

V Bruselu dne 26. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽³⁹⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽⁴⁰⁾ Viz poznámka pod čarou č. 25.

⁽⁴¹⁾ http://www.woman.ch/index.php?page=children_19nov&hl=en.

⁽⁴²⁾ www.aifs.gov.au/nch.

⁽⁴³⁾ www.childwelfare.gov/index.cfm.

⁽⁴⁴⁾ www.stopchildporno.be.

⁽⁴⁵⁾ Článek 12 Úmluvy OSN o právech dítěte.

⁽⁴⁶⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽⁴⁷⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/docs/sn_principles.pdf.

Oznámení č.	Obsah (pokračování)	Strana
2012/C 24/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o azyl (přepracované znění) KOM(2011) 320 v konečném znění – 2008/0244 (COD)	80
2012/C 24/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi KOM(2011) 482 v konečném znění – 2011/0211 (COD)	81
2012/C 24/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi KOM(2011) 481 v konečném znění – 2011/0209 (COD)	83
2012/C 24/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o Evropském rybářském fondu, pokud jde o některá ustanovení týkající se finančního řízení pro některé členské státy, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi KOM(2011) 484 v konečném znění – 2011/0212 (COD)	84
2012/C 24/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize o on-line hazardních hrách na vnitřním trhu KOM(2011) 128 v konečném znění	85
2012/C 24/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize Rámec EU pro správu a řízení společností KOM(2011) 164 v konečném znění	91
2012/C 24/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akt o jednotném trhu Dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry „Společně pro nový růst“ KOM(2011) 206 v konečném znění	99
2012/C 24/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Rozvoj evropského rozměru v oblasti sportu KOM(2011) 12 v konečném znění	106
2012/C 24/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Naše životní pojistka, náš přírodní kapitál: strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020 KOM(2011) 244 v konečném znění	111
2012/C 24/25	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 302/2009 o víceletém plánu obnovy populace tuňáka obecného ve východním Atlantiku a Středozemním moři KOM(2011) 330 v konečném znění – 2011/0144 (COD)	116

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2012/C 24/26	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o potravinách určených pro kojence a malé děti a o potravinách pro zvláštní léčebné účely KOM(2011) 353 v konečném znění – 2011/0156 (COD)	119
2012/C 24/27	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví požadavky na ochranu zdraví obyvatelstva, pokud jde o radioaktivní látky ve vodě určené k lidské spotřebě KOM(2011) 385 v konečném znění – 2011/0170 (NLE)	122
2012/C 24/28	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního k tématu Fungování a uplatňování práv cestujících v letecké dopravě	125
2012/C 24/29	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii (přepracované znění) KOM(2011) 402 v konečném znění – 2011/0187 (COD)	131
2012/C 24/30	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES KOM(2011) 370 v konečném znění – 2011/0172 (COD)	134
2012/C 24/31	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Otevřený internet a neutralita sítí v Evropě KOM(2011) 222 v konečném znění	139
2012/C 24/32	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k bílé knize Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje KOM(2011) 144 v konečném znění	146
2012/C 24/33	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Preventivní opatření na ochranu dětí před pohlavním zneužíváním (dodatkové stanovisko)	154

CENY PŘEDPLATNÉHO NA ROK 2012 (bez DPH, včetně poštovního za obvyklou zásilku)

Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	1 200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, tištěné vydání + roční DVD	22 úředních jazyků EU	1 310 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	840 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, měsíční DVD (souhrnný)	22 úředních jazyků EU	100 EUR ročně
Dodatek k Úřednímu věstníku (řada S), DVD, jedno vydání týdně	mnohojazyčné: 23 úředních jazyků EU	200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada C – Výběrová řízení	jazyky, kterých se týká výběrové řízení	50 EUR ročně

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, který vychází v úředních jazycích Evropské unie, je k dispozici ve 22 jazykových verzích. Zahrnuje řady L (Právní předpisy) a C (Informace a oznámení).

Každá jazyková verze má samostatné předplatné.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 920/2005, zveřejněným v Úředním věstníku L 156 ze dne 18. června 2005, které stanoví, že orgány Evropské unie nejsou dočasně vázány povinností sepsávat všechny akty v irštině a zveřejňovat je v tomto jazyce, je Úřední věstník vydávaný v irském jazyce prodáván zvlášť.

Předplatné dodatku k Úřednímu věstníku (řada S – Dodatek k *Úřednímu věstníku Evropské unie*) zahrnuje znění ve všech 23 úředních jazycích na jednom mnohojazyčném DVD.

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie* opravňuje na požádání k obdržení různých příloh Úředního věstníku. Předplatitelé jsou na vydávání příloh upozorňováni prostřednictvím „oznámení čtenářům“ zveřejňovaného v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Prodej a předplatné

Předplatné různých placených periodik, jako například předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, lze získat u našich distributorů. Seznam distributorů se nachází na této internetové adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nabízí přímý a bezplatný přístup k právu Evropské unie. Tyto internetové stránky umožňují nahlížet do *Úředního věstníku Evropské unie* a obsahují rovněž smlouvy, právní předpisy, judikaturu a návrhy právních předpisů.

Více informací o Evropské unii naleznete na adrese: <http://europa.eu>

Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUCEMBURSKO

CS